

Šahovska šola

Prevodi člankov iz revije ŠAH v SSSR

Prevod:
Aleš Drinovec

Uredil in natisnil:
Aleš Drinovec

Naklo, september 1999

Beseda prevajalca

K prevodu člankov Šahovske šole iz bivše ruske šahovske revije Šah v SSSR me je vzpodbudila izredna kvaliteta člankov in pomanjkanje gradiva za mlade šahiste v slovenskem jeziku.

V klubu imamo cele police starih ruskih revij, ki se jih mladi ne dotaknejo, zaradi nerazumevanja jezika in nepoznavanja cirilice. Upam, da sem mladim šahistom, ki so željni znanja vsaj malo pomagal, čeprav jim toplo priporočam učenja jezikov in samostojnega pregledovanja in študija originalne literature. Vedno imejte v mislih, da lahko uporabite le toliko znanja kot ga imate.

Pred vami je tako 12 člankov letnika 1990, ki je bil preveden najprej in vsebuje tudi naloge. Ti članki s tremi dodatnimi so bili že izdani v obliki brošure pred leti. Zaradi celovitosti sem jih vključil tudi tukaj. Kasneje so bili za potrebe Šahovskega vestnika prevedeni še letnik 1989 in večina letnika 1988, skupaj 33 člankov.

Delo se bo vsekakor nadaljevalo in v prihodnosti lahko pričakujete prevode tako v Šahovskem vestniku kot tudi zbrane izdaje.

Aleš Drinovec

Prodrte v nasprotnikove misli!	6
O strategiji Capablance v končnicah	13
Pozicijska žrtev lahke figure	18
Bunker	23
Omejevanje gibljivosti figur	28
Kmečki prodor	33
Moč raznobarvnih lovcev	38
Minoritetni napad	42
Napad na točko f7 (f2)	45
Dama proti trem figuram	50
Zametki središnice	56
Capablance je igral "fortissimo"	61
Napad z malo materiala	66
Lovski par	71
Žrtev kmeta za iniciativo	76
Umetnost analize	82
Žrtev dveh kvalitet	87
Pozicijska žrtev dame	93
Lekcije mladega Capablance	99
Napad	107
Ko prelistavam stare zapise	112
Partija svetovnega prvaka	119
Rreševanje težkih pozicij	123
Iščite skrite priložnosti	129
Kako se učiti otvoritev?	135
Dve lahki figuri proti trdnjavi	142
Simetrija - da ali ne?	150
Prva in zadnja vrsta	156
Trdnjava in kmet proti trdnjavi	162
Učite se od svetovnih prvakov 1	167
Učite se od svetovnih prvakov 2	174
Stara otvoritev	181
O slabih in dobrih poljih	187

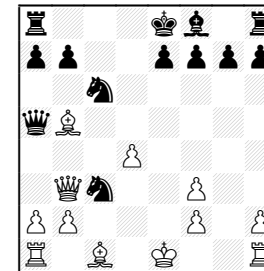
Aleksander Čistjakov, mojster

Prodrite v nasprotnikove misli!

Ko preračunavamo variante, običajno igramo tako zase kot za nasprotnika in se trudimo gledati naprej ter predvideti nadaljnjo igro. Pomembno je, da se ne zavajamo z lastnimi zamislimi, poskušamo prehiteti načrte nasprotnika, da razumemo njegove namere - sicer nas lahko čakajo prav neprijetni trenutki. Vedeti kako razmišlja nasprotnik je zelo težka naloga in v tem ne uspevajo vedno niti najboljši šahisti. Naslednji primeri bodo pokazali, kako in zakaj pride med igro do nepredvidenih in presenetljivih potez.

Nimzowitsch - Aljehin

Bled, 1931



dejansko pa je to odločilna napaka. Nimzowitsch ni predvidel čudovitega odgovora nasprotnika. **3...Sd5 4.Ld2 Db6!** Ker beli ni pazil, bo to plačal. **5.Dxa8 Kd7 6.0-0 Sc7 7.La5 Sxa8 8.Lxb6 Sxb6** in črni je izkoristil materialno prednost. **0-1**

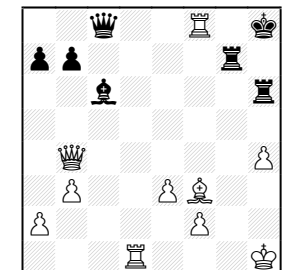
Naslednja dva primera kažeta, kako je boljša stran z jasno prednostjo zaradi nepozornosti izgubila.

Svetovni prvak Aljehin je zelo tvegano odigral otvoritev - celo kraljevo krilo je nerazvito.

1...Sxc3 2.Lxc6 [Pravilno je tukaj **2.bxc3!** e6 3.d5! exd5 4.0-0 0-0-0 (Na 4...Le7 je močno 5.Te1) 5.Lxc6 bxc6 6.Tb1 Dc7 7.Da4 Td7 8.Ld2 Lc5 9.c4 Kd8 10.La5 Lb6 11.Lxb6 axb6 12.Da8 Dc8 13.Da3! kot je čez eno leto igral Aljehin z belimi proti Winterju (London, 1932).] **2...bxc6 3.Db7?** na prvi pogled močno,

Silič - Rohlin

Odesa, Prvenstvo ZSSR, 1929



Beli ima tri kmete več in je na

potezi. Pa kljub temu...

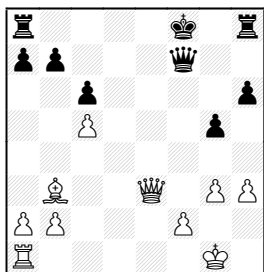
1.Tf8 Kh7 2.Le4? Ta samoumevna poteza naleti na odlično nepričakovano obrambo. [Do zmage je vodilo 2.Txc8 Lxf3 3.Kh2 Tg2 4.Kh3; kot tudi bolj učinkovito 2.De4! Lxe4 3.Lxe4 Tgg6 4.Lxg6]

2...Df5!! Take poteze "ni greh" spregledati: dama se takoj nastavi udaru dveh figur in prisili nasprotnika k takojšnji kapitulaciji. Ta primer je zelo poučen - pri vezavah figur je treba biti še posebno pozoren. 0-1

Na podoben način je izgubil tudi avtor tega članka.

Mjasnikov - Čistjakov

Moskva, 1965



Beli ima kmeta in močnega lovca za kvaliteto. Poleg tega je položaj črnega kralja precej negotov.

1.c5 Df6 2.Td1 Te8 3.Dd3 Kg7 4.Dc4 Thf8

Črni je utrdil svojo pozicijo in pričel z grožnjami na kraljevem

krilu.

5.Td7 Kh8

[Možno je tudi 5...Te7 vendar potem ni več pritiska na f2.]

6.Dc3 [Boljšega ni. Po 6.Td2 Te1 bi beli dobil mat.]

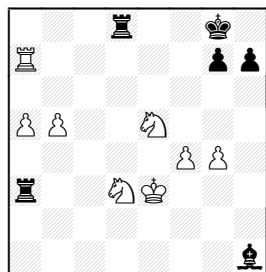
6...Te2?

Črni bi moral menjati damo, s čimer bi dobil realne možnosti za realizacijo prednosti v končnici, odločil pa se je za stopnjevanje pritiska na f2.

7.Td8! Strela z jasnega neba. Kot tudi v prejšnjem primeru, črni tokrat ni posvetil zadosti pozornosti vezavi dame. Ni preostalo drugega kot predati partijo. Saj je **7...Kh7** [kot tudi 7...Dxc3 8.Txf8 Kg7 9.Tf7] **8.Txf8 Dxf8 9.Dd3** zadosti prepričljivo. 1-0

Szabo - Botvinik

Budimpešta, 1952



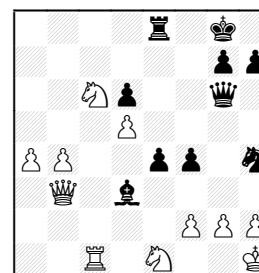
Svetovni prvak ima težko pozicijo, beli ima dva vezana prosta kmeta za kvaliteto in kot je kazalo, nezadržna. Prav presenetljiva je obramba Botvinika, ki je našel

nekaj odličnih potez, ki jih Szabo ni predvidel.

43...g5! 44.f5? Nepričakovana poteza je zmedla Szabo in ta je naredil napako. [Po 44.b6! gxf4 45.Kxf4 Taxd3 46.Sxd3 Txd3 47.a6 Td8 48.Tc7 je črni izgubljen.] **44...Td5 45.Te7 Txb5 46.f6** Eno nevarnost je črni uničil, pojavila pa se je druga - "f" kmet. **46...Txe5** Grozil je mat. Poteza je izsiljena. **47.Txe5 Kf7 48.Tf5 Lb7! 49.Kd2 Lc8 50.Se5 Kf8 51.Txg5 Txa5!** Novo presenečenje! Črni prehaja v teoretično remi končnico. **52.Sd7 Lxd7 53.Txa5 Lxg4** in kljub vsem naporom je bil v 78. potezi sklenjen remi, saj "f" kmet ne more v kraljico. ½:½

Iljin-Ženevskij - Kubelj

Prvenstvo Leningrada, 1925

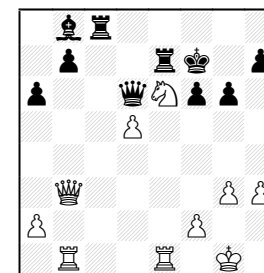


Beli ima kmeta več in dva vezana prosta kmeta na daminem krilu. Nasprotno se je na kraljevem krilu zgrnila črna vojska. Beli bi moral razmišljati o obrambi in prevesti

skakača na d4, tako pa je odigral **33.b5** in dovolil črnemu, da se je aktiviral. **33...e3! 34.fxe3** [na 34.Dxd3 exf2 in beli se ne more ubraniti pred matom; na 34.f3 Lf1 35.Dc2 Dg5 in nato e3-e2 z odločilnim napadom na g2.] **34...Txe3 35.Db2** izgleda, da se je beli pobranil, saj ne gre 35.Te2 zaradi 36.De2 Le2 37.Se7. Črni pa ima na voljo čudovito tiho potezo. **35...Lc2!!** kot se lahko hitro prepričate je mat neubranljiv: **36.g3** [36.Dxc2 Txe1 37.Txe1 Dxc2 38.Tg1 f3 39.h3 fxg2 40.Kh2 Df2] **36...De4 0-1**

Capablanca - Zubarev

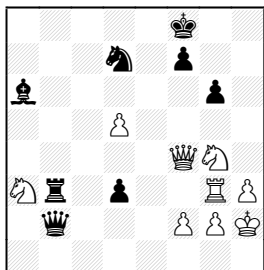
Moskva, 1925



30.Sf4 Beli grozi z osvojitvijo kmeta. **30...Tce8** [na 30...b5 31.Txe7 Kxe7 32.Te1 in 33.Te6] **31.Te6! Dd7 32.Txe7 Kxe7 33.Dxb7!** s to potezo, ki dopušča menjavo na f4 se je Capablanca spustil v kombinacijo dolgo 11 potez, ki jo je moral

dobro premisliti. **33...Lxf4!**
34.Te1! prvo presenečenje, saj se črni lahko zakrije z lovцем. [enostavno 34.gxf4 Dxb7 35.Txb7 Kd6 vodi k remiju zaradi slabih belih kmetov.] **34...Le5** [Druge poteze niso dobre 34...Kd6 35.Db6 Kxd5 36.Td1; 34...Kd8 35.Da8] **35.d6!!** tretje presenečenje. Kmet gre pod udar treh figur in nobena ga ne sme vzeti. **35...Ke6** [na 35...Kd8 sledi 36.Db6 z matom.] **36.Db3** s postopnim približevanjem bo beli prisilil vzetje kmeta na d6. **36...Kf5 37.Dd3 Kg5 38.De3 Kf5** [38...Kh5 39.g4 Kh4 40.Dh6] **39.De4 Ke6** [39...Kg5 40.Dh4 Kf5 41.Dg4] **40.Dc4 Kxd6** cilj je dosežen. **41.Td1 Ke7 42.Txd7 Kxd7 43.Dxa6** in črni se je vdal. Partija je bila nagrajena s prvo nagrado za lepoto. 1-0

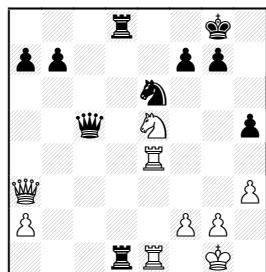
Kmečki udar d5-d6 se je ponovil čez 60 let v srečanju Kasparov-Karpov (16. partija dvoboja, 1986)



V nastali komplicirani poziciji je težko najti pravilno pot za črnega: beli ima kljub slabemu skakaču na a3 zelo močne pretnje na kraljevem krilu. Karpov je vzel skakača - **33...Dxa3** in nameraval nato vrniti damo k obrambi kralja. [Najboljša obramba bi bila 33...d2! 34.Sh6 Sf6! 35.Txb3 Dxb3 36.Dxf6 Dxd5] **34.Sh6 De7 35.Txg6 De5 36.Tg8 Ke7 37.d6!!** te poteze Karpov ni predvidel. Črni izgubi damo. **37...Ke6 38.Te8 Kd5 39.Txe5 Sxe5 40.d7 Tb8 41.Sxf7 1-0**

Marshall - Lasker

Moskva, 1925

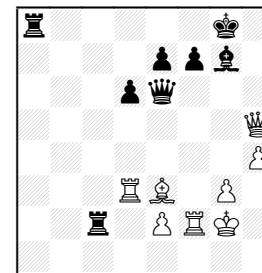


Lasker ima kmeta več, Marshall pa z naslednjo potezo izvede trojni udar - na f7, d1 in h5. **35.Df3 Sg5 36.Dxh5 T8d2** [po 36...Sxe4 37.Dxf7 beli drži remi z večnim šahom.] **37.Sd3** Zdi se, da je to odlična poteza. No Lasker je posledice te poteze predvidel. **37...Sxe4** žrtev dame za dve trdnjavi in kmeta z

možnostjo napada na kralja. Od tu naprej vsaka poteza črnega zasluži klicaj. **38.Sxc5 Txe1 39.Kh2 Sxf2!** **40.Df5 Te8** ne želi večnega šaha. **41.Sxb7 Sd1!** **42.Dc5 Te6!** **43.Dc8 Kh7 44.Dc1 Se3!** **45.Dc3 Tg6!** **46.Dxe3 Tdxg2 47.Kh1 T2g3** in beli se je vdal. 0-1

Romanovski - Alatorcev

Prvenstvo Leningrada, 1929

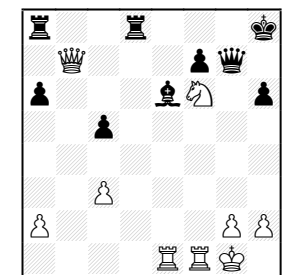


31.Ld4! Romanovski je ponudil menjavo lovcev (z idejo oslabitve pozicije črnega kralja), čemur bi se črni moral izogniti. Sledila je žrtev bele trdnjave in nato, zdi se, kontra žrtev črne dame za izenačitev, beli pa je kljub temu zmagal po zadnji tihi potezi. **31...De4 32.Kh2 Lxd4** [bolje bi bilo 32...f6] **33.Dxf7 Kh8 34.Txd4!!** (prvo presenečenje) **34...Dxd4 35.Dh5 Kg8 36.Dg6 Kh8** očitno ni videl vseh podrobnosti. [bolje bi bilo 36...Dg7 37.Dxc2] **37.Tf7 Txe2 38.Kh3 Dxh4!** Na tej potezi je črni gradil svojo

obrambo. No beli je gledal malo dlje. **39.Kxh4!** [39.gxh4 Ta3 40.Kg4 Tg2 41.Kh5 Txg6 42.Kxg6 Tg3 43.Kh6 z remijem] **39...Th2 40.Kg5 Tg8** zdi se, da je za črnega vse vredno. Sledilo pa je **41.Txe7!** (te poteze Alatorcev ni predvidel) **41...Th3** [vidimo, da črni po 41...Txg6 42.Kxg6 pri minimalnih silah na plošči dobi mat.] **42.g4 1-0**

Lebedev - Čistjakov

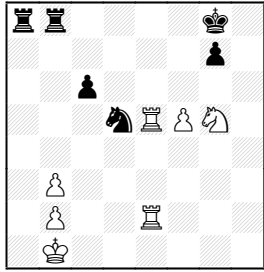
Moskva, 1934



Beli ima obetavno pozicijo: aktivnega skakača in odprte linije za trdnjavi, ki mu omogočajo lepo igro. V partiji je sledilo: **31.Te3?** [Po nadaljevanju 31.De4 Tab8 32.Te3 bi črnega prisilil v žrtev kvalitete. 32...Td1] **31...Lc4!** **32.Tg3 Dxf6!** (ta bistroumen odgovor je beli spregledal.) **33.Tg8!** [ne gre jemanje dame 33.Txf6 Td1 34.Kf2 Tf1 35.Ke3 Te8 36.Kd2 Te2] **33...Kxg8 34.Txf6 Tab8** tu ne

gre prejšnja varianta, ker se beli kralj umakne na g3. 35.Dc7 Tb1 36.Kf2 Tb2 37.Kg3 Tdd2 38.h3 Txc2 39.Kh4 Tbe2 črni je potem prišel do odlične igre in uspel zmagati. 0-1

Za konec še dva zaključka partij Aljehina z Laskerjem v Peterburgu 1914.

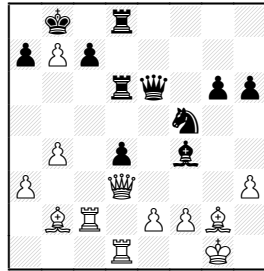


Pozicija je precej enostavna in rekli bi lahko, da je le vprašanje časa, kdaj bo remi. Raznostrane rokade pa nasprotnikoma dajejo možnosti za zaostritev borbe. 38...Sf6 pokriva polje e8 in grozi z jemanjem kmeta, kar sicer ni bilo možno takoj, zaradi mata. 39.Te7 Začenjata se obojestranska napada. Če bi beli želel remizirati, bi le zaščitil kmeta na b3, očitno pa poskuša z napadom na g7. 39...Txb3 40.Tg2 Sd5 41.Td7 [po 41.Te5 bi se partija verjetno hitro miroljubno končala. Vendar zakaj bi hodil s trdnjavo s sedme vrste, ko je lepo vse pripravljeno za napad na g7? Odgovor na to vprašanje je dal Lasker, ki je

predvidel podoben potek igre.] 41...Td3!! ubijalska poteza, ki jo je Aljehin v svojih izračunih spregledal. 42.Txd5 lahko se prepričate, da kaj boljšega beli nima na voljo. 42...Txd5 43.Se6 Kf7 44.Txc7 Kf6 45.Tc7 Td6 46.Sc5 Kxf5 in kljub vztrajni igri belega je črni zmagal. 0-1

Lasker - Aljehin

Peterburg, 1914



V tej zapleteni poziciji, ki je nastala po Albinovem kontragambitu, partnerja izmenjujeta presenetljive udare, pri čemer je imel zadnjo besedo spet Lasker. 23.Lc1 Se3! Začetek taktičnega nadigravanja. 24.Tc5! Df6 [24...Sxd1 25.Lxf4 T6d7 26.Dxd4! in ne gre jemanje dame zaradi mata na c7. Ravno tako ne gre 26...Db6 27.Txc7 Dxd4 28.Tc8; tudi 24...Sxg2 25.Kxg2 je v korist belega] 25.De4! Sxd1 [tudi po 25...Te6 26.Df3 Sxd1 (ali 26...Sxg2

27.Kxg2) 27.Lxf4 je premoč na strani belega.] 26.Lxf4 Sc3 prvi vtis je, da je črni "prevaral" svojega nasprotnika saj na 26.Df3 sledi 26...Df4 in 27...Se2. Vendar Lasker vse vidi. 27.Lxd6 Dxd6 [ne gre jemanje dame 27...Sxe4 zaradi 28.Lxc7 Kxb7 29.Lxe4 Ka6 (29...Kc8 30.Le5) 30.b5; slabo je tudi 27...cxd6 28.Tc8 Txc8 29.bxc8D Kxc8 30.Da8 in beli zmagaja.] 28.De5 Zaostritve so mimo, nastopila je

šahovska proza. Beli je obdržal kmeta več, kar mu tudi prinese zmago. 28...Db6 29.De7 Dd6 30.Te5 d3 31.exd3 Dxd3 32.Te3 Dd1 33.Kh2 Sb5 34.Te6 Sxa3 35.Tf6 in črni se je vdal. Obdelani primeri jasno kažejo, da je potrebno vsako nasprotnikovo potezo ali manever temeljito preučiti in iskati presenetljive poteze.

O strategiji Capablance v končnicah

Do izida knjige "Osnove šahovske igre" Joseja Raula Capablance v začetku dvajsetih let so se celo vodilni šahisti ukvarjali le z najenostavnejšimi trdnjavskimi končnicami z malo materiala (trdnjava in kmet proti trdnjavi, trdnjava in dva kmeta proti trdnjavi in kmetu,...) to je s standardnimi pozicijami, ki so se najpogosteje pojavljale v praksi. Treba je povedati, da je Capablanca že v svojem zgodnejšem obdobju (do dvoboja z Laskerjem leta 1921) zagovarjal dinamiko šahovskega procesa in ga zelo lepo prikazal prav na primeru trdnjavskih končnic. Veliki Kubanec je vzorno demonstriral splošna navodila in njihovo natančno uporabo v praksi. Njegove "Osnove" so pomenile velik korak naprej na tem težkem področju. "Najboljša obramba - to je vzeti v svoje roke pobudo in prisiliti nasprotnika k obrambi." je še danes glavni način igranja trdnjavskih končnic. O tem, kakšen pomen je dajal Capablanca gibljivosti figur zgledno kaže naslednji primer.

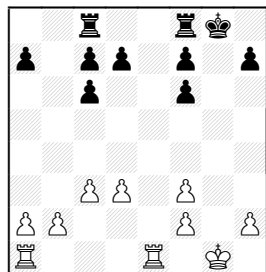
Capablanca - Kupčik [C49]

Havana, 24.02.1913

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Sc3 Sf6 4.Lb5 Lb4 5.0-0 0-0 6.Lxc6 bxc6 (seveda je boljše 6...dc z vključitvijo dame in lovca v igro) **7.Sxe5 De8 8.Sd3** [K ostri taktični borbi vodi 8.Sg4 (Aljehin-Vidmar, Karlovy Vary, 1911)] **8...Lxc3 9.dxc3 Dxe4 10.Te1 Dh4 11.Df3 La6 12.Lf4 Tac8**

Za zdaj so možnosti obeh strani približno enake, vendar v tem trenutku črni ni bil sposoben oceniti bližajoče se trdnjavske končnice.

13.Le5 Lxd3 14.cxd3 Dg4 15.Lxf6 Dxf3 16.gxf3 gxf6



Naprej komentira sam Capablanca: "Prednost belega je v tem, da obvladuje linijo in je na potezi. To mu zagotavlja pobudo. Še ena malenkost je: beli kmetje na daminem krilu so lepo povezani, črni "a" kmet pa je sam. Pravilni postopek: delovati s trdnjavama tako, da ju bo možno enostavno premikati s krila na krilo in onemogočiti nasprotnikovi trdnjavi.

Pravilo v takih primerih pravi: ne dopuščati nasprotniku prediha in ga siliti, da ščiti kmete s težkimi figurami; če ima slabo točko, je treba to slabost povečati ali pa izsiliti slabosti na drugih mestih - v tem primeru se bo nasprotnikova pozicija slej ko prej sesula. Tudi, če se mu posreči rešiti kakšno slabost, se pojavi kakšna druga.

Partija se je nadaljevala takole: **17.Te4 Tfe8** (ne dovoljuje belemu zavzetja "e" linije) **18.Tae1 Te6 19.T1e3 Tce8 20.Kf1 Kf8**

Glede na splošna pravila v podobnih končnicah je treba kralja spraviti v center, da je bližje napadenim točkam. Trenutno črni le ponavlja za belim, čeprav ni najti kaj boljšega: 20...d5 21.Tg4 in 22.Ke2 bi bilo za črnega zelo neprijetno, na 20...f5, pa 21.Td4! Te3? 22.fe Te3 23.Kf2 Te7 24.Ta4 z osvojitvijo "a" kmeta, kar praktično daje belemu prostega kmeta na daminem krilu, medtem ko dva bela kmeta na kraljevem krilu lahko zadržita tri črne. **21.Ke2 Ke7 22.Ta4 Ta8 23.Ta5!**

Ta poteza onemogoča kar nekaj namenov črnega: preprečuje napredovanje "f" kmeta, kot tudi ostalih, razen kmeta z "d7". Obenem grozi napredovanje f3-f4-f5. Ta grožnja izsiljuje d7-d5, ki je v korist belega, kar bomo kmalu videli.

23...d5 24.c4! Kd6 (očitno izsiljeno) [saj so po 24...dxc4 vsi črni kmetje izolirani in slabi; 24...d4 25.Te4 Kd6 26.b4! Te5 27.Ta6 in pozicija črnega

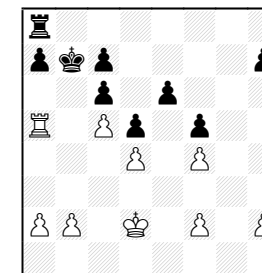
je brezupna.] **25.c5 Kd7 26.d4 f5**

Na prvi pogled močno, ker grožnja Te6-h6 izsiljuje menjavo trdnjav. Dejansko pa ta poteza ne daje ničesar in boljše bi bilo 26...Tg8.

27.Txe6 fxe6 28.f4

Do tu je beli igral natančno, ta poteza pa je slaba. Pravilno je bilo 28.Ta6.

28...Kc8 29.Kd2 Spet slaba poteza. [Močnejše je 29.Ta3 Tb8 30.b3 Kb7 31.b4 Ka8 32.Tb3 s prelepimi možnostmi za zmago.]



29...Kb7 [Kupčik je zapravil svojo priložnost. 29...Tb8! bi privedlo do remija.] **30.Ta3 Tg8 31.Th3 Tg7 32.Ke2 Ka6 33.Th6 Te7 34.Kd3 Kb7**

Kralj gre na pomoč kmetu "e", da bi osvobodil trdnjavo.

35.h4 Kc8 36.Th5

Preprečuje črni trdnjavi zavladati na "g" liniji.

36...Kd7 37.Tg5 Tf7 38.Kc3 Kc8

Kralj mora ostati na daminem krilu, sicer bo beli šel po kmeta na "a7".

39.Kb4 Tf6 40.Ka5 Kb7 41.a4 a6 42.h5 Th6 črni lahko le še čaka, kaj bo naredil nasprotnik. Črna

trdnjava ima samo še eno potezo. **43.b4 Tf6** [43...Ka7 44.Tg7 (44.b5)] **44.b5** slaba poteza, ki spet podaljšuje borbo. Kot se to pogosto dogaja, beli najde najboljše poteze v težkih pozicijah, ko pa te postanejo dobljene, z nenatančnimi potezami podaljšuje borbo.

[44.Tg7 Th6 45.b5 axb5 46.axb5 cxb5 47.Kxb5 Txb5 48.c6 z zmago.]

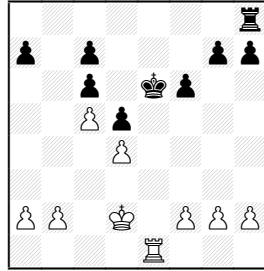
44...axb5 45.axb5 Tf8! 46.Tg7 Ta8 47.Kb4 cxb5 48.Kxb5 Ta2 49.c6 Kb8

50.Txb7 Tb2 51.Ka5 Ta2 52.Kb4 Txf2

[črni izpusti iz rok zadnjo možnost 52...Tb2! Beli bi moral na c3, da se izogne večnemu šahu, kar pa bi verjetno privedlo do remija. No vedeti je treba, da je bil moj nasprotnik takrat še mlad in neizkušen nasprotnik in mu je v čast že tak odpor kot ga je pokazal.] **53.Te7 Txf4** (bolj trdovratno je 53...Tb2 in 54...Th2) **54.h6 Txd4 55.Kb5 Td1 56.h7 Tb1 57.Kc5 Tc1 58.Kd4 Td1 59.Ke5 Te1 60.Kf6 Th1 61.Te8 Ka7 62.h8D Txb8 63.Txb8 Kb6 64.Kxe6 Kxc6 65.Kxf5 Kc5 66.Ke5 c6 67.Th6 Kb5 68.Kd4** Zelo težka končnica, v kateri sta oba delala napake. Kasneje je bil načrt Capablanke najnatančnejše izpolnjen, na žalost, v naslednji partiji:

Aljehin - Spielmann

New York, 1927



Spielmann je slabo odigral otvoritev in že v 20. potezi je beli dosegel veliko prednost - zelo aktiven kralj in trdnjava. Obramba črnega je težka, za zmago pa je beli potreboval skoraj 50 (na trenutke zelo dobrih) potez. **20...Kd7**

[Ni se tako enostavno odločiti, na katerem krilu naj ostane kralj. Na 20...Kf7 je močno 21.Kc3 Tb8 22.Te3 črna trdnjava mora držati "b" linijo in ne more nasprotniku preprečiti naslednjega manevra: a3!, Kc2, f3!, Tb3 ter Kd2 na Te8, nakar beli pride v tabor nasprotnika.]

21.Kc3 Tb8 22.Te3 Tf8 23.Tg3 Tf7 24.Kb4 Te7 25.Kc3 [25.Ka5 Te2] **25...Tf7**

Na prvi pogled je Spielmann dosegel ravnovesje. Vendar pa beli z nadaljnjo igro vse bolj utesnjuje črnega (poskusite sami preanalizirati nastalo pozicijo).

26.Th3 h6 27.Kd2! (z neprijetno grožnjo 28.Ta3.) **27...Te7 28.Ta3** [Kot je navedel Aljehin, mu tudi 28.Te3! Txe3 29.Kxe3 zagotavlja zmago v kmečki končnici (poskusite še sami)]

28...Te4 29.Ta4 Kc8 30.f3 Th4 31.h3 Kb7 32.Ke3 f5 (z idejo po f4 rešiti trdnjavo iz slepe ulice) **33.Tb4 Kc8 34.a4 g5?** [k remiju je vodilo 34...f4 35.Kf2 Th5 na primer 36.Tb3 Tf5 37.Td3 Tf7 38.Td2 Te7 in v primeru 39.Te2 Txe2 40.Kxe2 a5 z remijem] **35.a5 g4 36.hxg4 fxc4 37.a6 gxf3 38.gxf3 Th1 39.Tb7 Te1 40.Kf4 Td1 41.Ke5 Te1 42.Kf5 Td1 43.Txa7!**

Beli gre v menjavo kmetov, računajoč na to, da kralj "drži" proste kmete in bo napredoval z "f" kmetom. Zaključna faza igre je poučna s strani realizacijske tehnike.

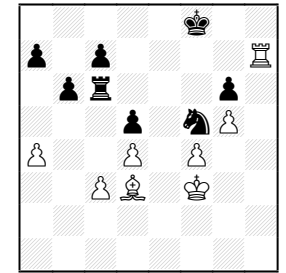
43...Txd4 44.Ta8 Kd7 45.f4 Ta4 46.a7 h5 [Kako bi vi odgovorili na 46...d4] **47.b3! Ta1 48.Ke5 Te1 49.Kf6 Ta1 50.Ke5 Te1 51.Kd4! Td1 52.Kc3 Ta1 53.f5 Ke7** (sicer 54.f6 s takojšnjo zmago) **54.Kd4 h4 55.Ke5 Te1 56.Kf4 Ta1 57.Kg5 Tg1** (zakaj Spielmann ni napredoval s "h" kmetom?) **58.Kxh4 Th1 59.Kg5 Tg1 60.Kf4 Ta1 61.Ke5 Te1 62.Kd4 Ta1 63.Kc3 Ta3 64.Kb2 Ta6 65.b4 Kf7 66.Kb3 Ta1 67.f6 Ta6 68.b5 cxb5 69.Kb4**

Črni se je vdal. **69...c6 70.Th8 Txa7 71.Th7** Ena najboljših končnic tipa "Capablanca-Kupčik", ki je zahtevala od zmagovalca ogromno preračunavanja.

Še en primer, ki kaže, kako pomembno je v trdnjavskih končnicah - tako pri izvedbi materialne prednosti kot pri pozicijskem pritisku - priti do aktivne igre figur ter narekovati nasprotniku utesnjeno obrambno igro.

Capablanca - Tartakover

New York, 1924



Pri površnem pogledu na pozicijo bi lahko ocenili to pozicijo kot boljšo za črnega - njihova trdnjava napada slabe kmete na daminem krilu. Tedanji svetovni prvak pa je našel odlično rešitev: z menjavo lahkih figur je naredil prosto pot za svojemu kralju v nasprotnikov tabor preko polj g3 in h4. **34.Lxf5! gxf5 35.Kg3!** Odločilna poteza! Beli se spušča v materialne žrtve za dosego klasične pozicije: Kf6, Th7 in kmet g6, nakar črni kmetje "popadajo kot zrele hruške". [Precej slabše je 35.Td7 zaradi 35...Txc3 in Ta3]

35...Txc3 36.Kh4 Tf3 (črni gre po "f" kmeta, da beli ne bi imel kasneje dveh prostih vezanih kmetov) [Na 36...Tc2 sledi 37.Kh5]

37.g6! Txf4 38.Kg5 Te4! (cilj te poteze je obramba pred matom na osmi vrsti) [izgubi 38...Txd4 39.Kf6 Ke8 40.Txc7 Txa4 41.g7 Tg4 42.Txa7]

39.Kf6 [slabše je 39.Kxf5 Txd4 40.Kf6 Tf4 "f5" kmet brani belega pred šahi]

39...Kg8 40.Tg7 Kh8 41.Txc7 Te8 42.Kxf5 Te4 43.Kf6 Tf4 44.Ke5 Tg4 45.g7 (Zahvaljujoč šahu v 40. potezi je beli pridobil tempo. Sedaj seveda ne gre 45...Tg7) 45...Kg8 46.Txa7 Tg1 47.Kxd5 Tc1 48.Kd6 Tc2 49.d5 Tc1 50.Tc7 Ta1 51.Kc6 Txa4 52.d6 in črni se je vdal. Za "d" kmeta mora dati trdnjavo. Kot smo videli, se beli ni zmenil za materialne žrtve in je dosegel

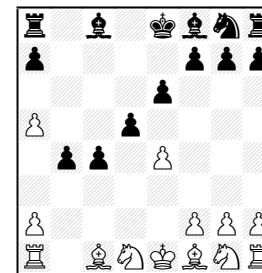
odličen položaj s kraljem in trdnjavo na 7. vrsti ter prostim "g" kmetom.

Upam, da je bila seznanitev s "šolo Capablance" bralcem v zadovoljstvo in je dosegla svoj namen.

Mihail Judovič ml., mojster Pozicijska žrtev lahke figure

Pozicijska žrtev lahke figure v otvoritvi in v zgodnji fazi srednje igre je že dolgo poznana. Namen take žrtve je lahko različen: oblikovanje močnega kmečkega centra, razbitje nasprotnikovega centra, omejevanje nasprotnikovih figur, zavzetje prostora in pobude. Ogleдали si bomo primere iz prakse, ki so povezani z oblikovanjem in razbijanjem kmečkega centra. **1.e4 e5 2.f4 d5 3.Sf3 dxe4 4.Sxe5 Ld6 5.De2 De7 6.Dxe4** (zaradi gradnje kmečkega centra črni žrtvuje skakača) **6...f6 7.d4 fxe5 8.fxe5 c6?** [Po analizi Čigorina bi bilo bolje vrniti figuro in zaključiti razvoj. 8...Sf6 9.De2 0-0 10.exd6 Dxd6 in črni ima dobro kontra igro.] **9.Lc4 Lc7 10.0-0 Le6 11.Lg5 Dxc5** [močnejše je 11...Dd7] **12.Lxe6 Sh6?** [boljše je 12...Sd7] **13.Lc8! Sd7 14.Lxb7 Ke7 15.Lxc6!** in beli je zmagal. 1-0

V dopisni partiji Dunaj-Peterburg (1897-98) je nastala zanimiva pozicija v eni od variant Čigorinove obrambe: **1.d4 d5 2.c4 Sc6 3.Sc3 dxc4 4.d5 Sa5** [več daje 4...Se5 5.Lf4 Sg6 6.Lg3 e5 vendar si je črni zamislil žrtev figure za močan kmečki center.] **5.Da4 c6 6.b4 b5 7.Dxa5 Dxa5 8.bxa5 b4 9.Sd1 cxd5 10.e4 e6**



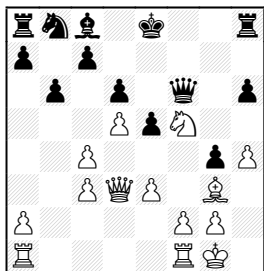
Čeprav pozicija črnega izgleda solidno, so analize pokazale, da je pozicija boljša za belega. Po **11.Se3 Sf6 12.exd5 exd5 13.Sf3** [možno je tudi 13.g3 z nadaljnjim Lg2 in Se2] **13...Lb7 14.Le2 Lc5 15.0-0 0-0 16.Sf5** in belemu uspe ustaviti črne kmete.

Bronstein - Rojan [C58]

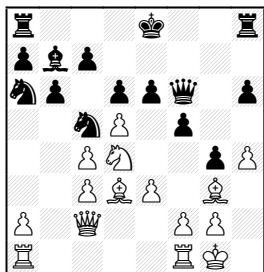
12. olimpiada Moskva, 1956
1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lc4 Sf6 4.Sg5 d5 5.exd5 Sa5 6.d3 (Kot bomo kmalu videli je na videz pasivna poteza povezana z zanimivo idejo) **6...h6 7.Sf3 e4 8.dxe4** Zamisel belega je sedaj jasna. Za vsega dva kmeta za figuro si je zgradil močen center. **8...Sxc4 9.Dd4?!** nenatančna poteza po kateri bi črni lahko prišel do premoči. [Bolje je bilo 9.De2 Sb6 10.c4] **9...Sb6** [Po tem odgovoru je bila poteza belega na mestu. Pravilno je bilo 9...Sd6 10.Sc3 (10.e5? Sf5) 10...Sfxe4 11.Sxe4 De7 12.0-0 Sxe4 13.Te1 f5 14.Sd2 Dc5 in beli po analizi Euweja nima nadomestila za figuro.] **10.c4 c5?** [Tu je

bilo bolj natančno 10...Lb4 11.Ld2 Lxd2 12.Sfxd2 0-0 13.Sc3 c6 s kontra igro.] **11.Dd3 Lg4 12.Sbd2 Le7 13.0-0 14.Se5 Lh5 15.b3 Sbd7 16.Lb2** in beli je dosegel premoč, ki je privedla do zmage. **1-0**

Sedaj si oglejmo nekaj primerov iz sodobne turnirske prakse.



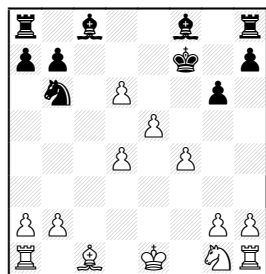
Ta pozicija je nastala v 6. partiji dvoboja Kasparov-Timman (Hilversum, 1985). **18.Sd4!?** (povezano z žrtvijo skakača za dva kmeta) [Naenostavno 18.e4? lahko črni odigra 18...Lxf5 19.exf5 Sd7 z odlično igro.] **18...exd4 19.cxd4 Df5 20.e4 Dg6** z obojestranskimi možnostmi.



Tudi v tej poziciji ima beli odlične izgledе z razbijanjem kmečkega centra nasprotnika: **16.Sxe6 Sxe6 17.Lxf5!** [na 17.dxe6? sledi 17...0-0] **17...Sg7 18.Lg6 Kd7 19.f3 Taf8 20.fxg4 De7 21.e4 Kc8 22.Dd2**

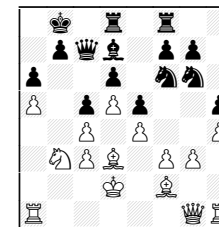
Beli ima za figuro že tri kmete in nevarno pobudo. Tako sta igrala Kasparov-Timman v 4. partiji dvoboja in Miles-Timman (Tilburg, 1986).

Originalno je bila odigrana otvoritev v srečanju Sveshnikov-Knežević (Dubna, 1979): **1.e4 Sf6 2.e5 Sd5 3.c4 Sb6 4.c5 Sd5 5.Sc3 c6 6.Lc4 d6 7.Db3 Sd7** [možno je tudi 7...dxe5 8.Sxd5 cxd5 9.Lxd5 e6 10.Lxb7 Lxb7 11.Dxb7 Dd5 12.Dc8 Dd8 in črni se uspešno obrani.] **8.Sxd5 cxd5?** [K velikim zapletom je vodilo 8...Sxc5 9.Sc7 Kd7 10.De3 Kxc7 11.d4 Le6 12.b3 d5 13.Le2 in beli ima pobudo za kmeta.] **9.Lxd5 e6 10.Lxe6! fxe6 11.Dxe6 De7 12.Dxe7 Kxe7 13.cxd6 Kf7 14.d4 Sb6 15.f4**



Kot rezultat taktične operacije je beli uničil centralne kmete nasprotnika in ima napadalno

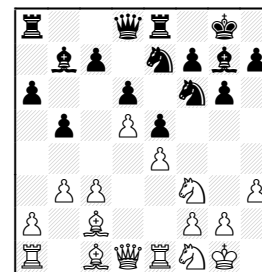
prednost. Realizacija prednosti je možna na različne načine, saj je črni praktično brez kontra igre. **15...g6 16.Sf3 Lh6 17.f5 Lxc1 18.e6 Lxe6 19.fxe6 Kxe6 20.Txc1 Tac8 21.0-0 Txc1 22.Txc1 Kxd6 23.h4** in beli je zmagal. **1-0**



Geller - Eingorn [C92]

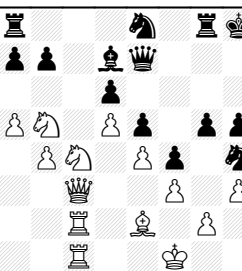
52. prvenstvo ZSSR

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lb5 a6 4.La4 Sf6 5.0-0 Le7 6.Te1 b5 7.Lb3 d6 8.c3 0-0 9.h3 Lb7 10.d4 Te8 11.Sbd2 Lf8 12.Lc2 g6 13.d5 Se7 14.Sf1 Lg7 15.b3 izgleda logično, vendar bi bilo bolje 15.Sg3 ali 15.a4. Sedaj sledi pozicijska žrtev skakača in center prevzame črni.



15...Sxe4! 16.Lxe4 f5 17.Lc2 e4 18.Sd4 Sxd5 19.Se2 [boljše možnosti za obrambo ima beli po 19.Ld2 c5 20.Se2] **19...Sxc3 20.Sxc3 Lxc3 21.Tb1 c5 22.Lb2 Lxb2! 23.Txb2 d5 24.Dc1 d4** z jasno premočjo.

Naslednji primer je vzet iz partije **Rajković-Mokri (Beograd, 1985)**



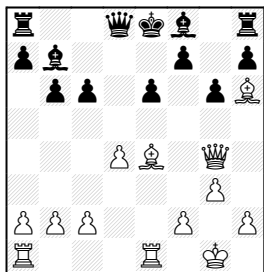
Značilen za staroindijsko obrambo

je kmečki klin. Črni se pripravljajo na odločilni napad na kraljevem krilu, vendar mu to ne uspe. Beli razbije center in privede igro v zanj ugodno končnico. **25.Sbxd6! Sxd6 26.Dxe5 Dxe5 27.Sxe5 Lb5 28.Tc7 Lxe2 29.Kxe2 Tae8 30.Sf7 Sxf7 31.Txf7 Tg7 32.Tcc7 Txf7 33.Txf7 Kg8 34.Txb7 Sxg2 35.d6 Se3 36.Txa7 Td8 37.e5** in beli kmetje so odločili rezultat srečanja. 1–0

Dorfman - Makaričev [D02]

51. prvenstvo ZSSR

1.d4 Sf6 2.Sf3 e6 3.g3 d5 4.Lg2 Sbd7 5.0–0 c6 6.Sbd2 Ld6 7.Te1 b6 8.e4 Sxe4 9.Sxe4 dxe4 10.Sg5 Sf6 [v primeru 10...f5 11.f3 ima beli nevarno pobudo] **11.Sxe4 Sxe4 12.Lxe4 Lb7 13.Dg4 g6 14.Lh6 Lf8**



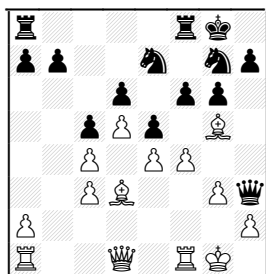
Beli izkorišča prednost v razvoju in odpira center za napad na kralja. **15.Lxc6! Lxc6 16.Txe6 fxe6 17.Dxe6 Le7 18.Dxc6 Kf7 19.Te1! Tf8** [ne pomaga 19...Dd6 zaradi 20.Df3 Lf6 21.Db3] **20.De6 Ke8 21.d5 Dd7 22.De5 Kd8 23.Lxf8 Lxf8** pozicija se ja razjasnila. Beli ima tri kmete in nevarno

pobudo za lovca. **24.d6 Df7 25.Te4 Kd7 26.Tf4 De6 27.Db5 Kxd6 28.Db4 Kc6 29.Txf8 Txf8 30.Dxf8 Dxa2 31.Df3 Kd6 32.Dd3 Kc6 33.Dc3 Kd6 34.b3** in beli je postopoma zmagal. 1–0

Gligorić - Timman [E41]

Tilburg, 1977

1.d4 Sf6 2.c4 e6 3.Sc3 Lb4 4.e3 c5 5.Ld3 Sc6 6.Sf3 Lxc3 7.bxc3 d6 8.e4 e5 9.d5 Se7 10.Sd2 Da5 11.Db3 0–0 12.0–0 Sh5 13.g3 Lh3 14.Te1 Dc7 15.Dd1 g6 16.Sf1 Dd7 17.Lh6 Sg7 18.f4 Lxf1 19.Txf1 Dh3 20.Lg5 f6



21.fxe5 fxg5 22.exd6 Dd7 (pravilna rešitev) [po 22...Sc8 23.Txf8 Kxf8 24.Df3 z nadaljnjim e4–e5 bi beli prišel do izredne napadalne pozicije.] **23.dxe7 Dxe7 24.Dd2 De5 25.Lc2 Sh5 26.Txf8 Txf8 27.Tf1 Sf6** možnosti belega so boljše, vendar se je črnemu uspelo obdržati. V tej partiji je črni uspešno izpeljal tipičen primer rešitve s kontra žrtvijo in blokado centra nasprotnika.

Herman Fridstein

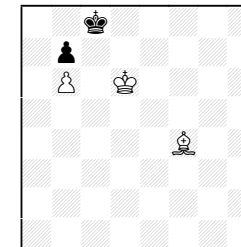
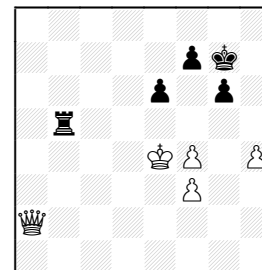
Bunker

Kaj je to bunker?

To je utrjena točka, sposobna dolgotrajne obrambe pred napadom iz vseh strani.

V šahu gre za sposobnost obrambe pred mnogo močnejšimi silami. O takih pozicijah bo govora v tem članku.

Začnimo z eno od teoretskih pozicij.



Ne glede na veliko materialno prednost, beli le-te ne more uveljaviti. Beli kralj ne more preko pete vrste. Če bi bil črni kmet namesto na g6 na h5, potem o bunkerju ne bi mogli več govoriti. Beli bi na kakšen način zamenjal damo za trdnjavo in kmeta ter prešel v ugodno končnico.

Drugi primer.

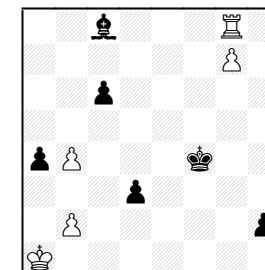


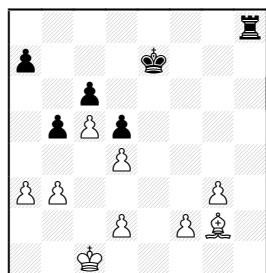
Figura več belemu prav nič ne pomaga, saj beli ne more črnemu preprečiti obrambo kmeta b7. Zanimivo, da za belega ni dobitka tudi z belopoljnim lovцем.

Motiv bunkerja se pogosto sreča tudi pri študijah. Na primer pozicija na diagramu.

Na prvi pogled je remi nedosegljiv. Črni ima preveč prostih kmetov in zelo težko je predvideti končni položaj. **1.Th8** [in ne 1.Tf8 Lf5 2.g8D h1D 3.Ka2 Dd5 4.Dxd5 cxd5 5.Kb1 d2 6.Txf5 Kxf5 7.Kc2 Ke5 in črni zmaga] **1...d2 2.g8D d1D 3.Ka2 Db3! 4.Dxb3 axb3 5.Ka3!** (osnovna ideja belega. Sami se lahko prepričate, da po 5.Kb3? beli izgubi) **5...Kg3 6.Txb2 Kxb2 7.b5 exb5** [7...c5 8.Kxb3 in beli osvoji "c" kmeta.] **8.Kb4!** (kmeta na b3 se ne sme vzeti) **8...Kg3 9.Kc3 Kf2 10.Kd2** nakar po 11.Kc1 doseže pozicijo z drugega diagrama.

6.Lxh2 Kh4 7.f4 (7.Kc3 Kh3 8.Lg1 Kg3 9.Kb4 Kxf3 10.Kxa4 Kxe4 11.Kb5 Kf3 12.Ka6 e4 13.Kb7 e3 14.Lxe3 Kxe3 15.Kxc7 g1D 16.Kxd6 Dg3 in črni zmaga) **7...a3 8.Kc2 a2 9.Kb2 exf4 10.e5 f3 11.Lg1 Kg3 12.exd6 f2 13.Lxf2 Kxf2 14.dxc7 g1D]** **2...a3 3.Kg3 a2 4.Kxh3 a1D 5.Kxg2** (in bunker je zgrajen. Dejansko črni ne more prodreti s kraljem v tabor nasprotnika. Skozi ne more ne na daminem ne na kraljevem krilu.) **5...Db2 6.Lf2 Kg5 7.Kg3 Dc1 8.La7** (edina poteza) **8...Df4 9.Kg2** in dama je zavzela polje prehoda.

Čehover, 1947

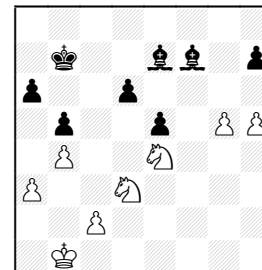


remi

Ne glede na materialno prednost se zdi pozicija belega precej kritična: črni preti s prodorom na drugo vrsto in osvojitvijo kmetov na kraljevem krilu. Pot do remija ni tako enostavna: **1.Kd1! Th2 2.Ke1 Txc2 3.Kf1 Th2 4.Kg1 Th3 5.Kg2 Th5 6.f3** in črni ne more nikjer prodreti.

Sedaj si oglejmo, kako izgleda bunker v praktični igri.

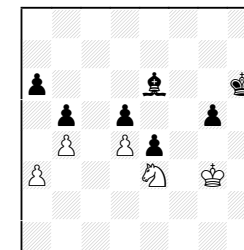
Averbah - Fridstein Prvenstvo Moskve, 1957



Premoč je na strani črnega, ki ima aktivni lovski par. Možnosti belega se pojavljajo v daleč napredovanih kmetih. **43.g6! hxg6 44.h6 Lg8 45.Sdf2 d5** (sicer bi črni po 46.Sg4 izgubil figuro) **46.Sc5 Kc6 47.Sg4** [slabo je 47.Sxa6 ker črni kmetje začnejo napredovati po 47...d4 48.Sc5 Kd5] **47...Kd6 48.Sd3!** [tudi tu ni šlo 48.Sxa6 zaradi 48...g5 49.a4 bxa4 50.b5 e4 51.b6 Kc6 52.Sb8 Kb7 (ne 52...Kxb6? 53.Sd7 in 54.Sdf6) 53.Sd7 d4 54.Sdf6 Lxf6 55.Sxf6 e3 56.Kc1 a3. Zato je beli začel graditi bunker.] **48...e4 49.Sc5 Lg5 50.Sb3 Ke7?** Črnega ne zanimajo ideje belega. Igrati bi moral: [50...d4! razširi delovno območje skakača. Po 51.Sxd4 Kd5 52.c3 (52.Se2 e3 53.Sg3 Kd4 54.Kb2 Lh4) 52...e3 53.Kc2 Ke4 54.Se6 Lh4 in odpor bi bil zlomljen.] **51.Sd4 Lf6 52.c3** [slabo je 52.Sxf6 Kxf6 53.Kc1 zaradi 53...Kg5 54.Kd2 Kxh6 55.Ke3 Kg5] **52...Lh8 53.Kc2 Le6 54.Se3** menjava na e6 ne gre, ker bi bil potem beli kralj vezan na obrambo kmeta c3. **54...Lxd4?** Poučna napaka. Črni se pripravlja na

osvojitve še drugega kmeta, računajoč, da bo to dovolj za zmago. Vendar je bil nekeoliko nenatančen, saj ima vse kmete na belih poljih. Črнопoljnega lovca ne bi smel zamenjati.

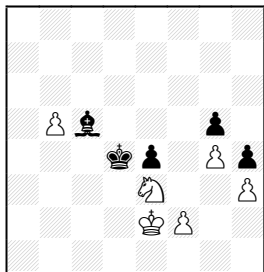
[Pot do zmage je bila naslednja 54...Kf6 55.Kd2 Lf7 56.Ke2 Kg5 57.h7 Kh6 z osvojitvijo drugega kmeta.] **55.cxd4 Kf6 56.Kd2 g5 57.Ke2 Kg6 58.Kf2 Kxh6 59.Kg3**



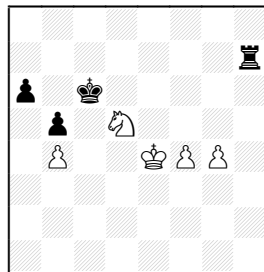
Zanimiva pozicija: Črnemu ne pomagata dva kmeta več, saj je beli naredil neprebojen bunker. Sledilo bi lahko **59...Kg6** [59...Kh5 60.Sg2 in ne sme 60...g4 zaradi 61.Sf4.] **60.Sg2 Kh5 61.Se3 g4 62.Sg2!** edina, vendar zadostna poteza. **62...Kg5 63.Se3** Primer lepo kaže premoč skakača nad lovцем v blokiranih pozicijah in kmetih na lovčevih poljih.

Sedaj pa si oglejmo končnico v kateri se je lovec uspešno branil pred skakačem in dvema kmetoma.

Fein - Reshevsky
Semmering, 1937



Lasker,Em - Lasker,Ed
New York, 1924



70.Sf5 Ta poteza omogoča črnemu zanimivo možnost rešitve v remi. **70...Kc4 71.Sh6 Kxb5** en del naloge je črni izpolnil: pobral je kmeta na b5 pri tem pa beli kralj ni napredoval. **72.Sf7 Kc4!** [seveda ne 72...Le7 zaradi 73.Ke3] **73.Sxg5 Kd5 74.f3 exf3 75.Sxf3 Ke4!** [zopet je slabo 75...Le7 zaradi 76.Ke3] **76.Sxh4 Kf4 77.Sf5 Lb6** Očitno je Fein po 77.Sf5 smatral, da sta dva kmeta več dovolj za zmago. Ni mu šlo v račun, da je pozicija črnega nepristopna in da ne bo mogel spraviti kmetov v gibanje. **78.Kd3** [Na g2 beli ne more pripeljati kralja: 78.Kf1 Kf3! 79.g5 Ld8 80.g6 Lf6 81.g7 Lxg7 82.Sxg7 Kg3 zato se je odločil za obhodni manever, ki pa prav tako nič ne daje.] **78...Ld8 79.Kd4 Lf6 80.Kd5 Lh8 81.Kd6 Le5 82.Ke6 La1 83.Ke7 Lb2 84.Kf7 Kg5!** Res zanimiva edinstvena končnica. Kot je priznal Reshevsky je bila to ena njegovih najtežjih partij.

Položaj belega je težak, saj je črni "b" kmet bolj nevaren kot vezana kmeta belega. Komentiral je A. Aljehin v turnirski knjigi. **72...Th8** Ta samoumevna poteza daje belemu skrito možnost za igro na remi. [Pravilno je bilo 72...Td7, ki prisili odstop s skakačem brez umika trdnjave s sedme vrste, kar je odločilnega pomena. Na primer: 73.Se3 (73.Sf6 Td8 74.g5 a5 75.bxa5 b4 76.g6 b3 in črni zmaga.) 73...a5 74.bxa5 b4 75.g5 Kc5 76.Sc2 b3 77.Sa3 b2 78.g6 Kb4 79.Sb1 Td1 80.g7 Tg1 z zmago.] **73.Se3 Te8 74.Kd4 Td8 75.Ke4** Beli ne želi biti odrezan od svojih prostih kmetov. Šna 75.Kc3 bi črni verjetno odgovoril 75...Td6 da bi ob odskoku skakača prešel s trdnjavo na d1, v primeru napredovanja kmetov pa prešel s kraljem na kraljevo krilo.] **75...a5! 76.bxa5 b4 77.a6!** edina poteza [ne zadostuje 77.g5 b3 78.Sc4 Kb5 79.Sb2 Td2 80.Sd3 Kc4 81.Se5 Kc3 z zmago.] **77...Kc5 78.a7 b3 79.Sd1 Ta8** [79...Kb6 80.Ke3 Kxa7 81.Sb2 itd...] **80.g5 Txa7 81.g6 Td7 82.Sb2 Td2**

83.Kf3!

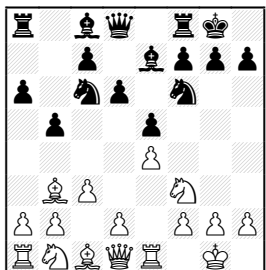
Ideja te obrambe. **83...Td8 84.Ke4 Td2 85.Kf3 Td8 86.Ke4 Kd6** ta varianta res vodi k osvojitvi obeh belih kmetov, kar pa ne zadostuje za zmago. **87.Kd4 Tc8 88.g7 Ke6 89.g8d Txg8 90.Kc4 Tg3 91.Sa4 Kf5 92.Kb4 Kxf4 93.Sb2 Ke4 94.Sa4 Kd4 95.Sb2 Tf3 96.Sa4 Te3 97.Sb2 Ke4** z namenom obiti trdnjavo in priti na c2 **98.Sa4 Kf3 99.Ka3 Ke4 100.Kb4 Kd4**

101.Sb2 Th3 102.Sa4 Kd3 103.Kxb3 Kd4 z remijem. Na koncu še dva nasveta. Če dosežete boljšo pozicijo se ne opustite in se zavedajte, da nasprotnik lahko zgradi neprebojen bunker. Po drugi strani pa v slabši poziciji iščite možnosti graditve bunkerja.

Omejevanje gibljivosti figur

Eden od najvažnejših elementov pozicije je gibljivost figur. Bolj kot so aktivne, več možnosti za napad ali obrambo je na voljo, s tem pa je tudi položaj boljši. Zato mora dobro zasnovana igra imeti elemente izboljševanja položaja svojih figur in omejevanja gibanja nasprotnikovih figur.

Za primer si oglejmo pozicijo iz glavne variante španske partije: **1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lb5 a6 4.La4 Sf6 5.0-0 Le7 6.Te1 b5 7.Lb3 d6 8.c3 0-0**



pri načrtovanju prehoda v srednjo igro to napredovanje z robnim kmetom ugodnejše od direktnega nastopa v centru.

Kot vidite je za takšno odločitev o izgubi tempa (podobno kot za h7-h6, a2-a3, ...) potreben tehten razlog. Začetniki take poteze igrajo zelo pogosto "za vsak slučaj" in se pri tem ne zavedajo, da poleg izgube časa za razvoj figur, slabijo tudi kmečko strukturo in s tem položaj kralja.

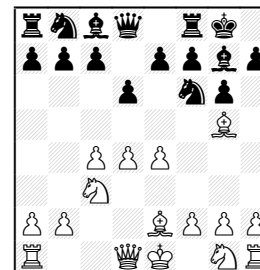
V načrtu belega je poteza d2-d4, vendar praktično vsi boljši igralci počakajo s takojšnjim 9.d4 (na kar sledi 9...Lg4!) in igrajo 9.h3 z omejevanjem gibanja nasprotnikovemu lovcu. d2-d4 odigrajo šele po 9...Sa5 10.Lc2 c5 11.d4. Spomnimo se, da je poteza 9.h3 izguba tempa, kar pomeni, da ni v skladu s pravilom čim hitrejšega razvoja. Vendar je v določenih pozicijah

Že v otvoritvi, ko sta obe strani zaposleni z razvijanjem svojih sil, je zelo pomembno nasprotniku prekrižati razvojne načrte.

Oglejmo si še en primer iz staroindijske obrambe:

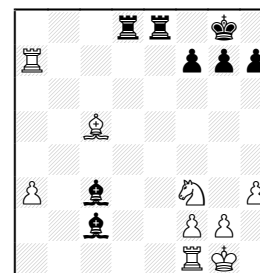
1.d4 Sf6 2.c4 g6 3.Sc3 Lg7 4.e4 d6 5.Le2 0-0

Jurij Averbah je v prakso uvedel naslednjo potezo **6.Lg5**



Poteza z lovцем preprečuje napredovanje z "e" kmetom (6...e5? 7.de de 8.Dd8 Td8 9.Lf6 Lf6 10.Sd5) in narekuje črnemu iskati druge poti razvoja. Logična poteza 6...h6 povzroči slabitev pozicije okoli kralja (7. Le3!).

V središčnici je omejevanje gibljivosti nasprotnikovih figur običajno povezano s taktičnimi namerami.

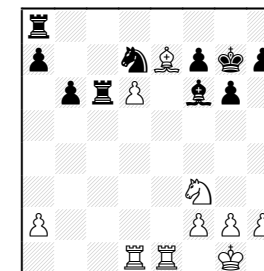


Pozicija iz 41. partije dvoboja za naslov svetovnega prvaka med Karpovom in Kasparovom (1984/85). Črni ima kmeta manj,

ima pa lovski par. Kasparov se je v tem trenutku odločil uporabiti omejevanje gibljivosti.

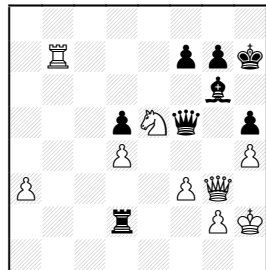
1...Ld1! Edinstvena poteza, ki iz igre izključi nasprotnikovo trdnjavo na f1. **2.Te7 Txe7 3.Lxe7 Td3 4.Sg5 Lb2 5.Lb4** in sedaj poteza **5...f6** črnemu daje lepe možnosti za remi. Na primer: [v partiji je bilo 5...h6] **6.Se4 Lc2 7.Sc5 Td1 8.Txd1 Lxd1 9.Kf1 Ld4**

Naslednja pozicija je iz 13. partije dvoboja Kasparov-Karpov (1987)

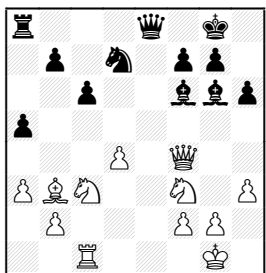


Kmet na d6 je branjen z lovцем in obema trdnjavama in predstavlja kar precejšnjo neugodnost za črnega. Grozi 24.Lf6 s prodorom trdnjave na sedmo vrsto. Kasparov, ki je bil v tej partiji črni, si je zamislil zapleteno operacijo, cilj katere je omejitev gibljivosti nasprotnikovega lovca. **1...Lc3! 2.Te3 f6 3.g4 g5! 4.h4** (borba za osvoboditev lovca) **4...h6 5.hxg5**

hxg5 6.Sd4 [kmečka struktura se ne zdi ravno trdna in beli bi lahko po 6.Td5 Tac8 7.Sxg5! fxc5 8.Txg5 Kf7 9.Tf3 Ke6 10.Te3 forsiral remij **6...Lxd4 7.Txd4 Th8** in pobuda je prešla na stran črnega.



Če uspe omejiti gibljivost ene ali več figur za daljši čas, potem lahko že govorimo o elementih strategije.



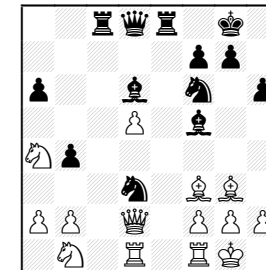
Polzicija je iz 22. partije dvoboja Kasparov-Karpov (1986). Beli (Kasparov) ima prostorsko premoč, črni pa ima lovski par, ki se lahko tudi "razigra". **1.h4!** Poteza, ki jo težko najdeš, in z mnogimi možnimi načrti. Glavni je omejitveni.[v primeru 1.Te1 Dd8 2.Sa4 (2.Se4 Db6!) 2...Lh5 3.g4 Lg6 in pozicija belega se zdi manj privlačna (Kasparov).]

Sedaj pa si oglejmo, kaj je nastalo dvajset potez po omejevanju.

Ocena govori krepko v korist belega. Ima kmeta več, črni lovec pa je še kar na istem polju in nima nobene možne poteze. Vprašajmo se, kako izkoristiti slabo gibljivost nasprotnikovih figur? Ne gre pozabiti, da gre za začasno omejitev in pri mlačni igri lahko hitro zvodeni. Vemo že, da ima igralec z omejenimi figurami težave pri obrambnih in napadalnih akcijah, zato igramo na pozicijsko in materialno prednost. Kako to izsiliti? Predajmo besedo Kasparovu: "Najbolj naravno za belega je 41.Tb4 vendar ima črni po 41...f6 42.Kg6 Dg6 43.Dg6 Kg6 zelo lepe možnosti, da se reši v trdnjavski končnici. O takim nadaljevanju so razmišljali tudi vsi komentatorji. Tudi sam o potezi 41.Sd7, ko sem si zamislil kombinacijo s 37.Ta7, nisem razmišljal. To tretjo potezo

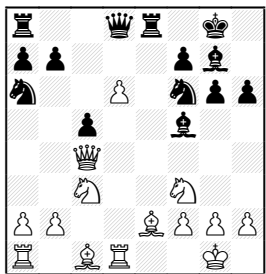
kombinacije sem zagledal šele v tej poziciji in navdušen nad njeno enostavnostjo 17 minut preverjal razne variante! ... **1.Sd7! Txd4** Ni smisel v osvojitvi kmeta ampak v menjavi dam, ki jo črni želi predlagati na polju f4. **2.Sf8 Kh6 3.Tb4!!** Pika na i kombinacije. Maloštevilna bela vojska deluje skladno in črni se lahko reši matne mreže le ob znatnih materialnih izgubah. **3...Tc4** (Po potezi 43.Tb4 se je Karpov zamislil za kakšno minuto, vendar tudi ostali dve varianti vodita k porazu.) [še posebno lepa je varianta 3...Txb4 4.axb4 d4 5.b5 d3 6.b6 d2 7.b7 d1D 8.b8D (grozi šah in mat na polju f4) 8...Dc1 9.Sxg6 Dxc6 10.Dh8 Dh7 11.Dgxc7; 3...Td1 4.Tb8 Lh7 5.Dg5; 3...Td3 4.Tb8 Lh7 5.Dg5 Dxc6 6.hxc6 Kxc6 7.Sxh7 Kh6 8.Sf8 Txa3 9.Td8] **4.Txc4 dxc4 5.Dd6! c3 6.Dd4** in črni se je vdal.

Najboljši šahisti vedno stremijo k čim bolj gibljivim figuram in k omejevanju nasprotnikovih. Včasih je to kar vodilna rdeča nit cele partije. Tako je bilo v 16. partiji drugega dvoboja Kasparov-Kasparov (1985). Po žrtvi kmeta v otvoritvi je črni (Kasparov) prišel do naslednje pozicije:

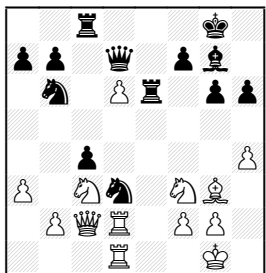


"Dovolj je le bežen pogled na šahovnico in vidi se, da je beli izgubil otvoritveni duel. Kmet več ne igra nobene vloge, bele figure pa zavzemajo same pasivne položaje. Kaj bi še govoril, če dama, dve trdnjavi in oba skakača nimajo niti enega dostopnega polja!" (Averbah, Tajmanov).Partija se je končala takole: **21.b3 g5! 22.Lxd6 Dxd6 23.g3 Sd7! 24.Lg2 Df6 25.a3 a5 26.axb4 axb4 27.Da2 Lg6 28.d6 g4! 29.Dd2 Kg7 30.f3 Dxd6 31.fxc4 Dd4 32.Kh1 Sf6! 33.Tf4 Se4 34.Dxd3 Sf2 35.Txf2 Lxd3 36.Tfd2 De3! 37.Txd3 Tc1! 38.Sb2 Df2! 39.Sd2 Txd1 40.Sxd1 Te1** in beli se je vdal.

Naj poudarim še to, da v partiji le redke stvari pridejo kot darilo. Pogosto je potreben za premoč kakšen umik ali celo materialna žrtev.Ustavimo se pri dveh partijah iz dvoboja Kasparov-Karpov (1987), ki sta privedli do iste pozicije.



Z zadnjo potezo h7-h6 je Kasparov prevzel kontrolo polja g5, z omejitvijo gibanja belega lovca in skakača. V 15. partiji je sledilo: **14.h3** [V 21. partiji je Karpov pojačal igro belega in pridobil tempo: 14.Lf4 Sd7 (črni izvaja enak načrt kot v predhodni partiji, vendar zamuja) 15.Td2 Sb4 16.Db3 Le6 17.Lc4 Sb6 18.Lxe6 Txe6 19.a3? Nerazumljiv spregled! (po 19.Sb5 Te4 20.Sc7! Tc8 21.Te1 ima beli boljše možnosti) 19...Sd3! 20.Lg3 c4 21.Dc2 Tc8 22.Tad1 Dd7 23.h4

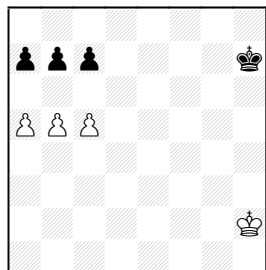


Pritisk črnih figur na polje c3 preprečuje belemu izvedbo razbremenilnega manevra z b2-b3. Na drugi strani pa za zdaj ne gre 23...Sb2 24.Db2 Sa4 zaradi 25.Db5. 23...f5 (po 23...Tc6 bi črni po grožnji 24...Sb2 ali 24...Sc8 lahko računal na zmago. Vendar se je odločil za predhodni plan z omejevanjem figur. Pri pritisku in omejevanju figur pa lahko velikokrat računamo tudi z razbremenilnimi manevri. 24.Txd3 cxd3 25.Dxd3 Sc4) 24.Txd3

Če je bilo prej 23.Td3 cd 24.Dd3 neugodno zaradi 24...Sc4 in 25...Sb2, se je sedaj položaj spremenil... 24...cxd3 25.Dxd3 Sc4 26.Dd5 in izkorišča oslabljen položaj kralja. Na 26...Sb2 bi sedaj sledilo 27.Te1 Te8 28.Te6 Te6 29.Sb5 z nejasnimi zapletmi. Situacija se je zapletla in črni je šel na ponavljanje potez. 26...Sb6 (26...Kh7!) 27.Dd3 Sc4 28.Dd5 Sb6 remi] **14...Sb4 15.Lf4** [15.Dxc5 Sc2 16.Tb1 Sd7] **15...Sd7 16.Td2 a6 17.Db3 b5 18.Dd1 c4** (daje oporišče za napad svojim figuram) **19.a4 Sc5 20.axb5 Sbd3** Konec strateškega načrta črnega. Beli se rešuje s pomočjo žrtve kvalitete in uspe zaostri borbo. **21.Lxd3 Sxd3 22.Txd3 cxd3** [22...Lxd3!] **23.Sd5** in z raznimi pretnjami je beli vzpostavil ravnovesje.

Kmečki prodor

Kmečki prodor je eden od tipičnih primerov šahovske borbe. Oglejmo si ga v primerih iz končnic. Začnimo z osnovnim primerom.

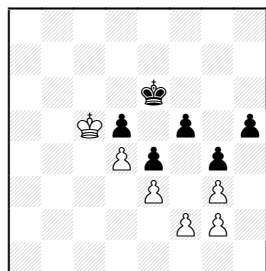


1.b6 axb6 [1...cxb6 2.a6 bxa6 3.c6] 2.c6 bxc6 3.a6 Tu je prodor možen le zaradi oddaljenosti črnega kralja. Ta položaj je izjemen, saj je črni brez slabosti in če bi bil na potezi, bi remiziral z 1...b6.

Kmečki prodor je ponavadi izvedljiv, ko so v nasprotnikovi kmečki strukturi slabosti (na primer dvojni kmetje) ali pa figure močnejše strani izvajajo pritisk na kmete.

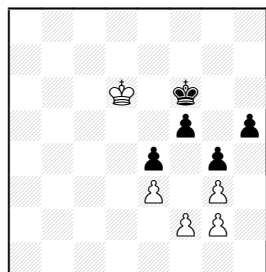
Na podlagi primerov iz turnirske prakse si bomo ogledali osnovo za prodor v vsakem posameznem primeru.

V poziciji na diagramu je prodor možen zaradi dvojnih kmetov in oddaljenega belega kralja (s kmetom na h2 ali kraljem na b4, beli ne bi bil v nevarnosti).



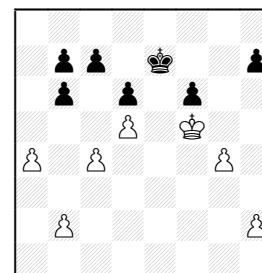
Sledilo je: **1...f4 2.exf4 [2.gxf4 h4] 2...h4 3.gxh4** (grozilo je 3...h3) **3...g3** in "e" kmet ima prosto pot.

Podoben položaj je nastal v partiji Pomar-Cuadras, Olot, 1974



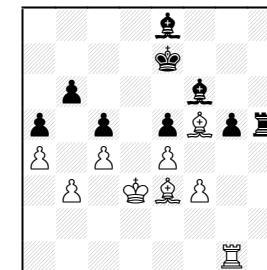
Tudi tu je odločilen prodor s kmetom: **1...f4! 2.Kd5** (primera 2.gf in 2.ef sta obdelana v prejšnjem primeru) **2...h4! 3.Kxe4 [3.gxh4 g3] 3...f3! 4.gxf3 h3**

Ta pozicija iz partije Šikov-Kalmukov, Sofija, 1971 je glede na prejšnje nekoliko bolj zapletena.

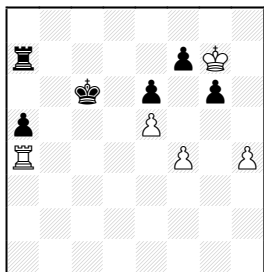


Črni je po 1...c5 2.dc bc 3.b4 hitro izgubil. Bolj trdovratno bi bilo **1...Kf7** čeprav bi tudi v tem primeru beli moral zmagati. **2.b4 Ke7 3.b5! Kf7 4.g5 fxe5 5.Kxe5 Kg7 6.h3 Kf7** [6...h6 7.Kh5 Kh7 8.c5! in naprej tako kot v osnovni varianti] **7.Kh6 Kg8 8.h4 Kh8** šele sedaj, ko je črni kralj maksimalno oddaljen od kmetov, sledi učinkoviti prodor. **9.c5! dxc5 10.a5 bxa5 11.b6 cxb6 12.d6** in kmet je na poti v damo.

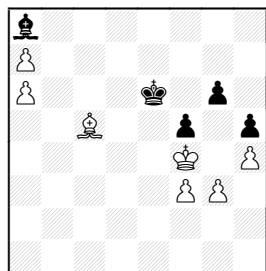
Sedaj si oglejmo, kako je s kmečkimi prodori ob prisotnosti figur.



V tej poziciji iz partije Tseitlin-Siladi (Madžarska, 1985) nobeden od nasprotnikov nima dvojnih kmetov. Prav tako se jasno vidi različna postavitev figur. V nasprotju z belimi, izvajajo črne le obrambne naloge (lovec na f6 in trdnjava na h5). Beli to izkorišča in pripravlja prodor, zdi se, na ravno najvarnejšem mestu, ne sicer z namenom prodora v damo, ampak izboljšanja položaja. **1.b4! axb4** [ni bolje 1...cxb4 2.Lxb6 Lxa4 3.Ta1!] **2.a5! bxa5** [v primeru 2...Kd6 sledi 3.axb6 Kc6 4.Lxc5!] **3.Ta1! a4 4.Lxc5 Kf7 5.Lxb4 Le7** [5...Th2 6.Lc3 in 7.Tb1] **6.Lc3 Ld6 7.Tb1 a3** (da bi belega odvrnil od napada) [slabo je 7...Ke7 8.Tb7 Kd8 9.La5] **8.Tb7 Kf6** [črni kralj ne more najti primerne zatočišča 8...Kf8 9.c5 Lxc5 10.Lxe5] **9.Tb6 Ke7 10.c5** [možno je tudi 10.Lxe5 Lxe5 11.Te6 vendar je nadaljevanje v partiji bolj energično] **10...Lxc5 11.Te6 Kf8 12.Txe8 Kxe8 13.Lg6** in beli je zmagal.



pride to teoretične remi pozicije)
12.Kg7 f2 13.Ta1 Kb3 14.Tf1 a1D
15.Txa1 Txa1 16.h8D Tg1 in beli se je vdal.

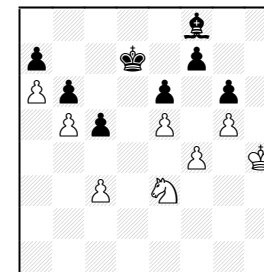
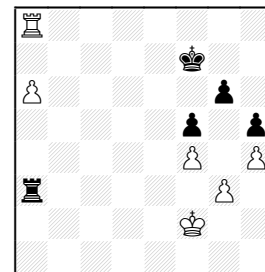


Do te pozicije bi lahko prišlo v partiji Smislov-Averbah (20. prvenstvo ZSSR). Predstavlja zelo natančno študijo. **1.Kg5 Kf7** [1...Lxf3 2.Kxg6 Ke5 3.Le3 Ke6 4.Lf4 in črni izgubi kmeta] **2.f4!!** Nepričakovana poteza. Naloga belega je priti s kraljem na damino krilu, tu pa se beli sam zapre na kraljevem krilu. [ničesar ne daje 2.g4! hxg4! 3.fxg4 fxg4! 4.Kxg4 Ke6 5.Kg5 Le4 6.a8D Lxa8 7.Kxg6 Kd7 8.h5 Kc7 in črni remizira z žrtvijo lovca za "h" kmeta.] **2...Le4! 3.Lf2 Kg7 4.g4!! hxg4** [4...fxg4 5.f5 gxf5 6.Kxh5 Kf6 7.Lg3 Lf3 8.Kh6 Le4 9.h5] **5.h5! gxh5 6.a8D! Lxa8 7.Kxf5 Kf7 8.Kg5 Lf3** [8...Ke7 9.f5 Kd7 10.f6 Ld5 11.a7] **9.a7 La8 10.Lh4 Lf3! 11.f5 Kg7 12.Lg3 Kf7 13.Le5 Le4** [13...Kf8 14.Kf6 h4 15.Ld6 Kg8 16.Ke7] **14.Kxh5 g3 15.Lxg3 Kf6 16.Kg4! Lxf5 17.Kf4** in "a" kmet napreduje v damo.

To je zaključek partije Lasker-Loewenfish (Moskva, 1925). Ob pogledu na pozicijo se postavlja vprašanje: zakaj se beli ne vda? Po Kc6-d5 gre črni kmet neustavljivo v damo. Kako se beli temu lahko zoperstavi? Naslednja varianta bo pokazala, da je beli dejansko lahko dosegel remi. **1.f5!!** (prodor s ciljem priti do prostega "h" kmeta) **1...exf5 2.e6 fxe6 3.Kxg6 Kb5 4.Ta1 f4 5.h5 e5** [ničesar ne daje 5...f3 po 6.Tf1 a4 7.Txf3 a3 8.Tf1 a2 9.Ta1 Kc4 10.h6 Kb3 11.h7 Ta8 12.Te1 Kb2 13.Te2 Kb3 14.Te1 se beli reši] **6.Te1 Kc4 7.Txe5 Kd3 8.h6 f3 9.h7 Txb7 10.Kxh7 f2 11.Tf5 Ke3 12.Tf8 a4 13.Te8 Kf3 14.Tf8 Kg2 15.Tg8 Kh3 16.Tf8** remi.

Beli je motiv prodora videl, vendar se je ustrašil odritega šaha pri jemanju f7:e6. Zato je belemu zmanjkala ena poteza.

Takole je potekala partija: 1.Kf6 Kb5 2.Ta1 a4 3.f5 exf5 4.e6 fxe6 5.Kxg6 f4! 6.h5 f3 7.h6 e5! 8.Te1 (8.h7 Txb7 9.Kxh7 e4 10.Tf1 a3 11.Kg6 a2 12.Kf5 e3! 13.Ke4 e2 z zmago) 8...a3 9.Txe5 Kc4 10.Te1 a2 11.h7 Ta8 (po 11...Txb7 12.Kxh7 f2 13.Tf1 Kd3 14.Ta1



Na diagramu je pozicija iz knjige Loewenfisha in Smislova, Trdnjavske končnice (1957). Neglede na daleč napredovanega belega kmeta lahko črni on natančni igri remizira, saj njegova trdnjava zavzema idealen položaj za kmetom. **1.Ke2 Kg7** [slabo bi bilo 1...Txg3 2.a7 Ta3 3.Th8 in črni izgubi trdnjavo. Črni mora najprej postaviti kralja na "g7"] **2.Kd2 Txg3 3.Tb8 Ta3 4.Tb7 Kf6 5.Tb6** [na 5.a7 Ke6! in črni kralj se aktivira] **5...Kg7 6.Kc2**

Kako se braniti pred napredovanje kralja na b7? Na 6...Ta4 7.Kb3 in kmeta na f4 ne sme vzeti. **6...g5 7.fxg5 f4 8.Kd2 f3 9.Tb7 Kg6 10.a7 Ta2 11.Ke1 Kf5 12.Tf7 Kg6 13.Txf3 Txa7** z remijem. Zanimivo, da beli lahko osvoji še drugega kmeta, ne uspe pa zmagati tudi partije. **14.Tf6 Kg7 15.Th6 Ta2 16.Txb5 Ta6** in bela trdnjava je zaprta.

Članek bi rad zaključil z zapletenim primerom iz moje partije s Popovičem (Novi Sad, 1987).

Moja pozicija (beli) je boljša, saj je skakač močnejši od lovca. Vendar, kakšen načrt izbrati za zmago? Manevri s skakačem ne dajejo nič, saj črni kralj enostavno brani žrtve na b6 ali f7. Možnosti (ampak samo možnosti!) za uspeh so le pri kmečkem prodoru. **1.f5!** Vseh možnih posledic in množice variant seveda nisem mogel izračunati. Intuicija mi je govorila, da izgubiti ne morem. Ob tem je moj nasprotnik igral dokaj neprecizno, tu pa bi moral igrati izredno zbrano. Na koncu koncev, je bil, kot vidite tukaj, prodor upravičen. **1...gxf5** [1...Le7 z manevriranjem po e7 in f8 bi se partija hitro končala z remijem.; 1...exf5 2.Sd5 Kc8 3.c4 Kb8! (slabo je 3...Lg7 zaradi 4.Se7 in 5.Sc6) 4.e6! fxe6 5.Sf4 Ld6 6.Sxg6 Kc8 7.Kh5 Kd7 8.Sh4 z lepimi možnostmi na zmago] **2.Sc4! Kc7 3.g6 fxe6 4.Kg5 f4?** [bolje bi bilo 4...Le7 5.Kxg6 Ld8 z realnimi možnostmi na remi] **5.Sd2** [črni je računal na 5.Kxf4 Lh6! in črni belega kralja ne spusti blizu.] **5...Le7** [na 5...c4 6.Kg4 je potrebno

igrati (in ne 6.Kxg6 zaradi 6...Lb4!)] **6.Kxg6 Lh4 7.Sf3 Lf2 8.Kf7** (kuvertirana poteza) **8...Kd7 9.Kf6 Le3 10.Kg5** ob analizi pozicije sem prišel do zaključka, da se črni lažje brani z belim kmetom na c4. **10...Lc1 11.Kg4 Lb2 12.Sd2!! Lc1** [slabo je 12...Lxc3 zaradi 13.Sc4 z jemanjem kmeta na f4 in prodorom do kmeta e6.] **13.Sc4!** [Po partiji me je nasprotnik vprašal zakaj nisem igral 13.Sb3 s prodorom na c6. Dejansko beli po 13...Le3! 14.Sa5 bxa5 15.b6 c4 še

celo izgubi] **13...Kc7 14.Kf3 Kc8 15.Ke2** (grozi s prehodom v kmečko končnico, ki je dobljena zaradi možnosti c3-c4) **15...f3 16.Kxf3 Lg5 17.Kg4 Ld8 18.Kh5 Kc7 19.Kg6 Kd7 20.Kg7! Ke8 21.Sd6 Kd7** [21...Ke7 22.Sc8] **22.Kf7 Lc7 23.Sc4 Lb8** [23...Ld8 24.Se3 Lc7 25.Sg4 in 26.Sf6] **24.Kf6 Lc7 25.Se3** in črni se je vdal.

Oleg Stecko, mojster

Moč raznobarvnih lovcev

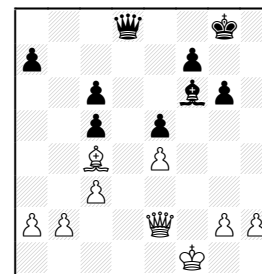
Znano je, da ima v končnicah raznobarvnih lovcev slabša stran velikokrat lepe možnosti na remi kljub kmetu ali dvema manj. Ob prisotnosti ostalih figur pa se zadeva lahko krepko spremeni v korist strani s pobudo. To je posledica tega, da lovca nasprotnik težko ustavi na njegovih poljih in gre praktično za igro s figuro več.

V tem članku bomo imeli opravka s primeri v katerih spremljajo lovce težke figure. Njihova prisotnost omogoča matne grožnje in v pozicijo vnaša elemente srednje igre.

Na začetku si bomo ogledali tudi nekaj primerov ob prisotnosti dam.

Rubinstein - Gruenfeld

Karlsbad, 1929



Premoč belega je posledica bolj aktivnega lovca in boljše razporeditve kmetov. Z Df2 ali Dc4 (po Lb3) se pojavljajo grožnje z napadom na kmeta c5 in f7. Način uresničitve groženj je zelo poučen. Najprej se poskrbi za kralja in obenem omeji nasprotnikovega lovca. **25.g3 Kg7** (črni še naprej igra pasivno) [Moral bi igrati aktivno 25...Lg5 v tem primeru bi po 26.Df2 lahko igral 26...Df6 s prehodom v zapleteno

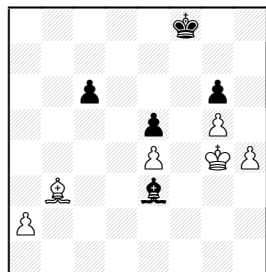
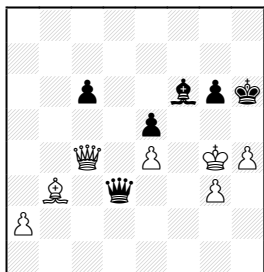
končnico s kmetom manj (ali 26...De7 z ohranitvijo boljših možnosti kot v partiji) 27.Dxf6 Lxf6 28.La6 Lg5 29.Ke2! Lc1 30.b3 Kg7 31.Lb7]

26.h4! Dd7 27.Kg2 Dd6 28.Lb3 Dd7 29.Dc4 Dd2+ [Ob pasivni obrambi 29...De7 bi beli kralja postavil na e2 in preprečil delovanje po "d" liniji, nato pa premestil svoji figuri: damo na a6 in lovca na a4, za napad na kmeta c6.] **30.Kf3 Kh6 31.Dxc5** edina prava pot za ohranitev pobude

[po menjavi dam z 31.De2 Dxe2+ 32.Kxe2 Kg7 33.La4 Le7 34.Lxc6 f5 ima črni možnosti za remi.]

31...Dxb2 32.De3+ (Zelo precizno. Kralja prežene nazaj h kmetu f7, ki ga potem pobere s tempom.) **32...Kg7 33.Dxa7 Dxc3+ 34.Kg4 Dd3 35.Dxf7+ Kh6** (črni je zelo zvito umaknil kralja)

Z daljnovidnim manevrom Dc4:c5-e3:a7:f7 si je beli ustvaril novo prednost s prostim "a" kmetom, ki bi moral zadostovati za zmago tudi po menjavi dam. Črni se mora sedaj izogibati menjavi.



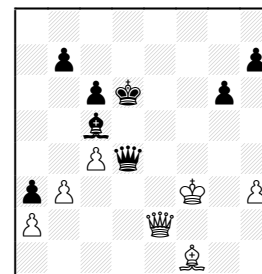
36.Dc4! [na 36.Dxf6 bi sledilo 36...Dxe4+ 37.Kh3 Dh1+ z večnim šahom.] **36...Dd2!** lepo sozvočje napada in obrambe. Beli igra po belih poljih, črni pa po črnih. **37.Df1** [Beli ni "nasedel" zanki. Po 37.Dxc6 bi sledilo 37...Lxh4 in beli ne sme vzeti lovca, sicer po 38.Kxh4 (ali 38.gxh4 Dg2#) 38...Dh2+ 39.Kg4 Dh5# dobi mat] **37...Kg7 38.Dd1 Dg2 39.Df3 Dd2** (posega na monopol belega z grožnjo Dd7) **40.Kh3 Dd8 41.Dc3 Dd6 42.g4!** Pomemben trenutek!

Nadaljnja pojačanja pozicije so povezana z vključitvijo dodatnih elementov: beli pripravlja še napad na kralja. **42...Ld8 43.g5 Lb6 44.Df3!** Končno je beli dosegel zastavljen načrt v 32. potezi. Izsilil bo menjavo dame, nakar bo odločilen "a" kmet. **44...Df8** [44...De7 45.h5! gxh5 (45...Dxg5 46.Df7+ Kh6 47.Df8+ Kxh5 48.Ld1+) 46.Dxh5 in črni ne more preprečiti groženj mata s polj h6 ali f7.] **45.Dxf8+ Kxf8 46.Kg4 Le3**

Zaključek partije je vzoren primer uresničitve prednosti oddaljenega prostega kmeta. **47.La4 c5 48.Lb3 Ld2 49.Lc4** smisel manevra z lovцем: Lb3-a4-b3-c4 je blokada črnih centralnih kmetov in omejitve gibanja črnega lovca. **49...Kg7 50.a4 Kf8 51.Kf3!** (kralj gre na pomoč in omeji delovanje črnega lovca zgolj na majhno diagonalo e1-a5, ker ne sme spustiti kmeta naprej) **51...Ke7** [51...Le1 52.Ke2 Lxh4? 53.a5] **52.Ke2 La5 53.Kd1 Lb4 54.Le2 Kd6 55.h5 gxh5 56.Lxh5 Ke7 57.Kc2 c4 58.Le2! c3 59.Kb3 Kf7 60.Ld3 La5 61.Kc4 Kg6 62.Kb5** [možno bi bilo tudi 62.Kd5 Lc7 63.Kc6 Ld8 64.Kd6 vendar Rubinstein igra na osvojitve lovca z manevrom, katerega idejo bomo videli v 67. potezi.] **62...Ld8 63.a5 Lxg5 64.a6 Le3 65.Kc6 Kg5 66.Kb7 Kf4 67.Lb1!!** (beli pridobi pomemben tempo)

[takojšnje napredovanje kmeta bi po 67.a7 Lxa7 68.Kxa7 Ke3 69.Lb1 Kd2 70.Kb6 Kc1 71.Ld3 Kd2 privedlo le do remija.] **67...Ld4 68.a7 Lxa7 69.Kxa7 Ke3 70.Kb6** in črni se je vdal, saj beli kralj uspe priti na pomoč svojemu lovcu. **1-0**

Reshevsky - Bronstein
Zuerich, 1953

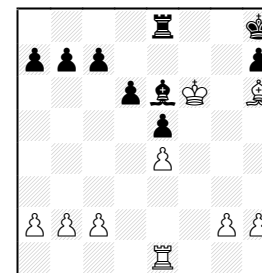


V primeru menjave dam bi beli uspel držati pozicijo, saj bi tudi v primeru izgube kmeta na a2 uspel patirati črnega kralja s Kc2. Zato črni na začetku izključi možnost menjave dam. **49...Df6+ 50.Kg2 Kc7 51.Df3 Db2+ 52.De2 Dd4 53.Kf3 h5** po vzpostavitvi maksimalnega sodelovanja figur črni namerava narediti prostega kmeta. **54.Kg2 g5 55.Kg3 Df4+ 56.Kg2 g4 57.hxg4 hxg4 58.Kh1 Kb6 59.Kg2 Kc7 60.Kh1 Ld6 61.Kg1 Kb6** Nujnica. Beli je prisiljen prekiniti navezo dame in lovca. **62.Dg2** [ne gre 62.Kh1 zaradi mata 62...Dh6+ 63.Kg1 Lc5+ 64.Kg2 Dh3#, niti 62.Lg2 zaradi 62...Lc5+ 63.Kh1 Dh6+] **62...Lc5+ 63.Kh1 Dh6+ 64.Dh2 De3!** z igro po črnih poljih je črni odvzel belemu tudi bela. Odigrati mora le še g4-g3 in postaviti belega v nujnico, saj ni zmožen braniti dveh groženj: Dh6 in Dg1. **65.b4 Ld4** in beli se je vdal. **0-1**

Lovca in trdnjava se po geometriji svojega delovanja odlično dopolnjujeta, zato je vedno dobro

poskrbeti za njuno skladno delovanje.

Lisicin - Botvinnik
Leningrad, 1933



Ne glede na, na pogled bolj aktivno pozicijo belega je pozicija črnega boljša. Njegova kmečka postava nima slabosti, beli kralj pa ima tudi neugoden položaj. **23...Lc4 24.g4** (slabi polje f3) [na 24.b3 je neprijetno 24...Te6+ 25.Kg5 Tg6+ 26.Kh5 Lf7] **24...Te6+ 25.Kg5 Tg6+ 26.Kh5 Tf6 27.Le3 Tf3 28.Kh4 b6 29.a3 Kg7 30.b3**

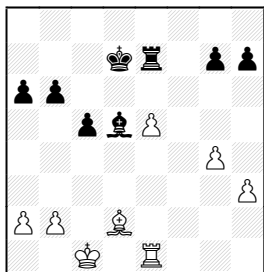
Obvladovanje "f" linije in izoliran beli kralj, določata premoč črnega. [ideja menjave trdnjav 30.Lg1 La6 31.Te3 po 31...Tf1 32.Tg3 Lb7 privede do izgube kmeta] Črni lepo usklajuje delovanje figur in beli je v veliki nevarnosti. **30...Lf1 31.g5 Lh3! 32.g6** materialne izgube so neizogibne, saj se mora beli kralj reševati iz matne mreže.

[slabo je 32.Lg1 Le6 33.Te3 Tf1 34.Tg3 Tf4+; prav tako 32.Lc1 Le6 33.Te3 Tf2] **32...hxg6 33.Lg1 Le6 34.Te3 Tf1 35.Tg3 Tf4+ 36.Kg5 Tf8!** (sedaj grozi mat po "h" liniji) **37.Tc3 c5** in beli se je vdal, saj mat lahko reši le za ceno

trdnjave: **38.Kh4 Th8+ 39.Kg3 Th3+ 0-1**

V naslednjem primeru je prednost napadalne strani posledica boljšega položaja lovca.

Bogoljubov - Kostič
Goeteborg, 1920



V tej in naslednji potezi se beli ni odločil za aktiviranje lovca z žrtvijo kmeta e5-e6. Črni je s sodelovanjem figur le še povečal prednost. **31.a3 Tf7 32.h4 Ke6 33.h5 Tf2 34.h6 gxh6 35.Lxh6 Tg2!**

(pomembno izzivanje napredovanja kmeta, da bo lovec povsem pasiven.) **36.g5 Lb3!** (zapira kralja v kletko) **37.Th1**

[na 37.Te3 po 37...Tc2+ 38.Kb1 c4 in grožnji 39.Td2 prisili belega na vrnitev trdnjave na osnovno vrsto]

37...Lc2 38.Lg7 Ld3 precizen maneuver. Beli lovec praktično ne sodeluje v igri, medtem ko je črni glavni igralec. Z zadnjo potezo je belemu odvzel "d" linijo. **39.Th3 c4 40.b3 b5 41.bxc4 bxc4 42.Lh8**

Črni je dosegel glavni cilj - prostega kmeta.

[42.Lf6 Ta2] **42...Txxg5 43.Kd2 Kd5 44.Kc3 a5 45.Th2** (preprečuje črnemu Tg2, vendar so se vse sile črnega sedaj usmerile na kralja) **45...Tg3 46.Td2 Kc5 47.e6 Lf5+ 48.Kb2 Tb3+ 49.Ka2 Lxe6 50.Ld4+ Kc6 51.Ka1 Txa3+ 52.Kb2 Tb3+ 53.Ka1 c3** in beli se je vdal. **0-1**

Jurij Averbah, velemejster
Minoritetni napad

Leta 1898 je v 5. partiji dvoboja za prvaka ZDA Garry Nelson Pillsbury proti Jonathanu Shwalterju v daminem gambitu prvič uporabil originalni plan, ki so ga kasneje poimenovali "Minoritetni napad".

Partija je potekala takole:
1.d4 d5 2.c4 e6 3.Sc3 Sf6 4.Lg5 Le7 5.e3 Sbd7 6.Sf3 0-0 7.cxd5 exd5 8.Ld3 c6 9.Dc2 Te8 10.0-0 Sf8 11.Se5 Sg4

Na ta način, z menjavo lahkih figur, črni preprečuje grožnjo 12.f4 in s tem napad na kraljevem krilu.

12.Lxe7 Dxe7 13.Sxxg4 Lxxg4 14.Tae1 Df6

Beli pripravlja e3-e4, zato črni koncentrira svoje figure v centru. Beli pa začinja tudi z napredovanjem kmetov na daminem krilu.

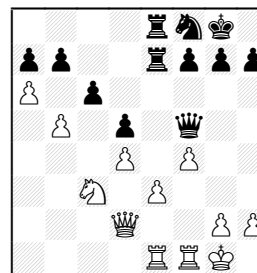
15.a4 Te7 16.b4 Tae8 17.b5! Dg5 18.f4 Df6 19.Dd2 Lf5 20.a5 Dg6 21.Lxf5 Dxf5 22.a6

23...De6] 24.axb7! a6 [slabo je 24...Dxb5 zaradi 25.Tb1] **25.Sc3 Dxb7 26.Tb1 Dc6 27.Tfc1! Dd6** [na 27...Txe3 gre 28.Se4!] **28.Sd1 Sg6** [boljše je 28...Sd7 in nato Sf6] **29.g3 h5 30.De2 h4 31.Dh5 hxg3 32.hxg3 Sf8 33.Tc5 Td8 34.Tbc1 g6 35.Df3 Se6 36.Tc8 Kg7 37.Txd8 Sxd8 38.Tc5 Se6 39.Dxd5 Db6 40.Tc1 Db4 41.Sf2 Dd2? 42.De5+ f6 43.Dxf6+ Kxf6 44.Se4+** in beli je zmagal.

Minoritetni napad, kot lepo kaže prikazani primer, je napad z manjšim številom kmetov (v našem primeru z dvema) na večje število kmetov s ciljem ustvarjanja slabitev v taboru nasprotnika.

Pillsburyjevo idejo ni uporabil nihče drug kot Wilhem Steinitz naslednjega leta proti mojstru Leeju (London 1899), teoretiki pa so jo ocenili zelo dvomljivo.

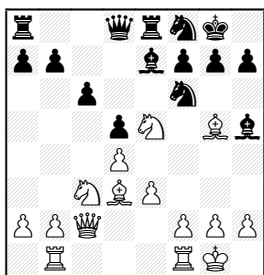
"...Napad dveh kmetov na štiri ne more biti uspešen", je pisal L. Hoffer v zborniku londonskega turnirja. Lahko, da tudi zaradi tega, to nadaljevanje dolgo ni vzbujalo zanimanja v praktični igri. Poleg tega pa tudi prva poteza 1. d4 tedaj še ni bila tako priljubljena. Drugo rojstvo je minoritetni napad



Plan belega je izveden. Kmečka postava črnega na daminem krilu se iz močne utrdbe spremeni v razvaline.

Sledilo je: **22...cxb5 23.Sxb5 Dd7** [bolj natančno je

doživel na mednarodnem turnirju v Karlsbadu leta 1923. Posledica tega je bilo poimenovanje variante z menjavo kmeta na d5 in kasnejšim minoritetnim napadom kot "Karlsbadska varianta". Postala je izredno popularna in tudi danes predstavlja močno orožje za belega. Črni so sicer našli mnoge boljše načine obrambe, beli pa ji tudi znova in znova vdihujejo novega življenja. Oglejmo si nekaj primerov, značilnih za minoritetni napad.



Ta položaj je nastal v partiji Averbah-Ravinski (Moskva, 1950). Beli je začel z napadom na daminem krilu:

1.b4 a6 2.a4 Sg4 3.Lxe7 Dxe7 4.Sxg4 Lxg4 5.b5 axb5 6.axb5 Dg5 7.Kh1 Tad8 8.bxc6 bxc6

Obe strani se držita svojega načrta - beli je odprl linije na daminem krilu in ustvaril slabega kmeta na c6, črni pa je spravil damo na kraljevo krilo in grozi z manevrom trdnjave Td8-d6-h6. Beli mora igrati izredno pazljivo, da ne bo padel

pod napad črnega.

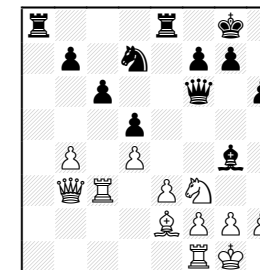
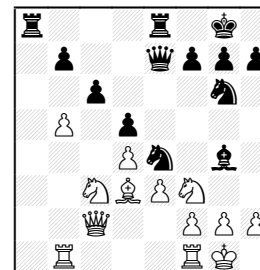
9.Se2 Td6 10.Tb6 Th6

Črni žrtvuje kmeta za napad. [Prav tako je dobro 10...Ld7 na kar bi beli igral 11.Sg3 in na 11...Th6 12.Lf5! ter na 12...Dh4 13.h3] 11.Txc6 Sg6 [Na 11...Tee6 bi beli nadaljeval 12.Txe6 fxe6 13.Dc7! z zaščito točke h2. Sedaj ima črni možnost 13...Dh4 z napadom na h2.] 12.Sg1! Najtežja poteza v partiji, ki jo je bilo potrebno predvideti precej prej. Na 12...Dh4 gre sedaj enostavno 13.h3

12...Sh4 13.f4! edina, vendar zadostna obramba. [Na 13.Txh6 si je črni zamislil učinkovito 13...Lh3 14.Lxh7+ Kf8 15.Dc5+ Te7] 13...Txc6 Od presenečenja je črni igral raztreseno in izgubil praktično brez upiranja. [Po 13...Dh5 14.Txh6 Dxh6 bi moral beli pokazati še marsikaj za realizacijo prednosti kmeta.] 14.Lxh7+ Kf8 15.fxg5 Txc2 16.Lxc2 Lh5 grozilo je 17.Tf4 17.Lb3 in beli je zmagal.

Naslednji primer kaže, kakšne probleme ima lahko beli, če ne posveti zadostne pozornosti obrambi.

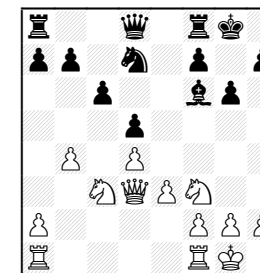
1.d4 d5 2.c4 c6 3.Sf3 e6 4.cxd5 exd5 5.Sc3 Sf6 6.Lg5 Le7 7.Dc2 Sbd7 8.e3 0-0 9.Ld3 Te8 10.0-0 Sf8 11.Tab1 a5 12.a3 Se4 13.Lxe7 Dxe7 14.b4 axb4 15.axb4 Sg6 16.b5 Lg4



Grozi menjava na f3. Beli se je odločil umakniti skakača, s tem pa je močno oslabil svojega kralja. Po 17.Sd2? [Namesto neuspešnega 17. Sd2 je beli v partiji Averbah - Konstantinopoljski (Moskva, 1966) igral 17.Lxe4 dxe4 in šele sedaj 18.Sd2 ^rni je odgovoril 18...Lf5 na kar je sledilo (močnejše je 18...f5 kot v partiji Krogius-Zhuhovitski, ZSSR, 1967 19.bxc6 bxc6 20.h3 Lh5 21.Tbe1 Sh4 22.Se2 Tac8 23.Sg3 Lf7 z enako igro.) 19.bxc6 bxc6 20.Se2 in na 20...Sh4 21.Sg3 Lg6 22.Dxc6 Tac8 23.Db5 f5 24.Tbc1 ima beli kmeta več.] 17...Sxd2 18.Dxd2 Sh4! se je pokazalo, da grozi tako 19...Lf3, kot 19...Sf3, pri čemer ne pomaga 19.Le2 zaradi 19...Lh3 20.gh Dg5 21.Lg4 Sf3. Beli je moral odigrati 19.f3 in žrtvovati kmeta ter poskušati rešiti partijo v končnici, kar mu je na koncu koncev tudi uspelo.

Kaj naj črni stori, da bi preprečil minoritetni napad? Najbolj prepričljiv poseg je omogočiti napredovanje kmeta b7-b5. Ta plan je še posebno učinkovit, če spravi črni skakača na c4.

Ta pozicija je nastala v partiji Pachman-Averbah, 1952. Tukaj je črni odigral 16...b5! 17.Tfc1 Te6 18.Db2 s to potezo se je beli odločil zasesti a-linijo. [18.Dc2 Lxf3 19.Lxf3 Sb6] 18...Lxf3 19.Lxf3 Sb6 20.Ta3 Tee8 21.Txa8 Txa8 22.Ta1 Dd8 in črni ima solidno igro.



Podoben plan je črni izvajal v partiji Polugajevski-Spaski (Leningrad, 1963) 13...b5 14.a4 a6 15.a5!

seveda beli ne spušča črnega skakača na c4.

15...Te8 16.Se2 Le7 17.Db3 Ld6 18.Sc1 g5

Beli skakač hoče na c5, zato črni išče možnosti na kraljevem krilu.

19.Sd3 g4 20.Sd2 Te6 21.Tfc1 Dg5 22.Ta2 Tae8 23.Tac2 Dh6 24.Sf1 Lb8 25.Sc5 Sxc5 26.Txc5 Tg6 27.Dc2 Tee6 28.g3 Kg7 29.Df5

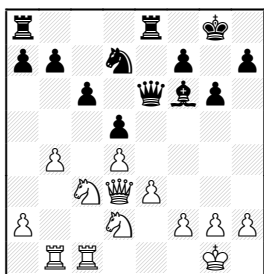
in nasprotnika sta se sporazumela za remi.

igra c6-c5, čeprav to vodi k osamitvi kmeta na d5.

Pozicija na diagramu je nastala v partiji Pachman-Ragozin (Stockholm, 1948). Črni je tu odigral

16...Tac8 in na 17.b5 odgovoril [Seveda bi bilo bolje 17.Tc2 in nato 18.Tbc1 in šele nato 19.b5] 17...c5! Po 18.dxc5 Sxc5 19.Df1 [19.Dxd5 Lxc3 20.Dxe6 Sxe6] 19...d4

20.exd4 Lxd4 je odprl igro in prišel do lepih možnosti.



Včasih pa črni v odgovor na b4-b5

Andrej Hačaturov, mojster

Napad na točko f7 (f2)

Kmet f7 (f2) - eden od treh kmetov pred kraljem, ki ga štiti le kralj. Zato ni čudno, da je vedno pritegnil pozornost tako začetnikov kot velemojstrov.

V znamenju napada na kmeta f7 so nastajale prve otvoritve: 1. e4 e5 2.f4 - odprtje "f" linije za trdnjavo (kraljevi gambit), 1.e4 e5 2.Lc4 (Lovčeva igra) ali pa 1.e4 e5 2.

Sf3 Sc6 3.Lc4 (Italijanska partija, Evansov gambit, Obramba dveh konj). Vlogo belopoljnega lovca bomo takoj razložili:

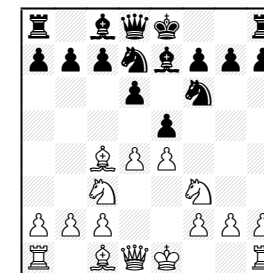
1) njegovo napadanje je razmeroma varno, saj deluje iz svojega tabora (za razliko od skakačev, ki morajo za napad na polje f7 imeti zagotovljeno oporišče na g5, e5 ali d6, ali pa ta polja zasesti takoj pred napadom);

2) na napadalni položaj pride izredno hitro (trdnjavo je recimo v otvoritvi treba najprej pripeljati na f1 in odkriti "f" linijo, ali pa jo v srednji igri pripeljati na sedmo vrsto);

3) po mali rokadi črnega lovec preprečuje napredovanje f kmeta.

Pa poglejmo, kako potekata napad in obramba v otvoritvi:

1.e4 e5 2.Sf3 d6 (Philidorjeva obramba) 3.d4 Sf6 [3...Sd7 4.Lc4 Le7? (bolje je 4...c6) 5.dxe5! dxe5 (5...Sxe5 6.Sxe5 dxe5 7.Dh5) 6.Dd5 z uspešnim napadom v obeh primerih] 4.Sc3 [4.dxe5 Sxe4] 4...Sbd7 5.Lc4 Le7



Sedaj beli lahko vzame kmeta f7 na štiri načine. V nobenem primeru pa ne pride do bistvene prednosti. Preglejte variante in jih primerjajte s knjigami o otvoritvah.

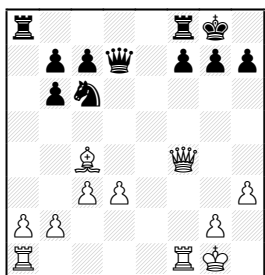
6.Lxf7+ [6.dxe5 dxe5

7.Lxf7+; 6.Sg5
0-0 7.Lxf7+; 6.dxe5 dxe5
7.Sg5 0-0 8.Lxf7+]

V obrambi dveh konj se po
**1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lc4
Sf6 4.Sg5** črni brani z žrtvijo
kmeta **4...d5 5.exd5 Sa5
6.Lb5+ c6 7.dxc6 bxc6** in
doseže enako ali celo boljše
igro.

Ko prehajamo k pozicijam iz
središčnice, omenimo, da
uspešen napad na kmeta f7 ni
vedno nujno povezan z
njegovim vzetjem. Pogosto mora
nasprotnik zaradi obrambe tega
kmeta odstopiti na drugem
koncu.

Hačaturov - Kudrin Moskva, 1939

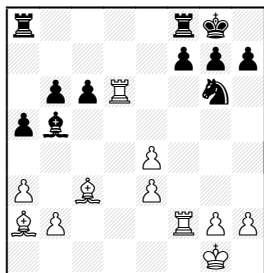


Ta pozicija je nastala po
odbitem kraljevem
gambitu. Po **16.d4 Tae8
17.Tae1** je črni moral zaradi

obrambe kmeta f7 prepustiti "e"
linijo. **17...Te7** [bolje je
17...Sd8] **18.Txe7 Dxe7
19.Tf2! Sa7** [bolje bi
bilo 19...Sa5 20.Te2 Dd7]
**20.Te2 Dd7 21.De4 Sc6
22.b4 g6 23.d5 Sb8 24.De7
Kg7 25.Dxd7 Sxd7 26.Te7
Td8 27.d6 cxd6 28.Txf7+
Kh8 29.Lb5 Se5 30.Txb7** in
beli je kmalu dobil.

Poglejmo odlomke iz nekaj
partij, v katerih je bil napad na
f7 (f2) uspešno izveden.

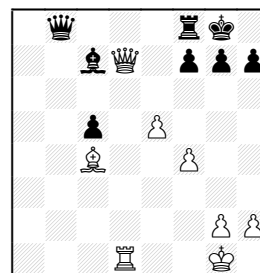
Botvink - Euwe Meč turnir za svetovno prvenstvo, 1948



Lovca in trdnjava so razvili
silen pritisk na kraljevem krilu.
Odločilen udarec bo zadal kmet
e4. **26.e5** [To je še
močnejše kot 26.Td7 Sh8
27.e5 na kar bi črni odgovoril
27...c5 in nato Tad8 s
kontraigro (Keres)]

26...Se7 [Ni bilo boljše
26...Tae8 27.e6 fxe6
28.Td7 Txf2 29.Txg7+ Kf8
30.Kxf2] **27.e4! c5 28.e6
f6 29.Txb6 Lc6 30.Txc6
Sxc6 31.e7+ Tf7 32.Ld5** in
črni se je vdal.

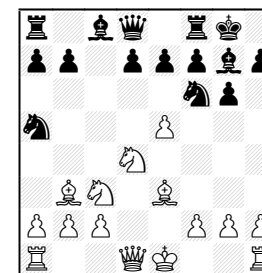
Boleslavski - Steiner Stockholm, 1954



Črne figure so stisnjene, ampak
kako naj beli nadaljuje z
napadom? Trdnjavo je težko
pripeljati na sedmo vrsto, ker
bo potem kralj ostal premalo
zaščiten.

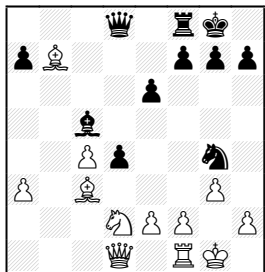
42.h4! Sodelovanje tega
kmeta v napadu je
n e b r a n l j i v o .
(Boleslavski) **42...La5
43.h5 Lc3** [Tudi po
43...Db4 44.e6 fxe6
45.Dxe6+ Kh8 46.De7 Tb8
47.h6 Dc3 48.Td7 beli
zmaga] **44.Td6 Db1+ 45.Kh2
h6 46.Dxf7+ Txf7 47.Td8+
Kh7 48.Lxf7** in črni se je

Fischer - Reshevsky USA, 1959



[Ta pozicija se je predhodno
pojaviła že v partiji Bastrikov-
Šamkovič (Rusija, 1958), v
kateri je sledilo
9...Sxb3! 10.exf6 Sxa1
11.fxg7 Sxc2+ 12.Dxc2
Kxg7 13.f4 z nejasno igro, ne
brez možnosti za belega.]
Reshevsky je tu
brezskrbno odigral
9...Se8? na kar je sledilo
10.Lxf7+! Txf7 [10...Kxf7
11.Se6] **11.Se6** in beli je
osvojil damo.

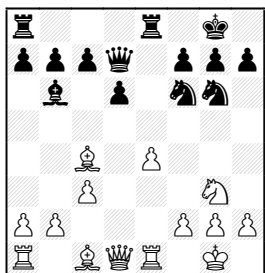
Rubinstein - Aljehin
Semmering, 1926



Kako pojačati pritisk na kmeta f2? Po 18...dc se aktivira skakač 19.Se4.

18...Sxf2! 19.Kxf2 [Na 19.Da1 dxc3 20.Sb3 navaja Aljehin naslednjo varianta 20...Sg4+ 21.Sxc5 Dd4+; Na 19.La5 pa 19...Sxd1 20.Lxd8 d3+ 21.e3 Sxe3] 19...dxc3+ 20.e3 cxd2 21.Ke2 Db8 22.Lf3 Td8 23.Db1 Dd6 24.a4 f5 25.Td1 Lb4 in beli je kmalu predal.

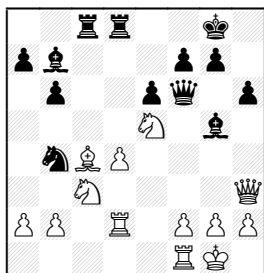
Klinger - Dorfman
Budimpešta, 1988



Predmet napada je kmet

f2. 15...h5 16.Sxh5 Sxe4 17.Le3 Sxf2! in črni je osvojil kmeta, saj gre na 18.Lxf2 Lxf2+ 19.Kxf2 Df5+ 20.Df3 Dc5+ .

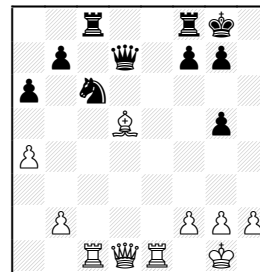
Semenov - Nikolaev
Ulan-Ude, 1988



Za zdaj kmeta na f7 napada samo skakač. Treba je upoštevati tudi rentgensko delovanje lovca na c4, trdnjava na f1 pa čaka na odprtje "f" linije.

21.f4! Lxf4 22.Sxf7! Txd4 [22...Kxf7 23.Txf4 Dxf4 24.Dxe6+ Kf8 25.Tf2 in beli zmaga] 23.Sxh6+ gxh6 24.Dxe6+ Dxe6 25.Lxe6+ Kg7 26.Txd4 Le3+ 27.Kh1 Lxd4 28.Tf7+ Kg6 29.Txb7 Tf8 30.g4 Tf2 31.Lf5+ in črni se je vdal.

Kasparov - Nogueiras
Belfort, 1988

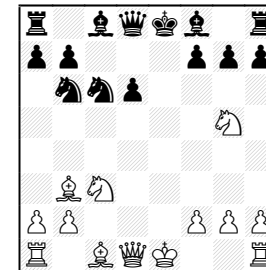


20.h4! da bi po 20...gh v napad vključil damo z 21.Dh5 20...Tfd8 [20...Tcd8 21.Lxc6 z boljšo končnico] 21.hxg5! Df5 [21...Dxd5? 22.Te8+] 22.Tc5 g6 23.Db3 Tb8 [23...Te8 24.Txe8+ Txe8 25.Dc3 (Kasparov)] 24.Dc4 Te8 25.Txe8+ Txe8 26.Lxc6 Te1+ 27.Kh2 Dxf2 28.Lf3 Dg1+ 29.Kg3 in črni se je vdal.

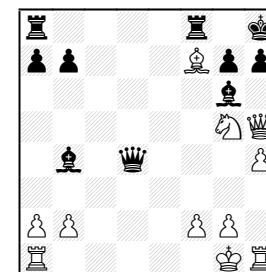
Šibarevič - Pavlov [B22]
Pernik, 1988

1.e4 c5 2.Sf3 Sc6 3.c3 Sf6 4.e5 Sd5 5.d4 cxd4 6.Lc4 Sb6 7.Lb3 d5 8.exd6 dxc3 9.Sxc3 exd6 10.Sg5

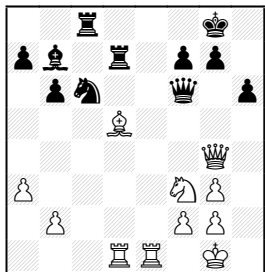
20.Dxg6! hxg6 21.h5 Txf7 22.hxg6+ Kg8 23.gxf7+ Kf8 24.Se6+ in črni se je vdal. 1-0



10...d5! [10...Se5 11.f4 h6 12.fxe5 hxg5 13.0-0 d5 14.Se4! boljše za belega] 11.Sxd5 Sxd5 12.Lxd5 Lb4+ 13.Kf1 0-0 14.Dh5 Lf5 15.Lxf7+ Kh8 16.Le3 Dd3+ 17.Kg1 Sd4 18.Lxd4 Dxd4 19.h4 Lg6? seveda ne sme 20.Lg6, vendar je vseeno slabo. [Po 19...h6 ali; 19...Lc5 20.Tf1 h6 črni ne bi stal slabše.]



Kasparov - Karpov
Moskva, 1985



trdnjava ima 4 možna polja za odstop. Karpov je na začudenje vseh prisotnih odigral **22...Tcd8??** [22...Tdc7 23.b4; 22...Tdd8 23.b4 jemlje skakaču polje a5 in nadaljuje s pritiskom.; Na 22...Te7 je Kasparov pokazal 23.Txe7 Dxe7 24.Lxf7+! Dxf7 25.Td7 h5 26.Dh3; Edino 22...Td6 z naslednjim 23...Tcd8 je vodilo k razbremenitvam in enakovredni igri.] in se po **23.Dxd7 Txd7 24.Te8+ Kh7 25.Le4+** vdal.

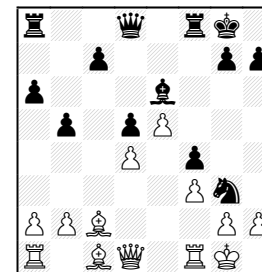
Za konec si oglejmo še zaključek znamenite 11. partije dvoboja za svetovno prvenstvo Karpov-Kasparov. V tej poziciji bi se moral črni skrbno braniti. Napadena

Aleksander Čistjakov
Dama proti trem figuram

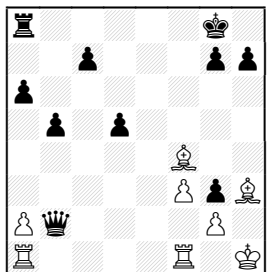
To razmerje moči se neredko srečuje v praksi, pri čemer pa je uspeh odvisen od mnogih faktorjev. Če gledamo aritmetično in vzamemo za enoto kmeta, potem bo skakač vreden 3, lovec 3½, trdnjava 5 in dama 9½. V tem primeru znesejo kombinacije trdnjave, lovca in skakača 11½, dveh lovcev in skakača 10, dveh skakačev in lovca 9½ točk. Vidimo, da je dama enakovredna edino dvema skakčema z lovцем. Tak način vrednotenja je izredno formalen, saj je ocena pozicije zelo povezana tudi z gibljivostjo figur. Razmetane, nezaščitene figure so hitro žrtev dame, saj le-ta, če se nahaja v centru, kontrolira skoraj polovico polj na šahovnici - 27. Poglejmo si primer menjave ali žrtve dame v različnih delih igre.

V otvoritvi
Vzemimo eno od variant Španske obrambe: **1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lb5 a6 4.La4 Sf6 5.0-0 Sxe4 6.d4 b5 7.Lb3 d5 8.dxe5 Le6 9.c3 Lc5 10.Sbd2 0-0 11.Lc2 f5 12.Sb3 Lb6 13.Sfd4 Sxd4 14.Sxd4 Lxd4 15.cxd4 f4 16.f3 Sg3**

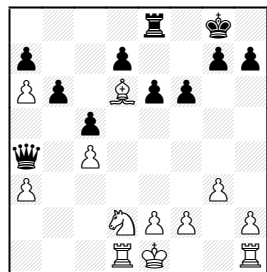
17.hxg3 fxg3 18.Dd3 Lf5 [Po 18...Dh4 ima beli ugodnejši prehod v končnico z 19.Dxh7+ Dxh7 20.Lxh7+ Kxh7 21.Ld2] **19.Dxf5! Txf5 20.Lxf5 Dh4 21.Lh3 Dxd4+ 22.Kh1 Dxe5 23.Ld2 Dxb2** [23...c5 Ideja Botvinika v srečanju z Boleslavskim (Sverdlovsk, 1943) po takojšnjem aktiviranju štirih kmetov na daminem krilu ne preprečuje napada belega na kraljevem krilu s štirimi figurami: 24.Tae1 Dxb2 25.Lf4 d4 26.Lxg3 d3 27.Le5 Dxa2 28.Ld6 Db2 29.Le6+ Kh8 30.Le5 Dd2 31.f4 in zaradi napredovanja "f" kmeta ima beli jasno prednost.] **24.Lf4**



To je to, zaključek forsirane otvoritvene variante. Črni žrtvuje skakača, da bi dobil kmeta na tretji nasprotnikovi vrsti, ki po A.Rubinsteinu "igra vlogo figure".



je Karpov z istim nasprotnikom igral 8.Dc2 Sxd2 9.Dxd2 d6 10.0-0 0-0 11.d5 e5 12.e4 Sd7 13.b4 g6 14.Lh3 De7 15.a3 in po trdi borbi je bil v 51. potezi sklenjen remi.] **8...Lxd4** Leningrajski velemejster sprejema izziv. **9.Sxd4 Sxc3 10.Lxb7 Sxd1 11.Txd1 c6** [Prvič je bilo to nadaljevanje igrano v partiji Polovodin-Soloženkin (Leningrad, 1985). Sledilo je: 11...e5 12.Sf5 g6 13.Sg7+ Ke7 14.Lxa8 c6 15.f4 Kf8 16.Lc3 Kxg7 17.Lxe5+ f6 18.Lxb8 Dxb8 19.Txd7+ Kh6 20.Lxc6 Dc8 21.Td6 Df8 22.Td2 Dc5 23.Lf3 z ostro igro in remijem v 41. potezi.] **12.Lf4 0-0 13.Ld6 Te8 14.Lxa8 Dc8 15.b4 Sa6 16.b5 Dxa8** [16...Sc5 se verjetno ni zdelo dobro zaradi 17.Lxc6 dxc6 18.Sxc6] **17.bxa6 c5 18.Sf3 De4 19.Tc1 f6 20.a3 Dc6 21.Td1 Da4 22.Sd2 Dc6 23.Sf3 Da4 24.Sd2**

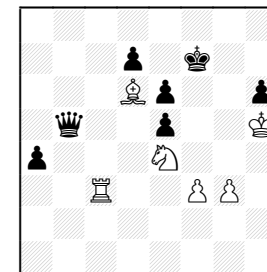


Pozicija se je dvakrat ponovila.

Tako je potekala znana partija Smislov-Reshevsky (Radio-meč ZSSR-ZDA, 1945). Beli ima trdnjavo in dva lovca za damo in štiri kmete. Pozicija je izredno zapletena in do tedaj še neraziskana. V poziciji na diagramu je J.Estrin predlagal naslednjo potezo: **24...d4!** in navedel naslednjo varianto: [V partiji je beli po 24...c5 25.Le6+ Kh8 26.Lxd5 Td8 27.Tad1 c4 28.Lxg3 c3 29.Le5 prišel do napada v zameno za pretnjo črnega po napredovanju s "c" kmetom.] **25.Lxg3 d3 26.Tad1 d2! 27.Tf2 Td8 28.Lf4 Dxa2 29.Tfxd2 Txd2 30.Txd2 Dc4 31.Td8+ Kf7 32.Td7+ Ke8 33.Lxc7 b4** Nastala je zapletena pozicija, kjer so možnosti obeh strani približno enake.

1.d4 Sf6 2.c4 e6 3.Sf3 b6 4.g3 Lb7 5.Lg2 Le7 6.Sc3 Se4 7.Ld2 Lf6 8.Tc1 Neraziskano nadaljevanje, ki vodi k ostremu boju že v sami otvoritvi. [Na prvenstvu ZSSR, Moskva 1988

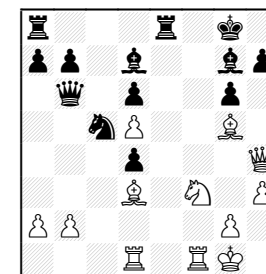
Kako jo oceniti? Prav enostavno to ni. Jasno je, da je trdnjava ob dveh lahkih figurah močnejša od dame, vendar pa kmetje tudi niso kar tako. Salov se je odločil nadaljevati igro. **24...Dxa3 25.0-0 Dxa6 26.e4 Da4** [26...e5 27.f4!] **27.e5** blokada centra **27...Dc6 28.Tfe1 a6 29.Te3 h6 30.Tc1** [30.Se4 izgleda bolj energično.] **30...Ta8 31.Se4 fxe5 32.f3 a5** Plan črnega je spraviti kmeta na a4 s prenosom trdnjave na a5 in napredovanjem b kmeta. **33.Ta3 a4 34.h4 Ta5 35.Kg2 b5 36.cxb5 Txb5 37.Kh3 Tb3 38.Txc5 Da6 39.Tc3 Db5 40.Kg4 Kh7** (zadnjih deset potez je bilo potegnjenih v časovni stiski) **41.h5 Txa3 42.Txa3 g6 43.Lf8** Grozi 44.Sf6 Kh8 45.hg, na 43...Db1? pa je možno lepo 44.Ta1! Vse to pa je le iluzija. **43...Kg8! 44.Ld6** [44.Lxh6? d5! 45.Sf6+ Kf7 46.Kg5 Db1!] **44...Kf7 45.Tc3?** [Moral bi igrati 45.hxg6+ Kxg6 46.Kh3 Df1+ 47.Kh2 De2+ 48.Kg1 z remijem.] **45...gxh5+ 46.Kxh5** Boljši bi bil odstop kralja na h3, tako pa je sedaj kralj v matni mreži.



46...Df1! 47.Kg4 [47.Kxh6 Dh3+ 48.Kg5 Df5+ 49.Kh4 Dh7+ 50.Kg5 (50.Kg4 Kg6) 50...Dg6+ 51.Kh4 Dh6+ 52.Kg4 Kg6] **47...Kg6** (z gro`njo 48...h5 49.Kh3 Dh1#) **48.Lxe5 d5 49.Sc5 Dh1! 50.Kf4 Dh5 51.Ke3 Dxe5+ 52.Kd2 d4 0-1**

V središčnici

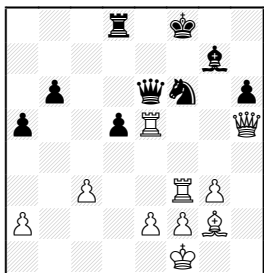
Menjava ali žrtev dame za tri figure je najpogostejša ravno v tem delu igre. Tule je del partije Marshall-Lasker (Peterburg, 1914)



21...La4 Lasker želi izsiliti 22.b3, da bi nato nadaljeval 22...Sd3 23.Td3 Lb5 z osvojitvijo kvalitete. Takoj 21...Sd3 22.Td3 Lb5 ne daje nič, zaradi 23.Tb3. **22.Lxg6** [Na 22.Td2 gre lahko 22...Sxd3 23.Txd3 Lc2 kar pa

temperamentnemu Marshallu niti malo ne ustreza. Zato se je odločil za napad na kraljevem krilu, kjer črni ni ravno najmočnejši.] **22...hxg6 23.Ld8** s tempom osvobaja prostor za skakača. **23...Dxd8TM 24.Sg5 Dxd5 25.Dxg5 Lxd1 26.Dxg6 Lc2** vrača material in preprečuje **27.Tf7 27.Dxc2 d3 28.Dd1 a5! 29.Dg4 Tf8 30.Td1 Tae8** in črni je zmagal. **0-1**

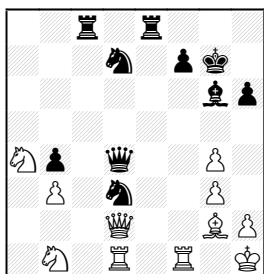
Mladi Mehikanec Carlos Torre, ki je debitiral na vrsti evropskih turnirjev v letu 1925, je pokazal tako močno kot odlično taktično igro. V težki poziciji z Bogoljubovom (beli) na moskovskem turnirju je nasprotniku postavil zanimivo past in se nadejal dobiti tri figure za damo.



38...Dd6 Beli ima kvaliteto in kmeta več. Bogoljubov jemlje še enega kmeta. **39.Txd5 Kg8!!** Takšna poteza v časovni stiski ne le, da reši partijo, ampak jo lahko tudi preobrne. [39...Dxd5 40.Txf6+] **40.Tfd3!** Beli se ni dal zмести. [40.Txd6 Txd6

Zaradi matne pretnje mora beli dati damo ali pa po **41.Td3 Txd3 42.Ld5+ Txd5** igrati z damo proti trdnjavi, lovcu in skakaču.] **40...Sxd5 41.Lxd5+ Kh8 42.Le4 Df6 43.Dg6 Kg8 44.Dh7+**

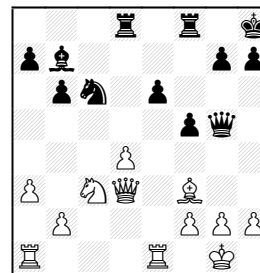
Premoč dame nad slabo postavljenimi figurami je pokazal Kasparov (črni) v 16. partiji dvoboja za naslov svetovnega prvaka leta 1985.



Črni ima kmeta manj, vendar zelo močno pozicijo. Bela konja sta patirana na robu medtem, ko so črne figure postavljene idealno. **32...Sf6 33.Tf4 Se4 34.Dxd3** Kaj drugega po grožnji **34...Sef2+ 35.Txf2 Lxd3 36.Tfd2** Beli dobi tri lahke figure za damo, vendar pa zaradi neusklajenosti delovanja figur, črni hitro pride do odločilne prednosti. **36...De3!** Povsem dovolj bi bilo tudi **36...Te3**. V povezavi z naslednjim pa je poteza v partiji lepa: **37.Txd3 Tc1!! 38.Sb2 Df2 39.Sd2 Txd1+ 40.Sxd1**

Te1+ 0-1

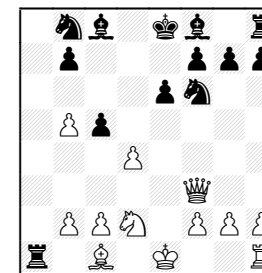
V naslednjih dveh primerih pride do izraza premoč usklajenega delovanja figur nad damo.



Na diagramu je pozicija iz partije Aljehin-Richter (Muenchen, 1942). Črni resno pritiska na osamljenega kmeta d4 in grozi z napredovanjem e6-e5. Seveda bi bilo možno **18.Lc6 Lc6 19.f3** (ali **19.Df1**), vendar je Aljehin našel čudovito in originalno nadaljevanje. Ideja je v tem, da zvabi trdnjavo na d4 in nato napade skakača na c6. **18.Df1! Txd4** sicer bi beli branil kmeta z **19.Td1 19.Db5 Td6** [Moral bi igrati **19...Sd8 20.Lxb7 Sxb7 21.Txe6 Sc5 22.Te8 Td8**] **20.Se4 Dg6** [20...De7 21.Sxd6 Sd4 22.Dd3] **21.Sxd6 Sd4 22.Lxb7 Sxb5 23.Sxb5** Situacija se je razjasnila. Beli ima trdnjavo, lovca in skakača za damo in kmeta. Naloga belega je - vzpostaviti sodelovanje figur. **23...Df6 24.Sc3 e5 25.Tad1 e4 26.Td7 h5** [26...Td8 27.Sd5 Dg5 28.Txd8+ Dxd8 29.Tc1] **27.h3 h4 28.Ted1 Kh7 29.La6 Tf7**

30.T7d6 Dg5 31.T6d5 Df4 32.Se2 Dg5 33.Sd4 Tf6 34.Le2 figure belega so se združile in zavzemajo aktivna polja. **34...Kh6 35.Sc2 Tf7 36.Se3 g6 37.Lc4 Df4 38.Td6 Tc7 39.b3 Kh7 40.a4 De5 41.Te6 Dc3 42.Sd5 Dc2 43.Tf1 Tg7 44.f3** odkriva nove napadalne poti. **44...exf3 45.Txf3 Kh6 46.Se3** in črni se je vdal. Po **46...Dc1+ 47.Tf1 Dd2 48.Sxf5+** izgubi še kvaliteto.

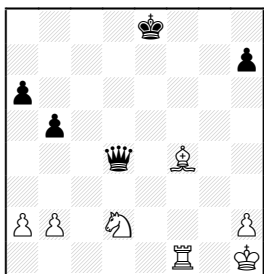
Z idejo, dobiti trdnjavo, lovca in skakača za damo sem predlagal leta 1948 naslednjo varianto francoske obrambe: **1.e4 e6 2.d4 d5 3.Sd2 c5 4.exd5 Dxd5 5.Sgf3 Sf6 6.Lc4 Dc6 7.a4 a6 8.Lb5 axb5 9.axb5 Dxf3! 10.Dxf3 Txa1** in partija je takoj dobila značaj obojestransko ostre središnice.



V partiji Ravinski-Čistjakov (Moskva, 1948) je sledilo **11.Sb3 Ta4! 12.Dg3 Sbd7 13.Dc7 Ta8 14.dxc5 Le7 15.c6 bxc6 16.bxc6 Sc5 17.Sd4 Sd5 18.Dg3 0-0 19.0-0 Sf6 20.Sb5 La6 21.c4 Lxb5 22.cxb5 Tfb8**

Napad belega je odbit, črne figure so zaigrale, kmeti so ustavljeni. Črni je zmagal v 37. potezi. 0-1

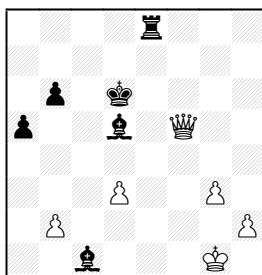
V končnici Borbo dame s tremi figurami v končnici lahko opišemo na naslednji način: ob enakem številu kmetov in složnosti figur je zmaga le vprašanje časa. Če je ob dami še kakšen kmet ali dva, je borba že bolj nejasna in odvisna od konkretne situacije. Pri neskladnosti figur se pojavljajo možnosti večnega šaha.



V tej poziciji, ki je nastala v partiji Suetin-Ščerbakov (Vilnius, 1953), so figure belega samozaščitno povezane in dobro postavljene. Kmetje na daminem krilu so pod udarom, kar napoveduje dolgo borbo. 33.b3 Kd7 (časovna stiska) [Obvezno bi moral igrati 33...Db2 z zmanjšanjem števila kmetov po 34.a4 bxa4 35.bxa4 Db4] 34.Kg2 Dg7+ 35.Kf3 Db2 Sedaj ta ideja ni tako učinkovita. 36.Tg1 a5 37.Tg5 a4 38.Txb5 a3 črni se trudi ohraniti možnosti na daminem krilu. 39.Sc4 Dxa2

40.Tb7+ Ke6 41.Tb6+ Kd7 42.Ld6 Db1 43.Lxa3 [Po 43.Sxa3 Df1+ bi beli izgubil trdnjavo.] 43...Dh1+ 44.Ke3 Dxb2 sedaj bi ob uspešni menjavi "h" kmeta za "b" kmeta črni imel realne možnosti na remi. 45.Ld6 Dg1+ 46.Ke4 Dg2+ 47.Kd4 h5 48.Le5 h4 49.Td6+ Ke8 50.Kc5 Dg4 51.b4 h3 52.Td2 Dc8+ 53.Kd4 Dg4+ 54.Kd5 Dd7+ 55.Sd6+ Ke7 56.b5 De6+ 57.Kd4 Db3 58.Lf4 Ke6 59.Ke4 Dc3 60.Te2 Db3 61.Td2 Kf6 62.Lh2 Kg5 [Po 62...Ke6 beli ne bi imel nič odločilnega.] 63.Kd4 Kg4 64.Le5 Db4+ 65.Ke3 Db3+ 66.Td3 Db1 67.Td4+ Kh5 68.Td5 De1+ 69.Kd4 Kg4 70.Kc5 Dg1+ 71.Td4+ Kf3 72.b6 h2 73.Lxb2 Dxb2 in črni se je vdal, saj ne more zadržati "b" kmeta.

Na koncu želim pokazati še razmerje sil: dama in dva kmeta proti trdnjavi in lovskemu paru.



Ne glede na materialno ravnovesje je pred belim težka borba za remi, saj napredovanje kmetov na

kraljevem krilu le še bolj oslabi položaj kralja. 40.Df6+ Te6 41.Dd8+ Kc5 42.Df8+! Kd4 43.Dg7+ Te5 44.Df6! beli je dosegel kar je mogel. Sedaj mora črni žrtvovati še zadnje kmete, da se razveže in poveže svoje figure. 44...Lxb2 45.Dxb6+ Kc3 46.Dxa5+ Kxd3 47.Db5+ Kc2 48.Da4+ Lb3 49.Df4 Lc3? [49...Te2] 50.h4? Te2 51.h5 črni mora istočasno napadati in zadrževati nasprotnikove kmete. 51...Td2 52.Df5+ Kb2 53.Db5

Ld4+ 54.Kf1 Kc3 55.Da5+ Kc2 56.Db5 Tf2+ 57.Ke1 Th2! 58.g4 Kc3 59.Dc6+ Lc4 dosežena je potrebna napadalna pozicija. 60.Df3+ Kc2 61.Db7 Kc1 62.Df3 Beli je uspel preprečiti tri grožnje: Lc3, Te2 in Th1, ne pa tudi četrte. 62...Lf2+! in beli se je vdal. Na 63.Dxf2 gre 63...Th1+ 0-1

Zametki središčnice**1. Materialno ravnovesje**

Prehod iz otvoritve v središčnico z enakim položajem je značilen za običajen potek partije. Kot enak položaj se smatra tako materialno kot pozicijsko ravnovesje. Navedimo nekaj primerov materialnega ravnovesja, ki so potrjeni v praksi:

1. Dama je nekoliko slabša od dveh trdnjav

2. Dama je približno enaka trdnjavi, lovcu in kmetu in nekoliko močnejša od trdnjave, skakača in kmeta. Lasker je zaradi iniciative zelo rad menjav damo v takih primerih.

3. Dama je od treh figur slabša približno za kmeta.

4. Dve trdnjavi in skakač nista slabši od trdnjave in lovskega para.

5. Trdnjava je približno enaka lovcu in dvema kmetoma in nekoliko močnejša od skakača in dveh kmetov.

6. Zaščitena centralizirana skakač ali lovec s kmetom sta le za malenkost slabša od trdnjave.

7. Lovca in skakač sta približno enaka trdnjavi in dvema kmetoma, v končnici pa je prednost na strani trdnjave.

8. V pozicijah blizu končnici trdnjava in prost robni kmet nista slabša od lovca in skakača.

Te primerjave držijo v srednji igri in ob približno enaki poziciji.

2. pozicijsko ravnovesje

To je še posebno značilno za simetrične pozicije z eno odkrito linijo brez slabih točk na vsaki strani. Kot primer služi pozicija iz menjalne variante francoske obrambe po: **1.e4 e6 2.d4 d5 3.exd5 exd5 4.Sf3 Sf6 5.Ld3 Ld6 6.0-0 0-0 itd...**

Take pozicije v pogojih sodobnega šaha težijo k remiju. Vsako odstopanje "napadalne" strani pa je povezano z nemalo rizika.

Precej bolj živahne so pozicije z dinamičnim ravnovesjem. Na primer v Tartakoverjevi obrambi po:

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Sc3 Sf6 4.Lg5 Le7 5.e3 h6 6.Lh4 0-0 7.Sf3 b6 8.cxd5 Sxd5 9.Lxe7 Dxe7 10.Sxd5 exd5 11.Tc1 Le6 12.Ld3 c5 13.dxc5 bxc5 Črni

ima viseča centralna kmeta na odprtih linijah "c" in "d", v zameno ima pritisk po "b" liniji, kmeta pa se tudi lahko spremenita v nevarnega prostega kmeta. Plusi in minusi si stojijo nasproti tako, da je možno imeti pozicijo za enako.

K takemu tipu pozicij prištevamo tudi pozicije z izoliranim d4 kmetom. Na primer:

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Sf3 dxc4 4.e3 Sf6 5.Lxc4 a6 6.0-0 c5 7.De2 Sc6 8.Td1 cxd4 9.exd4 Le7 Steinitz in Capablanca sta se

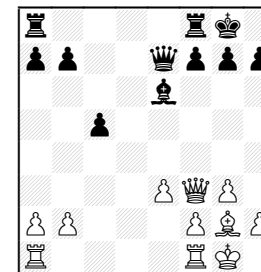
iz principa izogibala osamljenim kmetom, ker sta jih imela za slabe. Tarrasch in večina sodobnejših velemejstrov pa so nasprotno smatrali, da se slabost kmeta lepo nadomesti z bolj prosto igro figur belega.

K pozicijam dinamičnega ravnovesja prištevamo tudi pozicije v katerih beli zavzame kmečki center, črni pa ga ogroža z razbijanjem (na primer v Grinfeldovi obrambi) ali pozicije v katerih je na eni strani pritisk na kraljevem na drugi strani pa na daminem krilu (zmajeva varianta sicilijanske obrambe).

Strategija takih pozicij je jasna: vsaka stran mora izvajati pritisk tam, kjer je močnejša in obenem hromiti nasprotnika v njegovih poskusih.

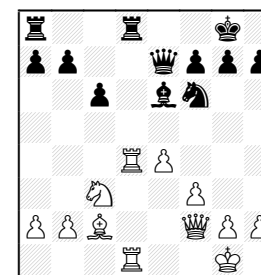
Ne glede na preprostost definicij, so le-te trd oreh tudi za prvorazredne mojstre. Poglejmo si dve poziciji:

V obeh primerih ima črni kmečko premoč na daminem krilu, beli na kraljevem. Iz tega sledi, da naj črni deluje na daminem, beli pa na kraljevem krilu. Pa si oglejmo, kaj se je dogajalo na šahovnicah.



1.Tfc1 Tab8 2.De4 Dc7 3.Tc3 b5! 4.a3 c4 5.Lf3 Tfd8 6.Td1 Txd1+ 7.Lxd1 Td8 8.Lf3 g6 9.Dc6 De5 10.De4 Dxe4 11.Lxe4 Td1+ 12.Kg2 a5 13.Tc2 b4 14.axb4 axb4 15.Lf3 Tb1 16.Le2 b3 17.Td2 Tc1 18.Ld1 c3 19.bxc3 b2 20.Txb2 Txd1 in črni je zmagal.

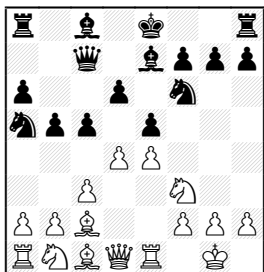
Medtem, ko je črni dosledno izvajal svoj načrt, se beli dobesedno ni niti ganil na kraljevem krilu, kjer bi z 1.e4, 2.De3 in 3.f4 lahko ustvaril grožnje.



1...b6 2.h3! c5 3.T4d2 Txd2 4.Dxd2 c4 5.f4 g6 6.Dd4 Tc8 7.g4! Lxg4 8.hxg4 Sxg4 9.Kg2 h5 10.Sd5 Dh4 11.Th1 Dd8

12.Ld1 in črni se je vdal.

Položaj črnega je bil slabši, ker je beli nadzoroval edino odprto linijo. Zato bi le energična igra lahko rešila črnega. Pozornost je zaslužilo: 1...Td4 2.Dd4 b5 z grožnjami na daminem krilu. Pasivno igro črnega je beli kaznoval s hitrim napadom na kraljevem krilu in v nekaj potezah zmagal.



Lekcije Steinitza o izkoriščanju slabih točk v poziciji je dopolnjeno s sodobno prakso borbe za slabitev cele skupine polj iste barve.

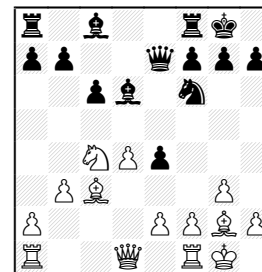
V partiji Ufimcev-Batujev (Leningrad, 1939) je po otvoritvenih potezah

1.Sf3 d5 2.c4 e6 3.b3 Sf6
4.Lb2 Ld6 5.g3 0-0 6.Lg2 De7
7.0-0 c6 8.Sc3 e5 9.cxd5
Sxd5 10.d4 Sxc3 11.Lxc3 e4
12.Se5 sd7 13.Sc4 Sf6 je
nastala pozicija iz Retijeve otvoritve
kjer je beli zamudil s potezo d2-d4
in prišel v težak položaj. Zadnja
poteza črnega zasluži klicaj, saj
utrjuje polje d5. [Želja po
ohranitvi lovskega para, bi bila
ugodna za belega. 13...Lc7
14.d5! cxd5 15.Dxd5 Te8
16.Tad1 Sb6 17.Dd4 f6 18.Sd6
Lxd6 19.Dxd6]

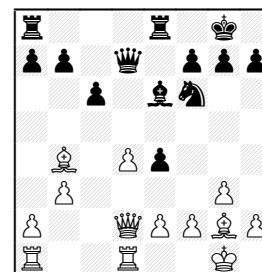
3. Steinitzova šola pozicijske borbe
Steinitzove šole pozicijske borbe ne
bomo podrobno razlagali. Omejili se
bomo na nekaj najpomembnejših
pozicij.

Steinitz je učil, da krilni napad ne
more biti učinkovit, če je center
odprt in obratno, v zaprtih pozicijah
moramo vedno računati s krilnimi
napadi. Te trditve do sedaj še niso
ovrgli in posamezne partije z
uspešnim krilnim napadom (na
primer Vidmar-Nimzovitsch, New
York 1927) to le potrjujejo.
Poglejmo zakaj mora v Čigorinovi
varianti španske obrambe

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lb5 a6
4.La4 Sf6 5.0-0 Le7 6.Te1 b5
7.Lb3 d6 8.c3 Sa5 9.Lc2 c5
10.d4 Dc7 v primeru zaprtja
centra d4-d5 beli računati z
možnostjo kontranapada h7-h6, g7-g5
itd...



Sledilo je 14.Dd2 Te8
15.Tfd1 Le6 [15...Lc7 je
povezano z nekaterimi
neprijetnostmi 16.Lb4 De6
17.Se3 Td8 18.La5] 16.Sxd6
Dxd6 17.Lb4 [V takih pozicijah
gre za olajšanje igre razmisliti tudi
o žrtvi kmeta. 17.d5 Lxd5
18.Db2 in bela lovca takoj
postaneta sposobna za delo.]
17...Dd7 18.Tac1 Beli išče kako
aktivirati črnopoljnega lovca, ki
ravno tako kot lovec na g2, ni
ravno na najboljšem položaju.
Črni po 18...Lf5 in 19...Sd5
ohranja pritisk.



[Praktične možnosti daje 18.Lc3
Lh3 (18...Tad8 19.d5 Dxd5

20.De1 Df5 21.Lxf6 gxf6
22.Db4) 19.d5 Sxd5 20.Dg5 f6
21.Lxf6] Črni je odigral
18...Lh3 beli pa 19.e3?

Tako potezo je razumeti kot
pozicijski samomor, saj sta sedaj
slabosti polj d5 in f3 odločilni. Brez
analize taktičnih možnosti bi beli
moral igrati 19.Lh1, kar bi še dajalo
upanje na rešitev partije.

Dalje je sledilo:
19...Lxg2 20.Kxg2 Dg4
21.Te1 Df3+ 22.Kg1 Sd5
23.La3 Te6 24.De2 Df5 25.Kg2
Tae8 26.h4 h5 in napad črnega
mora odločiti partijo.

Pritisk po oslabljenih poljih iste
barve se pojavlja kot vodilni motiv
desetin turnirskih partij in je
značilen za nekatere otvoritve. Na
primer v francoski obrambi po
1.e4 e6 2.d4 d5 3.Sc3 Lb4
4.e5 c5 5.a3 črni lahko osvoji
kmeta 5...cxd4 6.axb4 dxc3
7.Sf3 [Na 7.bxc3 je močno
7...Dc7] 7...cxb2 8.Lxb2 in
dolgotrajni pritisk po črnih poljih
popolnoma nadomesti izgubo kmeta.

Predhodna partija Ufimcev-Batujev
nazorno kaže še dva položaja.

Lovca, utesnjena s kmeti na poljih
iste barve sta "slaba". Ko so kmetje
na poljih nasprotne barve pa sta
lovca "dobra". "Dober" lovec pomaga
svojim kmetom in jih dopolnjuje.

Sodoben mojster, ki po manevrski
borbi kot rezultat dobi "močnega"
nasprotnik pa "slabega" lovca
smatra, da je dosegel določeno

pozicijsko prednost, ki lahko pride do izraza tako v srednji igri kot v končnici.

Če se kmetje še lahko premikajo, je treba stremeti k temu, da bi lovci iz "slabih" postali "močni". Steinitz in še posebno Tarrasch sta veljala za strastna privrženca lovcev. Čigorin in Nimzowitsch sta imela rajši konjenico. Šahist, ki stremlji k mojstrstvu mora znati igrati tako z lovci kot s skakači. Sam se v praktičnih partijah držim naslednjih pravil:

1. tako v srednji igri kot v končnici je "dober" lovec nekoliko močnejši od skakača;
 2. "slab" lovec je nekoliko slabši od skakača;
 3. centraliziran skakač je enakovreden aktivnemu lovcu;
 4. centraliziran skakač, ki blokira prostega kmeta je nekoliko močnejši od lovca.
- Skakač lahko zelo lepo dopolnjuje kmete in z njimi tvori pravo pregrado. Postaviti ga je treba le za eno polje diagonalno za kmeta. Na primer, skakač na e3 in kmeta d4 in f4 onemogočajo dostop po peti

vrsti od c5 do g5.

4. Ocena pozicije

V šahovski borbi je potrebno ocenjevati vsako spremembo pozicije. Ocena je namreč osnova za nadaljnji načrt igre. Do ocene se pride na osnovi vrste dejstev, ki so posledica prakse in učenja. Zavržemo kako potezo, ker vodi do osamljenega kmeta, zaradi decentralizacije figure, ker vodi k pasivni poziciji, ker izpostavlja kralja, itd... Za enega odločilnih dejstev za sodobnega šahista velja prehod v končnico. Razvoj tehnike igranja končnic je privedel do tega, da možnost poenostavitve in prehoda v ugodno ali neugodno končnico ves čas kot meč visi nad nasprotnikom. Ta povezanost in prehod iz srednje igre v končnico se po mojih izkušnjah kaže za značilnost sodobne šahovske borbe. Iz tega lahko naredimo naslednji sklep: brez obvladanja tehnike igranja končnic, ne morete računati na mojstrstvo.

Aleksander Konstantinopoljski, vele mojster in zaslužni trener ZSSR

Capablanca je igral "fortissimo"

fortissimo-v glasbenem pomenu označuje silovito, bobneče (forte), v prenešenem pomenu - zelo močno

V vsaki umetnini, veliki ali majhni, je tudi za najmanjši delček značilno, da je del zamisli.

Goethe

Pri preučevanju dela tretjega svetovnega šahovskega prvaka vedno privlači pozornost nekaj izjemnih partij, ki izstopajo po svojem izrednem ritmu. Zanje lahko mirno trdimo - "Capablanca je igral fortissimo!" Tak način igre genialnega Kubanca je bila največkrat pogojena s posebnimi razmerami in nalogami: 1. Nujnost zmage za zagotovitev prvega mesta ali včasih tudi vodstvo na turnirju. 2. Igrati na remi za zagotovitev prvega mesta. 3. Slab položaj na tabeli, zato igra na nož v vsaki partiji. 4. Najljubša otvoritev (ali sistem): dokazati korektnost (na primer: znamenita "španka" v z Marshallom leta 1918). Seveda so obstajale tudi druge vzpodbude in osebni interesi, ali drugače povedano, navdih Joseja Raula Capablance. Govori se na primer, da je pred odločilno partijo z Emmanuelom Laskerjem na turnirju v New Yorku (1924), zavedajoč se, kako težko bo ugnati svojega častivrednega nasprotnika, govoril, da bo igral povsem drugače kot običajno.

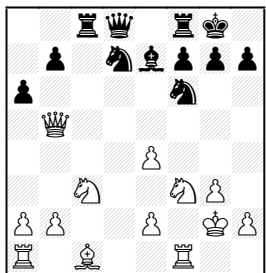
Pa si oglejmo nekaj primerov, ki pojasnjujejo zgornja razmišljanja.

1. d4 Sf6 2. Sf3 e6 3. g3 c5 4. c4 Do današnje Katalonske otvoritve je bilo takrat še daleč - obdelovati jo je začel Tartakower šele leta 1930. Beli se je spustil v neznano, Capablanca to hitro izkorišča in išče možnosti za prevzem pobude. **4... cxd4 5. Sxd4 d5 6. Lg2 e5! 7. Sf3** [Povsem pasivno bi bilo 7. Sc2 zaradi 7... d4] **7... e4 8. Sfd2** Možno, kmet na e4 je

izredno slab. **8... dxc4 9. Da4 Ld7** Je že predvidel žrtev "e" kmeta, ki bo sledila. **10. Dxc4 e3! 11. fxe3** Beli je sprejel žrtev in črni je dosegel precej svobode pri delovanju figur.

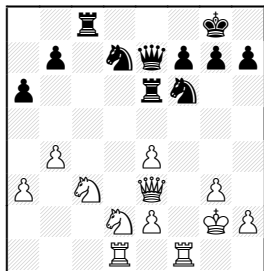
Poleg splošne intuitivne ocene posledic žrtve kmeta je Capablanca videl tudi naslednje variante [11. Lxb7 **A**] ali celo 11... exf2! 12. Kd1 (12. Kxf2 Db6) 12... Sg4 13. De4 De7 14. Sc4 Dxe4 15. Lxe4 Sc6; **B**) 11... exd2 12. Sxd2 Le6

13.Da4 Sbd7 14.Lxa8 Dxa8 , ki so vse dobre za črnega.] **11...Lc6 12.0-0 Lxg2 13.Kxg2 Le7 14.Sc3** [Na 14.Db5 bi črni lahko predlagal prehod v končnico, kjer bi bila slaba "e" kmeta predmet napada ali pa odgovoriti 14...Sbd7 15.Dxb7 0-0 in obramba belih je težavna.] **14...0-0 15.Sf3 Sbd7 16.e4 Tc8 17.Db5** [Bolj previdno bi bilo 17.Dd4 no očitno beli ni predvidel odgovora svetovnega prvaka.]



17...a6! 18.Df5 [Po 18.Dxb7? Sc5 19.Db4 Scxe4 20.Db3 Sxc3 21.bxc3 Se4 beli ne stoji dobro (21...Da5)] **18...Tc5 19.Df4** [Nekoliko bolj uporno je 19.e5 g6 20.Df4] Trdnjavi pa sedaj postaneta zelo aktivni. **19...Tc4 20.Le3 Lc5 21.Sd2 Tb4** ideja Capablance - obvladovanje odprtih linij je nadomestilo za kmeta - je bila v tem srečanju povsem na

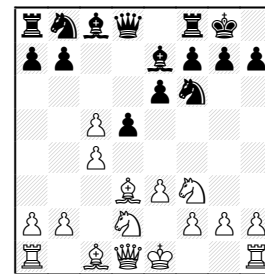
mestu. **22.b3 De7 23.a3** [Tudi 23.Lxc5 Sxc5 24.a3 Td4! ni dosti boljše] **23...Lxe3 24.Dxe3 Tb6 25.Tad1 Te6 26.b4** [Položaj belega je že težak. Beli bi moral igrati 26.Sf3 in žrtvovati kmeta na a3 s ciljem: doseči aktivno igro.] **26...Tc8**



27.Dd4 [Grožnja Sg4 z nadaljnjim prehodom enega od skakačev na e5 bi moral beli preprečiti s 27.h3] **27...Td6 28.Sd5 Sxd5 29.exd5 Dxe2 30.Kg1 Sf6 31.Sb3 Txd5 32.Df2 Dxd1! 33.Txd1 Txd1 34.Kg2 Sg4!** Odločilni udar. Dve trdnjavi ob skakačevi pomoči zlahka obvladata damo. **35.Db6** [35.De2 Tc2!; 35.Df3 Tc2 36.Kh3 h5!] **35...h5 36.Sc5 Te8** in beli se je vdal. Odličen obrazec svetovnega prvaka o forsirani pozicijsko-taktični igri v pozicijah polodprtega značaja. 0-1

Nimzowitsch, A - Capablance, J [D30] New York, 1927 [Capablance] **1.c4 Sf6 2.Sf3 e6 3.d4 d5**

4.e3 Le7 5.Sbd2 Beli je zamenjal običajni vrstni red potez. Po izboru angleške partije je že v tretji potezi prešel v damin gambit. Nakar je namesto uvedbe skakača z b1 v tretji potezi, to storil šele sedaj. Lahko, da je beli hotel zмести nasprotnika ali pa je kar najdlje prikrival, kaj misli igrati. Z belimi si lahko dovolimo določena odstopanja od običajnih poti, vendar to nikoli ne sme biti na račun razvoja. Zadnja poteza belega je imela za cilj priti s skakačem na c4, če bi črni odigral d5:c4. Druga možnost pa je podpora napredovanju "e" kmeta po razvitju lovca na d3. **5...0-0 6.Ld3 c5** Preprečuje e3-e4 in prevzame pobudo. To je možno zaradi sistema razvoja belega. To, da ima črni že v tako zgodnji fazi igre možnost napadalne igre, dokazuje slabost načina razvoja belega. **7.dxc5**



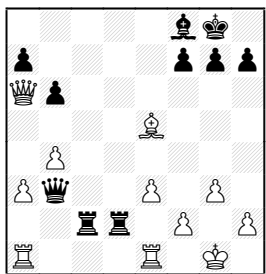
7...Sa6 Črni se je odločil vzeti na c5 s skakačem z napadom na lovca in pri tem pridobiti na času

in razvoju. Če ne štejemo potez, ki vodijo do materialne premoči, je poteza, ki pridobiva na času, idealna otvoritvena poteza. **8.0-0 Sxc5 9.Le2 b6 10.cxd5 Sxd5 11.Sb3 Lb7 12.Sxc5 Lxc5** Po neposrečeno odigrani otvoritvi je beli pravilno ocenil pozicijo in začel s sprostitvenimi manevri v upanju, da bo dosegel pozicijo, ki bo sposobna obrambe in izničenja prednosti črnega v razvoju. **13.Da4 Df6** Črni je razkril načrt belega, da pripravlja še eno menjavo in za to zadržuje razvoj lovca s c1. **14.La6 Lxa6 15.Dxa6 Sb4 16.De2 Tfd8** Črni nadaljuje z razvojem figur. Do sedaj še ni odigral poteze, ki ne bi bila enostavna in samoumevna. Vsak, ki preigrava to partijo, bi za črnega igral isto. Premoč črnega pa raste iz poteze v potezo. **17.a3 Sd3 18.Se1 Sxe1 19.Txe1 Tac8 20.Tb1**

Beli končno pripravlja osvobodilni manever za svojega lovca z b2-b4 in nadaljnjim Lb2. Črni je s svojima trdnjavama že zavzel obe odprti liniji in ga časovno precej prehitel. Sedaj mora na tak ali drugačen način izkoristiti svojo prednost, preden beli zaključi svoj razvoj.

20...De5 Precizna poteza, ki ima za cilj pridobiti čas pri prehodu trdnjav na drugo vrsto, za kar pa bo potrebna pomoč dame. Poteza preprečuje takojšnji b2-b2 zaradi

21...Ld6 22.g3 De4 in črni je zasedel drugo vrsto. **21.g3 Dd5 22.b4 Lf8 23.Lb2 Da2 24.Ta1** [Aljehin je v turnirski knjigi navedel najboljšo obrambo s 24.Tbd1! in jo podkrepil z variantama: 24...Txd1 (24...a5 25.Txd8 Txd8 26.Ld4!) 25.Txd1 a5 26.bxa5 bxa5 (26...Lxa3 27.Da6!) 27.Da6 Tc2 28.Td8 Dxb2 (28...Txb2 29.Txf8 z večnim šahom) 29.Dd6] **24...Db3 25.Ld4 Tc2** končno je črni zavladal na drugi vrsti. Rezultati bodo kmalu vidni. **26.Da6 e5! 27.Lxe5 Tdd2**



28.Db7 Povsem očitno je ,da je partija izgubljena. [Beli ne more igrati 28.Tf1 zaradi 28...Dxe3 dame ne sme vzeti in po 29.Lf4 še enkrat žrtvuje damo 29...Txf2; ne gre niti 28.Df1 zaradi 28...Dd5 29.Ld4 Df3] **28...Txf2 29.g4 De6** ne preti le Dg4 ampak tudi Th2 **30.Lg3 Txb2** zaključni udarec [V primeru 30...Dxg4 31.Tf1 ima

beli še kakšno možnost, vendar bi tudi tu ob pravilni igra črni moral zmagati.] **31.Df3** [Beli ne sme vzeti trdnjave, saj po 31.Lxh2 Dxg4 sledi Dh3 z nebranjivim matom.] **31...Thg2 32.Dxg2 Txxg2 33.Kxxg2 Dxg4 34.Tad1 h5 35.Td4 Dg5 36.Kh2 a5 37.Te2 axb4 38.axb4 Le7 39.Te4 Lf6 40.Tf2 Dd5 41.Te8** (kuvertirana poteza). Beli se je vdal. **0-1**

Capablanca, J - Levenfish, G [D49]

Moskva, 1935

V času drugega moskovskega mednarodnega turnirja sem bil v prestolnici kot dopisnik ene kijeviskih revij. Na zadnjem kolu, ko se je igrala naslednja partija, je bilo vsem jasno, da bo Capablanca po neuspešnem startu igral na zmago in poskušal osvojiti četrto nagrado. Vsi so bili v pričakovanju ostre borbe. In res, Kubanec je ostro in forsirano reagiral na težko varianto meranskega sistema v slovanski obrambi.

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Sf3 Sf6 4.e3 e6 5.Sc3 Sbd7 6.Ld3 dxc4

Ta menjava s postavitvijo kmetov na a6, b5 in c5 ter razvojem lovca na b7 je značilno za meranski sistem. Načrt ni tako preprost - praktiki in teoretiki so predlagali že številna pojačanja, kako preprečiti načrt črnega. **7.Lxc4 b5 8.Ld3 a6 9.e4 c5 10.e5**

cxd4 11.Sxb5 Sxe5!? Povratna žrtev skakača, ki jo je prvi predlagal Sozin, vodi do napada belega, ker omogoči belemu kraljevemu skakaču zavzetje pomembnega centralnega polja e5. Tudi v tej partiji črnemu ni uspelo rešiti vseh problemov te variante.

12.Sxe5 axb5 13.Df3

To potezo je v prakso uvedel švedski velemojster Stalberg. Take enostavne plane je Capablanca vedno z užitkom uporabljal. **13...Ta5** [Črni bi seveda lahko igral 13...Lb4 14.Ke2 Tb8 15.Sc6 Lb7 vendar je bil manever s trdnjavo bolj vabljev.] **14.0-0 b4 15.Lf4 Le7 16.Tfc1 0-0 17.Dh3!**

[Sedaj je grožnja črnemu kralju, njegovi Ahilovi peti - točki h7 - izredno neprijetna, še posebej, ker je bil črni že v časovni stiski. Po partiji je pojasnil, da je za varianto 17.Dc6 Sd7 18.Sxf7 Kxf7 19.Lc7 Se5 20.Db6 Dd5 in druge otvoritvene variante porabil ogromno časa.] **17...Tc5** [Primežu ne uidejo niti naslednje variante: 17...Lb7 **A)**

18.Tc7! Dxc7 19.Sg4 Th5! 20.Sxf6 Lxf6 21.Dxh5 g6 22.Dxg6 hxg6 23.Lxc7 Ta8 (23...Tc8 24.Ld6) 24.Ld6 b3 25.a3 e5 26.f3 La6 nakar je slabo 27.Td1 Lxd3 28.Txd3 Tc8; **B)** 18.Sg4 18...Se4!]

Po menjavi črne trdnjave, ki brani peto vrsto, odloča napad belega. **18.Txc5 Lxc5 19.Lg5 h6 20.Sg4 Le7 21.Lxf6 gxf6**

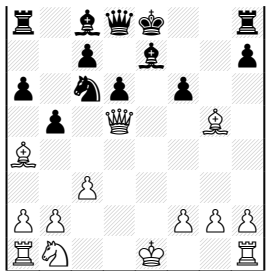
[21...Lxf6 22.Sxh6] **22.Sxh6 Kg7 23.Dg4 Kh8 24.Dh5 Kg7 25.Sxf7! Th8** [25...Txf7 26.Dh7 Kf8 27.Dh8] **26.Dg6** in črni se je vdal. Koncentriran obrazec metode "fortissimo", ki sta ga uspešno uporabljala tudi Talj in ga še Kasparov. **1-0**

Reti, R - Capablanca, J

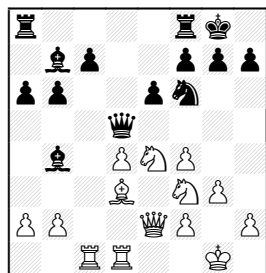
[C74]

Berlin, 1928

Tudi v neturnirskih partijah Capablance, na raznih simultankah in drugih srečanjih je možno najti opazne podobe forsiranega vodenja igre. Očitno mu je odgovarjala igra na osnovi hitre intuitivne ocene množice pozicij. Zanimiva je Retijeva misel o njem: "Že prvi pogled na njegov stil igre govori o ogromnem samozaupanju - čeprav je v oceni pozicije cel kup spregledov in napak. To je vsekakor povezano s tem, da se je naučil šaha že kot otrok. Postala je njegov "materin jezik". V enostavnih pozicijah, ki na primer igralcem, ki so se naučili šaha kasneje v mladih letih, delajo številne preglavice, so zanj nekaj samoumevnega." Bralcem prepuščam v analizo dve miniaturi v katerih Capablanca lepo izkorišča napake nasprotnikov. **1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lb5 a6 4.La4 d6 5.c3 f5 6.d4 fxe4 7.Sg5 exd4 8.Sxe4 Sf6 9.Lg5 Le7 10.Dxd4 b5 11.Sxf6 gxf6 12.Dd5**



9.g3 Sf6 10.0-0 0-0 11.De2
b6 12.Tfd1 Lb7 13.Tac1 a6
14.Ld3 Lb4 15.Se4 Dd5



16.Sfg5 Se8 17.Sxh7 f5
18.Shg5 1-0

12...bxa4 13.Lh6 Dd7
14.0-0 Lb7 15.Lg7 0-0-0
16.Lxh8 Se5 17.Dd1 Lf3
18.gxf3 Dh3 0-1

Capablanca - Becker [D37]
Karlsbad, 1929
1.d4 d5 2.c4 e6 3.Sf3 Sd7
4.Sc3 Sgf6 5.Lf4 dxc4 6.e3
Sd5 7.Lxc4 Sxf4 8.exf4 Ld6

Vadim Kantorovič, mojstrski kandidat

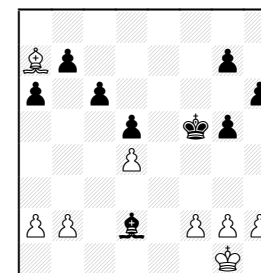
Napad z malo materiala

Osnovna značilnost končnice kot zaključne faze igre je omejenost preostalega materiala. Oba kralja hrabro kreneta iz svojih utrd, kjer sta se skrivala med otvoritvijo in srednjo igro, ter se usmerita proti središču šahovnice, kjer lahko nadzorujeta zaključne boje.

Neredko pa se zgodi, ko se z malo preostalega materiala posreči zadržati kralja na robu šahovnice ali pa celo groziti z matom v središču šahovnice. Te redke izjeme so privlačne zaradi svoje nenavadnosti in s svojo lepoto privlačijo milijone ljubiteljev šaha po svetu. So osnova številnim šahovskim študijam, neredko pa se srečajo tudi v turnirski praksi.

Oglejmo si partijo **Mihajlov-Kantorovich [C21], Moskva, 1988**

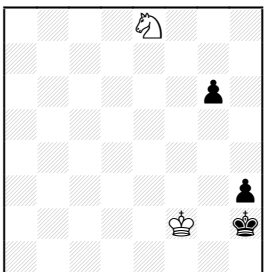
1.e4 e5 2.d4 exd4 3.c3 De7
4.cxd4 Dxe4+ 5.Le2 d5 6.Sf3
De6 7.0-0 Le7 8.Lf4 Dd7 Črni
je uporabil nov načrt v centralnem
gambitu. Z menjavo figur po e-liniji
je v nadaljevanju uspel ohraniti
kmeta več in doseči dobljeno
končnico. 9.Dc2 c6 10.Te1 Sf6
11.Sbd2 Df5! 12.Dxf5 Lxf5
13.Lf1 h6 14.Sh4 Le6 15.Sg6
fxg6 16.Txe6 Kf7 17.Tae1 Te8
18.Ld3 g5 19.Lg3 Lb4!
20.Txe8 Sxe8 21.Lg6+?! Kxg6
22.Txe8 Lxd2 23.Txb8 Txb8
24.Lxb8 a6 25.La7 [25.Le5?
Lf4]



Kakšen načrt bi izbrali za črnega?
V partiji je sledilo: 25...Kf5
26.Kf1 Ke4 [26...g4! 27.Ke2
Lc1 28.b3 Ke4] 27.Ke2 Lc1 S
pohodom kralja v center je črni
hotel izzvati f2-f3 in nato zamenjati
dvojnega kmeta. Čaka pa ga
neprijetno presenečenje. [27...La5
28.g4 Kf4 (28...b6? 29.b4!
Lxb4 30.Lxb6 Ld6 31.f3+ Kf4
32.La5!) 29.f3 Lc7 30.Lc5!
(30.Kf2? b6! 31.a3 h5 32.h3
h4 33.a4 a5 34.b3 g6-+)
30...h5!]=] 28.g4!! in črni se

je prisiljen vdati, saj ni obrambe pred matom: 29.f3 in 30.Lb8. Takšnemu matu lahko zavida marsikatera študija. 1-0

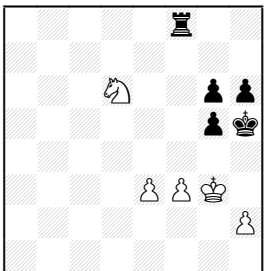
Salvio
1634



Tipični matni napadi so ena najpogostejših oblik napada z malo preostalimi silami.

1. Sf6 Kh1 [1...g5 2.Sg4+ Kh1 3.Kf1 h2 4.Sf2#] **2. Sg4 h2 3. Kf1 g5 4. Sf2#** Sami se prepričajte, da se tudi pri črnem na potezi črni ne more rešiti.

Kantorovich
1987



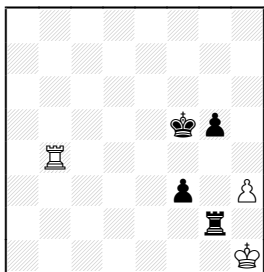
V tem primeru utesnjen položaj črne kralja zagotavlja premoč

skakača nad trdnjavo.

Pri belem na potezi: **1. Se4 Tf7** [1...Tf5] **2. Kh3! Txf3+ 3. Sg3+ Txf3+ 4. Kxf3 g4 5. Kf4 Kh4 6. e4 g5+ 7. Kf5 g3 8. hxf3+ Kxf3 9. e5+-**

Pri črnem na potezi: **1...Tf6 2. Se8!** [Skakač izvaja grožnje sedaj po drugi strani; napačno bi bilo 2.Se4 zaradi 2...Te6 3.Kh3 Txe4 4.fxe4 g4+ 5.Kg3 Kg5 6.e5 h5 7.e4 Kh6 in črni celo zmagaja.] **2...Tf7 3. e4 g4** druge poteze ni **4. fxf4+ Kg5 5. h4#**

Smidt - Plahetka
Decin, 1976

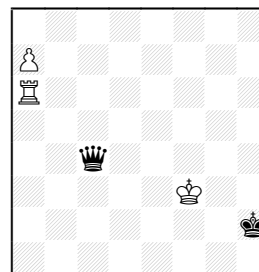


Dobro bi bilo priti s kraljem na g3 in matirati. Črni je našel lep načrt prekritja 4. vrste:

1...g4! [Ne gre enostavno 1...Te2 2.Kg1 Te4 3.Tb2 Kf4 4.Kf2 Te2+ 5.Txe2 fxe2 6.h4!]=] **2. hxf4+** [2.Txf4?] **2...Kg5!** [Ne 2...Txf4? 3.Tb2 Kf4 4.Ta2 Kg3 5.Kg1 Tb4 6.Tg2+=] **3. Tb1 Kf4!** Kot je pokazal Minev mora črni na polje g3 preko polja f4. [V partiji je

sledilo 3...Kh4? 4.Tf1! Tg3 (4...Kg3 5.Tg1! Kf2! 6.Ta1 Txf3 7.Ta2+ Kg3 8.Kg1 Tb4 9.Tg2+!) 5.g5! Kxf3 6.Ta1 Kg4 7.Ta4+ Kg5 8.Ta5+ Kh4 9.Tf5=] **4. g5** [ali 4.Tg1 Te2! 5.Tf1 Kg3 6.Tg1+Kh3 7.Tf1 Th2+8.Kg1 Tg2+ 9.Kh1 f2 in mat na h2.] **4...Kg3 5.Tg1 Kf2 6.Ta1 Tg4!! 7.Ta2+ Kg3 8.Kg1 Tb4 9.Ta1 Tb2 10.g6 Tg2+ 11.Kf1 Th2** z zmago.

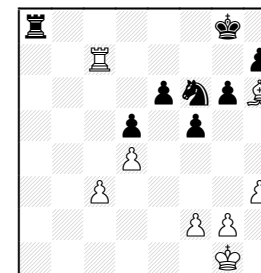
Kantorovich
1952



1. Th6+ [Običajno 1.a8D ali 1.Th6 Kg1 2.a8D? ne daje nič. Črni začne šahirati in napadati trdnjavo, da se beli ne more zakriti z damo. Pred šahi ne reši niti prehod kralja na a7 zaradi Dd4, Tb6, Da4, Kb7 Dd7 ...] **1...Kg1 2. Th1+!! Kxh1** in kmet zmagaja: **3. a8D** z grožnjo **4. Kf2 (Kg3)** in **5. Dg2#**. Obrambe ni. **3...Kg1** [3...Dh4 4.Da1+ Kh2 5.Da2+; 3...Df1+ 4.Kg3+ Kg1 5.Da7+ Kh1 6.Dh7+] **4. Da7+ Kh2 5. Dh7+ Kg1 6. Dg7+** Zanimivo, da v tej poziciji črni izgubi le z damo na c4 ali e6. Z drugih polj bi črni šel na b2 (g7)

ali g1 (h2) in mata ne bi bilo. Preverite!

Tarrasch - Reti
Dunaj, 1922

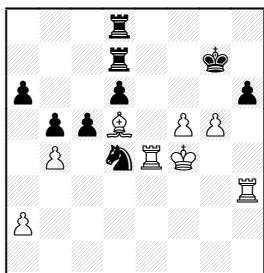


Premoč belega ni vprašljiva, vendar kako zmagati? Če osvojimo kmeta na e6, bo črni napadel kmeta na c3 in poti do zmage ni vidne. Odloči pogumen pohod kralja na pomoč svojim neštevilnim figuram (zanimivo, da je Fischerju ta maneuver, značilen za končnice, uspelo izvesti ob prisotnosti dam in polni šahovnici figur v partiji s Zuckermannom na prvenstvu ZDA 1965/66).

1. Tg7+ Kh8 2. Te7 Kg8 3. f3! Se8 [na 3...Sh5 gre 4.g4 fxf4 5.hxf4 Sg3? 6.Kf2 Sh1+ 7.Kg2 Ta1 8.Tg7+ Kh8 9.Tf7; Bolje ni niti 3...Te8 zaradi 4.Tg7+ Kh8 5.Tf7 Sh5 6.g4 Kg8 7.Ta7 Sf6 8.Tg7+ Kh8 9.Tf7] **4. Kh2! Sd6** Zanimivo, da dve beli figuri obvladujeta celo šahovnico. [Na 4...Sf6 gre 5.Tg7+ Kh8 6.Tf7 in spet pade skakač.] **5. Tg7+ Kh8 6. Td7 Sb5 7. Kg3! Sxc3 8. Kf4 Sb5 9. Ke5**

Te8 10.Kf6! Črni se je vdal zaradi grožnje 11.Kf7 Tg8 12.Td8! Na 10...Kg8 gre 11.Tg7+ Kh8 12.Tb7 Sd6 13.Td7 Sb5 14.Kf7 z isto idejo.

Nezhmetdinov - Shamkovich
Kislovodsk, 1956



Za konec pogledjmo še dve končnici mojstra Rašida Nezhmetdinova, v katerih napad z malimi silami ni izveden v stilu starih mojstrov, ampak na nivoju mojstrov 21. stoletja. Lepo je o njegovih partijah povedal Mihail Talj: "Zelo težko jih je študirati, ker ob njih lahko le uživamo..."

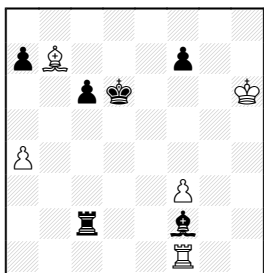
Beli ima za kmeta odlično postavljene figure. Lovec v centru nadzoruje veliko prostora, črni konj pa, čeprav je v centru, je odrezan od kralja. Trdnjavi in kralj belega pa so tudi aktivnejši. Prosti "f" kmet lahko sodeluje v napadu. Ob vsem tem pa je vseeno treba igrati izredno energično.

1.g5 hxg5+ 2.Kxg5 d8 edina obramba pred 3.f6 in zdi se, da zadostna. Po naravnem 3.Teh4 sledi

3...Tf5 4.Kg4 Td8! in črni se reši. Zdi se, da je za črnega najhujše mimo... Beli pa je našel čudovito, lahko rečemo paradokсно, nadaljevanje napada. Ne, da le žrtvuje svojega napadalnega kmeta, ampak tudi zamenja trdnjavo (potem pa verjemi zakonom strategije: "Menjava figur je ugodnejša za stran, ki se brani").

3.f6+!! Txf6 4.Th7+ Kxh7 5.Kxf6 Sf3 6.Tf4 z matno grožnjo osvoji skakača. 6...Tg7 7.Txf3 Tg6+ 8.Kf7 Tg7+ 9.Kf8 Tg4 10.Tf6 cxb4 11.Le6! Th4 12.Kf7 in črni se je vdal. Grozi 13.Lf5 in 14.Td6 z matom.

Mackevich - Nezhmetdinov
SSSR sf, 1956



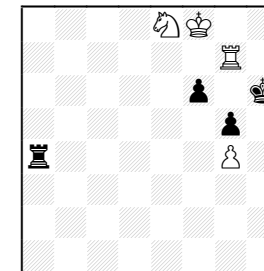
Pozicija je izredno težka za oceno. Črni ima kmeta več, zato pa sta na šahovnici raznobarna lovca, material pa je že tudi precej razredčen. Vse to kaže na remi. Čeprav je črni kralj lepo v središču, nima koga napadati. "a" kmet se bo prebil do a6, f3 kmet se da enostavno braniti, beli kralj pa lahko priskoči na pomoč kmetu f3

ali pa napade kmeta na f7. Enostavno ni mogoče verjeti, da je Nezhmetdinovu v 5-6 potezah uspeh izvesti matni napad.

1...Le3+ 2.Kg7 [2.Kh5 Tc5+ 3.Kh4 Tc4+ in Ta4 z dvema kmetoma več.] 2...Ke7 3.f4 [Na 3.del gre 3...Tg2+ 4.Kh7 Kf8! in beli kralj je v pasti.] 3...Th2 4.Te1 [Na 4.Kg8 bi črni odgovoril 4...Ld2! 5.Lxc6 Lc3 6.Th1 Tb2 7.Lb5 (7.Kh7 Tb8 8.Kh6 Tb6) 7...a6 8.Th3 (8.Tc1 Tg2+ z matiranjem.) 8...Ld4 in beli izgubi figuro, saj je na Td3 mat v 3 potezah.] 4...Tg2+ 5.Kh6 Kf6 6.Kh7 [Ne rešuje 6.Kh5 Lxf4 7.Lxc6 Tg5+ 8.Kh4 Lg3+ in črni zmagaja.] 6...Ld2!! smisel poteze je braniti kmeta na c6 in napadati kmeta na f4. 7.Th1? izgubi takoj. [Zanimive variante nastanejo po 7.Te4 Th2+ 8.Kg8 c5 9.Lc8 Th4 z osvojitvijo drugega kmeta.] 7...Tg7+ 8.Kh8 c5 9.Th5 [9.Th6+ Tg6 10.Txg6+ fxg6+] 9...Le3 10.Le4 [10.Tf5+ Kxf5 11.Kxg7 in odloči "c" kmet.] 10...Ld4 11.Td5 Tg4 in beli se je vdal.

Za poslastico pa še tole:

Polovodin - Kosikov
Kijev, 1987



1.Kf7! Ta7+ 2.Kg8 [2.Kxf6 Ta6+ 3.Kf7 Tf6+ 4.Kg8 Tf8+=] 2...Ta4 [2...Ta8 3.Te7 Kg6 4.Te6] 3.Sd6! in črni se je vdal. 3...Txg4 [3...Ta8+ 4.Kf7 Ta7+ 5.Kxf6] 4.Sf5+ Kh5 5.Th7+ Kg6 6.Se7# 1-0

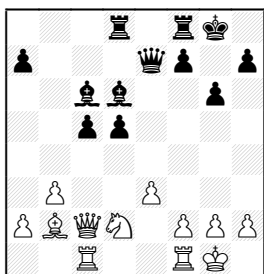
Lovski par

Pojmovanje "lovskega para" je uvedel Wilhelm Steinitz kot enega od načinov ocenjevanja pozicije. Tudi praksa je pokazala, da ima igralec z lovskim parom v odprtih in polodprtih pozicijah (ko imata lovca dovolj prostora za gibanje) praviloma boljše možnosti.

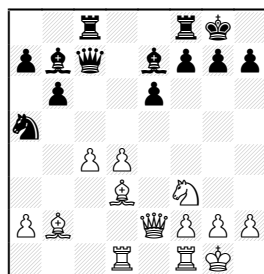
V pozicijah z blokiranimi kmečkimi verigami, ko je delovanje lovcev omejeno, o kakšni premoči nad skakači ne moremo govoriti. V takih pozicijah se skakači pogosto celo izkažejo za boljše od lovcev.

V tem prispevku si bomo ogledali primere, kjer je lovski par izredno močan.

Začnimo z zaključkom partije Nimzowitsch-Tarrasch (Peterburg, 1914).



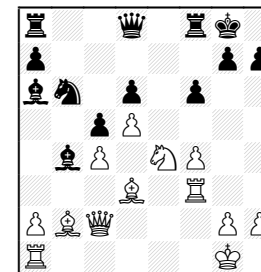
25...Dg2+ 26.Ke1 Dxc2
27.Txc2 f5 vendar črni želi dati mat] **26.Dc3 Dg2+ 27.Ke3 Txe4+!** **28.fxe4 f4+** [enostavneje je 28...Dg3+ 29.Kd2 Df2+ 30.Kd1 De2#, no Tarraschu je bila bolj všeč druga pot] **29.Kxf4 Tf8+ 30.Ke5 Dh2+ 31.Ke6 Te8+ 32.Kd7 Lb5# 0-1**



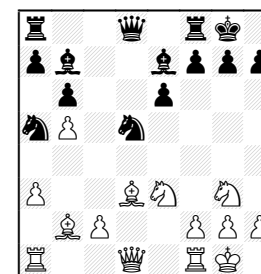
Ta pozicija je nastala v partiji Kasparov-Portish (Nikšič, 1983).

Tako kot v prejšnjem primeru črni, tu beli začne napad z odkritjem lovčeve diagonale. V nasprotju s

prejšnjim primerom pa posledice tu niso takoj opazne. Nastane izredno ostra borba, ki od belega zahteva izredno prefinjeno igro. **17.d5! exd5** [Potrebno je bilo računati s potezo 17...Sxc4 na kar je Kasparov pokazal: 18.De4 g6 19.Lxc4 Dxc4 20.De5 f6 21.Dxe6+ Tf7 22.Tc1 Da6 23.d6 Txc1 (zanimivo je tudi 23...b5) 24.Txc1 Ld8 25.Sg5! fxc5 26.Tc7 Lxc7 27.De8+ Tf8 28.De5 in beli zmagal] **18.cxd5 Lxd5 19.Lxh7+ Kxh7 20.Txd5 Kg8 21.Lxg7!!** (znan motiv, vendar v precej bolj zapleteni poziciji) **21...Kxg7 22.Se5 Tfd8 23.Dg4+ Kf8 24.Df5! f6** [na 24...Ld6 gre 25.Df6! Sc4 26.Sg6+ Ke8 27.Te1+ Kd7 28.Te7+] **25.Sd7+ Txd7 26.Txd7 Dc5 27.Dh7 Tc7 28.Dh8+ Kf7 29.Td3 Sc4 30.Tfd1 Se5?** [Kot je pokazal Kasparov, bi bilo z več odpora 30...Ld6] **31.Dh7+ Ke6 32.Dg8+ Kf5 33.g4+! Kf4 34.Td4+ Kf3 35.Db3+** in črni se je vdal.

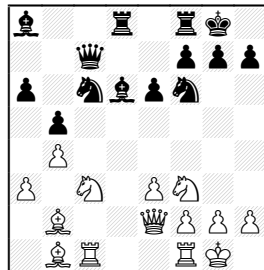


19.Sg5 fxc5 [19...h6 20.Se6] **20.Lxh7+ Kh8 21.Lxg7+ Kxg7 22.Dg6+ Kh8 23.Th3 Dd7 24.Lg8+ Dxh3 25.gxh3** in obrambe pred matom ni. 1-0



Tudi v tej poziciji iz partije Spielman-Genlinger (dvboj, 1929) beli izkorišča aktivnost svojih lovcev in izvede silovit napad. **17.Dh5 g6** Seveda se taka slabitev pri močnem črnopoljnem lovcu ne priporoča. Kaj pa bi lahko storil? Poglejmo še dve možnosti: [17...h6 18.Lxg7 Kxg7 19.Sef5+ exf5 20.Sxf5+ Kg8 21.Dxh6 Lf6 22.Se7+ in 23.Dh7#; 17...f5 18.Sexf5 exf5 19.Sxf5 Sf6 20.Dg5 g6 21.Tfe1 Lc5 (21...Te8 22.Txe7!) 22.Te6! in beli

zmaga] Seveda tega napada ne omogočata le bela lovca. Nemoč črnega se kaže v slabem skakaču na a5, ki nikakor ne more priti na pomoč. Iz tega sledi nasvet za dobro igro: če katerakoli figura med igro zaseda slabo pozicijo, jo skušajte ali zamenjati ali postaviti na dobro polje (aktivirati). Sicer boste igrali, kot bi imeli figuro manj.

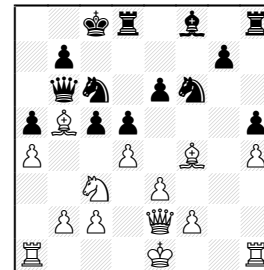


18.Sg4! Lf6 izsiljeno [na 18...Sf6 gre 19.De5 Kg7 20.Sh5+ gxh5 21.Dg5+] **19.Sxf6+ Sxf6 20.Dh6 Tc8 21.Tad1 De7 22.Tfe1 Se8** (grozilo je 23.Sf5) **23.Sf5!** (ravno tako!) **23...Dc5 Kxh7 19.Sg5+ Kg8** [19...Kh6 [23...gxf5 24.Te3] **24.Te5 Ld5** [ali 24...exf5 25.Txe8! f6 26.Lc4+! Sxc4 27.Td7] **25.Se7+!** (prelepa kombinacija belega, temelječa na gospodovalnosti dveh močnih lovcev) **25...Dxe7 26.Dxh7+ Kxh7 27.Th5+ Kg8 28.Th8#** 1-0

Po ideji podobna kombinacija je bila izvedena v partiji Marshall-Wolf (Nuernberg, 1906)

16.Se4 Sd5 [slabo je 16...Sxe4 zaradi 17.Lxe4 in če 17...f5 (grozilo je tudi enostavno 18.Lh7) 18.Lxc6 Lxc6 19.Sd4] **17.Seg5 g6** izsiljeno [na 17...h6 sledi 18.Dc2 g6 19.Sxe6] **18.Sxh7! Kxh7 19.Sg5+ Kg8** [19...Kh6 20.Dg4 Le5 21.Sxe6] **20.Dh5! f6** (vzetju dame sledi 21.Lh7#) **21.Lxg6 Td7 22.Sxe6 Th7 23.Lxh7+ Dxh7 24.Dxh7+ Kxh7 25.Sxf8+ Lxf8 26.Tfd1** Kot rezultat forsirane igre, je beli prišel do velike premoči v končnici in jo seveda tudi realiziral.

Zelo zanimivo je potekala partija Nimzowitsch-Aljehin (Vilno, 1912), v kateri sta oba partnerja kar po vrsti nastavljal zanimive zanke.



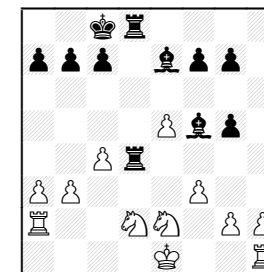
15.0-0-0 Ld6! [Ni "padel" na kavarniško zanko 15...cxd4 16.exd4 Sxd4? 17.Txd4 Dxd4 18.Dxe6+ Sd7 19.Dc6+!! bxc6 20.La6# Tu lovca v največji meri kažeta svojo moč.] **16.Lxd6 Txd6 17.Ld3?** moral bi menjati lovca na c6, sedaj pa črni z izolacijo lovca prevzema pobudo. **17...c4! 18.Lg6 Se7 19.Thg1 Db4! 20.Kd2 Tb6!** (črni pripravlja zanko, grozi 21...Sg6 22.Tg6 Db2 23.Tb1 Dc3! 24.Kc3 Se4#) **21.f3 Th6 22.Lf7 Sf5 23.Dh2 De7 24.Sb5** [če 24.Lg6 , potem 24...Sxh4!] 24...Dxf7 25.Sa7+ Kd7 26.Db8 Sd6 in črni je zmagal.

Domišljeno in zanimivo je igral Bogoljubov (črni) v eni svojih zgodnejših partij z Retijem (Kiel, 1921).

Navajamo jo v celoti. Črna lovca sta postopoma jemala skakačem življenjski prostor. Bogoljubov je že v otvoritvi pogumno žrtvoval kmeta.

1.d4 d5 2.c4 Sc6 3.e3 e5 4.dxe5 d4! (nastala je ena od variant Albinovega kontra

gambita) **5.exd4 Dxd4! 6.Dxd4 Sxd4 7.Ld3 Lg4! 8.f3 Le6 9.Le3** (precej močnejše je 9.Se2) **9...0-0-0 10.Lxd4 Txd4 11.Ke2 Se7!** (razvoj je pomembnejši od takojšne vrnitve kmeta) **12.Sd2 Sg6 13.Lxg6 hxg6 14.b3 Lf5 15.a3 Le7 16.Ta2 g5 17.Ke1 Thd8** (beli ima kmeta več, črni pa "d" linijo in lovski par) **18.Se2**

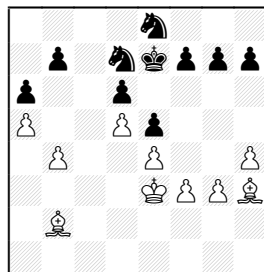
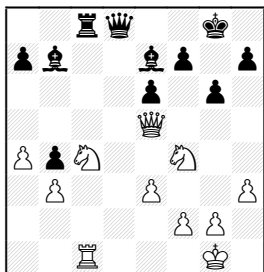


18...Td3 19.Sg3 Lg6 20.b4 Te3+ 21.Kf2 Txe5 22.Te1 Txe1 23.Kxe1 Ld3 24.Sge4 Td4 25.c5 f5 26.Sf2 Lb5 27.Sf1 Lf6 28.Td2 Tc4 29.Sd1 Tc1 30.Kf2 f4 in beli se je vdal.

Grozi 31...Lc3 32.Td5 (Sc3 Tf1#) 32...Lc4, v primeru 31.g3 Tal postopoma padajo kmetje na daminem krilu. Beli nima poteze. Bela skakača sta paralizirana, črna lovca pa nadzirata celo šahovnico.

Klasični primer delovanja dveh lovcev na odkritih diagonalah najdemo v znameniti partiji Capablanc - Spielman (Kissingen, 1928), v kateri je dunajski

vleomojster prvič premagal velikega nasprotnika, čeprav se je v predhodnih partijah že večkrat "pripravljal" na zmago.



Ta pozicija je iz partije Flor-Botvinnik (dvoboj Moskva-Leningrad, 1933).

Možnosti belega so boljše, saj črna konja zavzemata pasivne položaje in nimata opornih polj v centru. Da bi lovca prišla bolj do izraza, pa je potrebno odpreti pozicijo. Z naslednjo potezo, je Flor to tudi storil.

41. f4 f6 (izsiljeno, jemanje na f4 je seveda slabo, grozilo pa je 42.fe de - 42...Se5 43.Lc8 - 43.Ld7 in 44.Le5) **42. Lf5!** (izziva novo slabitev v kmečki postavi) **42...g6 43.Lh3 h6!** (Kot je pokazal Botvinnik, je to najboljša obramba. Grozilo je 44.f5! z nadaljnjim fg in g4, za prostega kmeta na "h" liniji) **44.Lc1! Sg7 45.fxe5 dxe5** [slabo je 45...fxe5 zaradi 46.Kf3 h5 47.Lg5+] **46.Kf3** [Bolje bi bilo 46.Kd3 - Botvinnik] **46...h5 47.Le3 Kd6 48.Lh6 Se8 49.g4** (nadaljuje z odpiranjem pozicije) **49...hxg4+ 50.Lxg4 Sc7** [Po mnenju Botvinnika bi bilo bolje 50...Ke7 z

24...Tc5 (preganja damo in potem pomembno diagonalo zasede z lovcem) **25.Da1 Lf6 26.Td1** (S to potezo Capablanca ni predvidel odličnega odgovora nasprotnika) **26...Td5!!**

Odlično. Po izsiljenem odgovoru belega sta takoj napadeni dve figuri - dama in skakač.

27.Txd5 exd5 28.Se5 vodi do izgube skakača zaradi vezave. [Moral bi igrati 28.Sb2 čeprav ima tudi tu po 28...d4! 29.Dd1 dxe3 30.Dxd8+ Lxd8 31.fxe3 črni lepo prednost v končnici.] **28...Dd6 29.Sfd3 La6 30.De1 Lxe5 31.Sxe5 Dxe5 32.Dxb4 Ld3** in črni je zmagal.

Sedaj pa pogledjmo kako lovski par nastopa v končnici.

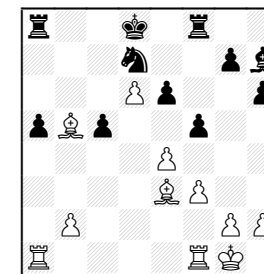
osvoboditvijo polja d6 za

skakača] **51.Le3 Sb5 52.Ke2 Sc7 53.Kd3** "Črni je v iznudnici. Kralj mora ščititi polje c5, skakač na d7 je vezan (grozi Lc8), skakač na c7 pa tudi ne sme drugam, ker grozi Le6 in Lf7. Vse to je beli izredno natančno odigral, zato se je črni odločil na prodor iz obupa" - Botvinnik.

53...f5 54.exf5 gxf5 [Z več odpora bi bilo 54...Sf6 in šele nato 55...gf] **55.Lxf5 Sxd5 56.Ld2** (položaj črnega je izgubljen: diagonale so odprte za lovce, nevaren pa je tudi "h" kmet) **56...S7f6 57.Kc4 Kc6 58.Lg6 b5+ 59.Kd3 Se7 60.Le4+** (zdaj lahko enega lovca tudi zamenja) **60...Sed5 61.Lg5 Sh5 62.Lf3 Sg3 63.Ld2** [Belega ne prelišči osvajanje figure 63.h5 Sxh5 64.Lxh5 Sxb4+ z možnostmi na remi.] **63...Kd6 64.Lg4 Sf6 65.Lc8 Kc6 66.Le1 e4+ 67.Kd4 Sgh5 68.Lf5 Kd6 69.Ld2** in črni se je vdal.

"Če odmislim nenatančnost v 46. potezi, je Flor partijo odigral odlično" - Botvinnik.

Odločno je igral mladi Smislov (beli) proti Mitkeviču (Moskva,



23.b4!! (izredno močno: beli odpira linije za svoji trdnjavi) **23...cxb4 24.Tfc1** (grozi 25.Tc7) **24...fxe4** [Ne rešuje 24...Tc8 zaradi 25.Txc8+ Kxc8 26.Tc1+ Kd8 27.Tc7 Tf7 28.Lb6!; Ravno tako ne 24...Ke8 25.Tc7 Td8 26.Tac1 Tf7 27.Lb6 z grožnjo 28.Tc8!; 24...Tb8 25.Txa5 b3 26.Tc7 Tf7 (26...b2 27.Txd7+ Kc8 28.Tc7+ Kd8 29.Lb6! b1D+ 30.Tc1+ Txb6 31.Ta8+) 27.Taa7 Txb5 28.Txd7+ Txd7 29.Ta8+] **25.Tc7 Tf7 26.Lb6 Sxb6 27.Txf7 Kc8 28.Tc1+** in črni se je vdal.

Vidi se, da lovski par ob podpori trdnjav in kmeta na d6, v tej končnici, ki se bolj nagiba srednji igri, igra veliko vlogo.

Žrtev kmeta za iniciativo

Žrtev kmeta za pobudo je po pravilu strateška poteza, ki ne da takojšnjega rezultata (v tem se loči od taktične poteze). V kakšnih primerih je taka akcija lahko uspešna? Potrebna sta dva osnovna pogoja: 1) Premoč, ki jo dosežete. Na primer: hitro razvitje figur, zavzetje prostora, odprtje linije, močne oporne točke za figure, itd...

2) Predmet napada. Točno je treba vedeti, na katerem koncu šahovnice nameravate doseči uspeh.

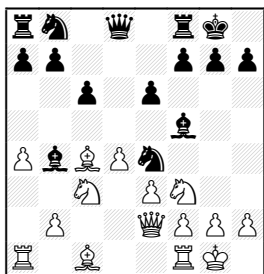
To seveda ne pomeni, da ima nasprotnik slabosti, te je možno narediti, če imate skoncentriranih dovolj sil in lahko nasprotnikove figure preusmerite na drug konec šahovnice.

Zavedati se je treba tudi tega, da je s preračunavanjem variant težko oceniti pozicijo. V takih primerih se je potrebno zanesti tudi na intuicijo, optimizem in prepričanost v pravilnost odločitve.

Euwe, M - Aljehin, A [D19]

m, 1937

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Sf3 Sf6
4.Sc3 dxc4 5.a4 Lf5 6.e3 e6
7.Lxc4 Lb4 8.0-0 0-0 9.De2
Se4



10.Ld3!

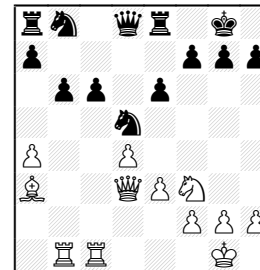
To potezo, povezano z žrtvijo kmeta, je pripravil M.Euwe za dvoboj z Aljehinom. Njena ideja je pregnati črne figure iz centra in organizirati pritisk po b-liniji.

10...Lxc3

[Po 10...Sxc3 11.bxc3 Lxc3 (Tudi v primeru 11...Lxd3 12.Dxd3 Le7 ima beli dobro igro.) 12.Tb1 beli žrtvuje kmeta in obdrži odlično pozicijo.]
11.bxc3 Sxc3 12.Dc2 Lxd3
13.Dxd3 Sd5 14.La3 Te8
15.Tab1 b6

[Ni dobro 15...Dc7 zaradi 16.Sg5 Sf6 17.e4 h6 (17...e5 18.f4!) 18.e5 hxg5 19.exf6 gxf6 20.f4! gxf4 21.Txb7! Dxb7 22.Txf4 Te7 23.Th4 z nebranljivim matom.]

16.Tfc1



16...a5?!

[Črni dela nepotrebne slabitve. Pozicija na diagramu se je pojavila že v partiji Fridstein-Kudrin (Moskva, 1944): 16...Se7 17.Se5 Sd7! 18.Sc4! (Ne 18.Lxe7 zaradi 18...Sxe5; ali 18.Sxc6? Sxc6 19.Txc6 Se5) 18...Sc5? (Neuspešen manever. Moral bi igrati 18...c5) 19.Dc2 Sb7 20.a5! Sxa5 (20...b5 21.a6!) 21.Sxa5 bxa5 22.Tb7 Ne glede na dva kmeta več ima črni težko pozicijo.; Omeniti je potrebno še nadaljevanje 16...Sf6 17.Se5 Dd5, ki vodi k približno enaki igri. Zaključimo lahko, da je žrtev kmeta povsem upravičena, čeprav ob precizni igri črni lahko računa na izenačenje.]

17.Se5 Sb4

[Kot je pokazal Botvnik, kmeta na c6 črni ne bi smel dati. Bolje je 17...Dc7, čeprav je tudi v tem primeru po 18.Db3! Tc8 19.e4 Sb4 20.Lxb4 axb4 21.Dxb4 c5 22.Dxb6 Dxb6 23.Txb6 Txa4 24.Tcb1 Sa6 25.d5 (to varianto je pokazal Botvnik) premoč na

strani belega. Po potezi v partiji se je položaj črnega krepko poslabšal.]

18.Lxb4 axb4 19.Sxc6 Sxc6
20.Txc6 e5

[Črnemu seveda ni všeč varianta 20...Txa4 21.Db5 Da8 22.Txb6 Tc8 23.h3]

21.Txb4

Kot rezultat načrtne igre ima beli že kmeta več, poleg tega pa so tudi figure razporejene aktivno. Nadaljnja borba je le še stvar tehnike.

21...exd4 22.Txd4 Db8 23.Db5 Tc8 24.g3 Txc6 25.Dxc6 h6
26.Tb4

Prisili črno trdnjavo, da zapusti osmo vrsto.

26...Ta6 27.Db5 Da8 28.Td4 Dc8 29.Te4! Kh7 30.Te7 Ta5 31.Dxb6 Dc1+ 32.Kg2 Tf5 33.Dd4 Dc2 34.e4 Tf6 35.Te5 Tc6 36.a5 De2 37.Dd5 Tc1 38.Dxf7 Df1+ 39.Kf3 Dd1+ 40.Kf4 Dd2+ 41.Kg4 1-0

Makogonov - Smislov [E32]

Moskva, 1940

1.d4 Sf6 2.c4 e6 3.Sc3 Lb4
4.Dc2 d6

[4...0-0 Ta poteza je v sodobni praksi bolj pogosta zaradi kontrole polja e4.]

5.a3 Lxc3+ 6.Dxc3 De7

Črni se pripravljajo na izvedbo e6-e5.

7.g3

[Možno je bilo tudi 7.Lg5 v tem primeru ni dobro 7...Se4 zaradi 8.Lxe7 Sxc3 9.Lxd6

Sxe2 10.Le5! Sxg1 11.Txg1 in beli osvoji kmeta.]

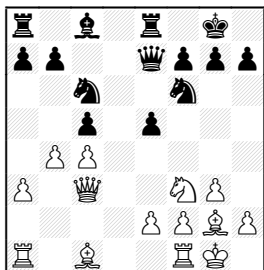
7...0-0 8.Lg2 e5 9.dxe5 dxe5 10.Sf3 Te8 11.0-0 c5

Sporna poteza: črni prostovoljno naredi slabitev na d5, beli pa vedno lahko pokrije polje d4 s potezo e2-e3. Očitno je Smislov hotel belemu preprečiti razvoj iniciative z b2-b4. **12.b4!?**

[Pa vseeno! Sedaj se igra izredno zaostri. Možen je bil tudi drugi načrt 12.Sg5 s prenosom skakača na e4]

12...Sc6

[V primeru 12...e4 13.Se1 Sc6 14.Sc2 ima beli dobro pozicijo.]



13.bxc5!

Zanimiva ideja! Beli prostovoljno osami svoja kmeta in dobro ve, da ju (c4 in c5) lahko izgubi. Makogonov je upošteval tudi drugo plat, čas. Za osvojitve kmetov mora črni zapraviti nekaj potez, kar omogoči belemu razviti pobudo v centru in na kraljevem krilu.

13...Se4 14.Dc2 Sxc5 15.Sg5 e4?!

črni je nevarno odprl veliko

diagonalo a1-h8. Bolje je bilo 15...g6.

16.Le3 Lf5 17.Tfd1 b6

[Slabo je 17...Tad8 zaradi 18.Td5 Txd5 19.cxd5]

18.Sh3

Konj hoče na f4, od koder bo "opazoval" polje d5, ki ga je črni tako neprevidno oslabil.

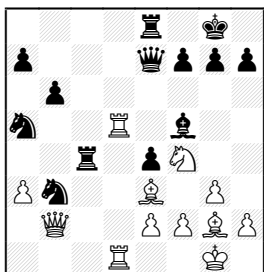
18...Tac8 19.Sf4 Sa5

Vse gre po načrtu. Kmeta ne c4 je beli že davno odpisal. Njegova naloga sedaj je, da črne figure veže na damino krilo in tako pride do večjih groženj na drugem koncu šahovnice.

20.Td5! Scb3 21.Tad1 Txc4

22.Db2

Črni je osvojil kmeta in prišel v težko pozicijo, saj se na kraljevem krilu zgrinjajo temni oblaki.



22...Le6

[Tudi pri drugih nadaljevanjih se napad belega hitro razvija: 22...g6 23.Txf5! gxf5 24.Sd5 (zanimivo je, da ves napad poteka preko točke d5) 24...De5 25.Sf6+ Kh8 26.Dxe5 Txe5 27.Td8+ Kg7 28.Lg5 Kg6

29.h4 z nebranjivim matom; ali 22...Lc8 drugega polja za umik lovca ni. 23.Te5 Df8 24.Txe8 Dxe8 25.Sh5 f6 (25...Df8 26.Td8) 26.Sxf6+ gxf6 27.Dxf6 in črni je izgubljen. Na primer: 27...Tc6 (27...Sc6 28.Lh6 De7 29.Td8+; 27...Sb7 28.Lh6 Tc7 29.Td5) 28.Td8]

23.Sxe6 Dxe6

[Po 23...fxe6 24.Td7 Df6 25.Dxf6 gxf6 26.Txa7 ima črni izgubljeno končnico.]

24.Te5 Dc8

[Ne pomaga 24...Dc6 na kar sledi 25.Td6 Da8 (ali 25...Da4) 26.Tg5 g6 27.Tgd5! in Le3-h6. Vidimo, da je odločilnega pomena v napadu belega diagonala a1-h8. Sedaj vidimo, zakaj je bila poteza 15...e4 slaba. Prav tako je treba omeniti da so dva črna konja in trdnjava le nemi opazovalci dogajanja.]

25.Lh3 Td8

[Črni je prisiljen dati damo, saj na 25...Db8 sledi že znani maneuver 26.Tg5 g6 (26...f6 27.Td7) 27.Tgd5]

26.Lxc8 Txd1+ 27.Kg2 Txc8 28.Tg5 g6 29.Tb5 Td6 30.Txb3 Sxb3 31.Dxb3 1-0

**Bronstein - Keres [E41]
Goeteborg izt, 1955**

1.d4 Sf6 2.c4 e6 3.Sc3 Lb4 4.e3 c5 5.Ld3 b6 6.Sge2 Lb7 7.0-0 cxd4 8.exd4 0-0 9.d5 h6

[Kritični trenutek. K približno enaki

poziciji je vodilo 9...Sa6 10.Lg5 (10.Lf4 Te8) 10...h6 11.Lh4 Le7 No Keres očitno ni hotel vezave skakača, pri tem pa je smatral, da je njegova pozicija na kraljevem krilu dovolj trdna.]

10.Lc2 Sa6 11.Sb5!

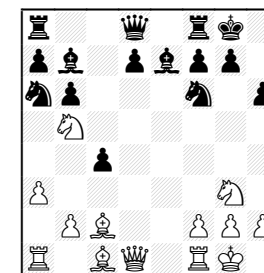
"Začetek kombinacijskega napada na kraljevo krilo. Grozi d5-d6, črni mora sprejeti najprej žrtev enega in nato še drugega kmeta. Črni računa, da bo v nadaljevanju za obrambo lahko žrtvoval nazaj. Partija pa je pokazala, da to ni tako preprosto." (Ragozin).

11...exd5 12.a3!

[Natančna poteza. V primeru takojšnjega 12.Sg3 Te8 13.a3 bi se lovec lahko umaknil na f8. Sedaj pa se je prisiljen umakniti na e7. Na vprašanja, kaj je beli dobil z žrtvijo, je odgovor naslednji: 1. beli je dobil kontrolo nad poljem f5 in 2. že s potezo 11.Sb5 si je Bronstein zamislil vratolomno kombinacijo v nadaljevanju.]

12...Le7 13.Sg3 dxc4

Beli je že brez dveh kmetov, kako naprej?



14. Lxh6!

Pričenja se kazati čudovita zamisel belega. Po dveh kmetih ponudi še lovca. Zapletenost te kombinacije je v številnih variantah in neizsiljenih nadaljevanjih. Zato je vse variante praktično nemogoče izračunati. No Bronsteinu tega tudi ni potrebno, saj ve, da bo kralj izpostavljen dolgemu napadu, napad pa bo iz poteze v potezo hujši. Torej ni kaj razmišljati!

14...gxh6 15.Dd2 Sh7

[Nastala pozicija je izredno zapletena in je bila svoje čase precej analizirana. Splošno mnenje je bilo, da je najmočnejše 15...Sc5 čeprav nikomur ni uspelo dokazati, da se črni lahko ubrani. Sam Bronstein je navajal naslednje variante: 16.Tae1 Sd3 17.Lxd3 cxd3 18.Dxh6 Sh7 (ali 18...Te8 19.Sf5 Lf8 20.Dg5+ Kh7 21.Sbd6 Te6 22.Te3 Sg8 23.Dh5+ Sh6 24.Sxh6 Lxh6 25.Dxf7+ Kh8 26.Txe6 dxe6 27.Dxb7 s premočjo belega) 19.Sf5 Lf6 20.Te3 Te8 21.Tg3+ Kh8 22.Tg7 Seveda s temi variantami analiza še ni gotova. Kažejo le, da je obramba črnega izredno težka.]

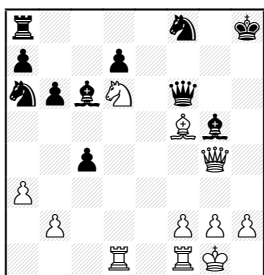
16.Dxh6 f5 17.Sxf5 Txf5

[Črni mora dati kvaliteto, saj po 17...Lf6 18.Tae1 Tf7 19.Dg6+ Kf8 20.Sfd6 Tg7 21.Dh5 forsirano izgubi.]

18.Lxf5 Sf8 19.Tad1 Lg5 20.Dh5 Df6 21.Sd6 Lc6 22.Dg4 Kh8

P.Keres se je rešil direktnih

groženj. Naslednja poteza belega pa kaže, da napada še ni konec.



23.Le4

[Prezgodaj bi bilo 23.Dxg5 Dxg5 24.Sf7+ Kg7 25.Sxg5 Kf6]

23...Lh6 24.Lxc6 dxc6 25.Dxc4 Sc5 26.b4 Sce6 27.Dxc6

Načrt belega je bil povsem na mestu; ima tako pozicijsko kot materialno prednost. No, borba pa še ni končana.

27...Tb8 28.Se4 Dg6 29.Td6 Lg7 30.f4 Dg4 31.h3 De2 32.Sg3

[Seveda ne 32.Txe6? Sxe6 33.Dxe6 zaradi 33...Ld4+!]

32...De3+ 33.Kh2 Sd4

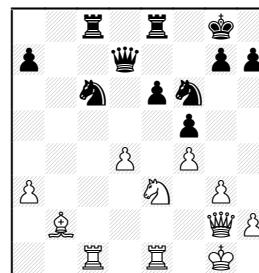
[Izgubi tudi 33...Sxf4 zaradi naslednjih variant 34.Th6+! A) 34...Sh7 35.Dd6! A1) ali 35...Le5 36.De7! (36.Dd7 Dd3!) 36...Dxg3+ 37.Kxg3 Sg6+ 38.Dxe5+ Sxe5 39.Te1 z dobljeno končnico.; A2) 35...Lxh6 36.Sf5! De8 37.Dd4+ Kg8 38.Sxh6+; B) 34...Kg8 35.Dc4+ S4e6 36.Txf8+ Txf8 37.Txe6 Kh7]

34.Dd5 Te8 35.Sh5 Se2

36.Sxg7 Dg3+ 37.Kh1 Sxf4 38.Df3 Se2 39.Th6+ in črni se je vdal.

Ta veličastna partija zmagovalca turnirja je bila nagrajena kot najlepša partija medconskih turnirjev.

Makogonov - Botvinik
12. ZSSR



Pozicija je nastala po trdi borbi v partiji Makogonov-Botvinik, igrani na 12. prvenstvu ZSSR. Kako jo oceniti? Črni na potezi bi odigral Sc6-e7 in nato postavil skakača na d5 ter tako prišel do strateško dobljene pozicije. Na potezi pa je beli in Makogonov preprečuje ta načrt črnega.

27.d5!

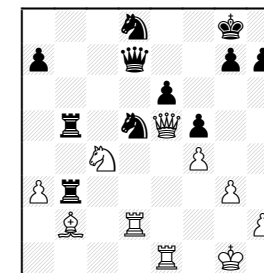
Zelo močno. Z žrtvijo preprečuje blokado kmeta in sprošča lovca na močni diagonalni. Bodite pozorni na ta maneuver.

27...Sxd5 28.Sc4 Tb8

[Po mnenju S. Flora, bi bilo potrebno igrati 28...Sce7 z nadaljnjim prehodom skakača na g6. Botvinikov načrt zavzetja b-

linije se ni najbolje obnesel.]

29.Tc2 Tb3 30.Td2 Teb8 31.De2 Sd8 32.De5 T8b5?!



33.g4!

Beli takoj izkorišča slabitev osme vrste s prodorom na kraljevem krilu.

33...Tc5

[Seveda je slabo 33...fxg4 zaradi 34.f5]

34.gxf5?

[Napaka, ki bi lahko izničila vse prejšnje dobre poteze. Po potezi 34.Sd6 ki jo je pokazal Flor, črni nima zadovoljive obrambe.]

34...Txc4 35.fxe6 Sxe6 36.Txd5 Df7 37.f5 Sf8?

[črni je bil v časovni stiski, sicer bi odigral 37...Tg4+ 38.Kh1 Sf8 in se izognil porazu.]

38.Ld4! Td3?

še ena napaka, tokrat usodna; moral bi se vrniti na osmo vrsto.

39.Td8 Td2

[Ni več obrambe. Na primer: 39...Tc2 40.De6! Tdd2 41.Tb1 Tg2+ 42.Kf1 z nebranjivo grožnjo Tf8.]

40.Txf8+! Dxf8 41.Dd5+ Kh8

42.Dxc4 Dd8 43.f6 Txd4 44.f7 trenutku žrtvovani kmet spremeni in črni se je vdal. značaj pozicije.

Ne glede na napaki je partija šolski primer , kako lahko v pravem

Jurij Averbah, velemejster

Umetnost analize

Med partijo mora šahist ocenjevati nastale pozicije, načrtovati različne operacije in jih navsezadnje na koncu tudi izvesti. Vsemu temu skupaj pravimo umetnost analize. Tem boljši je šahist, lažje in uspešneje obvladuje to veščino. Obstajajo zelo močni nadarjeni igralci, vendar pa šahist običajno nabira izkušnje in se postopno izboljšuje v tej umetnosti, korak za korakom. Na kratko povedano, umetnosti analize se je možno naučiti.

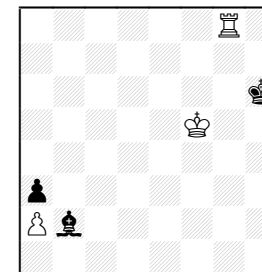
Pravijo, da je praksa najboljši učitelj. Prav tako so znani nekateri načini, ki jih je dobro poznati, da se lažje obvlada umetnost analize.

Najbolj enostaven način je povsem enostaven, empirični način. Za oceno pozicije šahist začne z računanjem vseh možnih variant. To je tipičen računalniški način z uporabo "grobe sile" (brute force).

Čeprav je tudi med mojstri nekaj takih, ki svojo igro gradijo na taki osnovi, pa večina šahistov uporablja "metodo tipičnih slik". Moč šahista je seveda večja s poznavanjem večjega števila teh tipičnih slik in motivov. V tem članku si bomo ogledali metodo uporabe kritičnih pozicij.

Ta metoda je še posebno učinkovita v pozicijah, kjer je obilica različnih variant, v katerih se lahko izgubimo. Ta metoda je učinkovita tako v srednji igri kot v končnici. Za primer si oglejmo enostavno končnico z minimalnim številom figur.

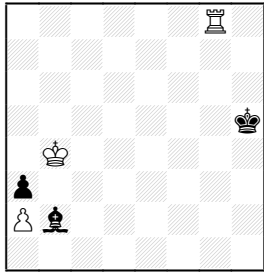
št. 1



uresničiti prednost. Potrebno bo vrniti kvaliteto in osvojiti kmeta, pri tem pa mora nastati dobljena kmečka končnica. Črni kralj je maksimalno odrezan od "a" linije, vendar pa je zaradi robnega kmeta težko doseči dobljeno kmečko končnico. Ne gre enostaven manever pohoda kralja do kmeta in nato njegovo vzetje s trdnjavo, ker črni kralj uspe pravočano priti na c8. To predvidevanje nas pripelje do prve kritične pozicije.

Beli ima kvaliteto več, vendar je zaradi omejenega materiala težko

št. 2



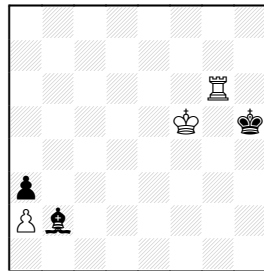
pravočasno pride na h4. **4...Kh4** in na **5.Tg8** črni uspe pripeljati lovca na drugo diagonalo **5...Le5** [ali 5...Lf6 6.Kb3 Le7] **6.Kb3 Ld6**

K tej poziciji se bomo še vrnili. Sedaj lahko ugotovimo, da beli željene pozicije ni dosegel. Prehod v kmečko končnico s **7.Ta8 Kg5 8.Txa3 Lxa3 9.Kxa3 Kf6** tu ne prinaša uspeha.

Ena kritična pozicija je očitno premalo. Poskusimo poiskati druge.

Zanimiva pozicija nastane, če v položaju na prvem diagramu beli igra **1.Tg6+** črni pa odgovori **1...Kh5** [in ne 1...Kh7]

Št. 3



Poglejmo to pozicijo, če je na potezi črni ali beli. V prvem primeru je pot k zmagi enostavna: **2...Kh4** [2...Lc1 3.Tg1; 2...Ld4 3.Tg3] **3.Tg1 Kh3 4.Kf4 Kh2 5.Tg4 Kh3 6.Kf3 Kh2 7.Kf2 Kh3** [7...Lf6 8.Tg2+ Kh1 9.Kf1 Lb2 10.Tg3 Kh2 11.Tb3 Lc1 12.Ke2 Kg2 13.Kd1 Lb2 14.Kc2 Kf2 15.Txb2 axb2 16.a4] **8.Ta4 Lc1 9.Ke2 Kg2 10.Kd1** bodite pozorni na to potezo.

Položaj črnega je dejansko kritičen: beli grozi z manevrom Tg8-g3 in z vzetjem na a3. Črni je prisiljen odgovoriti **1...Kh4** s kontrolo polja g3. Na to beli igra **2.Kb3** z novo grožnjo **3.Tg2 Lc1 4.Tc2 Lb2 5.Txb2 axb2 6.Kxb2 Kg6 7.a4**. Edini odgovor je **2...Kh3** vendar sledi **3.Tg1** in črni je v nujnici **3...Kh2** [ali 3...Ld4 4.Tc1 Lb2 5.Tc4] **4.Tg4 Kh3 5.Ta4**.

Vrnimo se k prvemu diagramu in preverimo, če beli lahko takoj doseže kritično pozicijo. Prva ugotovitev, do katere pridemo je, da enostaven pohod proti kmetu ne bo uspešen, ker črni na **1.Ke4** igra **1...Lg7** in po **2.Kd3** se črni kralj z **2...Kg6** tudi približa kmetom.

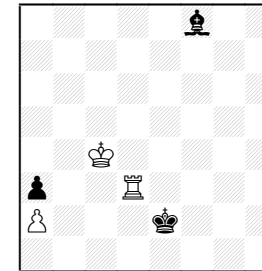
Pravilno je začeti s potezo **1.Tg3** Kaj naj naredi črni? Edina poteza je **1...Kh7** [k hitremu koncu vodi 1...Lc1 2.Tg6+ Kh7 (2...Kh5 3.Tg1) 3.Kf6 Lb2+ 4.Kf7 in črni je v nujnici. Na 4...Le5 5.Tg5 Lf4 6.Th5+] Zdaj lahko poskusimo s približevanjem kralja **2.Ke4 Kh6 3.Kd5 Kh5 4.Kc4** in črni

Črni mora umakniti lovca na c1, pri tem pa da nasprotniku odločilni tempo. **10...Lb2 11.Kc2 Kf3 12.Kb3 Ke3 13.Txa3 Lxa3 14.Kxa3 Kd4 15.Kb4** in črni ne more preprečiti pretvorbe kmeta.

Če je na potezi beli, je naloga precej težja.

2.Te6 Kh4 [ne 2...Ld4 3.Tc6 Lb2 4.Tg6 in na potezi je črni] **3.Te3 Lc1 4.Tel Ld2** [4...Lb2 5.Tg1 Kh3 6.Kf4 in igra se prevesi v analizo s črnim na potezi.] **5.Th1+ Kg3 6.Td1 Lb4 7.Td3+ Kf2 8.Ke4 Ke2 9.Kd4 Lf8 10.Kc4**

št. 4

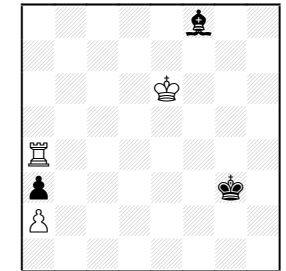


Ta pozicija je v bistvu tudi kritična. Lepo kaže, kako se izkoristi neugodno razmestitev nasprotnikovih figur. Poglejmo kako to gre. **10...Le7 11.Th3 Kd2** [11...Kf2 12.Kb3 Ld6 13.Th6 Le7 14.Ta6] **12.Kb3 Ld6** [v primeru 12...Ke2 bi beli igral takole 13.Th7 Lf8 14.Th8 Lc5 15.Tc8 Ld6 16.Ta8 Lc5 (16...Kd2 17.Td8) 17.Txa3] **13.Th6 Lf8 14.Tf6 Le7 15.Tf7 Lc5** [15...Ld6 16.Td7] **16.Kc4** in beli je uspel pregnati lovca z obrambne diagonale **16...Lb6 17.Kb4**

Našli smo važen prijem z izkoriščanjem slabega položaja lovca

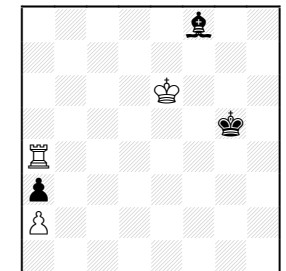
in kralja. Na podoben način beli zmagata tudi v dveh drugih kritičnih pozicijah.

št. 5



1.Kd5 Le7 [na 1...Kf3 beli takoj izkoristi neugoden položaj figur **2.Ta8 Le7 3.Ta7 Lb4 4.Tb7** in črni kmet je izgubljen] **2.Td4 Kf3** [po 2...Kf2 3.Td3 igra preide k tisti iz prejšnjega diagrama.] **3.Kc4 Ke3 4.Td7 Lf8 5.Td8 Lg7 6.Td3+** in borbe je konec.

št. 6.

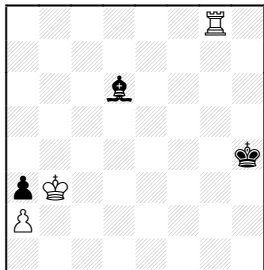


1.Kf7 Ld6 [1...Lc5 2.Ta5] **2.Ta5+ Kg4** [2...Kf4 3.Ke6] **3.Ta6 Lc5 4.Tc6** in beli osvoji kmeta.

Sedaj pa si postavimo vprašanje: od kod smo vzeli te kritične pozicije, kje smo jih našli? Že pri analizi pozicije na diagramu številka 3 smo prišli do tega, da v nekaterih primerih lahko spustimo kralja z roba. Tako smo prišli do tega, da je potrebno pogledati pozicije s kraljem za eno polje od roba (na "g" liniji). Seveda pri iskanju kritičnih pozicij mnogo pripomorejo tudi izkušnje šahista, na koncu vidimo, da so edine logične.

Sedaj lahko končno nadaljujemo analizo s prvega diagrama. Ustavili smo se po šesti potezi črnega.

št. 7



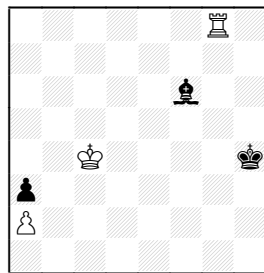
Naloga je v tem, da igro pripeljemo v eno od znanih pozicij.

7.Tg6 Le7 8.Kc4 Kh5 9.Tg2 Ld6 [k podobnim variantam vodi 9...Lf6 10.Tg3 Le7 (10...Lb2 11.Kb4) 11.Kd5] **10.Kd5 Lb4 11.Tg3 Kh4 12.Tb3 Lf8 13.Tf3 Le7 14.Ke6 Lc5 15.Tc3 Lf8** beli je izkoristil slab položaj črnih figur. Sedaj lahko

zmaga na dva načina. **16.Tc4+** [ali 16.Tc8 Lg7 (16...Lh6 17.Tc4+ Kg5 18.Kf7 Kh5 19.Tc3) 17.Kf5 nakar pridemo do pozicij 3 ali 4.] **16...Kg5** [16...Kg3] **17.Ta4** s prehodom h kritični poziciji št. 5

Za celovito sliko nam ostane edinole še, kaj se na diagramu št. 1 zgodi po **1.Tg3 Kh7 2.Ke4 Kh6 3.Kd5 Kh5 4.Kc4 Kh4 5.Tg8**, če črni namesto 5...Le5 igra **5... Lf6**

št. 8



6.Tg6 Lg5 [jasno, da 6...Le7 7.Kd5 Kh5 8.Ta6 Kg4 9.Ke6 Lc5 10.Ta5 Lf8 11.Ta4+ pripelje do pozicij 5 ali 6] **7.Kd5 Kh5 8.Tc6** Potreba je posvetiti posebno pozornost manevrom trdnjave. Lovca ne smemo spustiti na b2. **8...Ld2** [8...Kg4 9.Tc3 Le7 10.Ke6 Lf8 11.Tc8 Lh6 12.Tc4+ ...] **9.Ke6 Kg5** [takoj izgubi kmeta po 9...Kg4 10.Tc2 Le1 11.Tc4+ Kg5 12.Ta4] **10.Tc4** (beli zateguje zanko in črni ima na voljo vse manj potez) **10...Kh6** [10...Le1 11.Ta4; 10...Kh5 11.Kf6 Lg5+ 12.Kf5 Kh6 13.Tc6+;

10...Kg6 11.Tc2 Lb4 12.Tg2+ Kh6 13.Tg3 Lc5 14.Kf7 Kh5 15.Kf6 Kh4 16.Tg6 s prehodom k že pregledanim pozicijam.] **11.Tc2 Le1 12.Th2+ Kg5 13.Th3 Lb4 14.Tb3 Lf8 15.Tb5+ Kh4 16.Ta5 Kg3 17.Ta7 Lc5 18.Ta4 Lf8** in pred nami je kritična pozicija št. 5 v kateri je rešitev **19.Kd5**

Sedaj lahko trdimo, da je v poziciji na diagramu št. 1 beli dobljen, čeprav je pot do zmage dokaj zapletena in je ni enostavno najti. Pri tem so nam pomagale kritične pozicije.

Aleksandr Čistjakov, mojster

Žrtev dveh kvalit

Žrtev ene kvalitete je dokaj pogosta, saj lahke figure s svojim položajem nadomestijo "razliko v materialu" ali pa so še močnejše. Na primer skakač v centru, ki ga ni možno pregnati. Nemalokrat se kvaliteta žrtvuje za napad, ko je potrebno odstraniti obrambno lahko figuro. Nekaj drugega je žrtev dveh kvalit. Srečuje se bolj poredko. Namen je podoben, kot pri žrtvi ene kvalitete: priti do pozicije, kjer so lahke figure močnejše od trdnjav (običajno je to v blokiranih pozicijah ali v pozicijah aktivnih lovcev). Take žrtve zahtevajo temeljitega preračunavanja, ki v glavnem temelji na poziciji.

Ogledali si bomo tri primere teh žrtv:

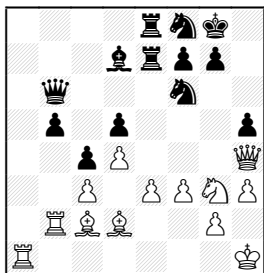
1. žrtev za izboljšanje položaja,
2. žrtev za organizacijo direktnega napada,
3. žrtev za rešitev iz težke pozicije.

Žrtev za izboljšanje položaja

V teh primerih se rezultati ne pokažejo takoj ampak je to kombinacija na "dolgi rok".

Liliental - Ragozin

Moskva, 1935



Črni na potezi

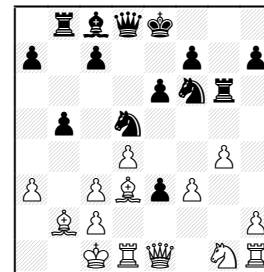
27...Txe3! [v primeru 27...g6 bi beli izvedel 28.e4 in dosegel premoč v centru] **28.Lxe3 Txe3 29.Sxh5 Sxh5 30.Dxh5 Lc6 31.Dg5** (očitno je beli

računal s tem, da črni ne sme vzeti kmeta na c3) **31...Txc3 32.Dd2 Txc2!** (To je to. Sedaj so črni kmetje neustavljivi.) **33.Txc2 Se6 34.Td1 b4 35.Tb2 b3 36.Dc3** (kmetje so blokirani, vendar že prihaja črni skakač) **36...Sc7 37.Te2 Da7** (pripravlja manever Sc7-b5) **38.Db4 Sb5 39.Te7 Da3 40.De1 c3 41.Te8+ Lxe8 42.Dxe8+ Kh7 43.Dxf7 Da8!** (grozil je večni šah) **44.Te1 Sd6 45.Dc7 c2 46.Dxd6** [46.Dc3 Dc8!] **46...b2 47.Df4 Dc6** in beli se je vdal.

V tem primeru je torej žrtev dveh kvalit privedla do neustavljivih prostih kmetov.

Lebedev - Golovko

Moskva, 1951



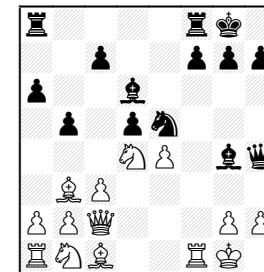
Črni na potezi.

Črni je odigral **15...Dd6** in razmišljal, da če beli vzame kvalit, ima slabo polje na c4, ki ga potem črni lahko zavzame s skakačem ali trdnjavo, **16.Lxg6 fxc6 17.Se2 Tb6 18.Kb1 Tc6** [druga obetavna možnost je 18...Ta6 s prevodom skakača na c4] **19.Sc1 Tc4 20.Sb3 Df4 21.Dg3 g5 22.Dxf4 gxf4 23.Tdf1 Ld7 24.Sc1 Lc6 25.Sd3 La8 26.h4 Kf8 27.h5 h6 28.Se5** [močnejše je 28.g5] **28...Sh7!**

Zaprto značaj pozicije zagotavlja korektnost tudi druge žrtve kvalitete. Odrpne linije za bele trdnjave ni na vidiku, črni skakači pa imajo v nasprotju z belim lovcom obilo dobrih možnosti za igro. **29.g5 Sxg5 30.Sxc4 bxc4** in črni ima jasno prednost ne glede na dve kvaliteti manj.

Ijubitelj - Tarrasch

Muenchen, 1915

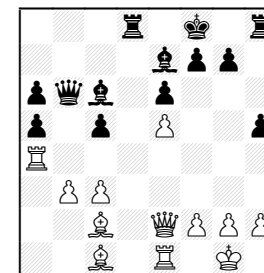


Črni na potezi

Tarrasch je žrtvoval figuro. Dobi jo nazaj, naslednja pa je že žrtev kvalitete. **15...c5 16.Lxd5 cxd4 17.Lxa8 Txa8! 18.cxd4 Tc8 19.Sc3 Sc6 20.e5 Sxd4 21.De4 Txc3 22.Tf4 Se2+! 23.Dxe2 Lc5+ 24.Kh1 Th3!** (ena poteza boljša od druge) **25.gxh3 Lxe2 26.Txh4 Lf3#** Tarrasch je ta napad izvedel izredno prefinjeno. 0-1

Čistjakov - Althausen

Moskva, 1948



Beli na potezi

22.Tf4! g5 Črni se je odločil osvojiti kvaliteto, pri tem pa slabi svoje kraljevo krilo. [tvegano je tudi 22...Lg5 23.Txf7+

Kxf7 24.Lxg5] 23.Tf6 Lxf6 24.exf6

Tukaj lahko spomnimo na znano Rubinsteinovo trditev, da ima kmet na šesti (tretji) vrsti vlogo figure.

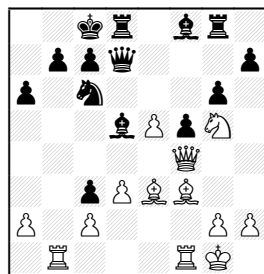
24...Db7 [24...g4 25.De3 Td5 26.c4 Td4 27.Dg5] 25.f3 g4 26.fxg4 hxg4 27.Dxg4 Črni je odprl vse linije in diagonale za svoje figure, vendar je njegov kralj prvi napaden. 27...Ke8 28.Dg7 Kd7 [28...Tf8 29.Txe6+ fxe6 30.Lg6+ Tf7 31.Dg8+ Kd7 32.Dxf7+ Kc8 33.Dxb7+ Lxb7 34.f7] 29.Txe6! Kc8 Črni je umetno izvedel veliko rokade in po 30...Tdg8 grozi z razdejanjem, vendar je na potezi beli. [29...Kxe6 30.Dg4+ s hitrim matom]

30.Te7 [ne 30.Txc6+ zaradi 30...Dxc6 31.Dxf7 Tdg8] 30...Ld7 31.Dg5 Db6 32.Le3 Thg8 33.De5 Le6 34.c4! Dd6 35.Dxc5+ Dxc5 36.Lxc5 Td2 37.Le4 Lh3 [nekoliko boljše je 37...Td7 čeprav je po menjavi trdnjav končnica boljša za belega] 38.g3 Le6 39.Lb7+ Kb8 40.Lc6 Td1+ 41.Kf2 Kc8 (grozilo je 42.La7 z matom) 42.Txe6! (žrtev druge kvalitete takoj odloči) 42...fxe6 43.f7 Tgd8 44.Le8 in črni se je vdal. 1-0

Žrtev za organizacijo direktnega napada

Levenfiš - Monoszon

Peterburg, 1912

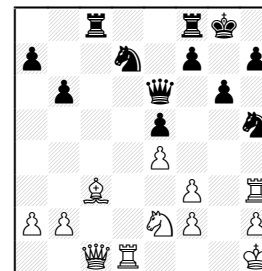


Beli na potezi

Odličan taktik Levenfiš žrtvuje drugega kmeta za ohranitev lovca na napadalni diagonalni. 17.e6! Lxe6 [bolj previdno je seveda 17...Dd6 čeprav po 18.Dxd6 Txd6 19.Sf7 beli lahko osvoji kvaliteto za dva kmeta] 18.Txb7 Lxa2 da ne bi na b1 prišla druga trdnjava. [vseeno je bilo bolje 18...Kxb7 19.Tb1+ Kc8 20.Da4 Sb4! 21.Dxa6+ Sxa6 22.Lb7+ Kb8 23.Lxa6+ Ka8 24.Lb7+ Kb8 ker se beli sedaj ne more izogniti remiju, saj po 25.Sxe6 Dxe6 26.Ld5+ Db6 izgubi] 19.Da4 Kxb7 20.Dxa2 prvo kvaliteto je beli žrtvoval za razbitje kraljeve obrambe. 20...Lb4 21.Tb1 De7 22.Txb4+ (žrtev druge kvalitete omogoča zaključni udarec) 22...Dxb4 23.Lxc6+ Kxc6 24.Dxa6+ Kd7 25.De6# 1-0

Bogoljubov - Pšepjurka

Peštjani, 1922



Beli na potezi

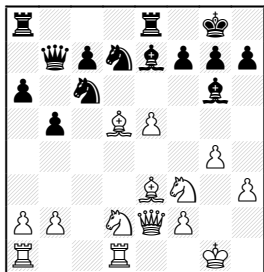
27.Txh5 gxh5 28.Txd7 (črni mora uničiti močnega lovca) 28...Txc3! [ne gre 28...Dxd7 29.Dg5+ Kh8 30.Df6+ Kg8 31.Lxe5 z nebranjivim matom.] 29.Sxc3 [ne gre 29.Dg5+ Kh8 30.Te7 zaradi 30...h6 31.Dh4 Dc4! 32.Sxc3 Df1#] 29...Dxd7 30.Dg5+ Kh8 31.Df6+ Kg8 32.Sd5 (v podobnih pozicijah je skakač močnejši od trdnjave) 32...Te8 33.Dg5+ Kh8 34.Sf6 Dd8 35.Dh6 Dd1+ 36.Kg2 Tg8+ (izsiljeno) 37.Sxg8 Kxg8 38.Dg5+ Kf8 39.Dxe5 in beli je zmagal. 1-0

Pozicije je še povsem otvoritvena. Beli se je spustil v varianto zavestno, čeprav je prisiljen oddati kvaliteto po 13...h6. 13.Txc6 Lxc6 [na 13...h6 je možno 14.Ld5] 14.Le6 [enostavnije je 14.Lb3 in na 14...Dg4 15.Dxg4 Sxg4 16.Sf7] 14...De8 15.Lb3 Dg6 16.d3 h6 17.Sf3 b4 18.c4 Kd7 [jasno boljše je 18...Dxg2 19.Tg1 Dh3 20.Tg3 Dh5 21.Sbd2 Ta8 22.Sf1 Ta1 23.Dc2 z obojestranskimi možnostmi] 19.0-0 Sh5 20.Le3 Le7 21.c5! Lg5 22.Sbd2 Sf4 23.Lxf4 Lxf4 24.Tc1 Dh5 25.h3 Thf8 26.cxd6 cxd6 27.d4 Lxd2 28.Dxd2 Dg6 29.Txc6 (druga žrtev na istem polju) 29...Kxc6 30.La4+ Kc7 31.Dc2+ Kd8 32.Dc6 Tf7 33.Sxe5 Tc7 34.Sxg6 Txc6 35.Lxc6 Tc8 36.Ld5 in beli je zmagal.

Žrtev za rešitev težke pozicije

Čistjakov - Bastrikov

Moskva, 1937

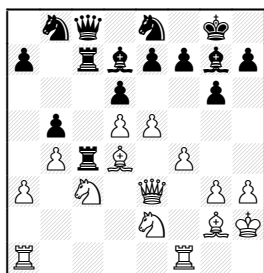


Črni na potezi

Capablanca - Čistjakov

Moskva, 1935

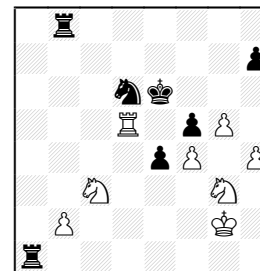
Simultanka



Beli na potezi

Kotov - Najdorf

Švica, 1953



Beli na potezi

Vezava skakača je zelo neprijetna in črni se je poskuša rešiti. **19...Sb6 20.Lxb6 exb6** [20...Dxb6 21.Tac1] **21.Se4** [21.Tac1 Sd4!] **21...Tad8 22.Kf1 Lc5 23.Tac1 Txd5** (sicer se bo težko rešiti) **24.Txd5 Sb4 25.Tdxc5! Lxe4!** (trdnjava je še naprej napadena, grozi pa 26...Ld3 ali 26...Lf3) **26.Tc7 Da8!** (ostaja na veliki diagonali in upa na napako 27.Se1? Ld3 28.Sd3 Dh1#) **27.e6 fxe6** [27...Ld3 28.exf7+ Kf8 29.fxe8D+ Dxe8 30.Tc8] **28.Dd2 Ld3+** [28...Lxf3 29.Dg5] **29.Kg1 Dxf3** (računajoč na 30.Db4 in 30...Le4 z remijem) **30.Tc8! Sd5!!** (žrtev druge kvalitete. Sedaj ima črni na razpolago silovito grožnjo Sf4) **31.Txe8+ Kf7 32.Tcc8** (oba kralja sta v nevarnosti, izid bo pa remi) **32...Dxh3 33.Tf8+ Kg6 34.f3 Dg3+ 35.Kh1 Dh3+ 36.Kg1 Dg3+**

21.Se4 Txd4 (pozicija belega je aktivnejša in črni želi zmanjšati napadalne možnosti belega) **22.Sxd4 dxe5 23.fxe5 Lxe5 24.Sc5 Lg7** [bolje je 24...Lf6] **25.Tad1** [Capablanca bi lahko prišel do prednosti po 25.Dxe7 vendar ne pozabimo, da je bila to simultanka] **25...Txc5!** (druga žrtev; črni ima dva kmeta in prostor za dejstvovanje figur) **26.bxc5 Dxc5 27.Sf5 Dxe3 28.Sxe3 Sd6 29.Tfe1 a5 30.Tc1 Sa6 31.Sc2 Kf8 32.Lf1 Ke8 33.a4 Sc7 34.axb5 Scxb5 35.Se3 a4 36.Sc4 a3 37.Sxd6+ Sxd6 38.Tc7 Ld4 39.Tb1 Kd8 40.Tc2 Lf5 41.Tb8+ Kd7 42.Ta2 Lb2** (prisili belega vrniti eno kvaliteto) **43.Taxb2 axb2 44.Txb2 Le4 45.Lg2 Lxg2 46.Kxg2 Se4 47.Kf3 Sc3 48.Kf4 f6 49.Tb8 Sxd5+ 50.Ke4 Ke6 51.Kd4 f5 52.Ta8 Sc7 53.Th8 h5** z remijem

druga žrtev kvalitete. **34.Txd6+! Kxd6 35.Sxf5+ Kc6 36.Sxe4 Txb2+ 37.Kf3** (položaj se je bistveno spremenil. Beli ima za vsako kvaliteto kmeta, kralj pa je na varnem.) **37...Tb4 38.Sfg3 Taa4 39.h5** (beli deluje skladno in že razmišlja o zmagi) **39...Ta3+ 40.Kg4 Kd7 41.g6** [41.Sf6+ Ke6 42.Sxh7 Taa4 43.Se2 Tb2 s protinapadom] **41...hxg6 42.hxg6 Ke7 43.Sf5+ Ke6 44.Sg7+ Ke7 45.Sf5+ Ke6 46.g7 Ta8 47.Seg3 Tg8 48.Sh5 Txf4+ 49.Kxf4 Txg7 50.Shxg7+** in dva skakača več nista dovolj za zmago.

Pozicija belega izgleda slabo - črni trdnjavi sta zelo aktivni. Kotova rešuje

Jakov Neustadt, mojster
Pozicijska žrtev dame

Tako imenujemo menjavo dame za manj materiala: trdnjavo in lahko figuro (običajno lovca), redkeje za dve lahki figuri, včasih za trdnjavo, zgodi pa se tudi, da le za eno figuro (s kmeti ali brez). Če za damo dobimo tri lahke figure ali dve trdnjavi, potem ne govorimo več o žrtvi ampak o enakovredni menjavi. Meja je tu nejasna. Kaj pa, če jo zamenjamo za trdnjavo, lovca in dva kmeta? To je že majhna materialna prednost...

Nekateri avtorji s pozicijsko žrtvijo dame, razumejo vsako njeno menjavo.

Opredelimo pozicijsko žrtev dame kot neenakovredno menjavo s pridobitvijo aktivnega izkoriščanja povezav med figurami. Pri tem ne gre za forsirani dobitok ampak le za pozicijsko prednost, ki se bo dala izkoristiti v nadaljnji igri.

Pozicijska žrtev je vedno povezana tudi z določenim tveganjem. Če nam ne uspe uresničiti "efekta usklajenosti figur" potem bo borba zelo težka v razmerah z materialnim neravnovesjem. S pozicijsko žrtvijo igralec prevzame nase večjo odgovornost za kar je potreben tudi določen pogum.

Za razliko od kombinacij je preračunavanje forsiranih variant pri pozicijski žrtvi precej bolj omejeno. Gre za ocenjevanje pozicije, ki nastane nekaj potez po žrtvi.

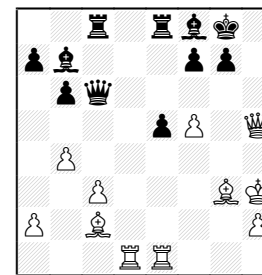
Nameni pozicijske žrtve so različni. Aktiviranje figur za dosego pobude v povezavi z napadom na določene točke in polja se doseže s "številčno" premočjo. Pri takih akcijah je potrebno paziti na aktivnost nasprotnikove dame. Če je naš kralj nezaščiten, potem se v take akcije ne gre spuščati. V približno enakih pozicijah je smisel žrtve z namenom zapletanja igre, ki je pogojeno tako s položajem na turnirski tabeli kot z razpoloženjem in stilom igre nasprotnika. V težkih in utesnjenih pozicijah se neenakovredna menjava uporablja za odbijanje napada, za rešitev pred pozicijskim pritiskom in celo za zaplet zapletenih pozicij.

Med psihološke in športne vzroke za žrtev sodijo predvsem časovne stiske nasprotnikov. V takih primerih je žrtev lahko korektna, čeprav ob normalnih razmerah ne bi bila.

Pozicijske žrtve so same po sebi zelo težke. Zahtevajo točne intuitivne ocene in globoko razumevanje igre, ki so lastni igralcem najvišjega ranga.

Pa preidimo k primerom.

Nadaljevanje napada
Duz-Hotimirski - Romanovski
Moskva, 1925



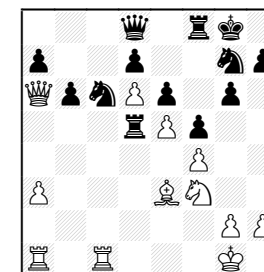
S potezo **1.Le4** je beli preprečil grožnjo šaha na g2. V odgovor je Romanovski žrtvoval damo za trdnjavo in lovca: **1...Dxe4 2.Txe4 Lxe4**

Kmet na c3 je slab, dama je ob napadu zašla daleč na krilo, kraljev položaj ni ravno varen. Črni je lahko predvidel nadaljevanje partije za največ dve do tri poteze.

3.Td7 g6! 4.fxg6 Lxg6 5.Dg4 [Na 5.Df3 gre 5...e4 in dama ne more braniti kmeta c3 6.De3? Lf5+] **5...Txc3 6.Txa7 Te6 7.Ta8 Kg7! 8.Dg5 Le7 9.Dg4 f5 10.De2 f4 11.Dg4 Kf7** (lovec je izgubljen, vendar se je v časovni stiski igra nadaljevala) **12.Tg8 Tf6** [Lovca bi lahko vzel takoj. 12...fxg3 13.Tg7+ Kxg7 14.Dxe6 gxh2+ 15.Kxh2 Lf6] **13.Txg6 Txg6** in beli je prekoračil čas.

Pri pregledu partije je Duz-Hotimirski dejal svojemu nasprotniku, da se mu žrtev dame ni zdela korektna. Posrečena je bila le zaradi časovne stiske. Svojih trditev pa z variantami ni uspel potrditi.

Razvoj pobude
Bronstein - Simagin
Moskva, 1961

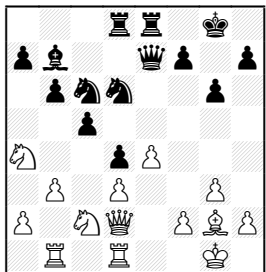


Z žrtvijo kmeta je beli stisnil črnega. Kmet d6 preprečuje skladno delovanje črnih figur med daminim in kraljevim krilom. Kako priti do pobude? **1.Txc6! Ta5** (črni želi s to medpotezo zaščititi kmeta a7 in šele nato vzeti kvaliteto) [Po sprejetju žrtve kvalitete 1...dxc6 mora črni paziti na prostega "d" kmeta, beli pa izvaja grožnje po daminem krilu z napredovanjem kmeta. 2.Dxa7] **2.Dxa5!**

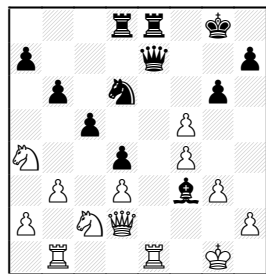
Po žrtvi dame za trdnjavo in skakača beli prodre s trdnjavo na sedmo vrsto, osvoji kmeta na d7, nakar kmet d6 postane izredno močan. **2...bxa5 3.Tc7 h6** (poskuša s kontraigro ma kraljevem krilu) **4.Tb1 Se8 5.Txa7 g5 6.Lb6 Db8** [6...Dc8 7.Lc7 z nadaljnjim Tb1–b8] **7.Txd7 Dc8 8.Te7 Dc2 9.Tf1 Dc6 10.Lf2 Sg7** (sicer bi sledilo 11.Sd4) **11.fxg5 hxg5 12.Sxg5 Dd5 13.Sf3 f4 14.Tc7 Sf5 15.Tb1 Se3** [Ideja s prehodom trdnjave na g8 15...Kh8 se enostavno prepreči s podvojitvijo trdnjav. 16.h3 Tg8 17.Tbb7] **16.h3 Dd3 17.Tbc1** (Podvojitve trdnjav s 17.Tbb7? je črni preprečil zaradi grožnje 17...Df1, pozicija pa je vseeno nebranjljiva) **17...Sd5 18.T7c6 Se3 19.T6c3 Db5** [19...De4 20.Te1] **20.Lxe3 fxe3 21.Txe3** (beli ima za damo že trdnjavo, skakača in tri kmete.) **21...Db6 22.Tcc3 Kg7 23.Kh2** Nadaljevanje je le še stvar enostavne realizacije - črni se je vdal. **1–0**

Ohranitev pobude

Smislov - Talj
Moskva, 1964



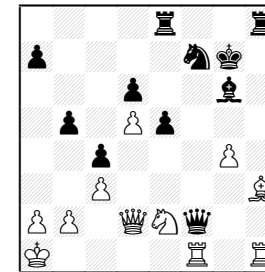
Načrt belega je naslednji: zagotoviti napredovanje b3-b4, oba skakača nato sodelujeta v akcijah na daminem krilu. Možnosti črnega so na kraljevem krilu. **1...f5! 2.exf5 Se5** (smisel te poteze je zamenjati lovca na g2 in na ta način oslabiti belega kralja) **3.f4** [seveda ne 3.fxg6 Lxg2 4.Kxg2 (4.gxh7+ Kxh7 5.Kxg2 Db7+) 4...Db7+] **3...Sf3+** [ni šlo 3...Lxg2 zaradi 4.Dxg2 (4.fxe5? La8!)] **4.Lxf3 Lxf3 5.Te1**



5...De2!! (le ta čudovita poteza omogoča črnemu ohranitev pobude) **6.Txe2 Txe2** (po dolgem razmisleku je Smislov prišel do tega, da je najbolje vrniti damo) **7.Dxe2** [Vsekakor nas zanima, kako bi bilo, če bi beli hotel obdržati damo 7.Dc1 Tg2+ 8.Kf1 Txb2 9.Se1 Ld5 10.Tb2 Th1+ 11.Kf2 Te8 Črni pri igri brez dame vleče "tihe" poteze in izkorišča neuskkljenost belih figur. Že grozi z vključitvijo skakača. V splošnem sta oba partnerja dobro ocenila možne posledice pozicijske žrtve.] **7...Lxe2 8.Sb2** po **8...gxf5 9.Te1 Lh5 10.Sc4 Sxc4 11.bxc4 Te8** je nastala končnica ugodnejša za črnega (pri dani kmečki strukturi je lovec

močnejši od skakača).

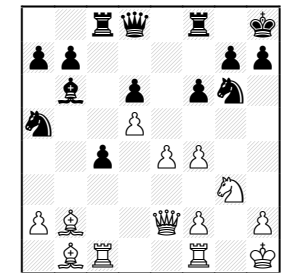
Za napadalno pozicijo
Ignatjev - Simagin
Moskva, 1959



Dama se ne vrača. Sledilo je **1...Txb3!? 2.Txf2 Txb1+ 3.Sc1** Pozicijo je težko oceniti. Trdnjava je na prvi vrsti, lovec je aktiven. Forsiranih nadaljevanj ni vidnih. V igro je treba spraviti še drugo trdnjavo in oslabiti kmete okoli belega kralja. **3...Teh8 4.Te2 a5** Žrtev dame je temeljito spremenila značaj pozicije. V takih pozicijah se pogosto dogajajo napake zaradi nenadne spremembe razmer. **5.b3?** [potrebno je bilo 5.Te1] **5...T8h3 6.Kb2** [predlog menjave trdnjav s 6.Te3 ni šel zaradi 6...T3h2 in nadaljnjih materialnih izgub] **6...b4! 7.Te3** [7.cxb4 c3+] **7...T1h2 8.Se2 Txe3 9.Dxe3 Ld3** (skakač je izgubljen) **10.Dg3 Txe2+ 11.Kc1 e4 12.cxb4 c3** in beli se je vdal. **0–1**

Prehod v kontranapad

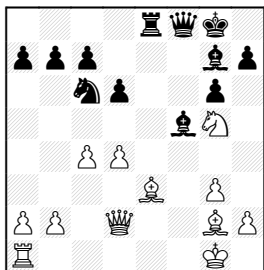
Maljutin - Cigorin
Peterburg, 1904



V Evansovem gambitu je beli za kmeta dobil lepe možnosti za napad na kraljevem krilu. Sledilo je **1.Sh5 Tc7 2.f5** S tem, ko je beli pregнал črnega skakača, načrtuje prehod trdnjave na "h" linijo. Zanimivo je bilo tudi kopičenje sil na "g" liniji **2.Tg1** in naprej **Tg1–g3**. **2...Se5 3.f4 Sd7 4.Dg2 Sc5 5.Tf3 De8** Ta mirna poteza je rezultat temeljitega preračunavanja. Že s to potezo je Čigorin predvidel pozicijsko žrtev dame. **6.Th3 Sa4!** (da zamenja ali iz igre izključi nevarnega črнопoljnega lovca) **7.La1 c3! 8.Lxc3 Sxc3 9.Texc3 Dxb5** z žrtvijo dame Čigorin prehaja v protinapad. **10.Txb5 Txc3** Za damo ima črn trdnjavo in skakača. Njegova pozicijska prednost pa je jasna. Nasprotnikov napad je končan, bela trdnjava pa izključena iz igre, poleg tega pa ima beli še slabo prvo vrsto. **11.Lc2 Te3!** Trdnjava prehaja na e1. [na 11...Tfc8 bi sledilo 12.Dg6] **12.h4 Tc8 13.e5** (pogumen poskus na srečo) **13...dxe5 14.d6 Te1+**

15.Kh2 Lg1+ 16.Kh3 Tc3+ 17.Kg4 Sc4! 18.Txh7+ [na 18.Dxb7 beli dobi mat 18...Se3+ 19.Kf3 Sf1+! 20.Kg2 (20.Kg4 Tg3#) 20...Txc2+ 21.Kh1 (21.Kxg1) 21...Sg3#] **18...Kxh7 19.Kh5 Sxd6 20.fxe5 Txe5 21.Dg6+ Kg8 22.Lb3+ Txb3! 23.axb3 Txf5+** in igra je končana, saj ima črne več kot dovolj materiala za damo. **0-1**

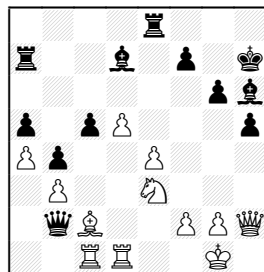
Toran - Talj
Moskva, 1950



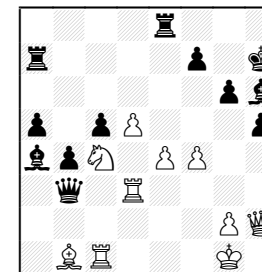
Talj je odigral **1...Txe3** in imel v mislih žrtev dame za dve lahki figuri. **2.Ld5+** [2.Lxc6 Td3 ta poteza vodi do pozicije v kateri črni žrtvuje kvaliteto za dva kmeta moč svojih dveh lovcev. 3.Ld5+ Kh8 4.Dxd3 Lxd3 5.Sf7+ Dxf7 6.Lxf7 Lxd4+ 7.Kg2 Lxb2 in prednost črnega je jasna.Toran je seveda videl 1.Te3, vendar je mislil, da se partija konča z večnim šahom.; jemanje seveda ne gre 2.Dxe3 Lxd4] **2...Kh8 3.Sf7+ Dxf7!** (črni dobi le dve lahki figuri in kmeta, kar se materiala tiče, pozicijsko pa je povsem drugače, saj ima vse figure centralizirane, poleg tega pa je položaj belega kralja slab) **4.Lxf7 Td3**

5.De2 Lxd4+ 6.Kg2 Se5 7.Td1 [7.Ld5 c6 8.Le4 Te3] **7...Te3 8.Df1 Le4+ 9.Kh3 Tf3 10.De2 Lf5+** in beli se je vdal. **11.Kg2** [11.Kh4 Tf2 z zadostno materialno premočjo za zmago] **11...Tf2+ 12.Dxf2 Lxf2 0-1**

Iskanje kontraigre
Lipnicki - Tolus



Nadaljevanje prekinjene partije. Po kuvertirani potezi **1.Sc4** je beli pričakoval odstop dame na c3 ali f6, nakar je položaj belega jasno boljši. Tudi Tolušu se omenjeni nadaljevanji nista zdeli kaj posebnega in začel je gledati **1...Da2** [1...Dc3 2.Td3 Df6 (2...Lxc1 3.Txc3 bxc3 4.e5 in Dh2-g3 z nadaljnjim e5-e6) 3.Te1; 1...Df6 2.e5 Df4 (2...Dg5 3.Tf1 z idejo Tc1-e1 in f2-f4) 3.g3 Dg4 4.Tb1 z grožnjo e5-e6 in v primeru 5...fe6 6.Se5] **2.f4 Lxa4 3.Lb1 Dxb3 4.Td3** vse gre po analizi, kdo se je zmotil?



4...Dxb1! dama se žrtvuje za trdnjavo. Pri tem črni računa na napredovanje kmetov na daminem krilu in na slab položaj bele dame. **5.Txb1 Lc2 6.Tbd1 Lxd3 7.Txd3 Txe4 8.Sd2 Lxf4** [8...c4 9.Sxe4 cxd3 10.Dg3 in beli ima možnosti na zmago.]

9.Dh3 Te2 [9...Te1+ 10.Kf2 Tae7 11.Df3 T7e3 12.Dxf4 T1e2+ 13.Kg1 Txd3 14.Sf1 z zmago belega] **10.d6 Txd2 11.d7 Txd3** pogum in natančna igra do konca! [11...Ta8 12.Txd2 Lxd2 13.Dh4! g5 14.De4+] **12.Dxd3 Lg5 13.Dd5 Kh6 14.Dxg5+ Kxg5 15.d8D+ Kh6 16.Dh8+ Kg5 17.Df8** beli bo uspel pobrati vse kmete na daminem krilu, vendar pa bo črnemu uspelo ustvariti neprebojen bunker na kraljevem krilu. **17...Td7 18.Dxc5+ Kh6 19.Dxa5 Kh7 20.Dxb4 Td5 21.Kf2 Tf5+** (bunker je zgrajen) **22.Ke3 Kg8 23.Db8+ Kg7 24.Dc8 Te5+** z remijem.

Lekcije mladega Capablance

Talent dela, genij ustvarja.

Robert Schumann

Že prvi pomembni nastopi J. R. Capablance (dvoboj s prvakom ZDA F. Marshallom v letu 1909 in zmaga na super turnirju, San Sebastian, 1911) so prepričali šahovski svet, da je Kubanec nekaj tako redkega kot Mozart v glasbi.

Turneje, ki so sledile po ZDA in Evropi (1911, 1913-14) so še močneje osvetlile njegovo vsestransko ustvarjalnost.

Poudarjali so, da Capablanca prav virtuozno vodi svoje figure v vseh stadijih igre. In ko so padle na kolena tudi take avtoritete kot so bili R. Teichmann (zmagovalec Karlovi Vari, 1911), D. Janovski, A. Nimzowitsch, O. Bernstein in mnogi drugi je postalo jasno, da je zrasel nov, dostojen kandidat za šahovski prestol.

Učitelj mnogih sovjetskih mojstrov P. Romanovski je pisal v svoji knjigi "Pot šahovske ustvarjalnosti": "Dokončen prelom v mojih šahovskih pogledih in začetek nove poti je bil zame v letih 1910 - 1912, ko sem se seznanil s partijami Capablance, ali drugače rečeno, z metodami njegove igre v tistem času. Vtis, ki ga je name naredila njegova ustvarjalnost, je bil izreden, omamen. V meni je dokončno izoblikovala odnos do šaha kot umetnosti. V polni meri sem občutil in kasneje tudi doumel pomen kombinacij v ustvarjalnosti, skriti smisel pozicije, ki je pritrjen v dinamični energiji vsake figure."

V svoji knjigi "Nove ideje v šahu", R. Reti govori o dogovorni partiji Kaufmann in Fendrich - Capablanca in Reti (Dunaj, 1914): "Prišlo je do pozicije, v kateri lahko črni razvije še zadnjo nerazvito figuro in pri tem napade nasprotnikovo damo (14...Te8). Po takrat veljavnih načelih šahovske igralne tehnike, na katerih sem zrasel tudi sam, in principih Morphija, bi vsak maestro brez razmišljanja povlekel to potezo. Na moje presenečenje, pa je Capa sploh ni bil pripravljen analizirati. Našel je manevar, ki je v najslabšem primeru razbil bele kmete in mu v nadaljevanju zagotovil zmago." In naprej: "Ta partija je v meni sprožila preobrat glede moje zvestobe do starega principa - v otvoritvi z vsako potezo razviti novo figuro. Pri analizi Capablancinih partij sem videl, da v nasprotju z njegovimi sodobniki on že dolgo ne uporablja več tega principa. Nasprotno on sledi drugemu principu in to: **v vsaki poziciji**

igrati po načrtu, ki tej poziciji ustreza.

Sam Capablanca je v članku "Idealno vodena partija" (1927) oblikoval svoje osnovne principe takole:

"V nekaj besedah je idealno vodena partija posledica: hitrega razvitja figur na pomembna strateška mesta za napad ali obrambo, pri tem pa izhajamo iz tega, da obstajata dva temeljna principa: **čas** in **pozicija**.

Torej, hladnokrvnost pri obrambi in odločnost v napadu. Ne smete se usmeriti le na osvojitve materialne prednosti, češ, da je to konec partije. Le v izrednih primerih se odločite za zaostritev pozicije, prav tako pa se zaostrovanju ne smete izogibati. In na koncu: biti pripravljen voditi borbo poljubnega tipa in v katerikoli fazi igre - v otvoritvi, srednji igri ali končnici; komplicirano ali enostavno. Po možnosti to zadnje, če dopušča dva osnovna elementa: **čas** in **pozicija**."

Na kratko je tretjega svetovnega prvaka označil Em. Lasker: "Ljubezen do jasnosti, železna logika, realna ocena materiala in skladnosti."

Mnogi poznavalci so ocenjevali novo (na začetku 20. stoletja) tehniko strateške borbe, precizno vodenje končnic in znamenite "majhne kombinacije" Capablance. Tako so v Evropi šahisti, vzgojeni na metodiki S. Tarrascha, prevzeli nove ideje Kubanca, v Rusiji, kjer pa je bilo veliko učencev M. Čigorina, je prvi sledil Capablanci A. Aljehin, ki je do potankosti dojel njegove ideje in dopolnil igro s kombinacijami izredne zahtevnosti.

V tem članku boste videli tri partije, med njimi tudi dogovorno, ki je, kot je priznal Reti, imela nanj odločilen vpliv.

Komentar k partijam je vzet iz Capablancine knjige "Moja šahovska kariera" izdane pred dvobojem z Em. Laskerjem (1921).

Za konec še nasvet S. Tartakoverja, ki je nastal v enem od člankov o Capablanci: "Šahovsko partijo glejte kot dramo, potezo za potezo (kinematografski princip)."

Če bomo spremljali klasične stvaritve Capablance na tak način, sem prepričan, da bodo to lepe lekcije.

Španska obramba C77
Capablanca **Bern**
San Sebastian, 1911

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lb5 a6
4.La4 Sf6 5.d3

Povsem soliden način razvoja, ki

sem ga tiste čase pogosto uporabljal, ker nisem poznal številnih variant.

5... d6 6.c3 Le7

V tej varianti je možen tudi razvoj lovca na g7.

7.Sbd2 0-0 8.Sf1 b5 9.Lc2 d5

10.De2 de4 11.de4 Lc5

Očitno odigrano z namenom osvobajanja polja e7 za damo. Ta poteza se mi ni zdela, da je v pravem trenutku. Bolj naravno bi bilo 11...Le6 z razvojem figure in idejo 12...Lc4, proti čemur bi beli moral poiskati obrambo.

12.Lg5 Le6

Sedaj ta poteza ni več tako močna, saj je lovec iz c1 že razvit in konj z e3 ne ovira njegovega razvoja.

13.Se3 Te8 14.0-0 De7

Slaba poteza v slabi poziciji. Verjetno bi bilo bolje zamenjati lovca za konja.

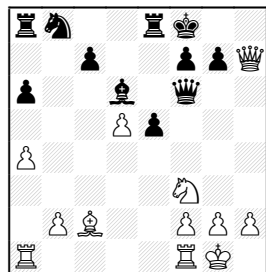
15.Sd5 Ld5 16.ed5 Sb8

Z namenom prevesti konja na d7 za podporo drugega konja in kmeta na e5. Beli pa ne da časa za izvedbo tega manevra. Razvojna prednost mu omogoči osvojitve kmeta.

17.a4 b4

Glede na to, da črni ne more rešiti kmeta, bi bilo bolje 17...Sbd7, za utrditev položaja. Sedaj ne izgubi le kmeta, ampak postane tudi pozicija zelo slaba.

18.cb4 Lb4 19.Lf6 Df6 20.De4 Ld6 21.Dh7 Kf8



21...Kf8

Črni je zaostal v razvoju, poleg tega pa ima beli tudi kmeta več. Vse figure belega so dobro postavljene in le vprašanje časa je, kdaj bo premoč realizirana.

22.Sh4 Dh6

Izsiljeno. Slabo bi bilo 22...g6? zaradi 23.Lg6, grozilo pa je 23.Dh8 24.Sf5 in 25.Dg7.

23.Dh6 gh6 24.Sf5 h5 25.Ld1 Sd7 26.Lh5 Sf6 27.Le2 Sd5 28.Tfd1 Sf4 29.Lc4 Ted8 30.h4 a5

Črni izgublja čas še z obrambo tega kmeta.

31.g3 Se6 32.Le6 fe6 33.Se3 Tdb8 34.Sc4 Ke7

Položaj črnega je brezupen. Lahko rečemo, da ima dva kmeta manj, ostali pa so tako razmetani, da jih je treba braniti s figurami.

35.Tac1 Ta7 (grozilo je 36.Sd6 cd 37.Tc7) 36.Te1 Kf6 37.Te4 Tb4 38.g4 Ta6

Na 38...Ta4 gre 39.Sd6 z osvajanjem figure.

39.Tc3 Lc5 40.Tf3 Kg7 41.b3 Ld4 42.Kg2 Ta8 43.g5 Ta6 44.h5 Tc4 45.bc4 Tc6 46.g6

in črni se je vdal.

Damin gambit D30 Capablanca-Janovski New York, 1918

1.d4 d5 2.Sf3 Sf6 3.c4 e6 4.Lg5 Sbd7 5.e3 c6 6.Sbd2

Če se ne motim je to moja rešitev. V taki poziciji je to verjetno najboljša poteza. Njen namen je v primeru dc vzeti na c4 s konjem in s tem okrepiti kontrolo polja e5.

6... Le7 7.Ld3 dc4 (bolje je 7...h6 8.Lh4 0-0 9.0-0 c5! A.K.) 8.Sc4 0-0 9.0-0 c5 10.Tc1 b6 11.De2 Lb7 12.Tfd1 Sd5 13.Sd6!

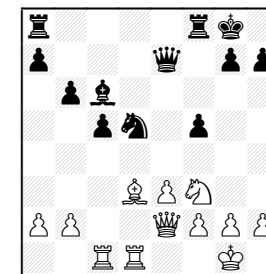
Da bi pregnal lovca iz b7 na c6, kjer bo na liniji bele trdnjave. V nadaljevanju se bo videlo, da je ta majhna prednost glavni razlog za poraz črnega.

13... Lc6 14.Se4 f5 15.Le7 De7 16.Sed2

Konj se je vrnil na predhodni položaj, zato pa ima sedaj črni slabost na e5, konj pa tudi grozi s pohodom preko c4 na e5 in zato izsili naslednji odgovor.

16... e5 17.de5 Se5 18.Se5 De5 19.Sf3 De7

Črni je dolgo premišljeval za zadnjo potezo. Pri odstopu na drugo polje bi sledilo 20.Lc4, kar bi v nekaterih primerih v povezavi z e3-e4 privedlo najmanj do osvajanja kmeta. Ta partija je poučna po tem, ker je težko reči, katera poteza za črnega je bila slaba. Izgleda, da 9...c5.



19...De7

20.Sd4! cd4 21.Tc6 Sb4
Zaradi groznje 22.Lc4 črni nima nič boljšega.

22.Lc4 Kh8 23.Te6 d3 24.Td3 Dc5 25.Td4 b5

Še bolj kvari položaj črnega, ki ima poleg tega še kmeta manj.

26.Lb5 Sa2 27.Lc4 Sb4 28.Dh5 g6 (grozilo je 29.Th4) 29.Tg6 Tad8 30.Tg7 1:0.

Na 30...Kg7 gre 31.Dg5 Kh8 32.Td8 in pred matom se lahko reši le z žrtvijo konja. To je ena takih partij, ki je na zunaj preprosta pa vendarle težka. Kot je potrebno, jo lahko oceni le poznavalec.

Tu ni nikakršne odvečne napetosti in vsaka poteza se zdi naravno povezana s prejšnjo in naslednjo.

Partija je bila nagrajena z drugo nagrado za lepoto.

Pa pojdemo na Dunaj v leto 1914. Tedaj so pisali po časopisih: *"Te dni je bil gost dunajskega šahovskega kluba Kubanec Capablanca, ena najzanimivejših pojav kraljevske igre. Pozabiti moramo na splošno predstavo*

o šahovskem mojstru, če bi hoteli spoznati Capablanca med gosti šahovskega kluba.

Tu sedi za mizo skupaj z dunajskim mojstrom R. Retijem njegovim partnerjem v dogovorni partiji proti A. Kaufmannu in G. Fendrichu.

Kot na sliki lep mlad mož. Črni lasje in prav tako temne oči, ki veselo in zadovoljno gledajo naokrog, kot da težki šahovski problemi, ki so potrebni temeljitega razmisleka, ne bi obstajali. Njegovi drobni prsti premikajo zdaj to zdaj ono figuro, takoj zasluži nevarnosti, ki grozijo zdaj tu zdaj tam, njegove oči pa v zadovoljstvu žarijo in kot bi govorile Retiju: "Razumeš? Saj nisva tako neumna, da bi padla na to."

Zanj je igra zadovoljstvo, poklic pri katerem ostane mlad in v odlični formi.

Smejati se tako prisrčno kot Capablanka, se ne more nobeden od njegovih prijateljev in to ga dela še posebej simpatičnega.

S svojim partnerjem se sprehaja, medtem ko njuna nasprotnika v sosednji sobi tuhtata nad zadnjo potezo. V njegovi elegantno grajeni postavi je bilo marsikaj deškega: široka ramena - ta so bila delo ameriškega krojača... Še dobro, da v šahovskem klubu ni bilo dam..."

Francoska obramba C01
Kaufmann in Fendrich
Capablanca in Reti
Dunaj, 1914

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Sc3 Sf6 4.ed5

Dobra poteza, ki pa vendarle belemu ne da niti minimalne prednosti.

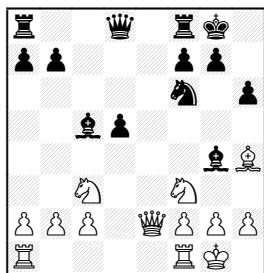
4... ed5 5.Ld3 c5

Črni hoče prevzeti pobudo in se pri tem ne meni za izoliranega kmeta.

6.dc5 Lc5 7.Sf3 0-0 8.0-0 Sc6 9.Lg5 Le6 10.Se2

Neuspešen maneuver, saj bo moral konj kmalu nazaj na c3. Potrebno bi bilo igrati 10.Dd2 ali 10.Te1. Težava črnega je v vezavi konja na f6 in brez slabitev na kraljevem krilu se te vezave ne bi mogel otresti. Da bi beli iz tega potegnil koristi, bi moral preprečiti manevriranje drugim nasprotnikovim figuram.

10... h6 11.Lh4 Lg4 12.Sc3 Sd4 13.Le2 Se2 14.De2



14.De2

14... Ld4

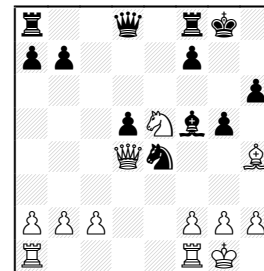
Za to potezo sem razmišljal izredno dolgo (to pozicijo je imel v

mislih Reti - A.K.) Rad bi ohranil lovski par, za kar pa bi bilo potrbno določeno tveganje, ker bi tedaj moral odigrati g7-g5, kar bi oslabilo kraljevo krilo poleg tega pa bi imel še slabega "d" kmeta. S potezo v partiji črni želi oslabilo bele kmete, če pa to ne bo uspelo pa vsaj razvezati konja.

15.Dd3 Lc3 16.Dc3 Se4! 17.Dd4 g5 18.Se5

Na 18.Lg3 bi črni lahko odgovoril 18...Lf3 (18...Lf5) 19.gf3 Df6 z remijem. Beli očitno igra na zmago na račun odprtega kralja in izoliranega kmeta.

18...Lf5



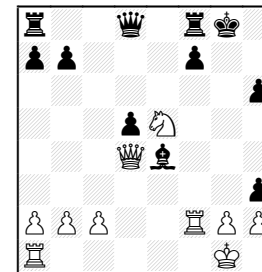
18...Lf5

19.f3

Vse to je bilo odigrano pod vtisom boljše pozicije za belega, sicer bi beli odigral 19.Lg3 in partija bi se lahko nadaljevala takole: 19...Sg3 20.fg3 Lc2 21.Sg4 f5 22.Se3 Le4 23.Tad1 Db6! 24.Sd5 Ld5 25.Db6 ab6 26.Td5 Ta2 s prednostjo črnega.

19...gh4 20.fe4 Le4 21.Tf2 (Na

21.Sg4 gre 21...f5!) **21...h3!**



21...h3!

"h" kmet lahko opravi le eno nalogo: razbiti bele kmete na kraljevem krilu, z odprtjem linij in diagonal za črne figure ter pretvorbo lovca na e4 v strašno silo. Če beli vzame kmeta, potem črnemu ostane še prost kmet. Lahko rečem, da je bila partija dobljena prav po zaslugi te poteze.

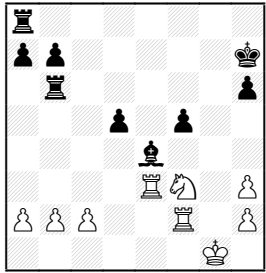
22.Te1 f5 23.gh3 Df6

Potrebno bi bilo igrati 23...Kh7. Po potezi v partiji bi beli lahko izsilil remi nadaljevanje: 24.Te4 de4 25.Tg2 Kh8 26.Tg6 Tg8 27.Sf7 Kh7 28.Df6 Tg6 29.Sg5 Tg5 30.Kf2. Ta trenutek sem mislil, da je ta pozicija dobljena, temeljita analiza pa je pokazala, da se pozicije ne da dobiti.

24.Sf3 Kh7

Beli je izpustil priložnost o kateri sem govoril. Od tu naprej je potrebno premisliti vsako potezo, saj je končnica, ki sledi izredno težka. Smatram jo za eno mojih boljših.

25.Df6 Tf6 26.Te3 Tb6!



26...Tb6

Začetek dobro premišljenega načrta, katerega prva naloga je napredovanje enega belega kmeta na daminem krilu, da trdnjavi ne bi mogli prosto manevrirati in napadati črne kmete na daminem krilu. Nadaljni potek partije bo razkril načrt do konca (za belega bi bilo tu najbolje 27.Tb3 - **A.K.**).

27.b3 Tc8

Preprečuje Tc3, poleg tega pa veže tudi figure na obrambo kmeta c2.

28.Sd4 Tf6 29.Tf4 Kg6

Izsili napredovanje "c" kmeta, kar je bilo v načrtu črnega. Na 29.Tf2 napreduje kmet iz f5 in nato trdnjava iz f6 preide na a6.

30.c3 Kg5 31.Se2 Ta6!

Vse gre po načrtu črnega: beli bo moral odigrati a2-a4 in črni ga bo razbil z b7-b5.

32.h4 Kf6 33.a4 b5!

Trdnjava je dobila prosto pot v nasprotnikov tabor. Kralj je na poti v center, izkaže pa se tudi izredna moč lovca na e4. "f" kmet bo kmalu imel prosto pot. (Partija je bila tu po 6 urah igre prekinjena - **A.K.**)

34.ab5 Ta1 35.Tf1

Na 35.Kf2 gre 35...Ke5 in 36...Ta2 s pretnjo vzetja na e2 in f4 (36.Tg3 Ta2!; 36.Kg3 Tg8).

35...Tf1 36.Kf1 Ke5 37.Sd4 f4 38.Th3 Tg8 39.Ke1 Tg1 40.Ke2 Tg2 41.Kf1 Tb2 42.Ke1 h5

Sedaj mora beli kralj na d1 in po forsirani menjavi lovca za konja bo kmeta nemogoče ustaviti.

43.Kd1 Lf5 44.Sf5 Kf5 45.c4

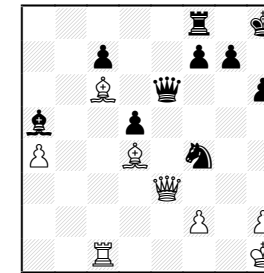
Na 45.Td3 sledi 45...Ke4 46.Td4 Ke3 47.Td5 f3 48.Te5 Kf4 49.Te7 f2 50.Tf7 Ke3 in beli bo moral dati trdnjavo za kmeta.

45...Ke4 46.Tc3 f3 47.Ke1 d4 z zmago belega.

Št. 3/89

Naloga:

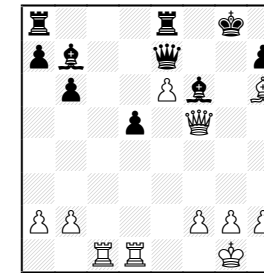
Št. 1/89



1...?

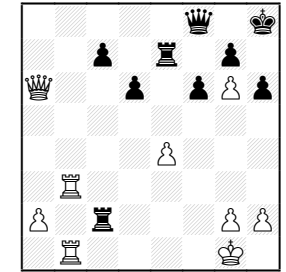
Črni ima dva kmeta več. Poiščite najkrajšo pot do zmage. Navedite variante.(3 točke)

Št. 2/89



1..?

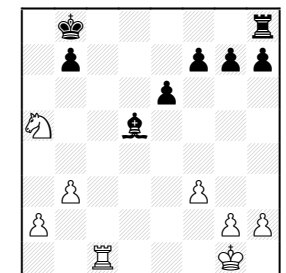
Beli je žrtvoval figuro za dva kmeta in inicijativo. Kako bi vi nadaljevali napad ? (3 točke)



1..?

Jasno je, da mora črni na 1.Tb8 igrati 1...Te8. Preanalizirajte to pozicijo in navedite variante, ki vplivajo na rezultat partije. (4 točke)

Št. 4/89



1...?

Na deski je materialno ravnovesje, pozicijska prednost pa je na strani črnega. Naredite načrt realizacije te premoči. (4 točke)

Andrej Hačaturov, mojster

NAPAD

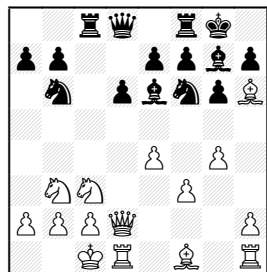
Ena od najtežjih nalog, celo za dobrega šahista, je ustvarjenje pozicije primerne za začetek napada.

J. R. Capablanca

Napad v šahovski partiji je skladno dejstvo figur, ki ima za svoj cilj nasprotniku dati mat ali doseči materialno premoč. Pomožni cilji napada pa so: izsiljevanje take ali drugačne slabitve nasprotnikove pozicije, pa tudi omogočanje napredovanja prostih kmetov.

Eduard Lasker je v svojem učbeniku "Strategija šaha" pisal: "Napad ima smisel le tedaj, ko je napadalec zmožen na mesto borbe privedi večjo moč kot pa obrambna stran." Pri tem ne gre za absolutno vrednost figur (kmet-1, lahka figura-3, trdnjava-4,5, dama-9) ampak relativno, na osnovi njihove gibljivosti.

Ilustrirajmo relativno vrednost s primerom iz partije **Panov - Simagin** (Moskva, 1943).

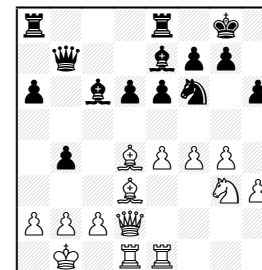


Beli se je pripravljal na klasični napad (h2-h4-h5 itd.) po menjavi lovcev. Tu pa je V. Simagin odigral presenetljivo potezo - **12...Lh8!!** Kaže, da črni bolj ceni svojega lovca, kot trdnjavo na f8.

Poudarimo, da žrtev kvalitete, ki

jo ponuja črni ni v zvezi s kakšno kombinacijo, ampak v zvezi z ugotovitvijo, da je v dani poziciji lovec močnejši od trdnjave in služi kot pomoč tako v napadu, kot v obrambi. Partija se je končala takole:
13.Lf8 Df8 14.Sd4 Lc4 15.g5 Sfd7 16.Lh3 e6 17.Kb1 Se5 18.f4 Sf3! 19.Sf3 Lc3 20.bc3 d5! 21.Dc1 Sa4 22.ed5 La2! 23.Ka1 Dc5 24.de6 Sc3 25.Td4 Le6 in črni je zmagal.

Sedaj pa si oglejmo partijo Short-Ljubojevič (Amsterdam, 1988):
1.e4 c5 2.Sf3 d6 3.d4 cd4 4.Sd4 Sf6 5.Sc3 Sc6 6.Lg5 e6 7.Dd2 a6 8.0-0-0 h6 9.Le3 Ld7 10.f4 b5 11.Ld3 Le7 12.Kb1 b4 13.Sce2 0-0 14.h3 Dc7 15.g4 Db7 16.Sg3 Sd4 17.Ld4 Lc6 18.The1 Tfe8



18...Tfe8

Na račun medle igre nasprotnika, je beli uspel doseči precejšno prednost na kraljevem krilu. Črni ima sicer materialno ravnotežje, vendar figure ne delujejo skladno ne v obrambi in ne v napadu. Do razbitja pride v nekaj potezah.

19.g5 hg5 20.fg5 Sd7 21.Lg7!

Taka žrtev ni slučajna, ampak se pojavlja kot tematska pri veliki koncentraciji napadalnih figur.

21... Kg7 22.Sh5 Kg6 23.e5! Kh5 24.Df4 Lg5 25.Df7 in črni je kmalu predal.

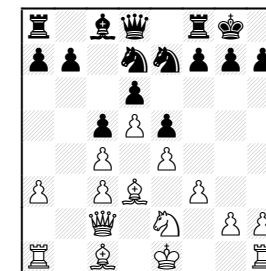
Razen velike koncentracije sil sodelujočih v napadu je beli imel tudi jasno razvojno prednost (časovno). Kot drug nematerialen element pri oceni pozicije pa se pojavi tudi premoč v prostoru.

Tako v tem kot v naslednjem primeru je bila gibljivost figur v napadu boljša od tiste v obrambi. Videli pa bomo, kako različna je lahko hitrost napada.

Prostorska premoč se ponavadi kaže kot bolj stabilna. In za razvoj napada ni potrebna velika hitrost.

Vmes je časa tudi za dovod novih sil, pa tudi za preventivne poteze (če je potrebno).

V nasprotju s tem je treba časovno prednost, čim hitreje spremeniti v materialno, ker se sicer ob neodločni igri razblini. Eno od pravil Wilhelma Steinitza glasi: "Če imaš premoč, moraš napadati." V prvi vrsti se to nanaša na časovno (razvojno) prednost.



Na diagramu je pozicija iz partije **Capablanca-Ragozin** (Moskva, 1935). Prostorska premoč belega je jasna (kmet d5 jemlje črnemu polji e6 in c6) in on začne dobro načrtovan napad.

12.h4 Sb6 13.g4 f6

V. Ragozin smatra to potezo za odločilno napako. Po njegovem mnenju bi moral igrati 13...Ld7 14.Sg3 Sa4 z idejo protinapada a7-a6 in b7-b5.

14.Sg3 Kf7 15.g5 Sg8 16.f4 Ke8 17.f5 De7 18.Dg2 Kd8 19.Sh5 Kc7 20.gf6 gf6 21.Sg7

Beli je zavzel odprto "g" linijo in pripravlja pritisk na 7. ali 8. vrsto.

21... Ld7 22.h5 Tac8 23.h6 Kb8
24.Tg1 Tf7 25.Tb1 Df8 26.Le2 Ka8
27.Lh5

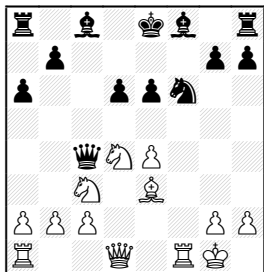
Po pobegu črnega kralja postane cilj napada osvojitve materiala.

27... Te7 28.Da2 Dd8 29.Ld2 Sa4
30.Db3 Sb6 31.a4 Tb8

Nad črnim kot Damoklejev meč visi pretnja Sg7-e6. Tako bi na 31...La4 32.Da2 Ld7 lahko sledilo 33.Se6 Le6 34.de6 in 35.Lf7

32.a5 Sc8 33.Da2 Df8 34.Le3 b6
35.a6 Dd8 36.Kd2 Df8 37.Tb2 Dd8
38.Db1 b5 (sicer Db1-f1 in Sg7-e6 z naslednjim Lh5-f7) 39.cb5 Sb6
40.Da2 c4 41.Da3 Dc7 42.Kc1 Tf8
43.Tbg2 Db8 44.Db4 Td8 45.Tg3 Tf8
46.Se6 Le6 47.de6 Tc7 (grozilo je 48.Lf7) 48.Dd6 Se7 49.Td1 in črni je predal.

Sedaj pa si oglejmo še pozicijo iz partije **Lasker-Pirc** (Moskva, 1935)



Še nekaj potez (Lf8-e7 in 0-0) in črni bi bil brez težav. No...

13.Tf6!

Edina pot do nasprotnikovega kralja.

13... gf6 14.Dh5 Kd8

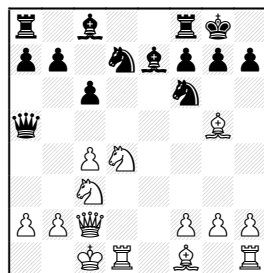
Na 14...Ke7 gre 15.Sf5! ef5 16.Sd5 in beli zmaga. Ali pa 14...Kd7 15.Df7 Le7 16.Sf5! Te8 17.Td1 z istim učinkom.

15.Df7 Ld7

Na 15...Le7 bi zopet sledilo 16.Sf5! Dc7 17.Sa4 Tf8 18.Dh7 Ke8 19.Lb6 Dd7 20.Dh5 Tf7 21.Sg7 Kf8 22.Dh8 # (G. Lisicin).

16.Df6 Kc7 17.Dh8 Lh6 18.Se6
De6 19.Da8 Le3 20.Kh1 1-0.

Do naslednje pozicije je prišlo v partiji **Aljehin-Lundin** (Erebru, 1935).



Beli ima prostorsko prednost, vendar pa je črni brez slabosti.

12.h4 Sc5 13.Kb1 Td8 14.Le2 Dc7
15.Lf3 a5 16.The1

Z zadnjima dvema potezama je beli okreplil pozicijo v centru.

16... g6 17.g4 Se6 18.Se6 Le6
19.h5!

Z grožnjo 20.hg hg 21.Te6. Na 19...Lc4 gre 20.Te7! De7 21.Se4 z zmago (A. Aljehin)

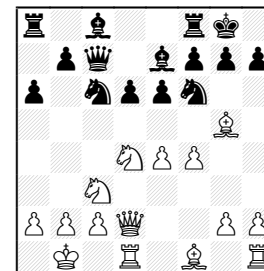
19...Td1 20.Sd1 Se8 21.Lh6 Lf6
22.hg6 hg6 23.Sc3! (žrtev kmeta za aktiviranje skakača) 23... Lc4 24.Se4

De5

Na 24...Ld5 je Aljehin pokazal 25.Sf6 Sf6 26.Dc3 Dd6 27.Ld5 cd5 28.Th1 De6 29.f3! z zmago.

25.g5! Db5 26.Sf6 Sf6 27.Dc3 Te8
28.Tc1 (28.gf6 Df5!) 28...Df5 29.Ka1
Kh7 30.Dc4 1-0.

Za zaključek pa si oglejmo še pozicijo iz partije **Kavalek-Lundin** (Montreal, 1979).



Rokadi na različnih krilih pri polzaprtem centru omogočata hkraten napad na oba kralja pri tem pa velja "kdor prej pride, prej melje".

11.Le2 Td8 12.Lf3 (primerjajte s podobnim manevrom v partiji A. Aljehina) 12... h6?

Nepotrebna slabitev.

13.h4! Sd4 14.Dd4 b5 15.Df2
(15.e5? de5 16.De5 Ta7!) 15...Lb7

16.g4 b4 17.Lf6 Lf6 18.Se2 Dc5
19.Dg2 g6 20.g5 hg5 21.hg5 Lg7
22.Th3

Beli pripravlja operacije po "f" liniji (23.f5 ef 24.ef Lf3 25.Tf3).

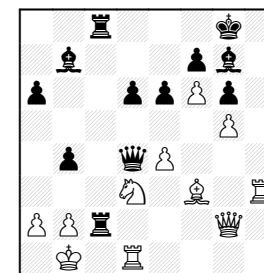
22...Tac8 23.Sc1 Tc7

Napad z a6-a5-a4 je že propadel in črni poskuša na "c" liniji (boljše bi bilo 22...Tdc8).

24.Sd3 Dd4 25.f5 Tdc8

Najboljša obramba bi bila 25...ef5 26.ef5 Lf3 27.Tf3 gf5 28.Tf4 Da7 29.Sb4 Db7 z možnostmi na remi.

26.f6 Tc2

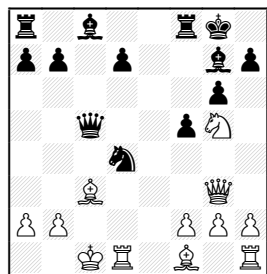


26...Tc2

27.Dh1! a5 28.Th7 Lf6 29.gf6 Df6
30.e5! de5 31.Lb7 e4 32.Tf1 1-0

Naloge:

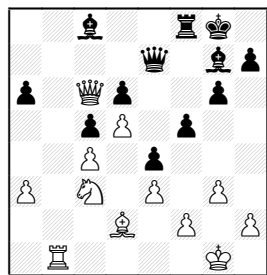
Št. 5/89



1.?

Kako naj beli izkoristi premoč v razvoju ? (3 točke)

Št. 6/89

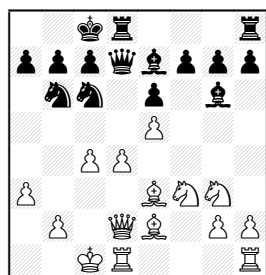


1...?

Beli napada na daminem krilu, črni pa na kraljevem. Čigave pretnje so realnejše? Navedite variante. (4 točke)

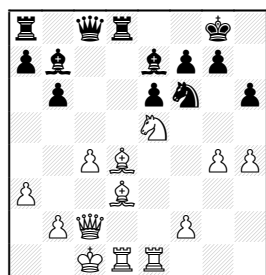
Beli je odigral 1.g5. Ali je ta poteza dobra? (4 točke)

Št. 7/89



1.?

Št. 8/89



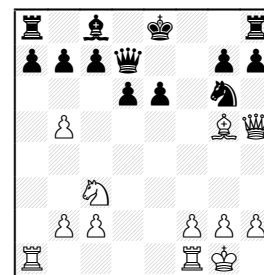
1.?

Mihail JUDOVIČ, mojster, zaslužni ruski trener

Ko prelistavam stare zapise

Stari sistem Janovskega v španski obrambi - 1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lb5 Sf6 4.0-0 Se4 5.d4 Sd6 6.de5 Sb5 7.a4 - se v sodobni turnirski praksi sreča zelo redko. Pa vseeno poskusimo narediti nekaj popravkov iz knjig o otvoritvah.

7... d6 8.e6 fe6 9.ab5 Se7 10.Sc3 Sg6 11.Sg5 Le7 12.Dh5 Lg5 13.Lg5 Dd7



13...Dd7

V jugoslovanski "Enciklopediji šahovskih otvoritev" (1981), v "Mali enciklopediji otvoritev" (1985) in v knjigah P. Keresa (1969) in L. Pachmanna (1956) se varianta konča s potezo 14.b6! in zgledno partijo Galprin-Pillsbury (München, 1900). Ocene so različne: v EŠO - malenkostna prednost belega, v MEO - nejasno, Keres in Pachmann pa "z močnim napadom belega".

Pripomnimo, da je bila na istem turnirju odigrana tudi partija Wolf-

Pillsbury. Potekala je takole: 14.Ta3 0-0 15.Se4 Sf4 16.Lf4 Tf4 17.Th3 h6 18.Te1 Df7 19.De2 b6 20.Ta3 Lb7 21.Sg3 e5 in črni je prevzel iniciativo in obdržal kmeta več. Pillsbury je zmagal v 41. potezi.

Očitno naj bi bila možnost okrepitev napada, povezana s potezo 14.b6! cb6 15.Sd5 ed5 (pretiilo je 16.Sb6) 16.Tfe1 Kf8 17.Ta3 Se5 18.Te5 de5 19.Tf3 Kg8 20.Lh6 De7 (izgubi 20...gh6? zaradi 21.Tg3 Kf8 22.De5) 21.Lg7 (Na 21.Tg3 gre 21...Le6! 22.Lg7 Dg7 23.De5 Lg4 z odbitjem napada) 21...Kg7 22.Tg3 Kf8 23.Tf3 Kg7 24.Tg3 Kf8 in partija se je končala z remijem.

Ali naj potem postavimo za 14.b6 znak =?

Namesto 10...Sg6 črni lahko igra tudi 10...Sf5. V partiji Nunn-Romanišin (Mexiko, 1977) je sledilo 11.Sd4 Df6 12.Sf5 Df5 13.Ta4 Le7 14.b6 0-0 z ostro borbo. Resno obravnavo pa zasluži poteza Rudolfa Mariča 12.b6! cb6 (12...Dd4 13.Dd4 Sd4 14.Ta7 Tb8 15.bc7) 13.Sdb5 Dd8 14.Se4 d5 15.Lf4 z močnim napadom.

Črni se zapletom lahko izogne z odgovorom 7...Sbd4 (na 7.a4) 8.Sd4 Sd4 9.Dd4 d5.

Poglejmo zdaj še klasično berlinsko varianto po 3... Sf6.

Za njen študij je bolje pogledati v

bolj popularne izdaje kot pa v prej navedene otvoritvene priročnike.

"Kot napad belega na točko e5, črni napada točko e4. Če beli želi zaostri igro, se ne sme omejiti le na branjenje kmeta, ampak mora nadaljevati z napadom tako, da odkrije "e" linijo in jo poskuša zavzeti" (Em. Lasker: "Učbenik šahovske igre").

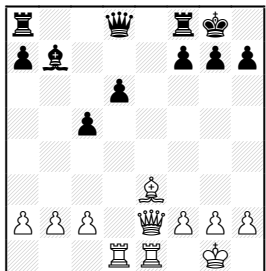
4.0-0 Se4 5.d4 Le7 6.De2 Sd6 7.Lc6 bc6 8.de5 Sb7

Takoimenovana "brazilska varianta". "Do sedaj se je napad belega razvijal logično, in dosegel je to, da je črni stopil s figurami nazaj. Vse figure črnega so sedaj zunaj nevarnosti in se pripravljajo na kontra napad." (Em. Lasker).

9.Sc3 0-0 10.Te1 Sc5 11.Sd4

Boljše možnosti bi bile z 11.Le3 Se6 12.Tad1, kot je bilo v partijah Karpov-Korčnoj (Merano, 1981) in Talj-Portiš (Bruselj, 1988).

11...Se6 12.Le3 Sd4 13.Ld4 c5 14.Le3 d5 15.ed6 Ld6 16.Se4 Lb7 17.Sd6 cd6 18.Tad1



18.Tad1

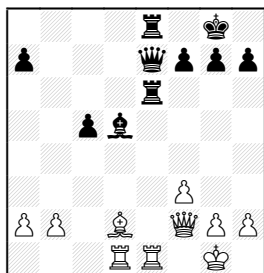
To je ena kritičnih pozicij, ki se je v praksi velikokrat pojavila. Na primer: v 10. partiji dvoboja Tarrasch-Lasker (München, 1908) je bilo odigrano 18... Df6 19.c4 (z vrstnim redom - 18.c4 in 19.Tad1) 19... Tfe8 20.Dg4 Lc6 (bistveno boljše je 20...Te6 z odgovorom na 21.Lg5 Te1 22.Te1 Db2 na 21.Lf4 pa 21...Tae8 Lasker) 21.Te2 Te4 22.Dg3 z boljšimi možnostmi belega.

Naslednja analiza Em. Laskerja je bila objavljena v reviji "Šahovski vestnik" 1913.

18... Te8 19.c4 Te6 20.f3 De7 21.Df2 Te8 22.Ld2 d5

Lasker je najprej predlagal 22...Te2, vendar je S. Alapin pokazal silen odgovor 23.Te2 De2 24.De2 Te2 25.Kf1! z naslednjim 26.Lf4. Zato je Alapin predlagal menjavo 22...Te1.

23.cd5 Ld5



23...Ld5

V nadaljevanju Em. Lasker navaja sledeči varianti:

24.Te6 fe6 25.Le3 Tc8! 26.Tc1 La2 27.b4 (27.Tc5 Td8) Ld5 28.Tc5 Tc5

29.Lc5 Db7 z enako igro;

24.b3 c4 25.b4 a6 26.Dd4 Db7 27.Lc3 Te1 28.Le1 f6 29.Dd5 Dd5 30.Td5 Te1 31.Kf2 Tb1 32.a3 c3 33.Tc5 Tb3 in možnosti črnega so celo boljše.

Zadnje čase pa se namesto prehoda v trdnjavsko končnico (29.Dd5) več igra 29.Lc3!? Lf7 (29...Le6 30.Dd6) 30.Dd7 z boljšimi možnostmi za belega.

Menjalna varianta španske obrambe, ki jo je obdelal R. Fisher - **1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lb5 a6 4.Lc6 dc6 5.0-0** - se je pojavljala že ob koncu prejšnjega stoletja.

Lasker-Mortimer (London, 1892): **5... Lg4 6.h3 Lh5**

6...Lf3 7.Df3 Dd6 (7...Df6 8.Df6 Sf6 9.d3 Ld6 10.Sc3 h6 11.f4 0-0-0 (Winawer-McKaenzy, London 1883)) 8.d3 f6 9.Sd2 0-0-0 (Winawer-English, London 1883)

7.d3

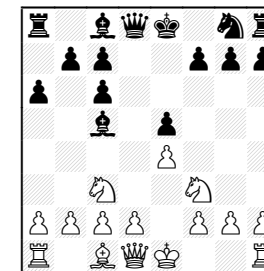
V "Samouku šahovske igre" je E. Shiffers navedel varianto 7.g4 Lg6 8.Se5 f6 9.Sg6 hg6 10.Df3 Dd7 11.Kg2 Ld6 12.d3 Se7 13.Th1 g5 14.Sc3 Sg6 15.Kf1 s kmetom več za belega. V nekaj partijah iz 60-ih let črni niso znali izkoristiti iniciative. Na primer 8...Dh4 9.Df3 f6 10.Sg6 hg6 11.Kg2 0-0-0 12.d3 Ld6 13.Th1 g5 14.Sc3 Se7 15.Le3 (Panteleev-Hristov, Bolgarija, 1965).

7...Ld6 8.Le3 c5 9.Sbd2 Dd7 10.Te1 Lg6 11.c3 Se7 z obojestranskimi možnostmi.

Variante 5.0-0 Lasker ni mnogo

igral. Priporočal je 5.Sc3 ali 5.d4. Kot odgovor na 5.Sc3 so igrali tudi 5...Lc5, ki se danes ne smatra za najboljšo obrambo črnega, zaradi 6.Se5 Dg5 7.d4 Dg2 8.Df3 Df3 9.Sf3 ali 6...Lf2 7.Kf2 Dd4 8.Ke1 De5 9.d3.

Na začetku stoletja pa so potezo 6.Se5 opremljali z vprašajem zaradi variante 6...Lf2 7.Kf2 Dd4 8.Ke1 De5 9.d4 Dd6 10.Le3 Se7 11.De2 0-0 12.Td1 b5 13.Kd2 Dg6 14.Tde1 b4 z iniciativo črnega (Wolf-Marko, Dunaj, 1900)



5...Lc5

Tako Em. Lasker kot Capablanca sta v odgovor na 5...Lc5 igrala **6.d3**.

Lasker-Tarrasch (New York, 1896) **6... Lg4** (boljše je 6...f6 7.Le3 Le3 8.fe3 Sh6) **7.Le3 Dd6 8.Lc5 Dc5 9.Dd2 Lf3 10.gf3 Se7 11.0-0-0 Sg6 12.De3 De3 13.fe3 Td8 14.Se2 f6 15.Thg1 Kf7 16.Tdf1 The8 17.Sg3 Sf8 18.f4 c5? 19.Sh5 g6 20.fe5 Te5 21.Sf6** in beli je zmagal.

Capablanca-Janovski (Peterburg, 1914): **7...Le3 8.fe3 De7 9.0-0 0-0-0** (bolj precizno je 9...Sh6 z malo

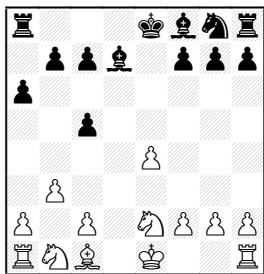
rokado) 10.De1 Sh6 11.Tb1! f6 12.b4 Sf7 13.a4 Lf3 14.Tf3 b6 15.b5 cb5 16.ab5 a5 17.Sd5 Dc5 18.c4 Sg5 19.Tf2 Se6 20.Dc3 Td7 21.Td1 Kb7 22.d4 Dd6 23.Tc2 ed4 24.ed4 Sf4 25.c5 Sd5 26.ed5 Dd5 27.c6 Kb8 28.cd7 Dd7 29.d5 Te8 30.d6 cd6 31.Dc6 in črni se je vdal.

Na tem mestu je potrebno omeniti tudi partijo Meking-Korčnoj (kandidatski dvboj, ZDA, 1974) 5.0-0 Dd6 6.d3 f6 7.Le3 Lg4 8.Sbd2 0-0-0 9.Tb1! Se7 10.b4 g5 11.a4 Sg6 12.b5 cb5 13.ab5 ab5 14.Tb5 Dc6 15.Tb2 Lc5 16.Sb3 Lb4 17.Sfd4! ed4 18.Dg4 Dd7 19.Dd7 Td7 20.Sd4 Lc3 21.Ta2 Td4 22.Ta3! Tb4 23.Tc3 Te8 24.f3 in beli je realiziral kmeta več.

Lasker je velikokrat igral 5.d4 ed4 6.Dd4 Dd4 7.Sd4, da bi dosegel premoč na kraljevem krilu. Tu je čudovit primer izvedbe te zamisli, od prvih otvoritvenih potez do konca.

Lasker-Tarrasch (Düsseldorf, 1908) 7... c5 8.Se2 Ld7 9.b3

9.Sbc3 0-0-0 10.Lf4 Lc6 11.0-0 Sf6 12.f3 Le7 Lasker-Steinitz (Montreal, 1894)



9.b3

9...Lc6 10.f3 Le7 11.Lb2 Lf6 12.Lf6 Sf6 13.Sd2 0-0-0 14.0-0 Td7 15.Sf4 Te8 16.Sc4 b6 17.a4 a5 18.Td7 Sd7 19.Td1 Se5 20.Se5 Te5 21.c4 Te8 22.Sh5 Tg8 23.Td3 f6 24.Kd2 Le8 25.Sg3 Ld7 26.Ke3 Te8 27.Sh5 Te7 28.g4 c6 29.h4 Kc7 30.g5 f5 31.Sg3 fe4 32.Se4 Lf5 33.h5 Td7 34.Tc3 Td1 35.Kf4 Ld7 36.Te3 Th1 37.Sg3 Th4 38.Ke5 Th3 39.f4 Kd8 40.f5 Th4 41.f6 gf6 42.Kf6 Le8 43.Sf5 Tf4 44.g6 hg6 45.hg6 Tg4 46.Te8 Ke8 47.g7 Kd7 48.Sh4 Tg7 49.Kg7 Ke6 50.Sf3 Kf5 51.Kf7 Ke4 52.Ke6 Kd3 53.Kd6 Kc3 54.Kc6 Kb3 55.Kb5. Črni se je vdal.

Kar se tiče otvoritve je bilo hitro najdeno boljše nadaljevanje za črnega. V odgovor na 9.b3 je v srečanju Berlinski-Aljehin (Peterburg, 1909) sledilo 9... c4!

"Tudi, če kmeta ne bi dobil nazaj, je povsem dovolj to, da so vsi kmeti na damini strani razbiti" (A. Aljehin: "Moje najboljše partije").

10.bc4 La4 11.c3 0-0-0 12.Sd2 "Tudi druga nadaljevanja niso boljša. Na primer:

- 1) 12.Sd4 c5 13.Sb3 Te8 14.f3 f5 15.S1d2 Sf6 itd
- 2) 12.0-0 Lc2 13.Sd2 Sf6 14.Sg3 (14.f3 Lc5 (in 15...Ld3)) 14...Lc5 in črni dobi kmeta nazaj z dobro igro." (Aljehin).

12... Lc2 13.f3 Lc5 14.a4 Sf6 15.La3 Le3 16.Sf1 La7 17.a5 Td3 18.c5 Thd8 19.Kf2 Sd7 20.Se3 Sc5 21.Sd4 Lb3 22.Ke2 Tc3 23.Lb2 Te3 24.Ke3 Se6 25.Ta3 Sd4 26.Kf4 Lc5

27.Th1 Se2 28.Kg4 Le6. Beli se je vdal.

5... Lg4 poteza Alapina. Osnovna analiza ameriškega mojstra je taka:

zanimivo bi bilo vedeti, če je Aljehin vedel za članek K. Schlechterja, ki je že leta 1908 nakazal rešitev s potezo 9... c4!

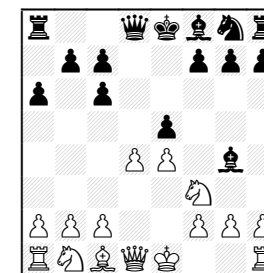
Pa pogledjmo, kako je menjalno varianto igral Lasker s črnimi.

Aljehin-Lasker (Peterburg, 1914): 5.Sc3 f6 6.d4 ed4 7.Dd4 Dd4 8.Sd4 Ld6 9.Le3 Se7 10.0-0-0 0-0 11.Sb3 Sg6 12.Lc5 Lf4 13.Kb1 Te8 14.The1 b6 15.Le3 Le5 16.Ld4 Sh4 17.Tg1 Le6 18.f4 Ld6 19.Lf2 Sg6 20.f5 Lb3 21.ab3 Sf8 22.Lb6 Lh2 23.Th1 cb6 24.Th2 b5 25.Te1 Sd7 26.Sd1 a5 27.Th3 b4 28.Sf2 Sc5 29.The3 a4 30.ba4 Sa4 31.e5 fe5 32.Te5 Teb8 33.Se4 b3 34.Te2 Sb6 35.cb3 Sd5 36.g4 h6 37.g5 hg5 38.Sg5 Sf6 39.Te7 Tb3 40.Tg2 Sd5 41.Td7 Td3! (pred pretnjami 42...Td1 43.Kc2 Se3 in 42...Sc3 ni obrambe; na 42.Kc1 gre 42...Ta1 43.Kc2 Sb4 z matom) 42.Td5 Td5 43.Se6 Kf7, in črni je zmagal.

Po turnirju v Peterburgu je sorodnik svetovnega prvaka, mojster Ed. Lasker, objavil analizo posvečeno varianti 1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lb5 a6 4.Lc6 dc6 5.d4. "...Priporočam 5... Lg4

in predlagam spodaj navedeno analizo v potrditev, da črni pride do dobre pozicije, beli pa je dolžan igrati zelo previdno, za izenačenje pozicije." (Ed. Lasker). Celo tako!

Tudi v tem primeru je nejasno, ali se kot prvi s to potezo pojavlja Ed. Lasker, saj "Handbuch" navaja, da je



5...Lg4

6.de5 Dd1 7.Kd1 0-0-0 8.Ke2 8...Te8 (zanimiva je poteza Aljehina 8...f6) 9.h3 Lf3 10.Kf3 f6 (" Ne 10...Te5, ker na to sledi 11.Lf4 in 12.Te1" - Ed. Lasker) 11.Le3 fe5 12.Sd2 Sf6. " Položaj je približno enak", je povzete avtorja analize.

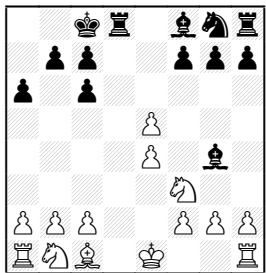
Prvo preverjanje nove ideje v partiji Ion-Tarrasch (Mannheim, 1914) ni bilo uspešno, saj je črni igral potezo, ki jo je Ed. Lasker označil kot slabo: 10... Te5?

11.Lf4 Te6 12.Sd2 Ld6 13.Tae1 Sf6 14.e5 The8 15.ef6 Te1 16.Te1 Te1 17.fg7 Te8 18.Ld6 cd6 19.Se4 Tg8 20.Sd6 Kd7 21.Sf5 Ke6 22.Kf4 Kf6 23.g4 h6 24.h4 Kg6 25.Ke4 Kf6 26.f3 Te8 27.Kf4 Tg8 28.h5 c5 29.g5 hg5 30.Kg4 Tg7 31.Sg7 Kg7 32.Kg5 b5 33.f4 a5 34.a4 c4 35.ab5 c3 36.b3. Črni se je vdal.

Zaključek Ed. Laskerja, "da beli po 6.de nima nikakršne prednost" ni

bil ovržen, potrjen pa tudi ne. Po 10 letih pa se je v diskusijo vključil tedaj že bivši svetovni prvak.

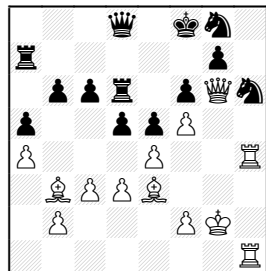
Naloge:
Em.Lasker-Marshall (New York, Št. 9/89 1924). Po 6.de Dd1 7.Kd1 0-0-0 je beli odigral 8.Ke1!



8.Ke1

In razjasnilo se je, da za žrtvovanega kmeta črni nima nikakršne kompenzacije.

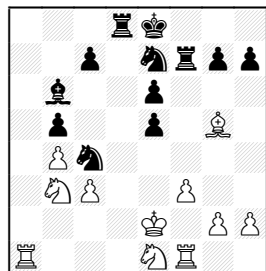
8... Lc5 9.h3 Lh5 10.Lf4 f5
11.Sbd2 Se7 12.Lg5 Lf3 13.gf3 The8
14.Td1 fe4 15.fe4 h6 16.Lh4 Ld4
17.Sc4 g5 18.c3 Sg6 19.cd4 Sh4
20.Ke2 Td7 21.f3 Sg6 22.Se3 c5
23.dc5 Sf4 24.Kf2 Td1 25.Td1 Te5
26.Sd5 Sh3 27.Kg3. In beli je zmagal.



1.?

Beli na potezi zмага. (3 točke)

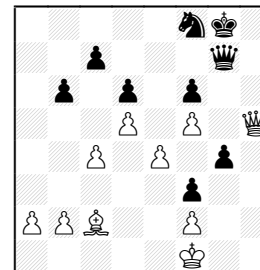
Št. 10/89



1...?

Črni na potezi zмага. (3 točke)

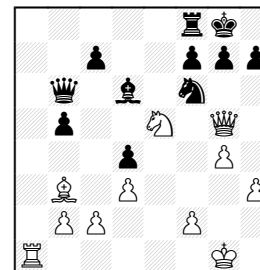
Št. 11/89



1.?

Beli na potezi zмага. (4 točke)

Št. 12/89



1.?

Beli na potezi zмага. (4 točke)

Partija svetovnega prvaka

Šahovsko šolo 90. začnemo s partijo svetovnega prvaka, ki jo je odigral, ko se je šele začel vzpenjati proti šahovskemu Olimpiju.

Partija ni poučna le zaradi svoje ustvarjalne vsebine, ampak tudi zaradi komentarja G. Kasparova.

Ti komentari kažejo, kako samokritičen do svoje ustvarjalnosti je najboljši šahist.

Zanimanje učencev še posebej poudarjamo v tej smeri: objektivni odnos do svojih partij, tako dobljenih kot izgubljenih. Iskanje slabosti in napak je najboljša pot k mojstrstvu.

Aljehinka B04 KASPAROV PALATNIK Daugavpils 1978

1.e4 Sf6 2.e5 Sd5 3.d4 d6 4.Sf3 g6 5.Lc4 Sb6 6.Lb3 a5

Sistem, ki ga radi igrajo šahisti iz Odesse. Čeprav teorija belim po 7.e6 Le6 8.Le6 fe6 9.Sg5 Sc6 10.Se6 Dd7 11.De2 obeta trajno prednost, je bil moj nasprotnik pripravljen dokazati izdržljivost črne pozicije. Zato sem se odločil izbrati drugo, po mojem ne slabo nadaljevanje.

7.a4 Lg7 8.Sg5

Po 8...d5 nastane znana pozicija z vključitvijo potez a2-a4 in a7-a5. V glavni varianti, kjer z 9.f4 dosežemo prostorsko prednost, slabost polja b4 (po možni menjavi c kmetov) da črnemu možnost protiigre. Ravno tako sem se pripravljaj igrati 9.0-0 0-0 10.Te1 Sc6 11.c3 f6 12.ef ef 13.Se6, z ohranitvijo male prednosti.

8...e6

To, tedaj novo potezo je Palatnik povlekel brez daljšega razmišljanja s

čimer mi je vzbudil sum. Prepričal sem se, da ne gre takoj ovreči zamisel črnega (9.Df3 De7 10.Se4 de 11.Lg5 Db4! - potezi a4 in a5 sta onemogočili možnost belega 12.c3) in začel iskati razumen plan delovanja. Na izbiro ni bilo ravno veliko, zato je sledilo:

9.f4 de5 10.fe5 c5 11.0-0?! 0-0?!

Kaj je lahko boljše od rokade? S tem je beli dopustil nepredvidnost, ki pa je črni ni izkoristil. Po 11...Dd4! 12.Dd4 cd 13.Tf7 (13.Sf7 0-0 14.Sd6 Tf1 15.Kf1 Ld7 16.Sb7 Sa6!) 13...Le5 14.Tf1 Sc6 bi se črni rešil vseh težav. Beli bi se tega lahko izognili z enostavnim 11.c3 cd 12. 0-0! itd.

12.c3 Sc6?

Groba napaka, po kateri iniciativa belega postane nevarnejša. Nujno je bilo 12...cd 13.cd in šele sedaj Sc6. Beli bi lahko nadaljevali 14.Sf3 f6 15.Sc3!? fe 16.Lg5 z dobro kompenzacijo za kmeta po npr. 16...De8 17.de Se5 18.Se5 Tf1 19.Df1 Le5 20.Te1 Ld4 21.Kh1.

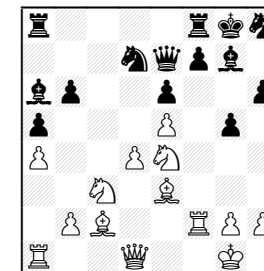
13.Se4! Sd7

Jemanje na d4 vodi k hitremu

porazu: 13...cd 14.Lg5 Dd7 (14...Dc7 vse pripravljeno... 15.cd) 15.Sf6 Lf6 16.Lf6 dc 17.Dc1.

14.Le3!

Slabo bi se lahko končalo, če bi hoteli premagati črnega na juriš: 14.Lg5 Db6 15.Sf6 Kh8 16.Tf4 cd 17.Th4 Lf6 18.ef dc 19.Kh1 cb 20.Ta3 Dc5. Zato beli krepí center in pripravlja razvoj ostalih figur. Na 14...Db6 ni slabo 15.Lf2 kakor tudi 15.Sa3 cd 16.Sc4



14...Se7

Črni poskuša preboleti težave s pomočjo prehoda konja na kraljevo krilo in fijanketiranjem belopoljca.

15.Lg5!

Ta nepričakovan izpad preprečuje plane črnega. Za pregon lovca se mora črni še bolj poslabiti.

15...cd4

Nesreča nikoli ne pride sama! Vidi se, da ne gre preganjati lovca brez predhodne osvoboditve polja c3 za belega konja. To pa zaradi 15...h6 16.Lh4 g5 17.Lg5 hg 18.Dh5. Menjava v centru to nevarnost odpravi: 15...cd 16.cd h6 17.Lh4 g5 18.Lg5? hg 19.Dh5 Se5!

16.cd4 h6 17.Lh4 g5 18.Lf2 Sg6 19.Sbc3 De7

Se nadeja razbremeniti z f5. Jasno, da beli to preprečuje.

20.Lc2 b6 21.Le3

V zahvalo težavam tega lovca se črni slepi, da odločilni udarec še ni blizu.

21...La6 22.Tf2 Sh8

Zadnji poskus za razbremenitev. Spet pripravlja f7-f5. Beli pa ima že

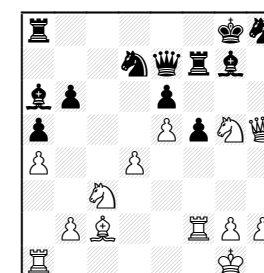
22...Sh8

23.Lg5! hg5 24.Dh5 f5

Tudi po 24...f6 25.Sg5 Tfc8 26.Lh7 Kf8 27.Sce4 črni ne more zdržati.

25.Sg5 Tf7!

Najboljša zaščita. Takoj izgubi: 25...Tfd8 26.Tf5!, kot tudi 25...Tfc8 26.Dh7 Kf8 27.Se6 De6 28.Lf5. Presenetila me je ponudba remija po potezi v partiji. Očitno se črni ni zavedal, kaj ga čaka.



25...Tf7!

26.Lf5!!

Gozd kombinacij. Žrtev drugega lovca dokončno odpira črnega kralja.

26...Tf5

Po 26...ef bi odločilo napredovanje kmeta e5, podprtega z vsemi figurami: 27.Sd5 De8 28.e6 Tf6 29.Dh7 Kf8 30.e7.

27.Tf5 ef5 28.Sd5

Črni dami je precej tesno. Začasno je še dobila prosto mesto.

28...De8 29.Dh7 Kf8 30.Df5 Kg8

Ali 30...Sf7 31.Se6 Kg8 32.Dg6.

31.Dh7 Kf8 32.Ta3!

Dobilo je tudi 32.Sc7, vendar sem hotel zmagati v napadu.

32...Tc8

Ali 32...Dg6 33.Tf3 Ke8 34.Dg8 Lf8 (34...Sf8 35.Tf8! Lf8 36.Sf6) 35.Sc7 Kd8 (35...Ke7 36.Tf7!) 36.Sce6 Ke7 (36...Kc8 37.Tf8) 37.Dg6 Sg6 38.Tf7 Ke8 39.Sc7 Kd8 40.Sge6 Kc8 41.Sa8

33.Tf3 Sf6

V obupu, no tudi 34...Sf7 35.Tf7 Df7 36.Sf7 Tc1 37.Kf2 Tf1 38.Kg3 Tf7 je vodilo k velikim izgubam po 39.Dh4!

34.h3!

Najpreciznejše, čeprav bi dobilo tudi 34.Tf6 Lf6 35.Sf6 Tc1 36.Kf2 Dg6 37.Dh8 Ke7 38.Sd5 Kd7 39.e6

34...Dg6 35.Tf6 Lf6 36.Se6 Ke8 37.Sf6

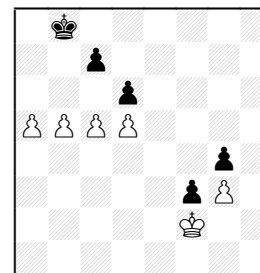
Tu je Palatnik za trenutek zastal (zadnjih nekaj potez je potegnil v časovni stiski), pokazal z rokami, da nima kam in zaustavil uro.

Pravo razdejanje! Dolgo časa sem bil pod vtisom 23.Lg5! kot najkrajšo potjo do zmage. Vse žrtve so bile korektne, vseeno pa sem poskušal najti pot do zmage tudi po mirnejši

poti: 23.h4 gh 24.Dg4! f5 (24...Sg6 Dh5) 25.ef Sf6 26.Sf6 Tf6 27.Tf6 Df6 28.De4! Td8 29.Dh7 Kf8 30.Sb5! z odločilnim napadom. Vsekakor je ta pot enostavnejša, vendar potem ne bi bilo ognjemeta z žrtvijo dveh lovcev in napadom v katerem so sodelovale prav vse figure. Danes bi v partiji vsekakor izbral drugo pot (23.h4).

Naloge:

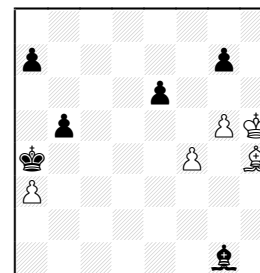
Št. 1



1...=

Beli kmetje so zelo nevarni. Kako jih zadržati. (2 točki)

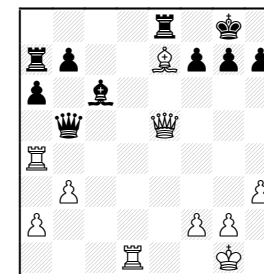
Št. 2



1.=

Pozicija belih izgleda na prvi pogled popolnoma izgubljena. Vendar se vseeno da rešiti. (4 točke)

Št. 3

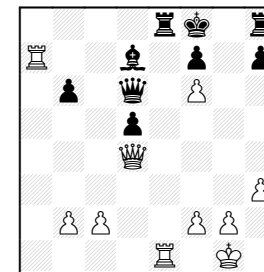


1.+ -

Bele figure so zelo aktivne. Poiščite najboljše nadaljevanje!

(4 točke)

Št. 4



1.+ -

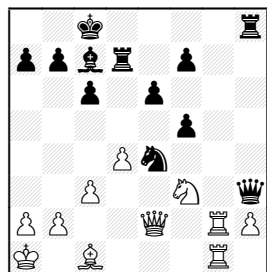
Ocenite pozicijo in napišite variante, ki potrjujejo vašo oceno. (5 točk)

REŠEVANJE TEŽKIH POZICIJ

Boriti se in iskati, najti in ne predati.

Leta 1964 je v reviji 'Šah v SSSR' Estonski vele mojster P. Keres objavil članek 'Obramba težkih pozicij'. Pisal je naslednje: 'Pojavi se vprašanje, zakaj je potrebno analizirati izgubljene pozicije? Če nasprotnik igra pravilno, bo prednost realiziral. Vendar stvar ni tako preprosta. Že Emanuel Lasker je dejal, **da pozicija ni nikoli tako slaba, da je ne bi bilo vredno braniti. Vedno je možnost žilave obrambe.**

Poglejmo enega iz primerov uspešne obrambe iz partije **Em. Lasker - A. Nimcovič** (Peterburg 1914):



V poziciji črnega se ne pojavlja le kmet več, ampak tudi lep položaj konja na e4. Belemu je težko igrati aktivno, menjave pa bodo v korist črnemu. Zato se je Lasker odločil za čakalno taktiko.

1.a3 a6 2.Le3 Thd8 3.Ka2 Th8 4.Ka1 Thd8 5.Ka2 Te8

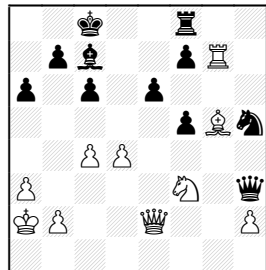
Z zadnjo potezo črni napoveduje aktivnost v centru z f7-f6 in e6-e5, zato beli ne sme biti več pasiven.

6.Tg8 Tg8 7.Tg8 Td8 8.Tg7 Td7 9.Tg8 Td8 10.Tg7 Tf8 11.c4 Sf6?

Nimcovič se je očitno zmedel z nepričakovano ostrim nastopom nasprotnika in je zmanjšal ostrino borbe. Zmagalo bi 11...Dh8! 12.Tg2 Sf6 ali (12...Tg8) na 12.Dg2 Ld8 (ali 12...Sf6)

12.Lg5 Sh5?

Bolje je bilo 12...Se4. Sedaj sledi zanimiv udar.



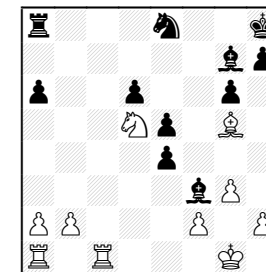
12...Sh5?

13.Tf7! Tf7 14.De6 Td7 15.Se5 Le5 16.De8 Remi

Po 16...Kc7 17.De5 črni kralj ne more uiti šahom. Čudovit način obrambe.

Ustvarjalnost Em. Laskerja je večja od ostalih svetovnih prvakov, ne

obsega le reševanja težkih pozicij, ampak tudi popolnoma nemogočih pozicij. En tak primer bi bila končnica z Edvardom Laskerjem na turnirju v New Yorku (1924). Po strinjanju z remijem s svojim znamenitim soimenjakom je Edvard Lasker zamajal z glavo, da ne more verjeti, da lahko konj remizira proti trdnjavi in kmetu. Tu je končna pozicija te partije (diagram).



Premoč belega se ne izraža le s prednostjo kvalitete, kakor tudi z odlično postavitvijo figur, kar bi v partiji po moči enakovrednih vele mojstrov več kot dovolj zadostovalo za zmago. Sledilo je

1...e3 2.Sb6 Tb8

Seveda ne 2...ef2?? zaradi 3.Kf2 Tb8 4.Kf3 Tb6 5.Tc8

3.Le3 d5 4.Sd7

Dobro je bilo tudi 4.Tc8

4...Td8 5.Sc5 d4 6.Lg5 Td5 7.Se6?

Ta pozicija po svoje predstavlja pravo šahovsko čudo, ko premoč treh bojnih enot ni dovolj za zmago. Do naslednje pozicije pa je prišla partija **Romanišin - Češkovski (Lvov, 1978)**

Beli hoče zmagati na najenostavnejši način. Hoče nasprotniku zamenjati lovski par. Medtem ko bi 7.Sa6 črnemu zadalo precej več težav.

7...Td6 8.Sg7 Kg7 9.Tc5 h6 10.Ld2 Te6 11.Te1 Kf6!

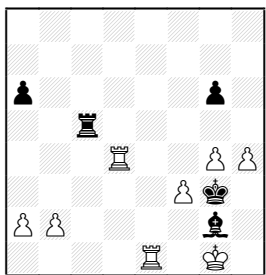
S kvaliteto manj in še v končnici Češkovski žrtvuje še kmeta.

12.Lh6 Sd6 13.h4 Se4 14.Tc8 Kf5 15.Lg7 Kg4 16.Tf8 Te7!

Igra črnega je res igra navdiha. Takoj izgubi 16...d3 17.Tf3 Kf3 (17...d2 18.Te4 Kf3 19.Te3 Kg4 20.Td3) 18.Te3

17.Le5 Te5 18.Tf4 Kh3 19.g4

Seveda ne 19.Tf3 zaradi 19...Sd2
19...Lg2! 20.f3 Kg3 21.Tfe4 Tc5
22.Td4



22.Td4

Ne glede na izredno neobičajno igro, fantastičen prebeg kralja iz h8 na g3, ogromna materialna prednost tu ne pomeni nič.

22...Tc2! 23.Td3 Lf3 24.Tf3 Kf3 25.Te6 Tb2 26.Ta6 Kg4 27.Tg6 Kh3 28.a4

Ali pa 28.h5 Ta2 29.h6 Ta8 30.h7 Th8 in črni kralj gre po kmeta.

28...Ta2 29.Ta6 Kh4 30.a5 Kg3=
Kakor vidimo se reševanje težkih pozicij ne da naučiti le s preučevanjem izgubljenih partij, ampak je to tudi posledica trenutnega razpoloženja, navdiha in psihološke pripravljenosti.

Tako se je za avtorja teh vrstic ta tema začela leta 1977, ko je prvič odigral eno takih čudovitih partij.

Veslovsky-Zlotnik B33 1.e4 c5 2.Sf3 Sc6 3.d4 cd4 4.Sd4 Sf6 5.Sc3 e5 6.Sdb5 d6 7.Sd5 Sd5 8.ed5

To je bilo moje prvo srečanje z varianto Čeljabinska. Pred partijo sem se pogovarjal s kolegom - specialistom, ki je priporočil 8...Sb8, čeprav 8...Se7 z naslednjim f5 lepo izgleda.

8...Se7 9.c3 f5 10.Da4 Kf7 11.Db4 Sg6?!

V pričakovanju dobre igre črni igra naravne poteze, pozicija pa tu zahteva neobičajne rešitve. Praksa je pokazala, da je boljše 11...Sg8

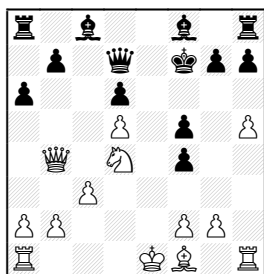
12.h4 a6 13.Lg5 Dd7?

Nujno je bilo 13...Le7 in po 14.Le7 (ali 14.h5 ab5 15.hg6 Kg6) Ke7 črni ohrani sposobnost obrambe. Pozicija počasi postaja kritična.

14.h5! Sf4

Edino, ker 14...ab5 15.hg6 Kg6 16.Lb5 Dc7 17.Le8 Kg5 18.Dh4#

15.Lf4 ef4 16.Sd4



16.Sd4

Pozicija črnih ni prav nič privlačna. Edino, kar je, je materialno ravnotežje (za zdaj). Skrajno neugodna razporeditev figur in poleg tega še vsi razbiti kmetje postavljajo pod vprašanje nadaljevanje partije. Sedaj niti 16...g6? 17.hg6 niti 16...Le7

17.Ld3 niti 16...Dc7 17.Sf3 Dc5 18.Df4 ne ponujajo možnosti za rešitev. V takih trenutkih mora priti na misel kakšna neobičajnost, povečana koncentracija, tveganje. Pri meni je bila to naveličanost na moje šablonsko razmišljanje o tej partiji.

Neglede na to, da sem porabil do tedaj nekaj več kot pol ure za 15 potez sem si dejal: 'Razmišljam toliko časa, da boš našel rešitev.'

Pri tem seveda kaj dosti nisem tvegala, saj bi se pozicija sesula v nekaj potezih. Po 50 minutah razmišljanja sem prišel do neobičajnega premeščanja dame.

16...b5! 17.0-0 Da7 18.Ld3 Dc5! 19.Lf5

V primeru 19.Dc5 dc5 20.Sf5 ima črni na razpolago 20... c4 (ali 20...Kf6) 21.Lc2 Lf5

19...Db4 20.cb4 Lf5 21.Sf5

Črni je sprostil igro, saj ni več groženj kralju, beli pa je dobil kmeta, pozicija pa je še vedno boljša.

21...Tc8 22.Kb1 Tc4

Črni mora vleči edine poteze in zato se zdi njegova igra enostavnejša.

23.Sd4?

Na prvi pogled se zdi zelo močno, saj preprečuje 23...Tb4 zaradi 24.b3 z idejo 25.a3. Možnost za zmago je bila 23.Tc1! Tb4 (23...Kf6 24.Tc4 bc4 25.Sd4 Ke5 26.Se6 Kd5 27.Te1!) 24.Tc8 in črni se težko brani.

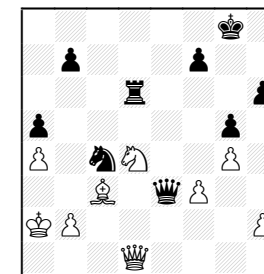
23...Le7 24.b3 Tcc8 25.Se6 f3! 26.g3 Tc3

Krhka slamica rešitve je postala debela vrv. Beli že ne more več

zmagati, no črni mora narediti še nekaj izrednih potez.

27.Tc1 Thc8 28.Sd4 Lg5! 29.Tc3 Tc3 30.Td1 Lf6 31.Kb2 Tc7 32.Kb1 Ld4 33.Td4 Kf6 34.Tf4 Ke5 35.Tf3 Kd5 2-2

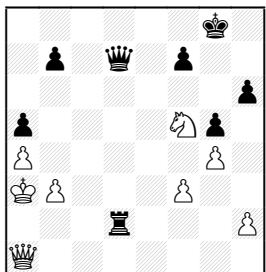
Uspešna rešitev te partije mi je dala precejšen čustveni potencial za prihodnost. To mi je omogočilo rešiti precej težkih pozicij. Tu je še ena od njih.



Do te pozicije je prišlo v partiji Čehov - Zlotnik (Varšava, 1989).

Črni ima kvaliteto več in do zmage je enostavno vodilo: 1...Se5 z idejo 2...Sc6 (2.Sf5 Td1 3.Se3 Td3). V časovni stiski pa je sledilo:

Čehov-Zlotnik (Varšava, 1989)
1...Sd2?? 2.Sf5 De6 3.b3 Td3 4.Ld2 Dd7 5.Da1! Td2 6.Ka3



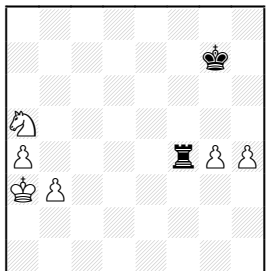
6.Ka3

Slika se je krepko spremenila. Sedaj mora črni misliti na obrambo. Poglobil sem se v pozicijo in prišel do tega, da črni forsirano izgubi vseh pet kmetov.

6...f6 7.Df6 Te2 8.Dg6 Kh8 9.Dh6 Kg8 10.Dg6 Kh8 11.Dh6 Kg8 12.Dg5 Kh8 13.Df6 Kg8 14.Dg6 Kh8 15.Df6 Kg8 16.h4?

Pred menjavo dame beli stremi k pridobitvi tempa. Najbolje je bilo 16.Dc3 b6 17.h4 (17.Dc4 De6 18.Dc7 Df6) Kh7 18.Dc4

16...Dc7! 17.Sh6 Kh7 18.Df7 Df7 19.Sf7 Kg7 20.Sd6 b6 21.Sc4 Tf2 22.Sb6 Tf3 23.Sc4 Tf4 24.Sa5



24.Sa5

Zanimiva pozicija! Neglede na veliko število kmetov, nobeden ne bo prišel do osme vrste. Bistvo te končnice je razporeditev nalog figuram. Kralj bo šel na damino krilo, trdnjava pa bo opravila na kraljevem krilu.

24...Kf8! 25.Sc4

Več težav bi črnemu naredila poteza 25.Sc6 Ke8! (25...Tg4? 26.a5+-) 26.h5! (26.a5 Kd7 27.Se5 Ke6=) Tg4 (26...Kd7? 27.h6) 27.a5 Tg1 28.h6 Kd7 29.Se5 Kc7 30.Sf7 Th1 31.b4 Kc6 32.Ka4 Ta1 (32...Th4) 33.Kb3 Th1 34.Kc4 Th4

25...Tg4 26.a5 Ke8 27.Sb6 Tg6 28.Kb4 Kd8 29.Kc5 Kc7 30.b4 Tc6 remi

Naredimo še povzetek.

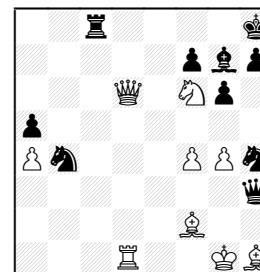
1. Če zapadete v težko pozicijo se ne predajte, za to je vedno čas. Skoncentrirajte se le na partijo in uskladite svoje misli.

2. Ne delajte si skrbi zaradi trošenja časa, gre za življenje ali smrt.

3. Igrati morate skrajno borbeno in skoncentrirano, iskoristiti morate vsako priložnost, tudi slučajno možnost. Zavedajte se, da se nasprotnik v dobljenem položaju opusti in tu iščite svojo priložnost.

Naloge:

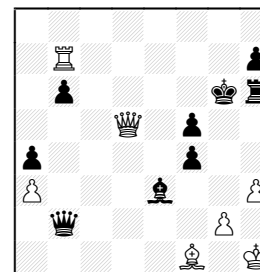
Št. 5



1.?

Beli ima manj kmetov, pa tudi položaj ni ravno blesteč. Kako naj izenači ? (3 točke)

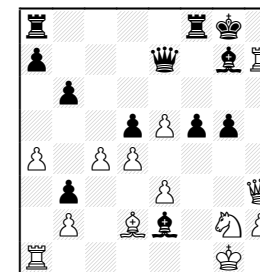
Št. 6



1...?

Položaj črnega izgleda nemogoč. Poiščite možnost držanja pozicije. (4 točke)

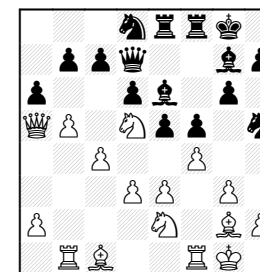
Št. 7



1.?

Pozicija je zelo zapletena. Beli je odigral 1.c4, da bi po 1...dc odgovoril 2.Lc3, s pritiskom na točko g7. Kako naj nadaljuje črni?

Št. 8



1...?

Črni se ne more izogniti izgubi kmeta, saj na 1...a6 sledi 2.Sc7 Te7 3.Sd5. Poiščite plan, ki bo temeljito spremenil značaj pozicije. (5 točk)

Kako naj se šahist izpopolnjuje?

Najboljša pot k izpopolnjevanju je zanimiva vsestranska analiza. Analizirajte tako svoje (dobljene in izgubljene), poskušajte najti slabosti, ki ste jih odigrali, ugotovite prelomne trenutke borbe, kot tudi partije velemejstrov in mojstrov.

Zapomnite si le to, da se pri prebiranju šahovskih knjig ali revij ni dobro omejiti le na vsebovan komentar. Potrudite se izoblikovati svoje mnenje o pregledani partiji. Ocene komentatorjev jemljite kritično. Povsem mogoče je, da boste našli kakšno drugo, vašo pot (ki v komentarju ni navedena) in bistveno spremeni pogled na pozicijo.

Tako kritičen pristop vam bo širil vaše šahovsko obzorje in prispeval k napredovanju.

Ta članek je vzeta iz revije 'Šah v SSSR' in je kot nalašč za to temo.

David BRONŠTEIN, velemejster

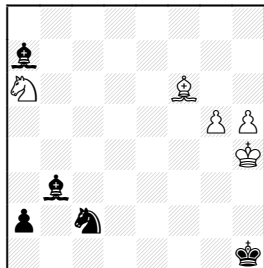
IŠČITE SKRITE PRILOŽNOSTI

Svet šahovske poezije je že od nekaj privlačil mojo pozornost. Običajno rešujem študijo ali problem manj kot pet minut, potem pa, kot šolarček, pogledam rešitev. Ko pa je rešitev enkrat znana, potem dolgo iščem poti in se trudim dokazati, da zadeva ni pravilno rešena ali pa hitrejši dobitek.

Tako početje ni perspektivno. Avtorji običajno zelo prizadevno in natančno sestavljajo svoja dela in za takega malomarnega reševalca, kot sem, je seveda zelo težko najti napako, še posebno zato, ker napako ne iščem v razvejanosti variant, ampak v začetni poziciji, ko ocenjujem moč figur glede na željeno rešitev avtorja.

Pa si oglejmo eno takih najdb. V letu 1959 so me skupaj z A. Kazancevom in A. Gurvičem povabili na redno prvenstvo SSSR v konkurenci študij. Iz kupa poslanih izdelkov sem takoj izbral nekaj deset študij, katerih rešitve so bile kar malo čudne.

Najbolj mi je bila všeč študija An. Kuznecova in B. Saharova (1958).



Remi

Reševal naj bi se takole:

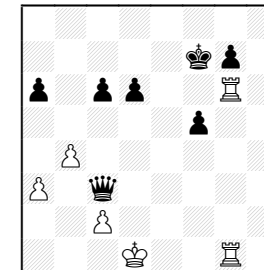
1.h6 Lg8 2.Sb4 Sb4 3.g6 Sd5 4.h7 Lf2 5.Kg5 Lh4 6.Kh4 Sf6 7.h8D a1D 8.Kg5 Sh7 9.Kh6 Dh8 10.g7!

Vse je bilo dobro, le moje šahovsko srce - predvsem srce praktika, se ni moglo pomiriti, da črni kljub močnemu lovskemu paru ne more dobiti več kot remi. Zakaj črni ne bi igral bolj napadalno? Začel sem preverjati variante in kmalu našel 1...Lf2! Sedaj sta možna dva umika 2.Kh5 (in 2.Kg4 Sd4 3.h7 Ld1 4.Kf4 Kg2 5.h8D Lg3 6.Ke4 a1D 7.Ld4 Lc2 z nebranjivim napadom) Sd4 3.h7 Ld1 4.Kh6 a1D 5.h8D Da6.

Ta moja pripomba je to študijo izključila iz tekmovanja, kar pa ni preprečilo, da se je kasneje, nekoliko predelana ponovno pojavila.

Za odkrivanje novih možnosti pa ni potrebno posegati ravno po študijah in problemih. Dovolj je že bolj poglobljena analiza partije, saj igralec v primerjavi s problemistom porabi precej manj časa za določeno pozicijo. Zgodi pa se tudi, da je partija ob določenih popravkih lepa snov za študijo. Navedel bom nekaj primerov.

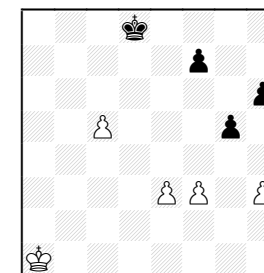
V komentarju k svoji partiji z Iljin-Ženevskim je Botvinik, dejal, da bi bila partija po f5-f4 remi



1...f4 2.Tg7 Dg7 3.Tg7 Kg7 4.c4 Kf6 5.a4 Ke6 6.a5! d5 (6...Kd7 7.Ke2 d5 8.cd5 cd5 9.Kf3 Kc6 10.Kf4 Kb5 11.Ke5 Kc4 12.b5!) 7.b5! Kd6 (7...Kd7 8.bc6 Kc6 9.cd5 Kd5 10.Ke2) 8.c5 Kc7 9.b6 z remijem.

No, črni ima prostega kmeta več in lahko nadaljuje 6...c5! 7.b5 Kd7 8.b6 d5! 9.cd5 c4

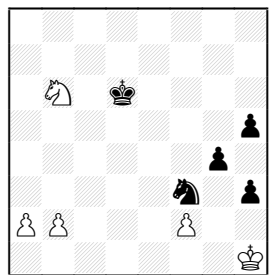
Zamenjamo barve figur, prestavimo belega kralja v kot in študija je gotova.



Beli zmaga

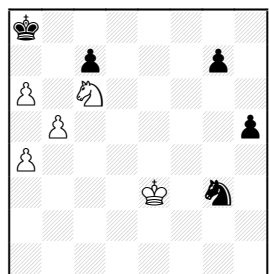
1.Kb2 f5 2.Kc3 h5 3.Kd3 h4 4.f4 g4 5.Ke2 g3 6.e4 fe4 7.f5 z zmago

Zanimiva konjska končnica je bila v partiji Tartakover - Botvnik (Groningen, 1946).



1.Sc4 (1.a4 h4 2.Sc4 Ke6 3.Se3 g3 4.fg3 hg3 5.a5 Se1 6.a6 Sd3 7.Sf1!=) Kd5 in Botvnik je zmagal.

Že prva poteza te variante je slaba. Iz igre je treba izključiti neprijetnega konja. Uporabimo že preizkušeno metodo - zamenjajmo barve figur - in še ena študija je pripravljena.



Beli zмага

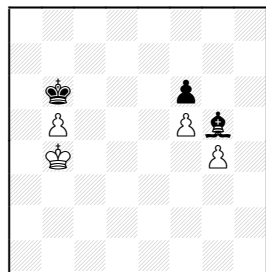
1.Se7! h4 (1...g6! 2.Kd4 A) 2...h4 3.Kc5 Se4 (3...h3 4.Sd5 h2 5.Sc7 Kb8 6.Kb6 h1D 7.a7 Kc8

8.a8D Da8 9.Sa8+-) 4.Kc6 Sc3 5.Kc7 Sa4 6.b6 Sb6 7.Kb6 h3 8.a7 h2 9.Sd5+-;

B) 2...Sf5 3.Sf5 gf5 4.Kc5 h4 5.Kc6 h3 6.Kc7 h2 7.b6 h1D 8.b7+-)

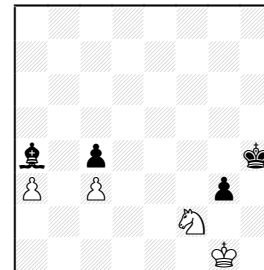
2.a5 h3 3.b6 cb6 4.ab6 h2 5.b7! Ka7 6.Sc6 Ka6 7.b8D h1D 8.Da7 Kb5 9.Sd4+-

V partiji s Hasinom (Moskva, 1957) sem igral s črnimi, in prišel do naslednje pozicije.



1.Kc4 Lh6 2.Kb4 Lf8 3.Kc4 Le7 4.Kd5 Kb5 5.Ke6 Ld8 6.Kd7 La5 7.Ke6 Lc3 8.Kf7 remi.

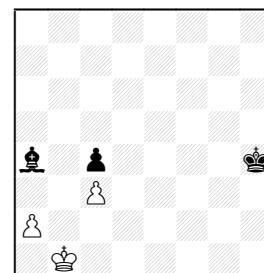
V eni od šahovski revij se je pojavil članek P. Trifunoviča, v katerem je bralce seznanjal z enostavnim dobitkom v partiji Filip-Bronštejn (Moskva, 1967)



Njegova varianta 1...gf2 (namesto 1...Lc2 v partiji) 2.Kf2 Kg4 3.Ke3 Lb5 4.Kd4 Kf3 5.a4 La6 6.a5 Ke2+-

Dovolj bi bilo Trifunoviču pogledati partijo Hasin - Bronštejn in sam bi lahko prišel do enostavnega remija 5.Kc5! La6 6.Kb6 Lc8 7.Kc5 Le6 8.Kd4 Ke2 9.a4 Kd2 10.a5 Kc2 11.a6.

Če nekoliko spremenimo položaj figur in belega kmeta postavimo na a2, potem že po preizkušeni metodi napravimo novo študijo s hitrimi sledmi smuči.

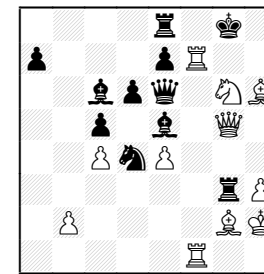


Remi

1.Kb2 Kg5 2.Ka3 Le8 (2...Ld1 3.Kb4 Le2 4.Kc5 Kf4 (4...Kf6 5.Kd6)

5.Kd4 Kf5 6.Kd5) 3.Kb4 Lf7 4.Kc5 Kf5 (4...Kf6 5.a4 Ke7 6.Kc6 Kd8 7.a5 Kc8 8.a6 Kb8 9.Kb6) 5.Kd4! Kf6 6.a4 Ke7 7.Kc5! Kd7 8.a5 Kc7 9.a6 Kb8 10.Kb6 Le6 11.a7 Ka8 12.Ka6 Lc8 13.Kb5 Le6 14.Ka6

Obstajajo tako dvo- in tri-potezniki. Za primer pa štiri-poteznik (Ufimcev - Bondarevskij Moskva, 1945). Pri čemer se redkokateremu problemistu posreči z malo truda ustvariti nekaj temu podobnega.

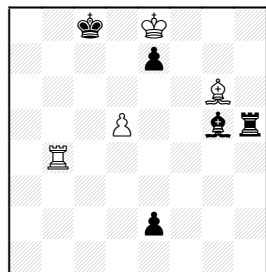


Z zadnjo potezo je črni vzel kmeta s trdnjavo na g3. Treba je dodati, da se je Ufimcev nahajal v veliki časovni stiski. V tem trenutku je videl mat v treh potezah 1.Se7 Kh8 2.Lg7 Lg7 3.Dg7 mat. Ko pa je prišla na vrsto poteza z damo je videl, da polje g7 brani trdnjava. Še dobro, da je imel na razpolago šah na h liniji 3.Dh5 in po nadaljni borbi je beli zmagal.

Če pa bi Ufimcev imel vsaj še minutko za premišljevanje, bi brez dvoma videl matno kombinacijo 1.Tf8 Tf8 2.Tf8 Kh7 3.Th8 Lh8 4.Sf8#. Tu vam je na razpolago blokada,

usmerjanje in še marsikaj.

S tem člankom sem želel vzbuditi zanimanje do problemskega šaha še posebno tistih šahistov, ki nočejo znati ničesar drugega kot le otvoritve. V ta namen sem v kolekcijo nalog dal zbirko lastnih študij. Poskušajte jih rešiti. Na koncu prosim še, če jih analizirate ravno tako kritično in jih poskušate ovreči.

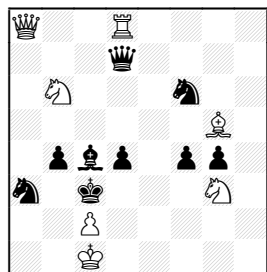


1.?

Beli remizira (4 točke)

Naloge:

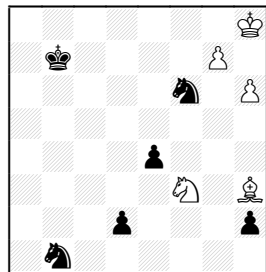
Št. 9



1.?

Mat v 2 potezah (3 točke)

Št. 10

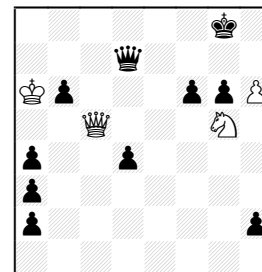


1.?

Beli remizira (4 točke)

Št. 11

Št. 12



1.?

Beli zmaga (5 točk)

Evgeny Svešnikov, velemojster

KAKO SE UČITI OTVORITEV?

Mnogi mladi šahisti rešujejo to nalogo na naslednji način: vzamejo kakšno knjigo o otvoritvah in si poskušajo zapomniti številne variante kompliciranih otvoritvenih vejitev, pri čemer pa to delajo povsem mehansko.

Brez dvoma - potrebno je poznati variante, vendar je predvsem potrebno spoznati idejo nadaljevanja, ki ste si ga izbrali, h kakšni končnici bo nadaljevanje privedlo. Članek pred vami, kot nalašč, govori o tem.

Francoska obramba C02 SVEŠNIKOV RAZUVAEV Beograd GMA-op, 1988

Že več kot 10 let se z velemojstrom J. Razuvaevim srečujeva za šahovsko desko. Kadar igram s črnimi, igrava katalonsko otvoritev ali pozicije iz daminega gambita, če pa imam bele figure potem vedno igrava francosko otvoritev s 3.e5. Taka otvoritvena doslednost dviga teoretski nivo, poleg tega pa se pojavljajo tudi zanimivi psihološki trenutki, podobni tistim v dvobojih.

1.e4 e6

Svoje čase sta to otvoritev z uspehom uporabljala le M. Botvinnik in nemški velemojster W. Uhlman. V zadnjih letih je število njenih privržencev močno naraslo in za svoje orožje so jo vzeli številni velemojstri: A.Jusupov, R.Vaganjan, S.Dolmatov, M.Gurevič, A.Černin, B.Gulko, E.Bareev, G.Kajdanov, L.Psahis, A.Vajser, S.Lputjan, V.Ejngorn, J.Razuvaev in drugi.

Povsem strogo rečeno, 1...e6 ni najmočnejša poteza, saj beli dobi možnost zavzetja centra z 2.d4, razen tega se pri črnem pojavljajo tudi težave pri razvitju belopoljnega lovca. Po drugi plati pa je črni brez slabosti. V primeru 1...e5 je kmet na e5 takoj predmet napada. Tako je verjetno najbolje 1...c5!, ki ne dopušča belemu 2.d4!?

2.d4 d5

Sedaj ima beli možnost treh nadaljevanj: 3.Sd2, 3.Sc3, 3.e5. V prejšnjem stoletju so veliko igrali tudi 3.ed ed 4.c4, z idejo hitrega odprtja igre, no novejša praksa je pokazala, da po 4...Sf6! 5.Sc3 Lb4! beli težko računa na prednost.

Pa si malo oglejmo te tri možnosti.

3.Sd2 - to je poteza velemojstra S. Tarascha, najpopularnejši v 70 - 80-ih letih. Vidimo, da se tu temeljito kršijo pravila igranja otvoritve, še posebno, borba za center (slabi se točka d4), slab razvoj figur. V ozir pride le princip previdnosti, kar pa je naloga črnega, beli mora stremeti

k inicijativi.

Zakaj je bila ta poteza tako popularna, mar velemojstri niso poznali njenih slabosti? Predvsem je za to kriva moda - vzor v svetovnem prvaku, A. Karpov je to potezo uvedel na najvišji ravni. Po potezah 3.Sc3 Lb4 se pojavijo komplicirane pozicije, ki zahtevajo poznavanje dolgih, forsiranih variant, v katerih je vsaka poteza zelo pomembna in le ena napaka lahko postavi belega na mejo poraza. Povsem nekaj drugega je poteza 3.Sd2 pri čemer po najboljšem 3...c5 nastanejo pozicije z izoliranim d5 kmetom in malenkostno prednostjo belega. No vsi dvoboji A.Karpov - V.Korčnoj in praksa zadnjih let kažejo da 3...c5! povsem izenači položaj. In ko je Karpov leta 1988 odigral proti Hjartarsonu 3.Sc3, se je začel postopen prehod v tej smeri. Vsekakor je to najprincipialnejša in najmočnejša poteza, ki zadovoljuje vse principe igranja otvoritve. Sam sem tako igral v 60-ih in v začetku 70-ih let, no potem sem, že kot mojster prešel na 3.e5!? Zakaj? Zato, ker v varianti 3.Sc3 nastanejo zelo zapletene pozicije, odigrano je ogromno partij in če igraš take variante, daš nasprotniku prednost pri pripravi na partijo. Povsem nekaj drugega je pri potezi 3.e5.

3.e5

Poteza, ki jo je že v prejšnjem stoletju igral W.Steinitz in nato z velikim uspehom A.Nimzovitsch, s katerega imenom bi to varianto

lahko tudi imenovali. Navedimo prednosti variante Nimzovitscha:

1) zavzetej prostora;
2) kmet na e5 jemlje polje f6 črnim figuram in ovira njihov normalni razvoj, poleg tega pa predstavlja tudi odskočno desko za napad na kraljevem krilu;

3) ne pozabimo tudi na težave z razvojem belopoljnega lovca;

So pa tudi pomankljivosti:

1) pojavijo se kmečke verige, pozicija dobi polzaprti značaj s čimer je težje realizirati prednost;

2) beli nima neposrednega predmeta napada, medtem ko črni nastopa proti kmetoma d4 in e5.

V vzpodbudo šahistom, ki se začnajo učiti otvoritev, lahko povem tudi moj rezultat proti velemojstrom: +14 -4 =12; proti mojstrom: +17 -2 =7.

Vsekakor nobeden od "francozov" ni odigral toliko partij te variante kot jaz.

Če vzamemo velemojstra, ki celo življenje igra francosko obrambo (na primer R.Vaganjan), potem je povsem jasno, da glavne sile troši za potezi 3.Sc3 in 3.Sd2 in le del na potezo 3.e5. Tako osnovno razmišljanje je v prid potezi 3.e5, velja dodati, da je objektivno boljša od 3.Sd2. Verjetno se ljubitelji francoske zaščite z menoj ne bodo strinjali. Tistim, ki se želite naučiti igrati 3.e5 za bele, svetujem analizo partij V.Kuprejčika, I.Zajceva, V.Malanjuka in mojih.

Sedaj pa o partiji.

3... c5

S planom 3...b6 in menjavo belopoljnega lovca v nadaljevanju se lahko seznanite iz partij Kuprejčik-Vaganjan (Kijev, 1984) in Svešnikov-Vaganjan (Moskva, 1985).

3.c3

Resno obravnavo zasluži poteza 4.Sf3!? Sc6 5.Ld3, v mnogih partijah je Nimzovitsch igral 4.Dg4?!

Če sem povsem natančen, se moja partija pričinja šele tu. Potekala je namreč takole: 1.e4 c5 2.c3 e6 3.d4 d5 4.e5.

4... Sc6

Glede na nedostopnost polja f6, črni zadnje čase igrajo 4...Se7 in nato Sec6. Na to temo si lahko ogledate partije Svešnikov-Kovačević (Beograd, 1988), Svešnikov-Lputjan (Moskva, 1989) in Kuprejčik-Kovačević (Ljubljana, 1989) - Informator 46 in 47.

Drugo možnost predstavlja plan z menjavo belopoljnih lovcev na sledeč način 4...Db6, 5...Ld7 in 6...Lb5 (Svešnikov-Elvest, Leningrad, 1984 in partije Zajceva).

5.Sf3 Ld7

Tako so se razvijala najina predhodna srečanja. V otvoritvi se mi je načeloma vedno posrečilo priti do perspektivnejših pozicij. No do zmage ni vedno lahko priti in v Sočiju (1986) sem tudi izgubil eno partijo.

Za najboljše nadaljevanje smatram 5...Db6 s pritiskom na kmeta d4.

Tako je igral Razuvaev v Palma de Mallorci dobro leto po komentirani partiji. Po 6.a3 Ld7 7.Le2 (zanimivo je 7.b4!?) 7...Sh6 8.b4 cd 9.Lh6 (bolje je 9.cd Sf5 10.Lb2 in grožnja 11.g4 prisili črnega na 10...h5 z obojestranskimi možnostmi) 9...d3!? (v korist belega je 9...gh 10.cd Lg7 11.Sc3 0-0 12.Sa4) 10.Ld3 gh 11.0-0 Lg7 12.Te1 0-0 13.Sbd2 f6 14.ef Lf6 (14...Tf6 15.c4!) 15.Ta2! je nastala pozicija v kateri bi bilo treba nadaljevati 15...e5!? (ne pa 15...Lc3 16.Lh7!) 16.c4 e4 17.cd ed 18.dc Lc6 19.Db3 Kh8 20.Dd3 Tad8 s kompenzacijo za žrtvovanega kmeta.

V partiji je bilo 15...Kh8 16.c4! a5 (boljše je 16...Te8) 17.b5 Sd4 18.Sd4 Dd4 19.Sf3 Df4 in tu namesto 20.Te3? dc! beli lahko ohrani premoč z enostavnim 20.Tae2 z nadaljnim 21.Db1 ali 21.Dc2.

6.Ld3

Na to partijo sem se pripravljaj precej pred partijo. S pregledovanjem nasprotnikovih partij sem opazil, da je na potezo 6.Ld3 v partiji proti Kajdanovu (Dubna, 1979) Razuvaev odgovoril 6...f6!?, se pravi, da tedaj še ni bil prepričan v osvojitve kmeta, poleg tega pa mu tudi ne ustreza obrambna igra proti pozicijam z jasno kontraigro. Nedvomno je močnejše za črnega 6...cd 7.cd Db6 8.Sc3 Sd4, vendar pa je v tem primeru potrebno temeljito obvladanje konkretnih variant, s katerimi sem se ukvarjal leta 1987 in 1988. Razen tega sem odigral tudi nekaj partij na manj pomembnih turnirjih, da bi

dobil občutek za pozicijo.

Druga možna nadaljevanja so 6.Le2, 6.a3, 6.dc.

6... cd

To je preciznejše od 6...Db6, saj se tedaj belemu pojavi še ena možnost 7.dc5 Lc5 8.0-0 (ni zelo jasno 8.b4 Lf2 9.Ke2 f6! z ostro igro).

7.cd4 Db6 8.Sc3 Sd4 9.Sd4 Dd4 10.0-0

Če beli noč žrtvovati drugega kmeta, lahko odigra 10.De2.

10... a6

Po pravici povedano, sem slutil, da se nasprotnik ne bo hotel spustiti v jemanje še enega kmeta, čeprav bi varianta 10...De5 11.Te1 Dd6 (11...Db8 12.Sd5 Ld6) 12.Sb5 Db6 13.Le3 Da5 14.Ld2 Db6 zaslužila pozornost črnih.

11.De2 Se7 (igra se tudi 11...g6 in 11...Da7) **12.Kh1** (potrebno, saj brez f2-f4 beli težko igra) **12... Sc6 13.f4 Sb4 14.Td1!** (v korist črnega je 14.Lb1 Dc4) **14...Sd3 15.Td3 Dc4?!**

Črni dopušča prvo napako, močnejše je 15...Db6 16.Le3 Lc5 17.Lc5 Dc5 18.f5 z iniciativo za kmeta.

16.b3!

Slabše je 16.Le3 Lc5! 17.b3 Db4 18.a3 Da5 19.b4? Lb4 in ne vidi se, kako nadaljevati napad.

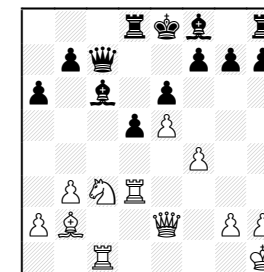
16... Dc7 17.Lb2 Lc6

Šele ta poteza je bila zame novost. V eni od partij I.Gleka je bilo 17...Tc8 18.f5! in beli je razvil strašen napad. Lahko povem tudi nekaj dejstev: beli je porabil 10

minut, črni 1 uro in 10 minut in to pri časovni kontroli 2 uri za 40 potez, medtem ko je moj nasprotnik premleval in na novo računal variante sem se jaz lepo sprehajal in počival. Poleg temu je nastala pozicija meni bolj znana kot njemu, tako da priprave niso bile zaman.

18.Tc1 Td8

Na 18...Le7 je neprijetno 19.f5 d4



18...Td8

19.Df2!

Tipičen manever za take pozicije, ki pripravlja prehod dame na kraljevo krilo in osvobaja polje e2 za prehod konja na ključno polje d4!

19... Le7

Po 19...d4 20.Se2 Db6 (20...Da5 21.Td4) 21.Td4 beli ohranja prednost.

20.Se2 0-0 21.Sd4

Beli je končal razvoj figur. Za kmeta ima izredno močno oporišče na d4. Poleg možnosti osvajanja kmeta na c6 in igre po "c" liniji, se pojavlja tudi močnejši načrt napada na kraljevem krilu z f4-f5.

21... Dd7 22.f5 ef5

Slabo je 22...Lg5? 23.f6 Lc1 24.Lc1 in črni nima več figur, ki bi branile kralja.

23.Tg3!

Močna poteza. Slabo bi bilo 23.Sf5 zaradi prekinitve blokade in črni bi s 23...d4! odprl diagonalo in linijo.

23...g6

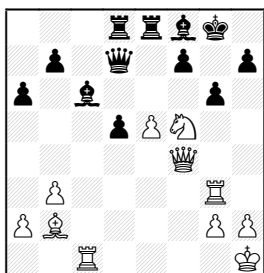
Seveda je slabo 23...Lh4? zaradi 24.Tg7 Kg7 25.Dh4 z nebranjivim napadom po črnih poljih.

24.Df4! (in zopet ni dobro 24.Sf5 zaradi 24...d4!) **24...Tfe8** (druge obrambe od 25.Dh6 in 26.Th3 ni videti) **25.Sf5**

Ni dobro 25.e6 zaradi 25...fe6! 26.Sf5 (26.De5 Ld6; 26.Sc6 bc6 27.Dd4 e5 28.De5 d4) ef5 27.Dd4 Lf6 28.Df6 d4

25...Lf8

Sedaj črnemu na uspe odigrati 25...d4 zaradi 26.Sh6 Kg7 27.Df7 Kh6 28.e6 z zmago.



25...Lf8

26.Ld4!

Zelo lepa in močna poteza. Blokada po Nimzovitschu! Skakač se je pridružil napadu, njegovo mesto

pa je zavzel lovec. Belopoljni lovec črnega spominja na velikega kmeta.

26... Te6

Na uri črnega je ostalo le še malo časa, pozicija pa je tudi težka. Na 26...f6!? (verjetno najboljša možnost) ima beli odgovor 27.ef6 Te4 28.Df2 Kf7 29.Se7 in bolj ostro 28.Se7 Kf7 (28...Le7 29.f7 Kf8 30.Dh6 Kf7 31.Dh7 Ke6 32.Dg6 Lf6 33.Df6) 29.Dg5!? in črnemu ni enostavno braniti pretnje 30.Sg6. Na primer 29...Td4 30.Sg6 Ld6 31.Se5 Le5 32.De5 Tg8 33.Dh5 Kf8 34.Dh6

27.Sh6 Lh6

Zanimivo bi bilo 27...Kg7 28.Tf1 Lb5 29.Df7 Df7 30.Tf7 Kh8! (izgubi 30...Kh6 31.Th3 Kg5 32.Le3 Kg4 33.Tg3 Kh5 34.Th7 Lh6 35.Th6) in jasna zmaga ni vidna. Zato bi bilo bolje 28.a4! in od pretnje 29.Tf1 in 30.Sf7 bi se bilo težko braniti.

28.Dh6 Tde8

Po 28...Lb5 29.a4 bi se lovec moral vrniti.

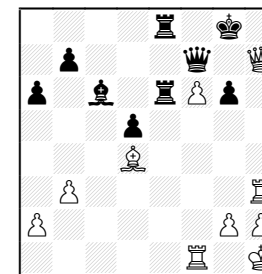
29.Tf1 De7?

Napaka v časovni stiski, ki je privedla do hitrega zaključka partije.

Izgubilo bi 29...Te5 30.Te3 f6 31.Tf6! Te3 32.Tg6 hg6 33.Dh8 Kf7 34.Dg7 Ke6 35.Df6. No po najboljšem 29...Lb5 30.Tf5 f6! 31.Tf6 Tf6 32.ef6 Te1 33.Lg1 Tf1 34.Tf3 Tf3 35.gf3 bi se moral beli krepko potruditi, da bi dokazal prednost v končnici.

30.Th3 f5 31.ef6 Df7

Ni reševalo niti 31...Te1 32.Dh7! Dh7 33.f7 Df7 34.Th8 32.Dh7!



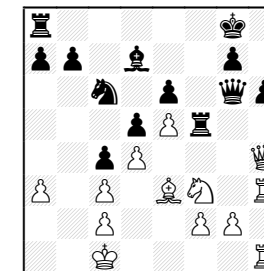
32.Dh7!

Črni se je vdal.

Partija je bila izbrana za eno lepših partij svetovnega pokala GMA turnirjev v Beogradu, Moskvi in Palma de Mallorci

Naloge:

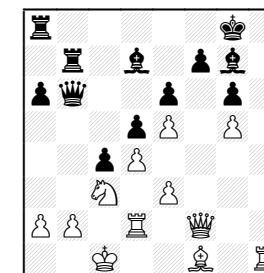
Št.13



1...?

Ocenite pozicijo in podkrepite vaše mnenje z variantami. (3 točke)

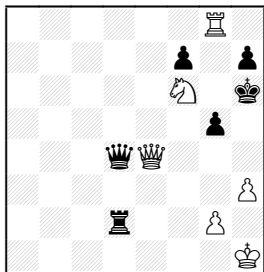
Št.14



1.?

Čigav napad je realnejši? (3 točke)

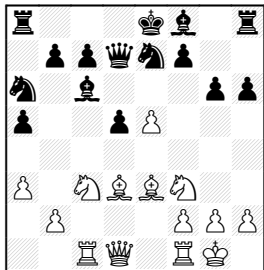
Št.15



1...?

Beli ima figuro več. Ali se lahko črni reši? (4 točke)

Št.16



1.?

Beli je žrtvoval kmeta in odprl igro v centru. Kako naj nadaljuje? Navedite podrobne variante! (5 točk)

Aleksandr ČISTJAKOV, mojster

DVE LAHKI FIGURI PROTI TRDNJAVI

Razmerje sil trdnjava in kmet (ali dva kmeta) proti dvema lahkim figurama se razmeroma velikokrat pojavlja v praksi. V šahovski teoriji je ta problematika slabo obdelana.

Tako je na primer pravilo (z mnogimi izjemami), da sta dve figuri v srednji igri močnejši od trdnjave in kmeta ali celo trdnjave in dveh kmetov.

V končnici pa se premoč ponavadi izkaže na strani trdnjave s kmetom. Moč trdnjave je seveda odvisna od odprtih linij po katerih lahko aktivno deluje.

Jasno pa je, da so to le splošne ugotovitve in je potrebno vsakič računati s konkretno pozicijo na šahovnici.

Naslednji primeri, vzeti iz prakse najboljših šahistov, pomagajo k razumevanju dinamike borbe pri podobnem razmerju sil.

Naš pregled začnimo z znamenito **19.Td1 Tc5 20.Sd4 Te8 21.Sb3** partijo **Capablanca-Aljehin** (3. partija **Tcc8** dvoboja, Buenos Aires, 1927).

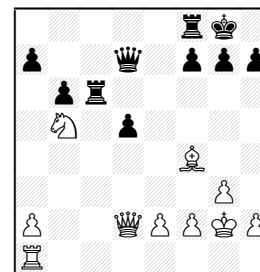
"Posebno pozornost zasluži manever začet s potezo 21.Sb3. Odločil sem se izvesti napad na črnega kralja, ne glede na to, da sem moral na damini strani pustiti nasprotniku dva prosta kmeta." (Capablanca).

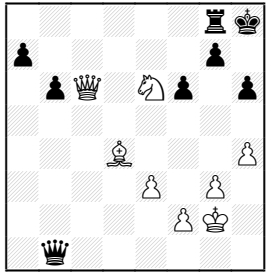
22.e3 Da4 23.Dd5 Tc2 (slabo je 23...Da2 zaradi 24.Ta1) **24.Td2 Ta2 25.Ta2 Da2 26.Dc6!**

Začetek zaključnega napada. Beli se razveže in prevede figure na kraljevo krilo.

Na šahovnici je pozicija blizu končnici. Če bi črnemu uspelo zamenjati dame, bi imel lepe možnosti v nadaljevanju. Ob navzočnosti dam pa pozicijo lahko jasno ocenimo kot boljšo za belega. Bodite pozorni, kako figure v rokah Capablance začenjajo usklajeno akcijo.

26... Tf8 (Na 26...Td8 sledi 27.Lc7 Tc8 28.Dd7) **27.Sd4 Kh8 28.Le5 f6** (grozilo je 29.Lg7) **29.Se6 Tg8 30.Ld4 h6** Spet je grozila žrtev skakača 31.Sg7 Tg7 32.Df6 Dg8 33.h4 in črni je brez obrambe. **31.h4 Db1**

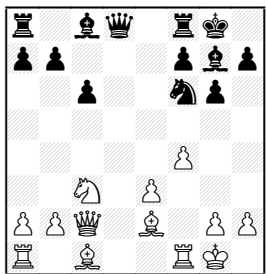




31...Db1

Sedaj sledi, že mnogo prej zamišljena žrtev: **32.Sg7 Dg6** (sami preračunajte variante z vzetjem konja) **33.h5! Df7 34.Sf5 Kh7 35.De4 Te8 36.Df4 Df8 37.Sd6 Te7** (Na 37...Td8 gre **38.Lf6 Dd6 39.Df5 Kg8 40.Dg6) 38.Lf6 Da8 39.e4 Tg7 40.Lg7 Kg7 41.Sf5 Kf7 42.Dc7** in črni se je vdal.

GUDMUNDSON FISHER
Reykjavik, 1960



Tu je R.Fisher naredil na prvi pogled nerazumljivo potezo **14...Sg4!?**

Beli je lahkomišlno odgovoril **15.h3**, ker je računal na odskok s konjem igrati 16.e4 z odlično pozicijo. Spet je sledilo presenečenje **15...Lf5!** in pokazalo se je, da je bil izlet s konjem dobro načrtovana kombinacija.

16.e4?

Kot je dejal Fisher, je čakal le to potezo. Po njegovem mnenju je bilo potrebno igrati 16.Db3 (brez slabitve polja d4) 16...Sf6 17.Db7 Se4 18.Dc6 Te8 19.Da6 Sc3 20.bc3 Lc3 21.La3 La1 22.Lf8 Ld4 23.ed4 Dd4 24.Kh1 Kf8 in čeprav je pozicija črnega boljša, belemu ostajajo možnosti na remi.

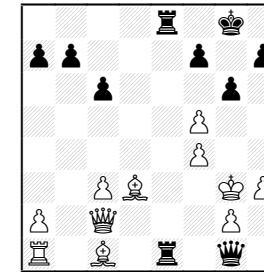
16...Dd4 17.Kh1 Sf2 18.Tf2 Df2 19.ef5 Lc3!

Črni je vse čudovito razmislil. V primeru 19...Tfe8 20.Se4! De1 21.Kh2 Ld4 (21...gf5 22.Sg3) 22.Le3! Da1 23.Ld4 bi bila premoč na strani belega.

20.bc3 Tae8

Rezultat Fisherjeve kombinacije je le ena trdnjava za dva lovca. V zameno pa trdnjavi začnjata delovati po e liniji. Belemu za okrepitev pozicije manjka le ena poteza.

21.Ld3 Te1 22.Kh2 Dg1 23.Kg3 Tfe8



23...Tfe8

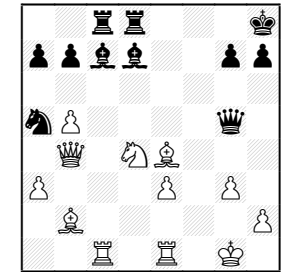
24.Tb1?

Vodi do poraza. Pravilno obrambo je bilo težko najti. Navedimo osnovno varianto, ki si jo je zamislil Fisher 24.fg6! hg6 25.Tb1 (priporočam, da ostale variante izračunate sami, v mislih imam 25.Lg6) T8e3! 26.Le3 Te3 27.Kg4 (Slabo je 27.Kh4? Dh2 28.Df2 Th3!) 27...Dh2 28.Df2 Td3 29.Tb2 Tc3 30.Td2) in beli ohranja možnosti na remi.

24...gf5 25.Ld2 Tb1 26.Db1 Db1 27.Lb1 Te2!

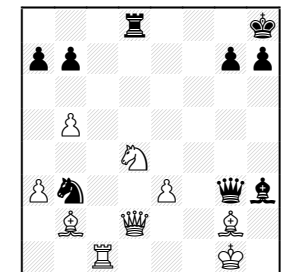
Tega Gudmundsen ni predvidel. Beli se je vdal, saj izgubi enega od lovcev.

JUDOVIČ RAGOZIN
10.prvenstvo SSSR
Tbilisi, 1937



V težki poziciji je V.Ragozin začel kombinacijo, ki naj bi privedla do končnice trdnjave s kmetom proti dvema figurama.

27...Lg3 28.hg3 Dg3 29.Lg2 Lh3 30.Dd2 Tc1 31.Tc1 Sb3



31...Sb3

32.Df2?

Na to je Ragozin tudi računal. No njegova kombinacija pa ni bila korektna. Kasneje je Judovič pokazal 32.Sf5!! (s prekritjem diagonale c8-h3 in prikovanjem črne trdnjave na

zadnjo vrsto) 32...Dg5 (druge možnosti ni) 33.Dd8! Dd8 34.Tc8!! (udar sledi udaru) 34...Dc8 35.Lg7 Kg8 36.Ld5 De6 37.Le6

32...Df2 33.Kf2 Sc1 34.Lc1 Lg2 35.Kg2 g5 36.e4 Kg8 37.Sf5 Td3 38.a4 g4 39.Sh6 Kf8 40.Sg4 Td4 41.Kf3?

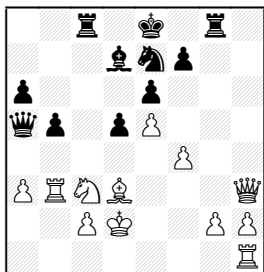
Kmeta a4 ne bi smel dati. Bolje bi bilo 41.a5

41...Ta4 42.Le3 h5 43.Sf6 h4 44.Kg4 Kf7 45.Lg5 Kg6?

Sedaj pa se je zmotil Ragozin. Kot je pokazal G. Lisicin, po 45...Tb4 46.Lh4 Tb5 bi z nadaljnjim napredovanjem kmeta črni imel lepe možnosti za zmago.

46.Lh4 Ta1 47.Sd5 Tb1 48.Sc7 Tc1 49.Sd5 Tg1 50.Kf4 Tb1 51.Lf2 Tf1 52.Kg3 a5 53.ba6 ba6 54.Lb6 Kf7 remi.

LILIENTAL LOEWENFISCH
Mednarodni turnir
Moskva, 1936



Položaj belega je v zvezi z grožnjo d5-d4 težak. A. Liliental je poskusil

s še zadnjo možnostjo rešiti partijo.

20.Lh7 d4

"Ne vem zakaj sem se odločil za prehod v sumljivo končnico (trdnjava z robnim kmetom proti dvema figurama), saj je jasno, da je iz pozicije črnega možno izvleči precej več. Izpod ene vezave pade beli pod drugo. Enostavno 20...Th8 21.Kc1 Sg6 bi takoj odločilo partijo, saj ni obrambe pred Sf8 in beli izgubi celo figuro." (G. Loewenfisch)

21.Lg8 Sg8 22.Ke2 Tc3?

Dosledno izvaja nepravilen plan prehoda v končnico. Bolje bi bilo 22...dc3 z nadaljevanjem borbe v središčnici.

23.Tc3 Dc3?

Tudi tu bi bilo bolje vzeti s kmetom.

24.Dc3 dc3 25.Kd3 Se7 26.g3 (Seveda ne 26.Kc3? zaradi 26...Sd5) **26...Sd5 27.h4!**

V podobnih končnicah je robnii kmet skrajno nevaren.

27... Kf8 28.Kd4 a5 29.Te1?

Odvečna poteza. Možno je bilo 29.f5 in na 29...Lc6 30.Kc5 Lb7 31.fe6 fe6 32.Tf1. Tako pa so možnosti na remi večje.

29...Kg7 30.f5 Kh6 31.g4 Se7 32.f6 Sd5 33.Th1

Grozi 34.h5 z napredovanjem g kmeta.

33... b4 34.ab4 ab4 35.Ta1

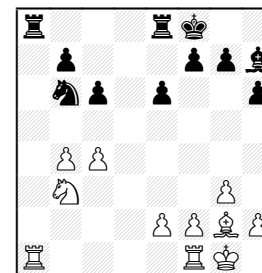
Potrebna previdnost. V primeru 35.h5? La4! 36.g5 (36.Th2 b3) Kg5 37.h6 Lc2 38.h7 Lh7 39.Th7 c2 40.Th1 b3 41.Kd3 Sb4 42.Kc3 Sa2 in beli izgubi.

35...Lb5 36.Ta8 Le2?

V časovni stiski črni ni našel najboljšega odgovora 36...b3! Bralcem predlagam, da sami preanalizirajo to pozicijo.

37.Th8 Kg6 38.h5 Kg5 39.Tg8 Kh6 40.g5 Kh7 (na jemanje h kmeta, zmaga 41.g6) 41.Tg7 Kh8 42.g6 Lh5 43.gf7 Lf7 44.Tf7 Kg8 45.Tb7 Kf8 46.Kc4 1-0

CAPABLANCA LILIENTAL
Mednarodni turnir
Moskva, 1936



Položaj belega je boljši. Ima oporišče na a5. Razen tega sta kmeta b7 in c6 pod udarom lovca na g2, lovec na h7 pa je za dolgo izključen iz igre. Poučno je zasledovati, kako natančno je Capablanca realiziral svojo prednost.

32.Ta8! Ta8 33.Sa5 Ta7 (Na 33...Tb8 bi sledilo 34.b5!) **34.Td1! Ke8**

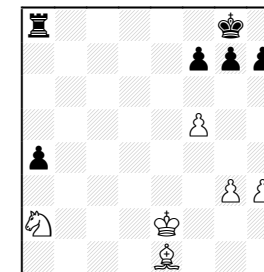
Grozilo je 35.Lc6 bc 36.Td8 Ke7 37.Sc6 na 34...f6 (34...Ke7 35.Lc6) pa 35.Td8 Kf7 36.Tb8 z osvojitvijo kmeta.

35.Sb7!

"Najkrajša pot do zmage. Kot rezultat kombinacije ima beli trdnjavo in dva kmeta proti dvema figurama. Te lahke figure nimajo možnosti proti prostima kmetoma podprtima s trdnjavo." (Capablanca).

35... Tb7 36.Lc6 Td7 37.c5 Ke7 38.Ld7 Sd7 39.c6 Sb6 40.c7 Lf5 41.Td8 e5 42.Tb8 Sc8 43.b5 Kd6 44.b6 Se7 45.Tf8 Lc8 46.Tf7 in beli je zmagal.

KARPOV KASPAROV
Dvoboj za svetovnega prvaka
Moskva, 1985



Govorili smo že o tem, da je v podobnih primerih robnii prosti kmet skrajno nevaren. Zato je A. Karpov moral pokazati vse svoje mojstrstvo, da bi rešil partijo.

46...Te8 47.Kf2 h5 48.Lc3 Tb8 49.Lb4 (ne sme spustiti trdnjave v svoj tabor) **49...Td8 50.Ke2 a3 51.Lc3 f6 52.Lb4 Kf7?!**

Kot je pokazal Kasparov bi bilo bolj natančno 52...Kh7. Zakaj? Razvidno bo iz nadaljevanja.

53.Sc3 Tb8 54.Sa2 Tb5 55.g4 Tb8 56.Kd3 Td8 57.Kc4

Karpov pušča trdnjavo v svoj tabor, v zamenjavo pa se reši problema a kmeta.

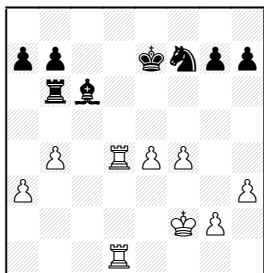
57... Td1 58.La3 Ta1 59.Kb3 Th1 (Ne 59...h4? zaradi 60.Sc1) 60.gh5 Th3 61.Sc3

Tu se pokaže slabost poteze 52...Kf7.

61... Tf3 62.Lc1! Tf5 63.h6 g6 64.Se4 Th5 65.Lb2 2-2

V naslednjem primeru pozicija belega izgleda perspektivnejša. Ima materialno prednost, pa tudi dva centralna kmeta predstavljata določen pritisk. Upošteva vse to, se je Lasker odločil aktivirati svoje sile.

BOGOLJUBOV LASKER
Mednarodni turnir
Moskva, 1925



32...a5! 33.ba5 Ta6 34.T1d3 Ta5 35.Kf3 Tc5 36.h4 (Na 36.g4 bi lahko sledilo 36...g5!) 36...h5 37.g4 hg4

Črni počasi prevzema iniciativo, kar sili belega v skrajno oprezno igro.

40.a4 Tg1 41.Kf3 Ta1 42.Td1 Beli je celo pripravljen dati kmeta, da bi zmenjal aktivno trdnjavo.

42... Ta3 43.T1d3 Td3 44.Td3 Sf5! Kmeta a4 je nevarno vzeti zaradi 45.f5 z nadaljnim Kf3-f4 in e4-e5.

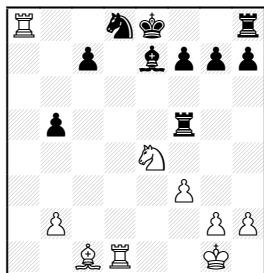
45.h5 Ke6 46.Tc3 Sd6 Črni je dobil maksimalno. Sedaj na 47.Te3 sledi 47...Se4 48.Te4 Kf5.

Prav tako se beli z žrtvijo kvalitete izogne porazu.

47.Tc6 bc6 48.a5 c5 49.a6 Sb5 50.Ke3 c4 51.Kd2 Kd6 52.Ke3 Ke6 2-2

Kmet a je prikoval konja, kralj pa se ne sme oddaljiti od kraljevega krila. Zato torej remi.

Končajmo ta pregled s klasično končnico iz partije Capablanca - Lasker (Peterburg, 1914)



Lasker je kmalu po otvoritvi osvojil kmeta, no figure belega so razvile silen pritisk. Sledilo je:

22.Tc8 0-0

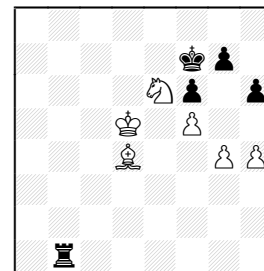
Ni dobro 22...c5 zaradi 23.Tcd8 Ld8 24.Sd6

23.Tc7 Lb4 24.Le3 Se6 25.Tcd7 Tc8 26.T1d5 Td5 27.Td5 Tc2 28.b3 Tb2 29.Tb5 Tb3 30.Ld2 Lc5 31.Tc5 Sc5 32.Sc5

Lasker je šel na to pozicijo kot remi pozicijo, ker so kmetje razporejeni na enem krilu. To se lahko izkaže tudi kot zmotno, saj beli lahko napade kakega kmeta z obema figurama ter zamenja obe figuri za trdnjavo in kmeta ter zmaga v kmečki končnici. Capablanca je to poskušal doseči 70 potez, Lasker pa se je uspešno branil.

32... Tb2 33.Le3 Te2 34.Lf2 f6 35.Kf1 Ta2 36.g4 Kf7

Po 72 potezih je nastala naslednja pozicija.



Capablanca poskuša še zadnje možnosti.

73.g5 hg5 74.hg5 fg5 75.Sg5 Kg8 76.Se6 Td1!

Beli je maksimalno izboljšal svojo pozicijo, kmeta pa še vedno ne more

vzeti, saj po 77.Sg7 Td4 78.Kd4 Kg7 nastane remi pozicija.

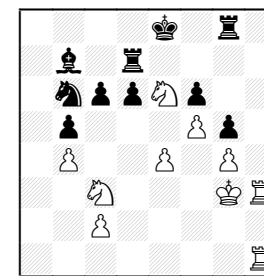
77.Ke4 Kf7!

Sedaj na 78.Lg7 sledi 78...Te1 79.Kd5 (79.Kf4 Tf1) 79...Tf1.

Še 21 potez je Capablanca iskal zmago in šele v 101-potezi se je strinjal z remijem.

Naloge:

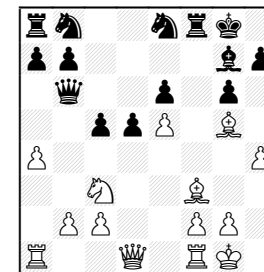
Št.17



1.?

Beli ima veliko pozicijsko prednost. Poiščite odločilno nadaljevanje! (4 točke)

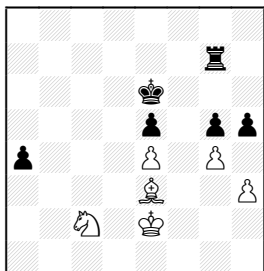
Št.18



1.?

Ponuja se žrtve konja na d5.
Preglejte posledice žrtve. (4 točke)

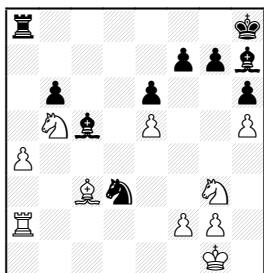
Št.19



1...?

Poiščite plan dobitka. Navedite podrobne analize. (5 točk)

Št.20



1...?

Plan dobitka je podoben kot v primeru 19. Navedite podrobne analize. (5 točk)

Aleksandr KONSTANTINOPOLJSKI, vele mojster, zaslužni trener SSSR
SIMETRIJA - DA ALI NE?

Na "večno vprašanje" šahovske teorije kdo ponuja boljše možnosti za igro: simetrija ali asimetrija, obstaja več pogledov. Precej prostora je tej problematiki v svojih knjigah namenil A. Nimzovitsch, ko je kritiziral klasike in njihovo simetrično igranje. Vendar pa tudi pri Nimzovitschu lahko vidimo nekaj lepih partij v tem slogu, predvsem v igri štirih konj: 1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Sc3 Sf6 4.Lb5 Lb4 5.0-0 0-0 v danes malo poznani varianti 6.Lc6! dc 7.d3. Njegovemu vzoru so sledili Capablanca in Aljehin (v partiji z M. Vidmarjem, Karlsbad, 1911; glej "300 izbranih partij Aljehina"). Drugo plat pa je branil A. Rubinštein, ki je detaljno razdelal asimetrični odgovor 4...Sd4! S pojavom hipermoderne (1.Sf3, kraljeva indijka, Gruenfeldova obramba, Nimzovitscheva indijka ...) je bilo simetričnih pozicij vse manj.

Šahistom, ki niso izkušeni v teoretskih podrobnostih, lahko svetujem, naj spoštujejo simetrijo na začetku partije. Simetrijo je razmeroma lahko razbiti. Za samostojno rešitev tega vprašanja odigrajte nekaj partij po naslednjih potezah: 1.e4 e6 2.d4 d5 3.ed ed ali 1.d4 d5 2.c4 c6 3.cd cd in jih primerjajte s partijami mojstrov ali vele mojstrov.

Sedaj pa k prvi partiji, ki je vzbudila pozornost šahistov prvega desetletja tega stoletja. Partijo je komentiral M. Čigorin.

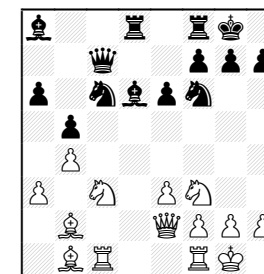
15.Lb1 La8?

Ko je Marshall pokazal, kako se ta poteza kaznuje, lahko rečemo, da je bila napaka. No, kdor je pogledal pozicijo ni mogel predvideti katastrofe, ki se je bližala črnemu.

**Damin gambit D40
MARSHALL WOLF
Nuernberg, 1906**

**1.d4 d5 2.c4 dc4 3.Sf3 e6 4.Sc3
c5 5.e3 Sf6 6.Lc4 a6 7.0-0 Sc6 8.a3
Dc7 9.De2 b5 10.La2 Lb7 11.dc5
Lc5 12.b4 Ld6 13.Lb2 0-0 14.Tac1
Tad8**

Ne moremo reči, da črni igra šablonsko, pa kljub temu igra prav tako kot si želi beli, ki pripravlja svoj napad. Le redko kdo lahko zanesljivo reče, da tu predvideva težave za črnega.



15...La8?

16.Se4! Sd5

Na 16...Se4 po 17.Le4 črni izgubi kmeta na h7 ali figuro. Grozil 18.Lh7 pa tudi 18.Lc6 in 19.Sd4. Dopolnimo to pripombo z analizo F. Marshalla iz njegove knjige "50 let s šahom":

1) 16...Se4 17.Le4 Db6 (grozilo je 18.Lc6 Lc6 19.Sd4) 18.Sg5 h6 19.Dh5 (preti 19.Dh6) 19...f5

20.Dg6 in beli zmagaja;

2) 16...De7 17.Sf6 gf6 18.Tc6 Lc6 19.Dc2 z osvojitvijo lovca na c6

3) 16...Le7 17.Sf6 gf6 (17...Lf6 18.Dc2!) 18.Dc2 f5 19.Sd4 Tc8 20.Sf5!

17.Seg5 g6 (na 17...h6 gre 18.Dc2 g6 19.Se6) 18.Sh7

Žrtev skakač in dame je bila zamišljena v napadu belega.

18... Kh7 19.Sg5 Kg8 (na 19...Kh6 20.Dg4) 20.Dh5!

Taktični udar predviden v napadu.

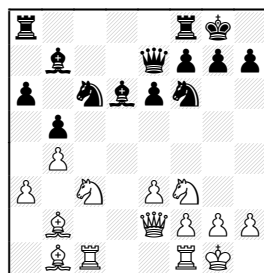
20... f6 21.Lg6 Td7 22.Se6 Th7 23.Lh7 Dh7 24.Dh7 Kh7 25.Sf8 Lf8 26.Tfd1 Sce7 27.e4 1-0

Ta lepa partija je bila nagrajena s 1. nagrado za lepoto. Izzvala je mnogo sporov in bila podvržena temeljitim analizam. Težnja najbolje organizirati kontraigro črnega je bila predstavljena na turnirju prvakov.

Damin gambit D40
MARSHALL SCHLECHTER
Ostende, 1907

1.d4 d5 2.c4 dc4 3.e3 Sf6 4.Lc4 e6 5.Sf3 a6 6.0-0 c5 7.Sc3 Dc7 8.De2 Sc6 9.a3 b5 10.La2 Lb7

11.dc5 Lc5 12.b4 Ld6 13.Lb2 0-0 14.Tac1 De7 15.Lb1



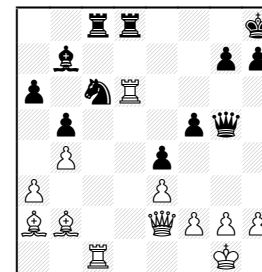
15.Lb1

Marshall deluje po svoji shemi. Na kaj pa je upal črni? Tudi v tej partiji je imel črni smolo. Šele S. Tarrasch je v turnirskem zborniku nakazal pravo pot, ko je prehitel belega in odigral 15...Se5! 16.Se5 Le5 17.Sb5 Lb2 18.Tc7 De8! 19.Sd6 Dd8 20.Tb7 Dd6 21.Db2 Dc6 z enakimi možnostmi.

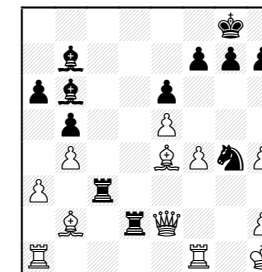
15... Tac8 16.Se4! Se4 17.Le4 f5 18.Lb1 e5

Napredovanje centralnih kmetov je dalo belim figuram važne odprte poti.

19.Tfd1 e4 (ali 19...Lb8 20.e4!) 20.La2 Kh8 21.Sg5! Dg5 (grozilo je 22.Dh5) 22.Td6 Tfd8



22.Tfd8



23...Td2

23.h4! Dg4 (ne sme 23...De7 24.Te6!) 24.Dd2 Td6 (sicer 25.Tcc6!) 25.Dd6 Td8 26.Dc7 La8 27.Lb3!

Samo ne 27.Tc6? Td1 in 28...Dh4. 27...f4 28.Tc6 Tf8 29.De7! 1-0

Od najlepših partij s to strateško zamisljivo, pogledjmo naslednjo partijo, katere analizo prepuščam vam bralcem in upam, da boste zares uživali ob njej.

Damin gambit D40
ROTLEVI RUBINŠTEIN
5 vseruski turnir Lodz, 1907

1.d4 d5 2.Sf3 e6 3.e3 c5 4.c4 Sc6 5.Sc3 Sf6 6.dc5 Lc5 7.a3 a6 8.b4 Ld6 9.Lb2 0-0 10.Dd2 De7 11.Ld3 dc4 12.Lc4 b5 13.Ld3 Td8 14.De2 Lb7 15.0-0 Se5 16.Se5 Le5 17.f4 Lc7 18.e4 Tac8 19.e5 Lb6 20.Kh1 Sg4 21.Le4 Dh4 22.g3 Tc3 23.gh4 Td2

24.Dd2 Le4 25.Dg2 Th3! 0-1
V svoji knjigi "Srednja igra" (1936) dober poznavalec šahovske klasike P. Romanovski navaja, da je to zmago Rubinšteina dosegel leto in 3 mesece po zmagi Marshalla nad Wolfom. Ta partija bi lahko pomagala Rotleviju pri pripravi na Rubinšteina, če bi se z njo seznanil pravočasno.

Nove perspektive za črnega je odkrila naslednja partija med enim najmočnejših zahodnih velemejstrov in talentiranim ruskim mojstrom, ki je šele drugič nastopil na mednarodnem turnirju.

Damin gambit D40
TEICHMANN
DUZ-HOTIMIRSKI
Praga, 1908

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Sc3 c5 4.e3 Sf6 5.Sf3 Sc6

Klasična in, zdi se, zelo mirna pozicija daminega gambita. Z naslednjimi potezami oba nasprotnika postavljata lovce v bojni položaj.

6.a3 a6 7.dc5 Lc5 8.b4 Ld6 9.Lb2

dc4 10.Lc4 b5 11.Ld3 Lb7

"Sedaj je pozicija spet popolnoma simetrična, no v tej na prvi pogled enaki igri za obe strani so skrite nevarnosti vseh vrst, ki jih je težko predvideti, še posebno zato, ker simetrija zaslepljuje nasprotnika." (S. Tarrasch)

12.0-0 Se5 13.Se5 Le5 14.De2 0-0
15.Tad1 De7 16.f4 Lc7 17.e4 Lb6
18.Kh1 Tfd8

Kot se vidi, je tudi tu menjava belega kraljevega skakača in pomikanje centralnih kmetov, črnemu dalo lepo protiigro.

19.Lb1 Tac8 20.Td8 Dd8!

Kar nekoliko presenetljivo so se odkrile pretnje črnega: na 21.Dc2? gre 21...Sg4! 22.e5 Dh4! in beli stoji slabo.

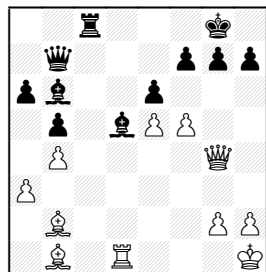
21.Td1 (nujno je bilo 21.a4)
21...De7 22.e5?

Tvegana rešitev. Diagonale a8-h1 beli ne bi smel odpirati.

22... Sd5 23.Sd5 Ld5 24.Dg4

Bolj previdno je 24.Le4 z menjavo strašnega lovca.

24...Db7 (preprečuje 25.Td5 in 26.Dc8) 25.f5 Tc4!



25...Tc4!

26.Dg3 Tf4!

Korak po korak je trdnjava vse bolj v taboru nasprotnika. Pogubno je že 27.Lc1 Tf2! 28.Tg1 Lg2! 29.Tg2 Tf1

27.f6 27...g6 28.La2 Tf2 29.Ld5 Dd5! 30.Tc1 Tb2 0-1

"Duz-Hotimirski je izredno lepo odigral partijo." (S. Tarrasch)

Na ta način se je pokazala zahrbtna dvoličnost simetričnih sistemov. Kdor prvi uspe zamenjati kraljevega skakača partnerja, ta ima iniciativo.

V Karlsbadu je bila 1907. leta v finišu turnirja odigrana še ena podobna partija med dvema prvoplasiranima.

Damin gambit D40
RUBINŠTEIN SCHLECHTER
Opombe K. Schlechterja

1.d4 d5 2.Sf3 c5 3.e3 e6 4.c4 Sf6
5.Sc3 a6 6.a3 Sc6 7.dc5 Lc5 8.b4
Ld6 9.Lb2 0-0 10.Tc1 dc4 11.Lc4 b5
12.Ld3 Se5!

Črni je dobil malenkostno

prednost, ki pa je verjetno Št.22 premajhna za zmago. Na 12...Lb7 bi beli lahko prehitel partnerja 13.Se4!

13.Se5

Boljšega ni: 13.Lb1 Sc4; 13.0-0? Sd3 14.Dd3 Lh2

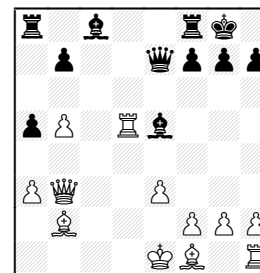
13...Le5 14.0-0 Lb7 15.De2 Tc8
16.Tfd1 De7 17.Sb1 Lb8!

Po menjavi lovca, bi črni ne imel več možnosti igrati na zmago.

18.Sd2 Tc1 19.Tc1 Td8 20.Sf1 (grozilo je 20...Dd6) 20...Se4 21.Td1 f5 22.Sg3 Sg3 23.hg3 Td7 24.Lc2 Dd8 25.Td7 Dd7 2-2

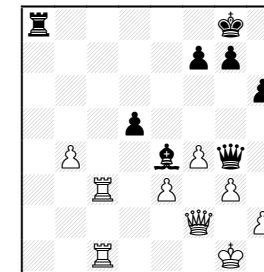
Naloga:

Št.21



1...?

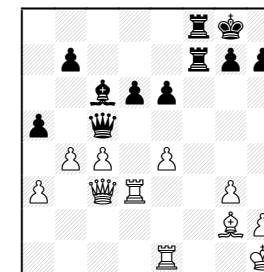
Črni je žrtvoval kmeta na d5. V čem je videl kompenzacijo. (3 točke)



1...?

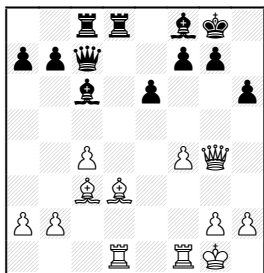
Beli ima precejšnjo materialno prednost. Prav tako pa je njegovo kraljevo krilo potrebno obrambe, kar daje možnosti črnemu. Poiščite te možnosti črnega! (4 točke)

Št.23



1...?

Pozicija črnega je aktivnejša. Poleg tega pa ima beli tudi slabega kmeta na e4. Kako to izkoristiti? (4 točke)



1...?

Vse bele figure so naperjene proti kraljevemu krilu nasprotnika. Poiščite aktivno igro za črnega! (5 točk)

Jurij GOLUBOVSKI, mojstrski kandidat
PRVA IN ZADNJA VRSTA

Kombinacije, povezane z grožnjo mata na osmi (prvi) vrsti se pogosto srečujejo v praksi. Običajno se pojavljajo v povezavi s taktičnimi elementi, kot so: odstranjevanje obrambe, usmerjanje, prekrivanje.

Pojavi se vprašanje, mar ni možno že zelo zgodaj odpraviti to nevarnost, s tem da kmalu na začetku partije naredimo "ventiljček" za kralja? Odgovorimo lahko takole: obstaja mnogo otvoritev v katerih se fijanketira kraljevi lovec na g2 ali g7, kar pa še vedno ne zagotavlja imunost na težave po osmi ali prvi vrsti.

Kar se tiče drugih otvoritev, so poteze tipa h2-h3 in h7-h6 v glavnem slabitve, saj je to v glavnem potrata potez na račun razvoja, poleg tega pa tudi objekt napada.

Sedaj pa preidimo na obravnavo primerov, v katerih je bila slabost prve ali osme vrste odločilna.

Najprej dve preprosti poziciji.

SELJAVKIN

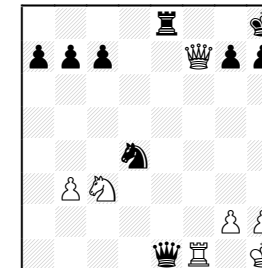
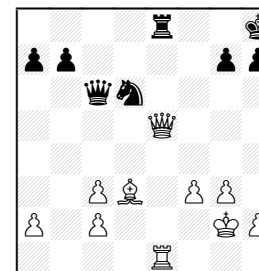
BELOUSOV

1973

SMISLOV

LILIENTAL

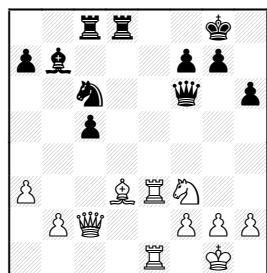
Moskva, 1941



To partijo odloči čudovita poteza **1.Se4!**, ki prekine sodelovanje črne dame in trdnjave.

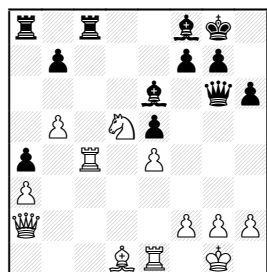
Polje e8 je dvakrat napadeno in dvakrat branjeno. S potezo **1.Dd6** beli odstrani obrambo in v trenutku odloči partijo. V tem primeru črnega ne bi rešil niti ventiljček.

BOGOLJUBOV ALJEHIN
2. partija dvoboja, 1929



Sledila je na pogled zmagovalna poteza **1...Sd4**, saj dobrega odstopa z damo ni (2.Da4 Lc6 (2...Sf3 3.gf3 Td3)), po **2.Sd4 cd** pa se kljub napadu na damo in trdnjavo (ni dobro 3.Dc8 zaradi de3) beli reši s **3.T3e2!**, saj zaradi slabosti zadnje vrste črni ne sme vzeti dame.

ALJEHIN BOGOLJUBOV
13. partija dvoboja, 1929

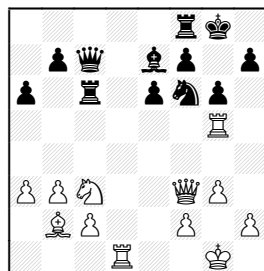


Tudi v tej partiji je izzivalec uspel prehiteti prvaka **1...Ld5 2.ed5 Dd3!**

3.Tc8 Tc8 4.La4?

Pozicija belega je seveda težka, poleg tega pa ima sedaj črni še kombinacijo z dvojnimi udarom. Po **4...De4!** je črni dobil partijo.

RAGOZIN PANOV
12.prvenstvo SSSR



Pozicija belega je težka, saj ne grozi le **1...Tc8**, ampak tudi **1...h6** z ujetjem trdnjave. V Ragozin je našel rešitev iz težke pozicije.

1.Sb5! ab5 2.Lf6 Lf6 3.Df6 Tc2 4.Tb5?

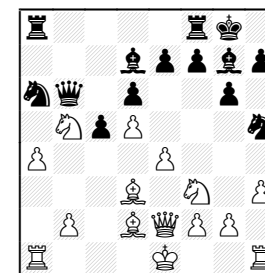
Velika napaka. Po **4.h4** (z idejo sprostitev polja h2 za kralja) bi beli prišel v približno enakopraven položaj.

4...Tc1! 5.Df3?

Še ena napaka, tokrat odločilna. Tudi pri močnejšem **5.Dd4 Dc2! 6.Tf1 Tf1 7.Kf1 Dc1 8.Ke2 Tc8 9.Tb4** ali **5.Tc1 Dc1 6.Kg2 Dc6** bi črni prišel do močnega napada. Tako pa je vse končano.

5... Dc6! 0-1

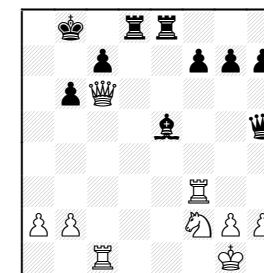
FARAGO MARTINOVIC ŠNAPIK
Dortmund, 1988



Slabost prve vrste se pogosto pojavi tudi pri nerokiranem kralju. Tu je ena značilnih pozicij. V tej poziciji je belemu težko najti pravilno nadaljevanje, saj po 1.0-0 lahko sledi **1...c4 2.Lc4 Sg3**, zato se je pred rokado beli odločil pregnati črno damo

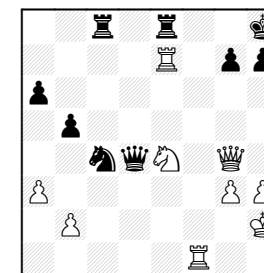
1.a5?! (najboljše bi bilo verjetno **1.Tb1** s premestitvijo trdnjave k obrambi kmeta b2. Beli bi tako verjetno tudi odigral, če bi predvidel potezo črnega) **1...Sb4!!** (nepričakovana in zanimiva žrtev dame) **2.Lb4 cb4 3.ab6** (3.0-0 Ta5) **3...Ta1 4.Kd2 Lh6 5.Kc2 Th1 6.Sbd4 b3! 7.Kb3 Tb8 8.Lb5 Tb6 9.Sc6?** (bolje bi bilo **9.Dc4!**) **9...Tc1 10.Sfd4 e5 11.Sc2 Sf4 12.Dc4**. Tu je v časovni stiski črni naredil napako **12...Sg2?** in izgubil. Na razpolago pa je imel zmagovalno varianto **12...Se6! 13.de6 Le6 14.Se7 Kg7 15.Sd5 Ld7 16.Sc3 Tb5!**

GAPRINDAŠVILI
Sandomir, 1976



Poteza, ki se ponuja **1.Ta3** izgubi zaradi **1...Lh2 2.Kh1 Lg3 3.Kg1** (**3.Sh3 Td1**) **Td1! 4.Td1 Dd1**. Zato je poljski šahist najprej odigral **1.Th3** na odgovor **1...Dg5 2.Ta3** pa svetovna prvakinja imela pripravljen odgovor **2...Dc1! 3.Dc1 Lb2** in črni je prišel do odločilne prednosti.

CORNFLEET GUKELJ
1965



V tej poziciji je odločilna kombinacija zasnovana na različnih motivih, povezanih s slabostjo osme vrste.

1.Sf6! Dg4 (tudi žrtev kvalitete ne bi pomagala 1...Dd2 2.Kh1 Tg8 zaradi 3.Tg7!) **2.Se8!** in črni se ne more rešiti dveh pretenj 3.Tf8 ali 3.hg, zato se je vdal.

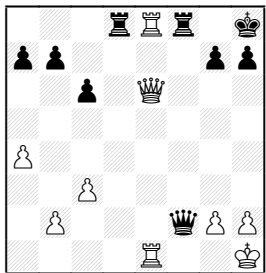
V tem primeru ima odločilno vlogo kmet.

1...Se2 2.Te2 (na 2.Se2 de2 3.Te1 gre 3...Td1) **2...de2 3.Dc4 Dc2! 4.Db3** (jasno je, da je končnica po 4.De2 Dc3 izgubljena za belega. V tem primeru pa partijo odloči kombinacija) **4...Td1! 5.Td1** (5.Sd1 e1D) **5...Dc3!** 0-1

NN

RICHTER

1957

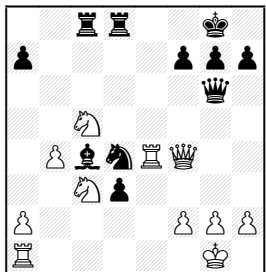


Po 1...De1 bi bil črni boljši, vendar pa je odigral še močnejše.

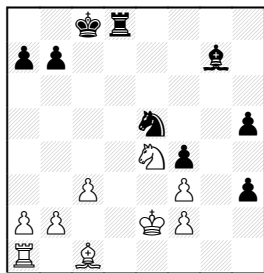
1...Tde8! 2.De8 h6!

To je bila ideja črnega. Za rešitev pred matom mora beli dati damo.

GEORGIJEV GULKO
Saint-John, 1988

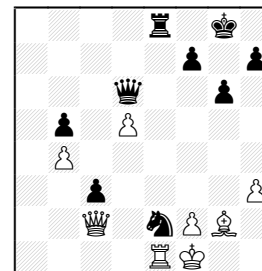


KATAJEV MARKOV
Bor, 1977

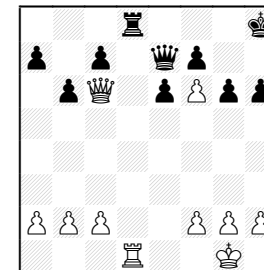


Tematsko blizu prejšnjemu primeru je tudi ta. Tu je partijo odločila izključitev bele trdnjave iz igre s **1...Td1** in črni h kmet ima prosto pot do pretvorbe.

VELTMANDER
POLUGAJEVSKI
Prvenstvo Rusije, 1958



TAGILA CARBONE
Argentina, 1985



Prvi vtis je tak, da bo črni izgubil kmeta na c3, dejansko pa bo ravno ta kmet imel glavno vlogo.

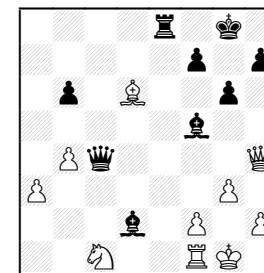
1...Sg3 2.fg3 Df6 3.Df2 Te1 4.Ke1 Df2 5.Kf2 c2 in kmet se ne da ustaviti.

Na prvi pogled kmet f6 pade in pride do remija. Beli pa je odigral **1.Da8!** Po izsiljenem 1...Ta8 2.fe, črne ne more preprečiti prihoda bele trdnjave na d8.

TEICHMANN SALVE
Karlsbad, 1911

Beli je odigral **1.Sa3** in partija se je končala z remijem. Brez dvoma je Teichmann videl nadaljevanje 1.ed6 Te1 2.Te1 cd6, kar mu daje premoč v končnici zaradi slabosti kmeta d6. Očitno pa mu ni bila všeč varianta 2...Sa4 3.dc7 Df8 4.c8D (4.Da5 ab5 5.Da8 Da8 6.Td1 Df8 7.Td8 Sb6) Tc8 5.Dc8 Dc8 6.Sd6 Dd7 7.Te8 De8 8.Se8 Sb2. Dejansko pa bi se varianta 2...Sa4 končala s katastrofo po 3.Dc7 ab5 4.d7!! Df8 5.Db7 Td8 6.Db5 z naslednjim 7.Te8.

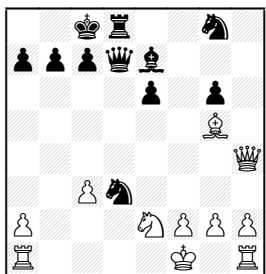
Naloge:
Št. 25



1...?

Kako bi odigrali vi? (3 točke)

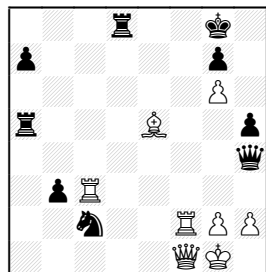
Št. 26



1...?

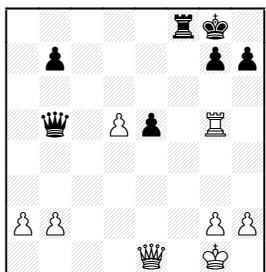
Beli ni uspel rokirati. Kaj ga točk
čaka? (4 točke)

Poiščite dobitno kombinacijo. (5



1.?

Št. 27



1...?

Bela trdnjava je na slabem
položaju. Kako izkoristiti to dejstvo?
(4 točke)

Št. 28

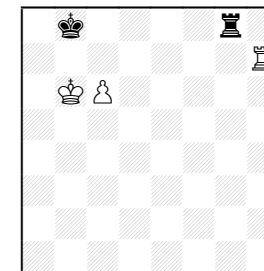
Andrej HAČATUROV, mojster

Trdnjava in kmet proti trdnjavi

Pri igranju trdnjaviških končnic pogosto pride do tega, da je možno pozicijo poenostaviti v končnico trdnjave s kmetom proti trdnjavi.

Za koga je to ugodnejše? Za močnejšo ali za slabšo stran? Na ti dve vprašanji se ne da vedno enako odgovoriti. Vse je odvisno od povsem konkretnih položajev na šahovnici.

Pripomočkov za oceno pa je kar precej. O nekaterih bomo spregovorili v tem članku. Oglevali si bomo podobne pozicije s kmeti na različnih linijah.



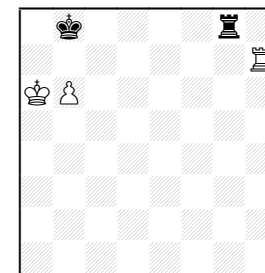
Beli zmaga

1.Tb7 Kc8 2.Ta7 Kb8 3.c7 z zmago. Zato mora črni iskati boljši način obrambe v zgodnejši fazi te končnice.

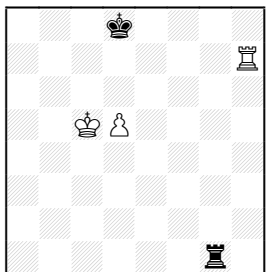
Najenostavneje je - ne spustiti belega kralja na šesto vrsto, nakar postavimo trdnjavo za kmeta in šahiramo kralja od zadaj.

Niti po **1.Th6 Tf8 2.b7 Tg8** niti po **1.Tb7 Ka8 2.Ta7 Kb8** beli ne more izboljšati pozicije.

Pri kmetih "c" in "d" je drugače.



Remi



Remi

S črnim na potezi se doseže remi po zgornjem receptu: **1...Tg6**. Pri potezi belega pa je remi nekoliko težji.

1.Kc6!

Sedaj izgubijo naslednje variante 1...Tg6? 2.d6 Tg8 3.Ta7, 1...Ke8? 2.Th8 Kf7 3.Kd7 Ta1 4.Tc8, 1...Tc1? 2.Kd6 Kc8 3.Th8 Kb7 4.Kd7 Tg1 5.d6 Tg7 6.Ke6 Tg6 7.Ke7 Tg7 8.Kf6 Td7 9.Ke6 Tg7 10.d7

1... Td1 2.Kd6 Kc8

V skladu s pravilom v podobnih pozicijah, da je treba s kraljem na krajšo stran. V tem primeru pa je mogoče tudi 2...Ke8.

3.Th8 Kb7 4.Td8

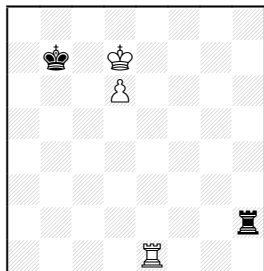
Tu se vidi razlika v primerjavi z varianto 1...Tc1? Kralj mora ostati zraven kmeta in ni poteze 4.Kd7, 4.Ke6 pa ni nevarno zaradi 4...Kc7.

4... Th1 (z idejo šahirati kralja) **5.Te8 Td1**. Beli ne more pojačati pozicije.

Sistem obrambe z bočnimi šahi je lahko uspešen le pri zadostni oddaljenosti linije na kateri je

trdnjava od linije na kateri je kmet (trdnjava na daljši strani!).

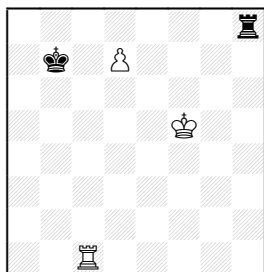
Poglejmo si še eno pozicijo, ki se s črnim na potezi da rešiti.



Beli na potezi zmagata

Črni na potezi remizirata

S črnim na potezi: **1...Th7 2.Te7 Th8 3.Te8 Th7! 4.Ke6 Th6 5.Kd5 Th5 6.Te5 Th1=**, z belim na potezi pa **1.Tb1 Ka7 2.Kc7 Tc2 3.Kd8 Td2 4.d7 Te2 5.Tb4** (5.Th1 Kb7 6.Th8 Te1 7.Te8) **5...Te1 6.Kc7 Tc1 7.Kd6 Td1 8.Kc6 Td2 9.Tb5 Td1 10.Td5**. Tak maneuver se v šahovski literaturi imenuje "gradnja mostu".

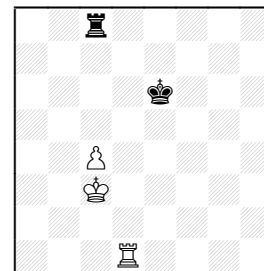


Beli na potezi zmagata

Črni na potezi remizirata

1.Th1! Tg8 2.Ke6 Kc7 3.Tc1 Kb7 4.Kf7 Th8 5.Th1 z zmagoto. S črnim na potezi: **1...Th5 2.Kf6 Th6**

Če kmet še ni prišel čez polovico šahovnice, je možna še ena obramba. To je čelni napad, kralja ali trdnjave z osme vrste, na kmeta.



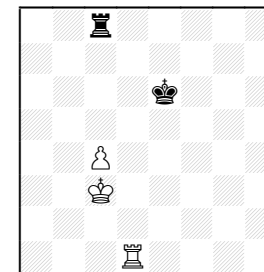
Remi

Pri potezi belega **1.Kb4** (na 1.Td4 Ke5! 2.Td5 Ke6! 3.Kd4 Tc7 4.c5 Td7) **1...Tb8 2.Ka5 Tc8** (2...Ta8? 3.Kb6) **3.Kb5 Tb8 4.Ka6 Tc8 5.Td4 Ke5 6.Th4 Kd6**.

S črnim na potezi: **1...Ke5!** (izgubi 1...Ke7 2.Kb4 Tb8 3.Ka5 Tc8 4.Kb5 Tb8 5.Ka6 Tc8 6.Td4! Ke6 7.Kb7 +-)

Še posebno dobro je treba preanalizirati pozicije z robnim kmetom. Robni kmet nudi slabo zaščito kralju, zato je možnost obrambe nekoliko večja. Nekatere pozicije takšnega tipa so izredno težke za analizo. Povem naj, da je imel v dvoboju Aljehin - Euwe

(1935), Aljehin najprej lepo priložnost za zmago, kasneje pa Euwe podobno za remi.

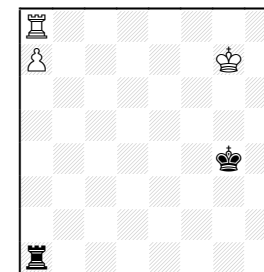


Beli na potezi zmagata

Črni na potezi remizirata

Z belim na potezi odloča le **1.Td8! Ke7 2.Tb8 Tc1 3.Kb7 Tb1 4.Ka8 Ta1 5.a7 Kd6!** (5...Kd7 6.Kb7 Tb1 7.Ka6 Ta1 8.Kb6 Tb1 9.Kc5) **6.Kb7 Tb1 7.Kc8! Tc1 8.Kd8 Th1! 9.Tb6** (9.Ke8? Th8 10.Kf7 Th7) **9...Kc5 10.Tc6 Kb5** (10...Kd5 11.Ta6) **11.Tc8**

S črnim na potezi pa po **1...Ke7!** črni pripelje kralja na c6 ali c7 in beli kralj ne more iz kota.



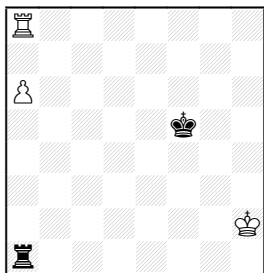
Beli na potezi zmagata

Črni na potezi remizira

belega kralja na g2, potem po
1...Kg6 2.Kf3! Kg7 3.Ke4! beli
zmaga, ker črni kralj ne uspe doseči
ugodnega položaja.

1.Kf6 (1.Kg6 Ta2 =) **1...Kf4 2.Ke6**
Ke4 3.Kd6 Kd4 4.Kc6 Kc4 5.Tc8!
Ta7 6.Kb6 +-

1...Kg5! 2.Kf7 Kf5 3.Ke7 Ke5
4.Kd7 Kd5 5.Kc7 Kc5 6.Kb7 (6.Tc8
Ta7 7.Kb8 Kb6) **6...Tb1 7.Ka6 Ta1**
8.Kb7 Tb1 9.Kc8 Ta1 10.Kc7 Ta2=



Črni na potezi. Remi

1...Kg6(f6)

Na 1...Ke6? gre 2.a7 Kf7 3.Th8.
Tako pa na 2.a7 sledi 2...Kh7(g7).

2.Kg3 Kg7 3.Kf4

Šahi po prvi vrsti ne rešijo črnega,
ker se kralj skriva na a7. Obstaja pa
še ena možnost, šahirati po "f" liniji.
Za prehod trdnjave na f linijo je
sicer potrebno pustiti kmeta, v tem
času pa beli lahko popravi položaj
trdnjave. Po vsem tem je rezultat
odvisen od položaja kraljev.

3... Ta5! 4.Ke4 Tb5 5.Ta7 Kg6

Pušča polje f6 prosto za trdnjavo.
Na 6.Kd4 sledi 6...Tb6 7.Kc5 Tf6

6.Tb7 Ta5 7.a7 Kf6 8.Kd4 Ke6
9.Kc4 Kd6 10.Kb4 Kc6 z remijem.

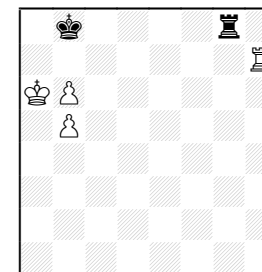
Če v začetni poziciji prestavimo

Št. 31

Naloge:

Kako se po vašem mnenju konča
boj?

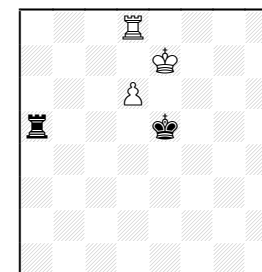
Št. 29



1...?

(3 točke)

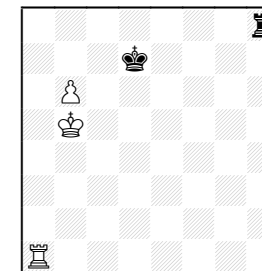
Št. 30



1...?

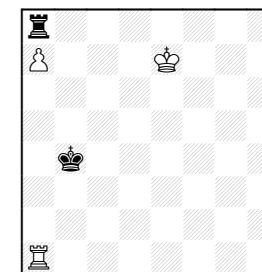
(4 točke)

Št. 32



1...?

(4 točke)



1...?

(5 točk)

UČITE SE OD SVETOVNIH PRVAKOV 1

Partije svetovnih prvakov so vedno obogatile šahovsko igro z novimi idejami in razvijale šahovsko teorijo. Poleg tega so te partije odlični material za učenje. Vsem, ki jih preučujejo prinesejo take partije boljše razumevanje šahovske igre.

Tokrat vas bomo seznanili z Garijem Kasparovom.

Slovanska obramba D46 17.Ld5 Dh4 18.Le3 Lh3 s premočjo
KASPAROV VAN DER WIEL črnega.
Bruselj, 1987

V tej partiji je po dobro odigrani otvoritvi, Kasparov razvil silno iniciativo, ki je povzročila v taboru črnega vrsto slabosti. Da bi se črni izognil katastrofi, je moral preiti v slabšo končnico.

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Sc3 Sf6 4.e3 e6 5.Sf3 Sbd7 6.Ld3 Lb4

6...dc4 7.Lc4 privede do ostre meranske variante. Poteza v partiji, daje bolj umirjen potek.

7.a3 La5 8.0-0 0-0 9.Dc2 dc4 10.Lc4 Lc7 (bolje je bilo 10...De7) **11.La2! e5 12.h3!**

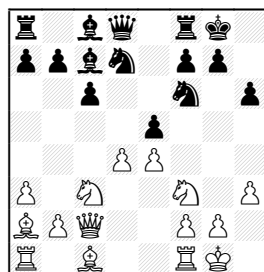
Dobra preprečitvena poteza, ki jemlje črnim figuram polje g4.

12... h6

Tudi črni jemlje pod svoj nadzor polje g5. Na 12...De7 bi lahko sledilo 13.Ld2 z grožnjo 14.Sb5

13.e4

Slabo bi bilo 13.Sh4 (z idejo skoka na f5) zaradi 13...ed4 14.ed4 Sb6! 15.Lh6?! Sfd5! (15...gh6? 16.Dg6) 16.Sd5 (16.Lb1 f5) 16...Sd5



13.e4

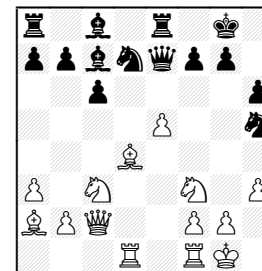
13...Te8

Menjava v centru bi privedla k zapletom ugodnim za belega: 13...ed4 14.Sd4 Sc5 15.Le3 De7 16.Tfe1 Sfe4 17.Lh6 Dd6 18.Se4 Se4 19.Te4 Dh6 20.Lf7!! Kf7 (20...Tf7 21.Te8 Tf8 22.Dc4) 21.Dc4 Kg6 22.Se6! Le6 23.Te6 Tf6 24.De4 Kf7 25.Te7. Pozornost pa bi zaslužilo 13...Sh5!?

14.Le3 Sh5 15.Tad1 ed4

Položaj črne dame in bele trdnjave na "d" liniji zahteva ali razbremenitev centra ali odhod dame z "d" linije. Prednost belega je očitna po 15...Df6 16.Sd5 cd5 17.Dc7 de4 18.Se5

16.Ld4 (na 16.Sd4 gre 16...Sf4) **16...De7 17.e5!**



17.e5!

17... Sf8?

Resna napaka. Očitno je holandski vele mojster spregledal naslednjo potezo belega. Čeprav tudi po 17...Sf4 18.Tfe1 Se6 19.Se4 Sd4 20.Td4 Se5 (po 20...Sf8 je pozicija prav tako težka) 21.Se5 Le5 (21...De5 22.Sf6) 22.Sd6 Ld4 (22...Tf8 23.Sf7 Tf7 24.Lf7 Kf7 25.Tde4) 23.Te7 Te7 24.Sf7 Le6 25.Sh6 Kf8 26.Sf5! Lf5 27.Df5 Lf6 28.g4 pozicija črnega nima perspektive.

18.Sb5!

Zelo močna poteza. Po 18...cb 19.Lc5 črni izgubi damo.

18... Se6 19.Le6 fe6

Na 19...cb5 sledi 20.La2! z grožnjo 21.Lc5

20.Sc7 Dc7 21.Dg6!

Prevede partijo v dobljeno končnico.

21... Df7 22.Df7 Kf7 23.Le3 Tf8

Slabo je tudi 23...g5 zaradi 24.g4 Sf4 (24...Sg7 25.Sd2 Td8 26.f4) 25.Lf4 gf4 26.Td4

24.Td4 (seveda ne 24.g4 Kg8!) **24...Kg8 25.Tfd1 b6 26.Th4 Tf5 27.Sd4** in črni se je vdal.

Dogodki v tej partiji so se vrstili tako hitro, da črni ni mogel razviti niti daminega krila.

V naslednji partiji je belemu spet uspelo dobiti aktivno pozicijo. Z razvojem iniciative v centru in na kraljevem krilu je beli organiziral nebranljiv napad.

Nimcovičeva obramba E48
KASPAROV TALJ
Bruselj, 1987

1.d4 Sf6 2.c4 e6 3.Sc3 Lb4 4.e3 0-0 5.Ld3 d5 6.cd5 ed5 7.Sge2 c5 8.0-0 Sc6 9.a3 cd4 10.ed4 Lc3

Bolje bi bilo ohraniti lovca 10...Ld6.

11.bc3!

V časih, ko se je igrala ta partija je bila to nova poteza. Običajno so igrali 11.Sc3.

11... Se7?!

Z idejo razviti lovca na f5. Verjetno bi bilo bolje 11...h6 (preprečuje Lg5) in nato Tfe8.

12.Dc2 Ld7 (tudi tu je močnejše 12...h6) **13.Lg5 Sg6**

Črni ni najbolje odigral otvoritev. Poglejmo si kako je iniciativa prerasla v odločilno prednost.

14.f4 h6

Na 14...Te8 bi beli lahko nadaljeval 15.f5 Sf8 16.Sf4 Lc6 17.Sh5 S8d7 18.Tf3 z nevarnim napadom.

15.Lf6 Df6 16.f5 Se7 17.Sg3

Sedaj mora črna dama prevzeti neprijetno vlogo blokade kmeta.

17... Sc8

Črni prevaja konja na najboljšo mesto: d6. V primeru 17...Kh8 18.Sh5 Dg5 19.f6! Dh5 20.fe7 Tfe8 21.Tae1 Le6 22.Te6 fe6 23.Lg6 beli zmaga.

18.Tf4! Sd6

Zamisel belega temelji na natančnem izračunu. Na 18...Dd6 (da bi z napadom na trdnjavo dobil tempo za potezo f7-f6) je beli predvidel 19.f6!! Df4 20.Lh7 Kh8 21.fg7 Kg7 22.Sh5 z osvojitvijo dame.

19.Df2!

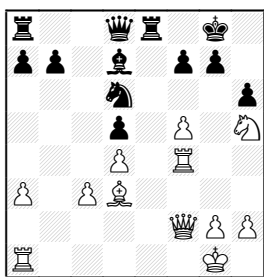
Sedaj je grožnja skoka na h5 postala nebranjljiva.

19... Tfe8

Na potezo z damo 19...Dd8 bi bilo lahko 20.f6 g5 21.h4!

20.Sh5 Dd8

Ali 20...Dg5 21.h4 Dh5 22.g4 in dama nima kam.



20...Dd8

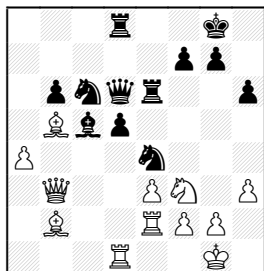
Beli je uspešno izvedel svoj plan. Sledi še učinkovit zaključek partije.

21.Sg7! Se4

Vzetej konja 21...Kg7 bi privedlo do 22.f6 in 23.Dh4. Sicer pa tudi potez v partiji le nekoliko podaljša muke.

22.Le4 Te4 23.f6 Kh7 24.Te4 de4 25.Df4 Lc6 26.Te1! Df8 27.c4 Da3 28.Sf5! Df8 29.Te3 Ld7 30.Tg3 Lf5 31.Df5 in črni se je vdal.

V partiji **Sunie, J-Kasparov, G** (Graz, 1981) je beli uspešno odigral otvoritev in na šahovnici je bil dolgo časa enakopraven položaj. Po 32. potezi belega je prišlo do naslednje pozicije:



J.Sunie je v tej poziciji, računajoč na izenačenost, predlagal remi. Bodoči svetovni prvak (postal je čez 4 leta) pa je ponudbo odklonil, saj še niso bile izčrpane vse možnosti za borbo.

V nadaljevanju komentira Gari Kasparov.

32...Se7!

V planu črnega je prevod konja preko g6 ali f5 na h4, trdnjave pa na pozicijo nasprotnikovega kralja.

33.Sd4 Tg6 34.Ld3 Dd7

Pojavila se je prva pretnja (Dh3). Najbolje bi napad zadržalo 35.f3! Sg3 36.Lg6 Se2 37.Se2 Sg6 s približno enako igro. Sunie pa ni maral majhne slabitve.

35.Kh1?! 35...Sf5! 36.Le4?

To pa je že precejšnja napaka, po kateri prednost črnega ni več zanemarljiva. Obvezno bi bilo likvidirati črno konjenico 36.Sf5 Df5 37.Le4 De4 38.f3 in črni ima le minimalno prednost.

36...de4 37.Ted2

Beli je mislil, da bo na ta način poenostavil pozicijo, črni pa je vse lepo izračunal. (Fridštejn)

37... Sh4!

Šele sedaj je Sunie uvidel, kaj ga čaka na pripravljeno 38.Sf3 ef3! 39.Td7 fg2 40.Kg1 Sf3, druga poteza 38.Sf5 vodi do osvojitve kvalitete. Kako pa bo po 38.Sf5 Df5 39.Td8 Kh7 je drugo vprašanje.

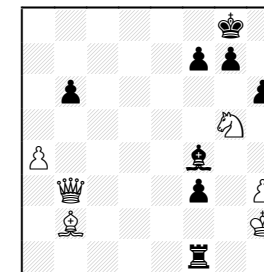
38.Se6 Dd2 39.Td2 Td2 40.Sf4 Tg5 41.Kg1

Tu naj bi kuvertiral potezo. To je bila poteza, ki je vodila do najlepše kombinacije, ki sem jo kdajkoli odigral.

41... Sf3! 42.Kf1

Drug odmik kralja bomo pogledali kasneje.

42...Le3!!



42...Le3!!

43.fe3

Sprejetje žrtve je izsiljeno, saj po 43.Se2 beli dobi mat 43...Sh2 44.Ke1 Tg2 45.De3 Sf3 46.Kf1 Tg1!! 47.Sg1 Td1 (*mar se vam ne zdi, da dobijo figure v rokah Kasparova posebno moč - Fridštejn*).

43...Tdg2! 44.Dc3!

Edina obramba. Na 44.Db6 takoj dobi 44...Th2 45.Se2 Tgg2. Tu pa ima beli večni šah na poljih c8 in f5.

44...Th2 45.Se2 Kh7!

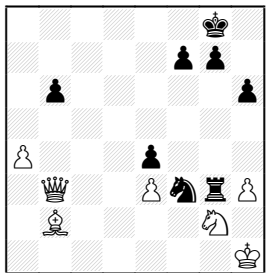
Obnovi grožnjo Tgg2. Sunie se brani zelo primitivno in spregleda zanimivo matno konstrukcijo.

46.Dc8?! Th1 47.Kf2 Sd2! Beli se je vdal. Po 48.Sg3 Th2 49.Kg1 Sf3 50.Kf1 Tb2 je upiranje brez smisla.

Bolje bi se dalo upirati s 46.Db4!, z ohranitvijo kontrole nad poljem d2. Ampak tudi v tem primeru je imel črni zmago v svojih rokah. 46...f5! 47.Db5 (47.Df8 Th1 48.Kf2 Sd2!) 47...f4 48.Db4 Sd2 49.Dd2 (49.Ke1 f3 50.Kd2 Te2 51.Kc3 Te3 52.Kd4 f2) Th1 50.Kf2 f3. Ni se težko prepričati, da so mat ali velike

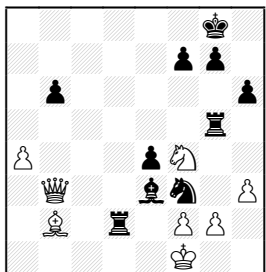
materialne izgube neizogibne.

Sedaj se vrnimo k poziciji po 41...Sf3. Kaj bi se zgodilo, če bi šel beli s kraljem na drugo stran - 42.Kh1? V tem primeru je bila pripravljena druga kombinacija: 42...Le3! 43.fe3 Tdg2 44.Sg2 Tg3



44...Tg3

Fantastična pozicija. Na glede na veliko materialno prednost, se beli ne more ubraniti pred matom. V mojih dotedanjih partijah se nekaj podobnega še ni zgodilo. Belim ne bi pomagala niti druga varianta. 43.Se6 Tf2 44.gf3 Tf1 45.Kh2 ef3 46.Sg5 (46.De3 Tg2) Lf4;

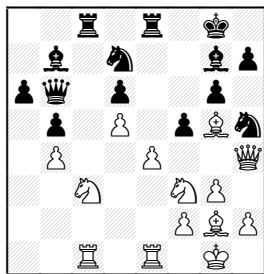


46...Lf4

Na diagramu je spet matni finale.

* * *

V partiji s **Fedorovichem** (Graz, 1981) je izredna kombinatorska sposobnost Kasparova pomagala do odločilnega nadaljevanja, kjer bi se reklo, da je še vsa borba pred igralcema.



26.ef5!

Z žrtvijo figure beli izkoristi slabo postavljene črne figure: dama, lovec b7, skakač h5, slabo zaščiten kralj. Napad je nebranjiv.

26... Te1 27.Te1 Lc3 28.Te7 Tc4

Najti obrambo je zelo težko. Na 28...Sf8 ali 28...Sf6 gre 29.Le3! in črna dama je v pasti. 29...Dd8 30.Tb7. Kontra napad z 28...Lf6 29.Td7 Tc2 se parira z 30.g4, na 29...Tc1 30.Lc1 Lh4 31.Le3 pa črni ostane brez dame.

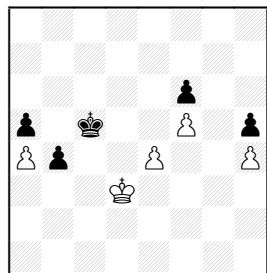
29.Dh3! Lc8 30.fg6 Sdf6

Do takojšnjega konca privede 30...hg6 31.De6.

31.Lf6 Sf6 32.gh7 Kf8 (32...Kh8 33.Sh4!) **33.h8D Ke7 34.Dg7** in črni se je vdal.

Naloge:

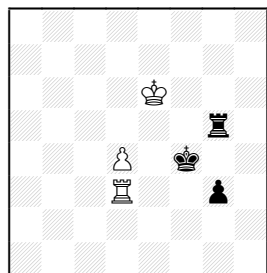
Št. 33



1...?

Kako naj bi se končala partija? (3 točke)

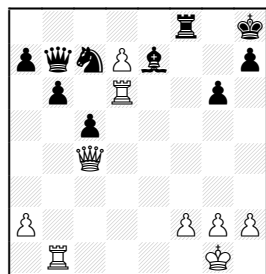
Št. 34



1.?

Na šahovnici je ostalo le še zelo malo materiala. Črni kmet je dve vrsti bliže pretvorbi. Ali se beli lahko reši? (5 točk)

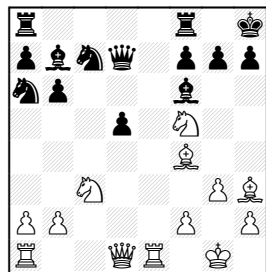
Št. 35



1.?

Črni ima materialno prednost, vendar je kmet d7 zelo močan, kar daje prednost belemu. Kako naj izkoristi to prednost? (4 točke)

Št. 36



1.?

V zameno za kmeta je beli lepo razmestil svoje figure. Nakažite plan napada in navedite konkretne variante! (5 točk)

Herman FRIDŠTEJN, mojster

UČITE SE OD SVETOVNIH PRVAKOV 2

V prejšnjem članku smo si ogledali nekaj iz ustvarjalnosti svetovnega prvaka. Sedaj pa se bomo posvetili partijam njegovega največjega nasprotnika - Anatolija Karpova.

Še enkrat poudarjam, da te partije niso le za preigrati, ampak za temeljito preučitev s preigravanjem nekaterih kritičnih pozicij tudi po večkrat. Le na ta način boste prišli do osnovne zamisli vele mojstrov. V takih trenutkih se zaveste širjenja vašega znanja.

Angleška otvoritev A34

TATAI

KARPOV

Las-Palmas, 1977

8... e6 9.Sge4

Kako naj sedaj igra črni? 9...Lf8 ne zasluži omembe, po 9...De7? 10.Sd5 ed5 11.Sc3 pa črni takoj pade v kritično pozicijo. Kaj je takrat računal A.Karpov? Prepustimo besedo njemu: "Zgodaj sem zaslutil žrtev c kmeta in že tedaj predvzel ustrezne ukrepe."

1.Sf3 c5 2.c4 Sf6 3.Sc3 d5 4.cd5 Sd5 5.g3 g6 6.Lg2 Lg7 7.Da4

9... Sb6! 10.Db5 c4 11.Sa4 0-0 12.Sb6 ab6 13.Dc4

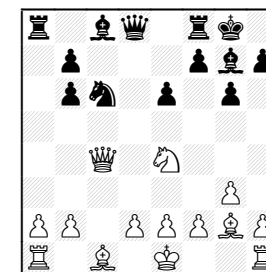
Angleška otvoritev je zelo raznovrstna otvoritev, ki omogoča izvedbo različnih načrtov. S potezo v partiji se je beli namenil napadati kmeta c5, na račun tega, da se je črni črnopoljec umaknil iz diagonale a3-f8. Branjenje kmeta z b7-b6 pa bi okrepilo položaj belega belopoljca na veliki diagonali.

7... Sc6

V primeru 7...Ld7 8.Dc4 Sb4 9.0-0 S8c6 10.Dc5 črni nima nič v zameno za kmeta.

8.Sg5

Začetek načrta za obkolitev "c" kmeta. Ta načrt je povezan z izgubo časa in zaostalostjo v razvoju.



13.Dc4

Beli je osvojil kmeta, pozicija pa tudi ne izgleda slabo. Vendar je že

naslednja poteza svetovnega prvaka pokazala, da se belemu ne piše nič dobrega.

13... e5! 14.Dc2

Nujna poteza. Zanimivo je, da je v številnih knjigah tu navedena varianta 14.d3 Le6 15.Lg5 Dd7 16.Dc1 z enakimi možnostmi. Po drugi strani pa je jasno, da ima po 15...Lc4 (namesto 15...Dd7) 16.Ld8 Tfd8 17.dc4 f5 črni jasno prednost v končnici.

14...Sd4 15.Db1

Na 15.Dd1 (da bi zaščitil kmeta e2 in zagotovil rokado) bi lahko sledilo 15...Le6 in na 16.Sc3 Lb3

15...f5 16.Sc3 e4 17.d3?!

Odpiranje igre tu ni na mestu, saj je to ponavadi v prid boljše razviti strani. Verjetno bi bilo bolje, potrpežljivo igrati 17.0-0 in na 17...b5 18.b4. Vendar pa je tudi v tem primeru velika iniciativa na strani črnega.

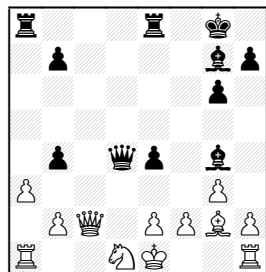
17...b5 18.Le3 b4

Črni po načrtu jemlje dobre položaje belim figuram.

19.Sd1 Te8 20.de4 fe4 21.Ld4

Seveda ni dobro menjati lovca, toda, kaj storiti? Ne gre 21.Le4 Te4 22.De4 Lf5 in 23...Sc2. Slabo je tudi 21.Dc1 Le6 z grožnjo 22...Tc8. Najboljše bi bilo verjetno 21.0-0, čeprav po 21...Se2 22.Kh1 položaj belega ni zavidanja vreden. Po potezi v partiji, pa bo rokada postala neizvedljiva.

21...Dd4 22.a3 Lg4 23.Dc2



23.Dc2

23... Dd3!! 24.ed3

Spet prepustimo besedo Anatoliju Karpovu: "...dopušča čudovit razvoj (v zaključku) napada. Takoj bi izgubilo 24.Se3 zaradi 24...Dc2 25.Sc2 Lb2, kaj dosti bolje ni niti 24.Tc1 ba3, pa tudi na najbolje 24.Dd2 bi puščalo črnemu na razpolago številne prijetne možnosti: 24...Dd2 25.Kd2 Tad8 26.Ke1 in sedaj lahko 26...Tc8 s prettnjo 27...Tc2 ali pa 26...Lf3 27.Tg1 Lg2 28.Tg2 Tc8

24... ed3 25.Kd2 Te2! 26.Kd3 Td8

Usmerite pozornost na aktivnost vseh črnih figur, medtem ko so bele le statisti pri opazovanju eksekucije svojega voditelja.

27.Kc4

Ali pa 27.Ld5 Td5 28.Kc4 Td4 29.Kb3 Le6 in črni ostane s figuro več.

27...Tc2 28.Kb4 Tcd2! 29.f3 Lf8 30.Ka5 Ld7!

Zaključek čudovito vodene partije. Beli se je vdal, saj na 31.Thg1 ali 31.Se3 sledi 31...Lc5! z nebranjivim matom.

Sedaj pa pogledjmo, kako je to otvoritev igral Karpov z belimi.

kvaliteto).

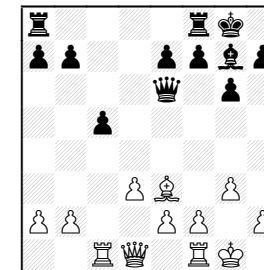
11... Dd6 12.Sc6 Lc6 13.Lc6 Dc6 14.Tc1 De6 (seveda ne 14...b6? zaradi 15.b4)

**Angleška otvoritev A38
KARPOV RIBLI
Amsterdam, 1980**

1.c4 c5 2.Sf3 Sf6 3.Sc3 Sc6 4.g3 d5 5.cd5 Sd5 6.Lg2 g6 7.0-0

Po 7.Da4 Lg7 bi prišlo do pozicije iz prejšnje partije, svetovni prvak pa ima raje razvoj figur.

7...Lg7 8.Sd5 Dd5 9.d3 0-0 10.Le3



14...De6

15.Tc5

V primeru 15.Lc5 ima črni dve poti do izenačenja: 15...Lb2 16.Tb1 Lg7 17.a4 Tfd8 (Timman-Olafsson Amsterdam, 1976) in 15...Da2 16.Le7 Tfe8 17.La3 Lb2

15... Da2

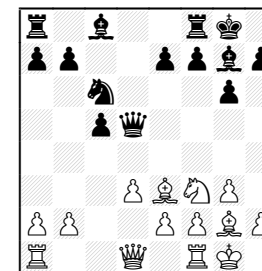
Po 15...Lb2 16.Tb5 (možno je tudi 16.Dc2) Lf6 17.Da4 ima beli nekoliko boljšo pozicijo.

16.Tb5

Novost, ki mi je prišla na misel med partijo. Po običajnem 16.b4, ima beli težave v zvezi z odprtjem velike diagonale a1-h8, prav tako pa tudi po drugi vrsti.

16... b6

Zanimive variante je navedel L.Aronin : 16...a6!? 17.Tb7 Tab8 18.Te7 Tb2 19.Lf4 (19.Lc1 Tc2) a5 in belemu ni lahko dokazati premoči. Naprej bi lahko sledilo 20.Ta7 (20.d4



10.Le3

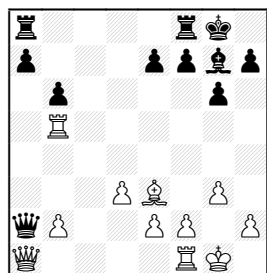
10... Ld7

Odstopanje z damo ni dobro (10...Dh5 ali 10...Dd6) zaradi 11.Tc1. Možno pa je 10...Lb2 11.Tb1 Lf6 12.Sd4 Da2 13.Sc6 bc6 14.Tc1 (14.Lc6 Lh3) z enakimi možnostmi.

11.Sd4

Več beli ni mogel izvleči iz postavitve črne dame in lovca na g2. Na 11.Sg5 gre lahko 11...De5, na 11.Dc1 pa je dobro 11...b6 in če 12.Sd4 potem 12...Dd6 (ali celo 12...Sd4 13.Ld5 Se2 14.Kh1 Sc1 s popolno kompenzacijo za žrtvovano

Lf6! 21.Ta7 Te2 22.Ta5 Da5 23.De2
Ld4 z remijem) Te8! 21.e3 (21.e4?
Tf2 22.Tf2 Ld4) Td2 22.De1 Lc3
17.Da1!



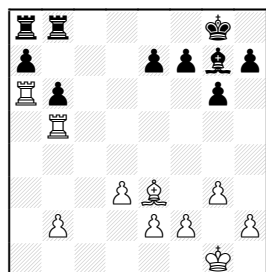
17.Da1!

Beli ima možnosti le v končnici in še to samo v preimeru blokade kmetov a7 in b6 ter prikovanjem črne trdnjave na a8.

17... Da1?

Voda na mlin belega. Kot je pokazal Karpov, bi bilo treba odstopiti z damo na e6. Pravilnost tega priporočila je potrdila partija Kočijev-Hansen (Moskva, 1989) v kateri je po 17...De6 18.Tb4 Tfc8 19.Da4 h5 20.b3 Tc2 21.Te4 Dd5 22.Te7 b5 23.De4 De4 24.de4 a5 25.Tb7 a4! kmet "a" zagotovil črnemu zadovoljivo protiigro.

18.Ta1 Tfb8 19.Ta6



19.Ta6

Beli je izvlekel iz pozicije maksimum. Pa je to dovolj za zmago? V najboljšem primeru je na vrsti trdnjavka ali lovska končnica s pet belimi proti štirim črnim kmetom na enem krilu. Takih končnic pa nikoli ni moč enolično oceniti.

19... Kf8?!

Ta poteza govori o pasivni taktiki Z.Riblija, ničesar dati. To je rezultat pritiska svetovnega prvaka, iz katerega se je le malokomu uspelo zbrati. Pravilno bi bilo, kot je pokazal Aronin: 19...Tb7 20.Tbb6 Tb6 21.Lb6 Lb2 22.Ta7 Ta7 23.La7 in kmet več v lovski končnici ni dovolj za zmago. V končnici s trdnjavami pa je stvar drugačna.

20.Tb4 Le5 (še je bil čas za 20...Tb7!) **21.Tba4** (ne 21.b3 zaradi 21...Lc7 22.Tba4 Tb7) **21...b5**

Potrebno bi bilo igrati 21...Lb2 22.Lb6 Tb7 23.La7 Tc8 s končnico, ki je ni enostavno zmagati.

22.Ta2 Tb7 23.b3

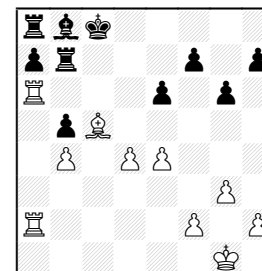
S 23.La7 Lb2 24.Tb2 Taa7 25.Ta7 Ta7 26.Tb5 bi beli prešel v trdnjavsko končnico s kmetom več. Odločil pa

sem se za nadaljevanje pozicijskega pritiska.

23...Lb8 24.Lc5 Ke8 25.d4 Kd7 26.e4 e6 27.b4 Kc8

Diagram

Črni je izvedel svoj načrt prevoda kralja na damino krilo in... prišel v izgubljeno pozicijo.



27...Kc8

28.d5 ed5 29.ed5 Td7 (na 29...Le5 sledi 30.Te2) **30.d6 Td8 31.Kg2**

Črne figur so patirane. No, zmagati je možno le ob pomoči belega kralja.

31... Kd7

Želja po aktivni igri pripelje do hitre kapitulacije. Ob pasivni igri bi beli zmagal s prebojem belega kralja do črnih kmetov na kraljevem krilu.

32.Te2 (ta potez prej ni šla, zaradi Kc8-b7) **32...Kc8.**

V primeru 32...Te8 33.Te8 Ke8 34.Kf3 črni ne more preprečiti belemu prihodu kralja na d5. Tragikomičen je položaj črne trdnjave in lovca.

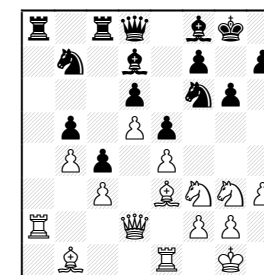
33.Te7 Td7 34.Ta2 a5

Na 34...Ld6 35.Td7 Kd7 36.Td2 beli dobi figuro, na 34...Kd8 pa sledi 35.Lb6 Kc8 36.Tc2 **35.Tc2** in črni se je vdal.

Naslednji primer je prav tako značilen za bivšega svetovnega prvaka.

Pozicija na naslednjem diagramu je nastala v partiji **Karpov-Unzicker**, igrani na XXI. olimpijadi v Nici 1974.

Položaj belega je boljši, predvsem zaradi slabo postavljenega črnega konja na b7. Kako naprej pojačati pozicijo, saj črni namerava poenostaviti igro po "a" liniji. Odgovor na to daje naslednja močna poteza Anatolija Karpova.



24.La7!

Beli ne preprečuje le poenostavitve, ampak pod prekrivanjem lovca pripravlja koncentracijo figur na damini strani in s tem pregrupiranje črnih figur na to stran ter nato na račun boljše gibljivosti figur udar na kraljevem

krilu. Dobro si oglejte čudovito izvedbo tega načrta.

24... Se8 25.Lc2 (zato, da ima na "a" linijo dostop tudi druga trdnjava)

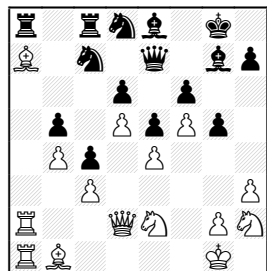
25... Sc7 26.Tea1 De7 27.Lb1

Popolno vzajemno delovanje figur. Črni mora sedaj ves čas računati tudi z vrnitvijo lovca na e3.

27... Le8 28.Se2 Sd8 29.Sh2

Začetek aktivnega delovanja na kraljevem krilu.

29... Lg7 30.f4 f6 31.f5 g5



31...g5

pozicija črnega je vtesnjena in beli pristopa k drugi polovici svojega načrta.

32.Lc2!

V taboru črnega so slaba bela polja in veljalo bi zamenjati belopoljne lovce. Zato lovec tudi začanja dolgo pot na polje h5.

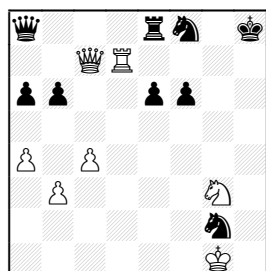
32... Lf7 33.Sg3 Sb7 34.Ld1 h6 (brez razloga ni bilo dobro slabiti polje g6) **35.Lh5 De8 36.Dd1 Sd8 37.Ta3 Kf8 38.T1a2 Kg8 39.Sg4 Kf8 40.Se3 Kg8 41.Lf7 Sf7 42.Dh5 Sd8 42...Sh8, res ne spusti dame na g6,**

partije pa tudi ne reši. V tem primeru je možna ta varianta **43.Sg4 Dh5 44.Sh5 Kf7** (sedaj je skakač popolnoma izključen iz igre) **45.Lb6 Ta3 46.Ta3 Ta8 47.Ta8 Sa8 48.Ld8** (ali **48.La5**). Nobena od črnih figur nima poteze. Čista iznudnica.

43.Dg6 Kf8 44.Sh5 in črni se je vdal.

Naloge:

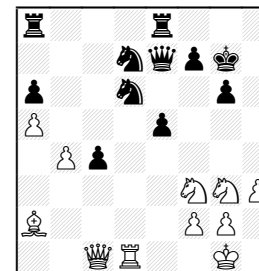
Št. 37



1.?

Poiščite zmagovito nadaljevanje. (2 točki)

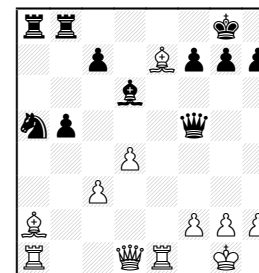
Št. 38



1.?

Kako bi odigrali vi? Navedite podrobne variante! (4 točke)

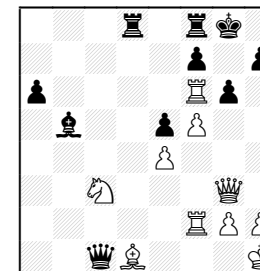
Št. 39



1.?

Poiščite pot do premoči. (5 točk)

Št. 40



1.?

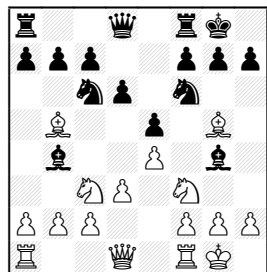
Kako se rešiti pretenj 1...Td1 in 1...Td3 ter doseči premoč? (5 točk)

STARA OTVORITEV

(Zgodovina razvoja neke variante)

Obramba štirih konj se redko sreča v sodobni turnirski praksi, čeprav vsebuje mnogo zanimivih idej, s katerimi se morajo seznaniti predvsem šahisti srednje kvalifikacije. Nemalokrat se za ilustracijo pomankljivosti simetrične igre navaja naslednja varianta: **1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Sc3 Sf6 4.Lb5 Lb4 5.0-0 0-0 6.d3 d6 7.Lg5 Lg4.**

Sedaj nadaljevanje 8.Sd5 Sd4 9.Sb4 Sb5 10.Sd5 Sd4 11.Dd2! c6 12.Sf6 gf6 13.Lh4 ali 11...Sf3 12.gf Lf3 13.h3 omogoča belemu ohraniti precejšno prednost. Do tega zaključka pa teoretiki niso prišli tako hitro. Tako so v reviji "Šahovski vestnik" (številka 10, 1913) imeli polemiko o raziskovanju poteze 7...Lg4. To potezo so analizirali številni vodilni šahisti tedanjega časa: B.Lasker, Ed.Lasker, Tarrasch, Alapin in Krause.



7...Lg4

Pred zgornjo analizo je bilo odigranih nekaj zanimivih partij. Na primer: 8.Sd5 Sd4 9.Lc4 La5 10.Kh1 c6 11.Sf6 gf6 12.Lh6 d5 13.c3 (po 13.Lf8 Kf8 14.ed5 cd5 15.Lb3 Lc7 je neprijetna grožnja 16...Dd6) 13...Te8 14.cd4 dc4 15.dc4 f5 (Riga-Berlin dopisno, 1911-1913)

Srečevalo se je tudi 9.Sb4 Sb5 10.Sd5 (Alapin priporoča 10.c3) 10...Sd4 11.Kh1 Kh8 12.c3 Sf3 13.gf3 Lh5 14.De2 c6 15.Sf6 gf6 16.Lh4 Tg8 17.Tg1 De7 18.Tg8 Tg8 19.Tg1. Tu sta se Forgač in Teichman strinjala z remijem (San Sebastian, 1912).

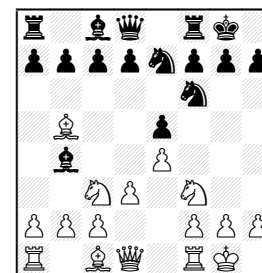
Včasih se je beli izognil zapletom z izbiro mirnih poti: 8.Lc6 Lc3? (pravilno je 8...bc6) 9.Lb7 Tb8 (9...Lb2 10.Tb1) 10.bc3 Tb7 11.h3 Lf3 12.Df3 Tb2 13.Tfb1! Tc2 14.Tb3 z jasno prednostjo (Reti-Levi Dunaj, 1913) ali 8.Lf6 gf6 9.Sd5 Lc5 10.Dd2 Kg7 11.Kh1 Se7 12.Se3 Dc8 13.Sh4 Tg8 14.Lc4 in možnosti belega so boljše (Schlechter-Leonhardt Hamburg, 1910).

Zaključna beseda o varianti **7...Lg4** je bila rečena kmalu po navedenih partijah in se ni spreminjala. Za celostno podobo lahko navedmo še eno partijo: **8.Sd5 8...Sd4 9.Sb4 Sb5 10.Sd5 Sd4 11.Dd2 Sf3** (slabo je 11...Lf3 zaradi 12.Lf6 Dd7 13.Se7 Kh8 14.Lg7! Kg7 15.Dg5) **12.gf3 Le6?** (boljše je 12...Lf3 13.h3 Se4 14.de4 f6 15.Lh4 Le4 čeprav je tudi

v tem primeru pozicija belega boljša po Krauseju. Zanimivo, da tukaj ne gre 13.Lf6 gf6! 14.Dh6 Kh8 15.Sf6? Tg8 in črni zmaga) **13.Lf6 gf6 14.Dh6 Ld5 15.Kh1 Kh8 16.Tg1 Tg8 17.Tg8 Dg8 18.Tg1 Dg1 19.Kg1 Le6 20.Df6 Kg8 21.h4.** Črni se je vdal (Dokelin - Vereščagin dopisno, 1914-1915).

Te variante nazorno kažejo, da dolgo ponavljanje potez ne gre v prid črnemu.

Zato je W.Steinitz s črnimi igral proti E.Schiffersu (7.partija dvoboja, Rostov na Donu, 1896) namesto običajnega 6...d6 ali 6...Lc3 kar **6...Se7.**



6...Se7

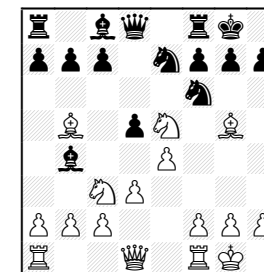
Po **7.Se5 c6 8.Lc4 Lc3 9.bc3 Da5 10.Lf7 Tf7 11.Sf7 Kf7 12.c4 d6 13.h3 Sg6 14.f4** je beli stal bolje, čeprav je sam Schiffers dejal, da bi bilo bolj previdno 10.Sf3 Dc3 11.Ld2 z enako igro. Podobno oceno partije je možno najti tudi v "Handbuch" P.Bilgerja pa tudi v sodobni "Enciklopediji šahovskih otvoritev".

Vendar ni vse tako enostavno. Schiffers je v svojem "Šahovskem samouku" pisal o vtisih po **7.Se5:** "Tu je bilo možno igrati tudi **7...d5** z nadaljevanjem 8.f3 (ali 8.Lg5) 8...Lc3 9.bc3 c6 10.La4 Da5 11.Lb3 Dc3 12.Lf4 z enako igro in po mnenju Steinitza s celo boljšo igro.

Tu pa je mnenje S.Tartakoverja o tej varianti: "Zanimiva je naslednja ideja, ki je bila uporabljena v dopisni partiji Wolfa: 7...d5! 8.La4 (ne 8.ed5 Lc3 9.bc3 Dd5) 8...Lc3 9.bc3 de4 sicer s kmetom manj, vendar z dvema močnima konjema. Na primer: 10.d4 Sfd5 11.Dd2 f6 12.Sc4 c6 13.Se3 f5 in črni stoji odlično ("Hiper-moderna partija").

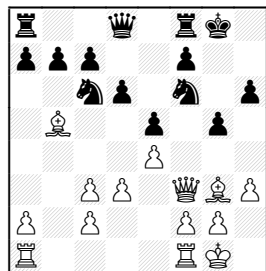
Brez dvoma je poteza **7...d5** bistveno boljše od 7...c6. Prav tako pa so potrebni tudi popravki navedenih variant. Najprej, 8.f3? povsem zasluži vprašaj, zaradi 8...c6 9.La4 de4! (ne 9...d4 10.Se2 Da5 11.c3!) in na 10.de4? sledi 10...Db6 11.Kh1 Lc3 12.bc3 Da5 z osvojitvijo figure.

Do zanimivega boja vodi **8.Lg5.**



8.Lg5

Capablanca-Lasker (Peterburg, 1914):
6.d3 d6 7.Lg5 Lc3 8.bc3 h6 9.Lh4 Lg4 10.h3 Lf3 11.Df3 g5 12.Lg3



12.Lg3

Črnopoljni lovec je praktično brez maneverskega prostora, omejen s kmeti, v zameno pa je črno kraljevo krilo oslabiljeno, poleg tega pa je črni slab tudi po belih poljih.

12... Sd7 13.d4 f6 14.Dg4 (zanimivo je 14.Df5) **14...Kh8 15.h4 Tf7 16.hg5 hg5 17.f3 Sf8 18.Kf2 Th7 19.Th1 De7 20.Df5** s premočjo belega.

Po **20...Td8** (po mnenju Capablance bi bilo treba igrati 20...a6) bi beli lahko še povečal prednost z **21.Tad1! Sd7 22.Lc6 bc6 23.de5 de5 24.Th7 Dh7 25.De6!** (analiza Capablance).

V partiji **Euwe-Speier** (Holandija, 1920/21) je bilo **12...Sh7 13.Tab1 Df6**

Po **8...Lc3** (8...c6 9.La4 d4 10.Se2 Da5 11.c3! je v korist belega) **9.bc3 c6 10.La4 Da5 11.Lb3 Dc3** je dobro raziskati **12.Lf6 gf6 13.Sg4 f5 14.Sh6 Kg7 15.Sf5 Sf5 16.ef5 Lf5** in črni stoji dobro. Ali pa **13.Sf3 de4 14.de4 Lg4 15.Dd2 Dd2 16.Sd2 Tad8** z za črnega ugodno končnico. Namesto **12.Lf6** je verjetno bolje **12.Sf3 Lg4** (ali **12...de4 13.de4 Lg4 14.Dd2**) **13.Dd2** z ohranitvijo lovskega para.

Po **11.Lb3** je mogoče tudi **11...de4 12.Lf6 gf6 13.Sc4 Dc3 14.de4 Le6 15.Se3 Tad8** z obojestranskimi možnostmi.

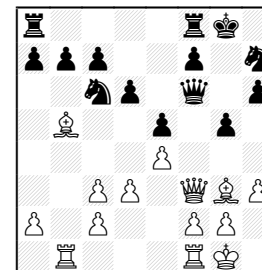
Vsiljuje se zaključek, da je žrtev kmeta korektna, saj se javlja le kot začasna.

Zato je P.Keres priporočal **7.Lg5 Sg6 8.Sd5 Le7 9.Se7 De7 10.Sh4** z nekoliko boljšo igro za belega. Prav tako pa je zanimivo **7...c6** (namesto **7...Sg6**) **8.Lc4 Sg6** (možno je tudi **7...Lc3 8.bc3 Sg6**) in črni ima povsem zadovoljivo pozicijo.

Manever **Sc6-e7** je ena od metod borbe z vezavo konja na f6 in je značilen za varianto **6.d3 d6 7.Lg5 Se7 8.Sh4 c6 9.Lc4**. Sedaj sledi **9...d5, 9...Se8** ali **9...Kh8**. Te variante so navedene v sodobnih otvoritvenih priročnikih. S **6...Se7** v nekaterih primerih lahko črni privarčuje en tempo in izvede **d7-d5** v enem koraku.

Druga metoda razvezave je pregon lovca po predhodni pripravi s potezama **h7-h6** in **g7-g5**.

Takole se je razvijala partija



13...Df6

14.Df6

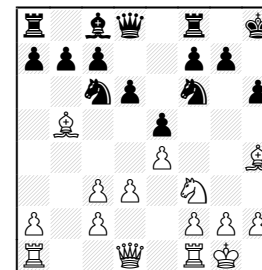
Druga možnost je bila umik dame, kar bi vodilo do zapletov v srednji igri. Možnost prihoda na sedmo vrsto se ponuja kar sama.

14... Sf6 15.Lc6

Po **15.f3** ni tako enostavno dokazati premoč lovskega para.

15... bc6 16.Tb7 Tfc8 17.Tfb1 Sd7 18.d4 f6 19.T7b3 c5 20.f3 cd4 21.cd4 ed4 22.Td3 Tab8 23.Tb8 Tb8 24.Td4 Sc5 in črni je zadržal ravnovesje.

Zanimiv je tudi plan, pri katerem črni ohrani enega od lovcev: **6.d3 d6 7.Lg5 Lc3 8.bc3 h6 9.Lh4 Kh8**.



9...Kh8

Seveda je prezigodaj **9...g5?** zaradi **10.Sg5 hg 11.Lg5** in ni obrambe pred grožnjo **12.f4**.

10.Te1 g5 11.Lg3 Sg8 12.d4 f6

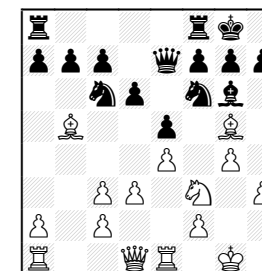
Zid je postavljen, bela polja pa tudi kontrolira lovec. Pozicija je sposobna obrambe.

13.h3 Ld7 14.Sh2 De8 15.Le2 Dg6 16.Lh5 Dg7 17.Lf3 Tae8 18.Dd2 Sge7. V tej zahtevni poziciji so možnosti enake (Znosko Borovski-Duras Peterburg, 1913)

V partiji **Bolland-Euwe** (Veston, 1924) je črni izvedel **g7-g5** precej pozneje.

10.Te1 Tg8 11.d4 De7 12.Dd3 Lg4 13.Sd2 g5 14.Lg3 Sh5 15.Lc6 bc6 16.Dc4 Ld7 17.de5 de5 18.Tad1 Tg6 19.Sf3 f6 z ostro borbo.

Enako idejo v nekaterih primerih lahko izvede tudi beli. Na primer: **6.d3 d6 7.Lg5 Lc3 8.bc3 De7 9.Te1 Lg4 10.h3 Lh5 11.g4 Lg6**

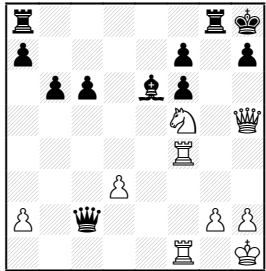


11...Lg6

Po **12.Sh2 Sd8 13.f4 ef4 14.Lf4 Se6 15.Lg3 c6 16.La4 Sc5 17.Lb3 a5 18.e5 de5 19.Te5 Dc7 20.Df3** je beli prišel do jasne prednosti v partiji

Naloge:

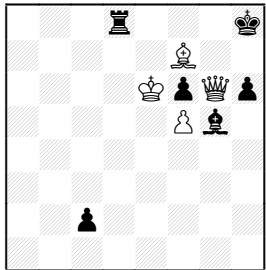
Št. 41



1.?

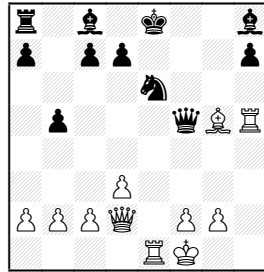
Poiščite forsirani dobitek. (3 točke)

Št. 42



1.?

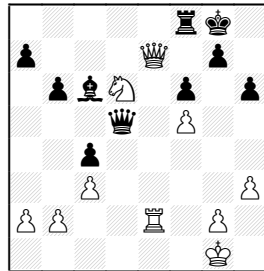
Poiščite forsirani dobitek. (3 točke)



1.?

Črni ima dve figuri za trdnjavo, kralj pa je ostal v centru. Kako to kaznovati? (5 točk)

Št. 44



1.?

Beli bi lahko prešel v boljšo končnico z 1.De6, vendar je našel boljši načrt. Kakšen? (5 točk)

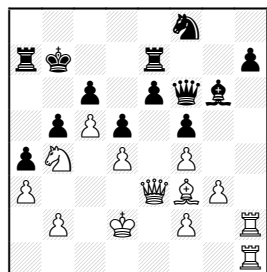
O slabih in dobrih poljih

V osnovi šahovske strategije je borba za nadzor nad ključnimi polji. Najpomembnejšo vlogo pri tem imajo kmetje. Polje, ki ga napada kmet, je običajno nedostopno za nasprotnikove figure. Zato padejo na kmete dolžnosti "stražarja", ki štiti važna polja pred nasprotnikovimi figurami. Pri odstranitvi "stražarja" -menjava kmeta ali njegovo napredovanje - lahko pride do slabitev. Včasih se pojavi kar cel kompleks slabih polj.

Začetniki pogosto premikajo kmete brez posebnega razmišljanja. S tem, ko se branijo pred neobstoječimi pretnjami, jih potiskajo naprej in z užitkom menjajo. Posledice take igre se pokažejo kasneje. Na prvi pogled majhna slabitev je lahko stalna.

Katera polja so strateško pomembna? Poglejmo nekaj pozicij, v katerih so se kmečke slabosti pokazale za odločilne.

Zelo lep primer, natančnega belemu privedi svojega konja na to kaznovanja slabih polj, predstavlja polje. Manever črnega Sf8-d7-f6 je zaključek partije **Aljehin-Čajes** (Karlovi Vari, 1923).



V taboru črnega so slaba polja b6, e5, d6. Z zavzetjem polja e5 s konjem, beli potem pritiska po "h" liniji.

Pred nadaljevanjem partije, povejmo še razliko o poljih e5 in e4. Polje e5 je pod popolno kontrolo belega. Nič ne more preprečiti

belemu privedi svojega konja na to polje. Manever črnega Sf8-d7-f6 je brez pomena, saj beli lahko odstopi z lovcem in odigra f2-f3.

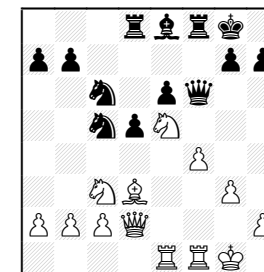
V partiji je sledilo: **47.Sd3! Sd7 48.Lh5!** (ni najbolje **48.Se5 Se5 49.De5 De5 50.fe5**, beli bo postavil konja na e5, ko bo menjava skakačev ustrezala njemu) **48...Ta8 49.Lg6 hg6 50.Th7 Tae8 51.Se5! Sf8**

Črni ne more menjati skakača, ker **51...Se5 52.fe5! Df8 53.Dg5** vodi do izgube kmeta na g6.

52.Th8! Tg7 53.Sf3 Tb8 54.Sg5 Te7 55.De5! (odstraniti je treba važno obrambno figuro, črno damo) **55...De5 56.fe5 Ka8 57.Tg8 b4** (upanje črnega, da bo privedel kralja na b5 nima prave osnove, odprtje "a" linije pa da belemu matne motive) **58.Thh8 Tee8 59.ab4 Ka7 60.Kc3 Ka6 61.Sf7! Ta8 62.Sd6!** (beli skakač se je sedaj utrdil na polju d6, da bi

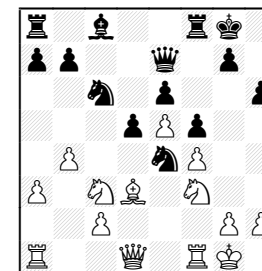
črnemu kralju onemogočil izhod. Zaradi zavzetja polja d6 se je beli odrekel osvojitvi kmeta e6) **62...Teb8 63.Th1 Sd7 64.Ta1!** 1-0

Poučna je borba za izkoriščanje slabih polj v naslednji varianti francoske obrambe: **1.e4 e6 2.d4 d5 3.Sc3 Sf6 4.Lg5 Le7 5.e5 Sfd7 6.Le7 De7 7.f4 0-0 8.Sf3 c5.** Z nadaljevanjem **9.dc5! Sc5** (9...Dc5 10.Dd4!) **10.Ld3 f5 11.ef6 Df6 12.g3**, beli izkoristi točko e5 in stoji bolje. V partiji **Keres-Liliental** (XVII.prvenstvo SSSR) je sledilo **12...Sc6 13.0-0 Ld7 14.Dd2 Le8 15.Tae1 Td8 16.Se5!**



13...Se4!

Primerjajmo to pozicijo s tisto na prejšnjem diagramu. Tu je premoč na strani črnega. Skakač na e4 je zelo aktiven. Belemu ne ostane drugega kot, da ga zamenja, nakar črni dobi branjenega prostega kmeta.



16.Se5!

Z osvojitvijo važnega strateškega polja e5 je beli prišel do velike prednosti.

Katere so te konkretne značilnosti pozicije, ki določajo premoč belega? To so: napake v kmečki strukturi, pasiven položaj lovca.

Za premoč črnega pa je v tej varianti dovolj že majhna napaka belega. V partiji **Zajcev-Estrin**

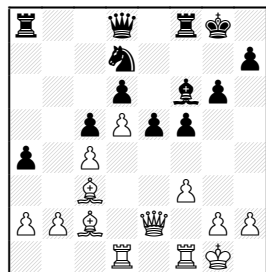
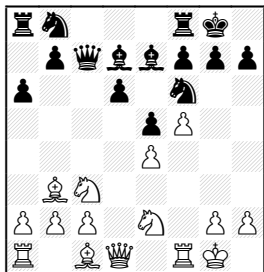
14.Le4 de4! 15.Sd4 Sd4 16.Dd4 Td8! 17.De3 b6 18.Tfd1 La6 19.b5?

Beli noče pustiti črnega belopoljca na veliki diagonali. Ta poteza pa zelo slabi belo pozicijo.

19...Lb7 20.Se2 Tac8 21.Td8 Dd8 22.Dd4 Ld5! (ne spusti bele dame na d6) **23.Td1 Tc2 24.Sc3 e3! 25.Sd5 Dd5!** Beli se je vdal. V primeru menjav gresta kmeta prosto naprej.

V partiji **Neu-Etruk** (Estonija, 1959) je beli zaradi obvladovanja

važne strateške točke žrtvoval kmeta.



To je pozicija iz partije **Pilnik-Geller** (Goeteborg, 1955). Črni ima v centru kmeta več, kmetje na kraljevem krilu se lahko hitro gibljejo, kmečko premoč na daminem krilu pa beli zelo težko izkoristi.

Kakšen načrt igre naj izbere črni? Naj odigra f5-f4 in nato s pomočjo "g" kmeta odpre linijo za napad?

Seveda, ne. Črni namreč nima belopoljnega lovca in bi napredovanje "f" kmeta oslabilo bela polja in omejilo dejstvo preostalega lovca.

Na polju d5 se je utrdil drugi skakač. Na umik lovca je zelo močno 20.f5-f6. Črni dopušča slabitev kraljevega položaja in pade pod nebranjiv napad.

Poleg tega pa tudi ne bi bilo več premoči kmetov na kraljevem krilu. V duhu pozicije je poteza e5-e4!, z odprtjem diagonale lovca in sprostitev polja e5 za skakača. To potezo bi bilo mogoče pripraviti z De7 ali Tae8, vendar beli lahko oteži ta načrt s postavitvijo trdnjave na e1, pod udarom pa bi bil tudi kmet na a4. Geller se je odločil, da bo takoj odigral e5-e4.

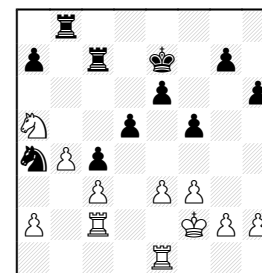
22...e4! 23.Lf6 Df6 24.fe4 f4! 25.Tf2 Se5

Na e5 ima skakač idealen položaj, medtem ko beli lovec napada lastne kmete. Črni lahko brez skrbi razvija

napad na kraljevem krilu in izkoristi premoč kmetov, beli pa lahko le nemočno spremlja zgrinjanje črnih oblakov.

26.Tdf1 Dh4 27.Ld1 Tf7 28.Dc2 g5 29.Dc3 Taf8 30.h3 h5 31.Le2 g4! 32.Tf4 Tf4 33.Tf4 Tf4 34.g3 Sf3 (do zmage je vodilo tudi 34...Dh3 35.gf4 g3) 35.Kf2 Dh3 36.gf4 g3 37.Kf3 g2 38.Kf2 Dh2. 0-1

Pozicija do katere je prišla partija **Aaron-Botvnik** (XIV.olimpijada) se lahko smatra za popolnoma sprejemljivo za belega.



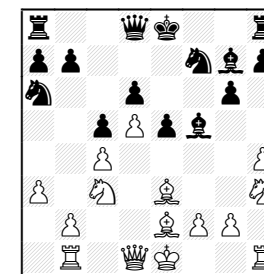
S presenetljivim manevrom Botvnik prevaja svojega skakača na polje d3, nakar se značaj pozicije krepko spremeni.

27...Sc5! 28.Ke2 Sd3 29.Tb1 Kd6 30.a4 g5 31.Td2 Tbc8 32.b5 Tb8 33.Sb3! (edina možnost belega je vključitev konja v igro) 33... e5 34.Sc1 e4 35.Kd1 f4 36.Te2 g4! 37.fe4 f3! 38.Ta2 de4 39.g3 Kc5 40.Sd3

Beli je prisiljen v menjavo, črni pa na ta način dobi dva branjena prosta kmeta, kar odloča partijo.

40... ed3 41.Tab2 Tcb7 42.Ke1 a6 43.Ta1 ab5 44.a5 Ta7 45.a6 Tb6 46.Tba2 Te6 47.Kf2 h5 48.h4 gh3 49.Th1 Taa6 50.Ta6 Ta6 51.Th3 Th6 52.Kf3 b4 53.cb4 Kb4 54.e4 c3 in beli se je vdal.

V partiji **Uhlmann-Barendkrecht** (Beverwijk, 1961) je nemški vele mojster zaradi strateško pomembnih točk e6 in e4 žrtvoval kvaliteto.



13.Sg5! Lb1 14.Se6! Df6 15.Db1 (potem, ko je črni ostal brez belopoljca, so beli konji gospodarji na poljih e4 in e6) 15...Lh6 16.Se4 De7.

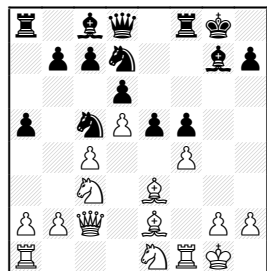
Sedaj bo beli zamenjal tudi drugega lovca, ki brani polje f6.

17.Lg5 Lg5 18.hg5 Sd8 19.Sf6 Kf7 20.De4 Sc7 21.Ld3. 1-0

Lepa primera borbe za center sta partiji **Flor - Suetin** (XVIII. prvenstvo SSSR) in **Filip - Matanović** (XIII. olimpijada). Partiji sta igrani v isti varianti kraljeve indijske obrambe.

1.d4 Sf6 2.c4 g6 3.Sc3 Lg7 4.e4

d6 5.Sf3 0-0 6.Le2 e5 7.0-0 Sbd7
8.d5 Sc5 9.Dc2 a5 10.Se1 Sfd7
11.Le3 f5 12.ef5 gf5 13.f4



13.f4

V prvi od partij je črni izbral, zdi se, povsem naravno potezo, 13...e4. Nakar je sledilo 14.Dd2! Sf6 15.Sc2 De8 16.Sb5 Df7 17.Ld4! Se8 18.Se3! Floru je uspelo osvojiti celo vrsto pomembnih polj. Lovec ima močan položaj na glavni diagonali, skakač s polja e3 pa blokira kmeta e4 in kontrolira centralna polja, skakač z b5 pa je pripravljen na zasedbo e3 v primeru menjave.

18... Kh8 19.Tac1 Ld7 20.Tc3! Td8 21.Kh1 Sa6 22.Sc2 Ld4 23.Sbd4 Sf6 (bolje je 23...Sg7 z obrambo kmeta na f5 in polja e6) 24.Tg3 Tg8 (ali 24...b6 25.Se3 Se8 26.Sdf5 Lf5 27.Dd4 Df6 28.Sf5 in beli osvoji kmeta) 25.Tg8 Tg8 26.Se3 Dg7 27.g3 Dg6 28.Da5 in beli je realiziral premoč.

V komentarju k partiji je Boleslavski pokazal, da je namesto 13...e4 za črnega bolje 13...ef!

Beli lovec se odvleče od obrambe

polja d4, temu pa sledi kontrola polj e5, e4, d4. Izoliran kmet na f5 v taboru črnega ne predstavlja velike slabosti.

V partiji Filip - Matanovič je črni upošteval priporočilo sovjetskega velemejstra: 13...ef4! 14.Lf4 Se4! 15.Se4 fe4 16.g3.

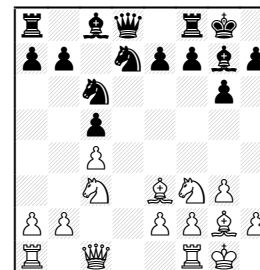
Tudi po 16.De4 Lb2 17.Tb1 Sc5! črne figure zavzemajo aktivne položaje. Z izvršeno potezo ima beli v načrtu manever Se1-g2-e3 z blokado kmeta e4. Tega načrta pa ne uspe uresničiti.

16... Df6! 17.Tb1 Dd4! 18.Kh1 Sc5

V prejšnjem primeru so se na centralna polja razmestile figure belega. Tu vidimo, da je center v rokah črnega. Takole je na celoten potek partije vplivala ena sama poteza s kmetom!

19.b3 Lh3 20.Td1 Dc3! 21.Dc3 Lc3 22.Sg2 a4 23.Tc1 Lg7 24.b4 Sd3! 25.Ld3 ed3 26.c5 Lb2 27.Tcd1 Lg4 28.Td3 Le2 in črni je zmagal.

Preden se spustite v zavzetje centralnega polja, je treba ugotoviti, če bo figura na njem zdržala.



Pred nami je položaj iz partije **Petrosjan-Bronštejn** (Amsterdam, 1956)

Črni se je navdušil nad zavzetjem polja d4 s konjem (10...Sd4). Ta rešitev se je pokazala za preuranjeno in je privedla do velikih težav. Stvar je v tem, da beli lahko prežene črnega konja s potezo e2-e3.

10...Sd4? 11.Td1 e5?

V svoji trmoglavosti črni da belemu polje d5.

12.Lh6! Da5 13.Lg7 Kg7 14.Kh1 Tb8 15.Sd2! a6 16.e3! Se6 17.a4 h5 18.h4 f5

Sicer beli odigra 19.Se4.

19.Sd5! Kh7 20.b3

V komentarju je Petrosjan zapisal: "Bolj energično se je zdelo 20.b4 cb4 21.Sb3. Beli ni želel prepustiti črnemu polja c5 za konja."

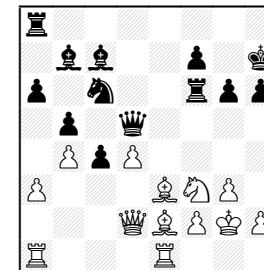
20...Tf7 21.Sf3 Dd8 22.Dc3 Dh8 23.e4! fe4 24.Sd2 Dg7 (ne sme 24...Tf2? zaradi 25.Se4 Tf7 26.Tf1! z nebranjivim napadom) 25.Se4 Kh8 26.Td2.

Beli ima ogromno pozicijsko premoč. Črni nima kaj igrati.

Upam, da bo proučevanje teh primerov pripomoglo bralcem, v njihovem šahovskem izpopolnjevanju.

Naloge:

Št. 45

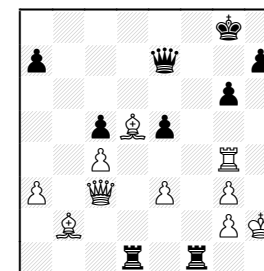


1...?

Poiščite zmagovalno kombinacijo.

(3 točke)

Št. 46

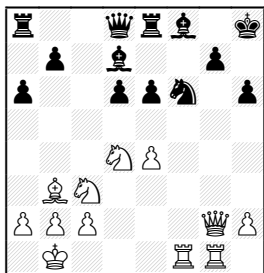


1...?

Belemu kralju grozi mat v eni potezi, vendar pa se tudi črni ne počuti ravno brezskrbno. Kako naj bi se končala partija? Navedite

podrobne variante. (5 točk)

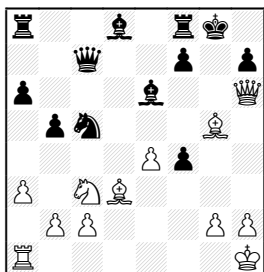
Št. 47



1.?

Za ceno kmeta je beli uspel priti do napadalne pozicije. Kako naj nadaljuje? (4 točke)

Št. 48



Z žrtvijo trdnjave je beli odprl položaj črnega kralja. Kako naj zaključi napad? (5 točk)

Rešitve nalog

1/89

1...Ld2! (Tarrasch-Capablanca, Peterburg, 1914) 2.Da3
[2.Dxe6 Sxe6 3.Tc2 (3.Lc5 Lxc1 4.Lxf8 Sxf8) Sxd4 4.Txd2 Sxc6] Tb8

2/89

1.Tc7! (Capablanca-NN, New York, 1916) 1...Dxc7 2.Dxf6 De7
[2...Te7 3.Td3 Tg7 4.Tc3! Txc2+ 5.Kxg2 d4+ 6.f3 dxc3 7.e7 Lxf3+ 8.Kxf3 Db7+ 9.Kf2] 3.De5 Tf8 4.Td3 Df6
[4...Tf6 5.Dg5+ Kh8 6.Tg3 Tf7 7.De5+ Df6 8.Dxf6+ Txf6 9.Lg7+] 5.Tg3+ Kh8 6.Lg7+

3/89

1...Te8 2.Da8 crni se je vdal
[2.Txe8 Dxe8 3.Da4!] 2...Txa2! 3.Txe8
[3.Dxa2 Txb8] 3...Txa8! 4.Txf8+ Txf8

4/89

1...Tc8 (Ed.Lasker-Capablanca, New York, 1915) 2.Txc8+ Kxc8 3.Kf2 Kc7 4.Ke3 Kb6! 5.Sc4+ Lxc4 6.bxc4 Kc5 7.Kd3 e5 8.g4 f6 9.h4 g6 10.Ke4 Kd6 11.f4 exf4 12.Kxf4 Kc5 13.h5 Kxc4 14.Ke4 b5 15.a3 Kb3

5/89

1.Txd4 (Hacaturov-Koc, Moskva, 1949) 1...Lxd4 2.Dh4 h6 3.Dxh6 Tf6 4.Lc4+ d5
[4...Dxc4 5.Dh7+ Kf8 6.Te1] 5.Te1 Le6 6.Dh7+ Kf8 7.Txe6

6/89

1...f4 (Benko-Talj, Bled, 1959) 2.Tb8

[2.gxf4 Lh3]

[2.exf4 e3 3.fxe3 Lxc3 4.Lxc3 Dxe3+] 2...Lh3 3.Txf8+ [3.Db7 fxe3!] 3...Dxf8 4.exf4 Db8 5.Se2 Db1+ Beli je prekoral čas.

7/89

1.h4? (Huebner-Hort, Biel, 1987) 1...Sb4! 2.b3 [2.axb4 Da4 3.Ld3 Sxc4] 2...Sc2 3.c5 Dc6! 4.Ld3 Sxa3 5.Kb2 Lxd3 6.Dxd3 Lxc5

8/89

1.g5! Txd4 2.gxf6 Txd3 [2...gxf6 3.Lh7+ Kf8 4.Txd4 fxe5 5.Tg4 (Gurevich)] 3.fxe7 Txd1+ 4.Txd1 De8 5.Td7 (Gurevich-Horvath, Budapest, 1987)

9/89

1.Txh6! (Capablanca-Marshall, m Norristown, 1909) 1...gxh6 2.Lxh6+ Ke7 [2...Sxh6 3.Txh6] 3.Dg7+ Ke8 4.Dxg8+ Kd7 5.Dh7+ De7 6.Lf8 Dxd7 7.Txh7+ Ke8 8.Txa7

10/89

1...Sd5! (Lasker-Steinitz, m Moskva, 1896) 2.Lxd8 Sf4+ 3.Kd1 Td7+ 4.Kc2 Se3+ 5.Kb2 Sxf1 6.Lg5 Se3 7.Lxf4 exf4 8.Tc1 e5 Beli se je vdal.

11/89

1.e5! (Aljehin-Ioner, Zuerich, 1934) 1...dxe5 [1...fxe5 2.f6 Dxf6 3.Dxg4+ in nato Lc2-e4] 2.d6 c5 [2...cxd6 3.c5 in Lc2-b3] 3.Le4 Dd7 4.Dh6!

12/89

1.Sxf7! (Aljehin-Duras, Peterburg, 1913)
 1...Txf7 2.Df5 g6
 [2...Dc6 3.g5 Dd7 4.Lxf7+ Kxf7 5.Df3]
 3.De6 Kg7 4.Dxf7+ Kh6 5.Le6 Črni se je vdal.

1.

1...Kb7!=
 [1...Ka8? 2.b6! Kb7 3.bc7 Kc7 4.cd6]
 [1...dc5 2.b6 c4 3.a6 c3 4.a7 Kb7 5.bc7+-]
 [1...Ka7 2.b6 Kb7 3.bc7+-]
 2.cd6
 [2.c6 Ka7!]
 [2.a6 Ka7! 3.b6 Ka6 4.bc7 Kb7 5.cd6 Kc8]
 cd6=

2.

1.g6 Lc5
 [1...Ld4 2.f5 ef5 3.Lf6 Lf6=]
 2.Lf6! Lf8
 [2...Ka3 3.Lg7 b4 4.Le5 Lf8 5.g7 Lg7 6.Lg7 b3 7.Kg6 b2 8.Lb2 Kb2 9.Kf6 a5 10.Ke6=]
 3.f5! ef5 4.Le7 Le7=
 [4...f4? 5.Lf8 f3 6.Lc5 a5 7.Kg4 b4 8.ab4 ab4 9.Kf3 b3 10.Ld4]

3.

1.Dg7!! Kg7 2.Tg4 Kh6 3.Td6 f6 4.Tf6 Kh5 5.Th4 Kg5
 [5...Kh4 6.Th6#]
 6.f4 Kh4 7.Kh2!!

4.

1.Te7! Td8
 [1...Te7 2.fe7 Ke7 3.Dh8+-]
 [1...Le6 2.Dg4!!+-]
 2.Ted7 Td7 3.Ta8 Td8 4.Db4! Črni se je vdal. 4...Kg8 5.Dd6 Ta8 6.Dg3

5.

1.De7?
 [1.Dd8 Td8 2.Td8 Lf8 3.g5 Kg7 4.Se8]
 1...Sd3! 2.Dd7 Lf6 3.Dc8 Kg7 4.g5
 [4.Td3 Dd3 5.g5 Ld4]
 4...Dc8 5.gf6 Kf6 6.Lh4 Kg7 7.Td3 Dc1+-

6.

1...Db3! 2.Dd7 Dg8! 3.Ld3 Kg5
 [3...Th5? 4.Lc4+-]
 4.Df5 Kh4 5.Th7 Th7 6.Dh7 Dh7 7.Lh7 Lc5=

7.

1...Tac8!
 [1...Lc4 Larsen-Van Sheltinga, Beverwijk, 1964 2.Sf4 gf4 3.Kf2 fe3 4.Le3 f4 5.Ld2 Kf7 (5...K Dg5 6.Tg1 Dg1) 6.Dh5 Ke6 7.Dg4+-]
 2.e4!
 [2.cd5?! Tc2 3.Lc3 Tc3]

8.

1...b6 2.Da6 e4! 3.de4?
 [bolje je 3.d4 Ld5 4.cd5 z možnostmi črnega na remi]
 3...fe4 4.Le4?! Lg4 5.Lf3 Lf3 6.Tf3 Df5 7.Tb4 Se6 8.Da3 Dc2 9.Tf2 Ta8 10.Db3 Ta2

9.

1.Dd5! Bronstein, 1961

10.

1.Lf5! Bronstein, 1959 1...Kc7 2.Te4 Lh4 3.Te2 Tf5 4.Te7 Le7 5.d6 Kc8
 [5...Kc6 6.de7 Kc7=]
 6.d7 Kc7 7.d8D Ld8=

11.

1.Sd2 Bronstein, 1959 1...h1D 2.Se4 De4 3.g8D Sg8 4.Lg2 Dg2 5.h7! =

12.

1.h7 Bronstein, 1968 1...Dh7
 [1...Kg7 2.h8D]
 2.Dd5 Kh8
 [2...Kf8 3.Dd8 Kg7 4.Se6 Kh6 5.Df6]
 [2...Kg7 3.Se6 Kh6 4.Dg2 g5 5.Dh2 Kg6 6.Sf8 Kf7 7.Dh7 Kf8 8.Dh1]
 3.Dd8 Dg8 4.Df6 Dg7 5.Dd8 Dg8 6.Dd4 Dg7 7.Dh4 Kg8 8.Dc4 Kh8 9.Dc8 Dg8 10.Dc3 Dg7 11.Dh3 Kg8 12.De6 Kf8
 [12...Kh8 13.De8 Dg8 14.De5 Dg7 15.Dh2 Kg8 16.Da2 Kh8 17.De6 a2 18.De8 Dg8 19.De5 Dg7 20.Dh2 Kg8 21.Da2 Kh8 22.Dh2 Kg8 23.Dd6 Dh6 (23...a3 24.Dd8 Df8 25.Dd5 Kh8 26.Dh1) 24.De6 Kg7 25.De7 Kg8 26.Se4! g5 27.Sf6 Kh8 28.Df7!]
 13.Dc8 Ke7 14.Dc7 Kf6 15.Se4 Ke6 16.Dg7 h1D 17.Df6 Kd5
 [17...Kd7 18.Dd6 Ke8 19.De6 Kf8 20.Dc8 Ke7 21.Dc7 Kf8 22.Dd8 Kg7 23.De7 Kh6 24.Df8]
 18.Dd6 Kc4 19.Dc6 Kd4 20.Dc3 Kd5 21.Dd3 Ke6 22.Dd6 Kf5
 [22...Kf7 23.Sg5]
 23.Df6 Kg4 24.Sf2

13.

1...Tf3 Mortensen-Karlsson, Esberg, 1988 2.Tf3
 [2.gf3 Sb4! 3.Kd2 (3.ab4 La4) Dc2 4.Ke1 Db1 5.Lc1 (5.Ke2 Dd3) Dc1 6.Ke2 Dc2 7.Kf1 Dd3 8.Kg2 Sc6]
 2...Sb4! Beli se je vdal. 3.ab4 La4

14.

1.Df6! Norwood-Mahler, Groningen, 1988 1...Tab8
 [1...Dd8 2.Tdh2]
 2.Sd1
 [2.Tdh2 Lf6 3.gf6 Db2+-]
 2...Lf6 3.gf6+- Crni se je vdal, ker ni obrambe pred manevrom Td2-h2-h8

15.

1...Td1 2.Kh2 Dg1 3.Kg3 Td3 4.Dd3 De3 5.De3=

16.

1.e6 Bronstein-Karner, Tallin, 1981 1...De6 2.Ld4 f6
 [2...Tg8 3.Te1 Dd6 4.Se5 Lg7 5.Sb5 Dd8 6.Tc6 Le5 7.Ta6 ba6 8.Te5 ab5 9.Lb5 Kf8 10.Lc5]
 3.Lg6 Kd8 4.Tel Dd6 5.Lf7 Lg7 6.Te6 Dd7 7.Lf6 Lf6 8.Tf6 in črni se je vdal.

17.

1.e5! Lasker-Capablanca, Peterburg, 1914 1...de5 2.Se4 Sd5 3.S6c5 Lc8 4.Sd7 Ld7 5.Th7 Tf8 6.Ta1 Kd8 7.Ta8 Lc8 8.Sc5 in črni se je vdal.

18.

1.Sd5 Smislov-Bilek, Soci, 1963 1...ed5 2.a5! v nadaljevanju se bo pokazalo potrebno 2...Da6 3.Dd5 Tf7 4.e6 Tf3 5.Df3 De6 6.Tfe1 Df7 7.Df7 Kf7 8.Te7 Kf8 9.Tb7 Sc6 10.c3 Kg8 11.a6! v tem je bil smisel prejšnjega napredovanja 11...Lf8 12.Td1 h6 13.Lf4 Sd8 14.b4+-

19.

1...h4! Reti-Bogoljubov, Kissingen, 1928 2.Lc1 Tc7 3.Kd3 Tb7! crni da kmeta g5 za h3 4.Lg5 Tb3 5.Kc4 Th3 6.Kb4 a3 7.Sa3 Ta3 8.Lh4 Te3 in črni je zmagal.

20.

1...Sf2! Bolbocan-Smislov, Mar del Plata, 1966 2.Tf2 Ta4 3.Sd6 Tf4 4.Le1 Ld3 5.Sf1 Kg8 6.g3 Ta4 7.Kg2 Lf2 8.Kf2 b5 9.Sd2 b4 10.Ke3 Ta3 11.Kd4 Lc2 12.S2c4 Td3 13.Kc5 b3 14.Kc6 Te3 15.Ld2 Tg3 in beli se je vdal.

- 21.**
1...a4! Salve-Aljehin, Peterburg, 1914
2.Dc2
[bolje je 2.Da2]
2...Lf5! 3.Ld3 Ld3 4.Td3 Tac8 5.Dd2
Lb2 6.Db2 De4 7.Ke2 Dg2-+
- 22.**
1...Ta4! Naumkin-Rozentalis, Vilnius, 1988
[1...Ta2? 2.Da2 Df3 3.T1c2 Dh1 4.Kf2]
2.Tb3
[2.b5 Tb4 3.Tc5 h5]
2...Ta2 3.Da2 Df3 4.Ta1
[4.Tc8 Kh7 5.Ta8 Dd1 6.Kf2 Lc2]
4...Dh1 5.Kf2 Dh2 6.Ke1 Dg1 7.Kd2 Df2
8.Kc1 De1 9.Kb2 De2=
- 23.**
1...Le4 Rubinstein-Spielman,
San-Sebastian, 1912 2.Te4
[2.Le4 Tf1 3.Tf1 Tf1 4.Kg2 Tg1 5.Kf3
Dh5 6.Ke3 Dh2 črni dobi kmeta in
premoč]
2...Tf1 3.Lf1 Tf1 4.Kg2 Df2 5.Kh3 Th1
6.Tf3 Dh2 7.Kg4 Dh5 8.Kf4 Dh6 9.Kg4
g5! in črni je kmalu dobil.
- 24.**
1...Td3! Maroczy-Rubinstein, Karlsbad,
1907 2.Td3 Le4 3.Td2
[3.Tg3 Dc4 4.Lg7? Lf5! 5.Dh5 Lg7
6.Dh6 Lg6-+]
3...Dc4 4.Tfd1 Ld5 5.h3 f5
[5...Da2? 6.Td5]
6.Dg6 Df4 7.Td5 De3 8.Kh1 ed5 9.Df5
Td8 10.Td5 Dc1 11.Kh2 Ld6 12.Le5 Lc7
in partija se je hitro končala z remijem.
- 25.**
1...Df1 Kotenko-Makarov, corr, 1988
2.Kf1 Lg5!! in beli se je vdal 3.Dg5 Lh3
- 4.Kg1 Te1#
- 26.**
1...Sc1! Varianta iz partije
Janovski-Muratov, Moskva, 1988 2.Sd4
Db5! 3.Kg1 Td4 4.cd4 Se2 5.Kf1 Sg3
6.Kg1 Df1 7.Tf1 Se2
- 27.**
1...Dc5 Lovcky-Tartakover, Jurata, 1937
2.Kh1 Dc4! 3.Kg1 Dd4 4.Kh1 De4!
[4...Dd2? 5.Te5]
[4...Df4? 5.h4]
5.Dc1
[5.Dd1 Df4]
[5.Dg1 De2]
5...Dd3 6.Kg1 Dd4 7.Kh1 Dd2!-+
- 28.**
1...Tc8 2.Tc2 Tf8 3.Tc8! De7 4.Dc4 Kh8
5.Dh4!! Ta1 6.La1 De3 7.Kh1 Tc8 8.Dh5
in črni se je vdal.
- 29.**
1...Tf8 Dobi manever belega: 2.Th6, 3.b7,
4.Tc6, 5.Tc8 2.Tb7? Ka8 3.Ta7 Kb8
4.b7? Tf6 5.b6 Tb6 6.Kb6=
- 30.**
1...Ta6 Horwitz-Kling, 1854 2.Th8!+-
[2.d7? Te6 3.Kf7 Tf6 4.Kg7 Ke6]
- 31.**
1...Kc8! T.Gorgijev, 1930 Sicer beli igra
Tc1 2.Ta8 Kb7 3.Th8=
- 32.**
1...Kc5! G.Seubot, 1899
[1...Kb5? 2.Kd6 Kb6 3.Tb1]
2.Kd7 Kb6 3.Tb1 Kc5! 4.Tb7 Th8 5.Kc7
Ta8=

33.

- 1..Kc6 Seirawan-Kasparov, Niksić, 1983**
[1...b3=]
2..Kc4 Kc7! 3..Kd3 Kd7 4..Ke3
[4..Kc4 Kc6]
4...Kc6 5..Kd3 Kc5 6..Ke3 b3!
7..Kd3 Kb4 8..e5 Ka3-+
- 34.**
1.d5? Korcnoj-Kasparov, London m/6,
1983
[1.Td1!=
A) 1...Ke4 2.d5 Tg6 (2...Te5 3.Kd6 g2
4.Te1 Kd4 5.Td1) 3.Ke7! Ke5 4.d6 Tg7
5.Kf8 Td7 6.Td3! Kf4 7.Td4 Kf3 8.Td3
Kg4 9.Ke8 g2 10.Td1;
B) 1...g2 2.Tg1 Ke4 3.d5 Tg6 4.Kf7;
C) 1...Tg6 2.Kf7 Td6 3.Ke7]
1...Tg6! 2.Ke7 g2 3.Td1 Ke5 4.d6 Te6
5.Kd7 Td6 6.Td6 g1D-+
- 35.**
1.d8D! Kasparov-Pribil, Skara, 1980
1...Ld8
[1...Td8 2.Td8 Ld8 3.Df7 Dd5 4.Dd5
Sd5 5.Td1]
2.Dc3 Kg8 3.Td7 Lf6 4.Dc4 Kh8 5.Df4
Da6?
[5... Lg7 6.Dc7 Dc7 7.Tc7 Ld4 8.Tf1]
6.Dh6
- 36.**
1.Se4! Kasparov-Marjanovic, Malta,
1980 1...Lb2 2.Sg5 Dc6
[2...Se6 3.Sd6!]
3.Se7 Df6 4.Sh7 Dd4 5.Dh5 g6 6.Dh4
La1 7.Sf6 črni se je vdal. 7...Kg7 8.Dh6
Kf6 9.Lg5
- 37.**
1.Sf5! Karpov-Czom, Bad Lautenberg,
1977
- 38.**
1.Dg5!! Karpov-Spaski, Moskva, 1973
[1.Dd2? Tad8 2.Dd6 Sf8]
1...f6
[1...Tac8 2.Td6 Dg5 3.Sg5 Sf6 4.Se2 c3
5.Lf7]
2.Dg4 Kh7 preprečuje 3.Td6 in 4.Sf5
3.Sh4 Črni se vda. 3...Tg8
[3...Sf8 4.Sg6]
4.Lc4 Tg7 5.Td6 Dd6 6.Shf5
- 39.**
1.g4! Karpov-Portis, Torino, 1982
1...Dd7
[1...Df4 2.Ld6 Dd6 (2...cd6 3.Ld5)
3.Df3 Dd7 (3...Tf8 4.Lf7 Kh8 5.Dg3! s
kmetom vec.) 4.Lb1 in črni se težko
reši vezave po "a" liniji.]
2.Lf7! Kh8
[2...Kf7 3.Ta5 Ta5 4.Db3]
3.Ld6 z osvojitvijo kmeta ob boljši
poziciji.
- 40.**
1...Td1 in 1...Td3 ter doseci premoc? (5
tock) 1.fg6! Karpov-Unzicker, Bad
Kissingen, 1980 1...Td1
[1...hg6 2.h3 Td3 3.Dg6! fg6 4.Tf8 Kh7
5.T2f7 Kh6 6.Th8 Kg5 7.h4#]
2.Sd1 Dd1 3.Tf1 Lf1 4.gf7 Kh8 5.De5
Lg2 6.Kg2 Dg4 7.Kf2 Dg7 8.h4 z
napredovanjem do h6.
- 41.**
1.Dh7! Spielmann-konzultanti, 1913
1...Kh7 2.Th4 Kg6 3.Th6 Kg5 4.h4 Kg4
5.Se3 Kg3 6.Tf3#
- 42.**
1.Lg8! Studija B.Laskerja 1...Tg8 2.Kf7!
Tg6 3.fg6

43. 1.Db4! Bogoljubov-Rubinstein, Stockholm, 1920 1...c5
 [1...d6 2.g4]
 [1...Kf7 2.De7 Kg8 3.Te6 de6 4.Lh6]
 2.Dh4 Kf7 3.Ld8! Dg6 4.Th6 Dh6
 [4...Df5 5.g4]
 5.Dh6 Sd8 6.Dh5 in črni se je vdal.

Libverda, 1934
 [1...Kg7 2.De5 De5 3.Le5 Kh6 4.Th4
 Kg5 5.Lf4 Kf6 6.Kh3 g5 7.Th6 Kg7
 8.Te6+]
 [1...Kf8 2.Tf4 Tf4 3.ef4+-]
 2.Lf7??
 [2.Tg6! Kf8 3.g4 Dg6 4.De5=]
 Kf8!
 [2...Kf7?? 3.Tf4!]

44. 1.Kh2 Teichmann-konzultanti, 1992
 1...b5 2.Kg3 a5 3.Kh4 g6 sicer 4.Kh5
 4.Te3! Dg2
 [4...g5 5.Kh5]
 5.Tg3 Df2 6.fg6 Df4 7.Tg4 Df2 8.Kh5 z
 vdajo črnega.

47. 1.e5 Spaski-Petrosjan, Moskva, 1969
 1...de5 2.Se4! Sh5
 [2...Se4? 3.Tf8]
 3.Dg6! ed4
 [3...Sf4 4.Tf4! ef4 5.Sf3 Db6 6.Tg5 hg5
 7.Seg5]
 4.Sg5! in črni se je vdal. 4...hg5 5.Dh5
 Kg8 6.Df7 Kh8 7.Tf3 g4 8.Tg4

45. 1...Tf3! Popov-Rjumin, Moskva, 1928
 2.Lf3 Df3! 3.Kf3 Sd4 4.Kg4 Lc8 5.Kh4
 Sf3#

46. 1...Df7!! Eliskases-Henneberger,

48. 1.Lf6! Ravinski-Ilivicki, Riga, 1952
 1...Lf6 2.e5 Sd3 3.ef6 Sf2 4.Kg1 Sh3
 5.Kf1 Lc4 6.Se2 Le2 7.Ke1!